

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία»

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Διπλωματική Εργασία

**Η χρήση του Turnitin από τους διδάσκοντες των ελληνικών
πανεπιστημίων**

Ελευθερία Κοσέογλου (ΑΜ: 206682010)

Επιβλέπων: Αλέξανδρος Κουλούρης

Αθήνα, Μάρτιος 2022

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

2. Ονοματεπώνυμο

3. Ονοματεπώνυμο

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος/η Ελευθερία Κοσέογλου του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 206682010 φοιτητής/τρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Δηλούσα

Ευχαριστίες – Αφιερώσεις

Ευχαριστώ πολύ τον καθηγητή και επιβλέποντά μου Αλέξανδρο Κουλούρη για την πολύτιμη βοήθεια του και την άριστη συνεργασία, καθώς και τον κύριο Διονύση Κόκκινο για την ουσιαστική βοήθεια που πρόσφερε σε κάθε στάδιο της εργασίας.

Πολύτιμη, επίσης η βοήθεια και η στήριξη που είχα στην εργασία και από τις αγαπημένες φίλες και συναδέλφους Σοφία και Μαρία.

Αφιερώνω αυτό το πόνημα στην οικογένεια μου που πάντα είναι δίπλα μου, ενθαρρύνοντας και επιβραβεύοντας τις προσπάθειες μου.

Μάρτης 2022

Ελευθερία Κοσέογλου

Περίληψη στα ελληνικά

Η λογοκλοπή αποτελεί ίσως το πιο συχνό ακαδημαϊκό παράπτωμα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το διαδίκτυο, οι ηλεκτρονικές πηγές και η εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία διευκόλυναν την εκδήλωση και την έξαρση αυτού του φαινομένου. Στο πλαίσιο αντιμετώπισης του φαινομένου οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες προχώρησαν στην αγορά λογισμικών ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής με πιο γνωστό το εργαλείο Turnitin. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τη στάση των μελών του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού μεγάλων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων όσον αφορά στη λογοκλοπή και στη χρήση του εργαλείου Turnitin. Η έρευνα που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο της εργασίας θα εστιάσει τουλάχιστον σε τρία ιδρύματα: το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Τα πρώτα δύο πανεπιστήμια έχουν τη μεγαλύτερη παράδοση στη χρήση εργαλείων λογοκλοπής στην Ελλάδα (πριν το Turnitin χρησιμοποιούσαν το εργαλείο Ephorus). Επίσης, τα δύο αυτά ιδρύματα χρησιμοποιούν εργαλεία λογοκλοπής σε πλήρη ενσωμάτωση με τα περιβάλλοντα ηλεκτρονικής μάθησης. Από την άλλη μεριά, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής τώρα κάνει τα πρώτα βήματά του στη χρήση του Turnitin. Μέσω των ερωτημάτων θα γίνει προσπάθεια να εντοπιστεί η ύπαρξη ή μη πολιτικής των ιδρυμάτων, η στάση και η χρήση από τα μέλη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού

Λέξεις Κλειδιά: Λογοκλοπή, Ακαδημαϊκή εντιμότητα, ΑΠΘ, ΕΑΠ, ΠΑΔΑ, Turnitin

Περίληψη στα αγγλικά/Abstract

Plagiarism is perhaps the most frequent academic misconduct in higher education. The internet, electronic sources and easy access to information have facilitated this social phenomenon. In response to plagiarism, academic libraries have purchased plagiarism detection software, the most well-known software is the Turnitin tool. The aim of this thesis is to explore the attitude of teaching and research staff from major academic institutions to plagiarism and the use of the Turnitin tool. The research focuses on at least three institutions: the Aristotle University of Thessaloniki, the Hellenic Open University, and the University of West Attica. The first two universities have the largest tradition of using anti-plagiarism tools in Greece since before Turnitin they used the Ephorus tool. These two institutions also use plagiarism tools in full integration with their e-learning environments. On the other hand, the University of West Attica is now taking its first steps towards the use of Turnitin. Using a questionnaire for data gathering, this thesis attempts to identify the existence or non-existence of plagiarism related policies in the selected institutions, and to reveal the use of anti-plagiarism software by the teaching and research staff in conjunction with their attitudes towards the phenomenon.

Keywords: Plagiarism, Academic Integrity, Turnitin, Tertiary education, Faculty, Universities

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ – ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ/ABSTRACT	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	IX
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	X
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 ΠΛΑΙΣΙΟ, ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	1
1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	1
1.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	2
1.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	2
1.5 ΟΡΙΣΜΟΙ.....	3
1.6 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ – ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ	6
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	6
2.1.1 Ορισμοί και διχογνωμίες.....	6
2.1.2 Ιστορικά ορόσημα στην λογοκλοπή.....	8
2.1.3 Λογοκλοπή και πανεπιστήμια	9
2.1.4 Τεχνολογία, διαδίκτυο και λογοκλοπή.....	10
2.1.5 Διαφορές πνευματικών δικαιωμάτων και λογοκλοπής	11
2.1.6 Αντιγραφή ή λογοκλοπή κοινά σημεία και διαφορές	13
2.1.7 Η λογοκλοπή στα ακαδημαϊκά ιδρύματα: απόψεις ορισμοί και βιβλιογραφία 15	
2.1.8 Είδη λογοκλοπής.....	18
2.2 ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	25
2.2.1 Η ιστορία της ακαδημαϊκής εντιμότητας/ανεπιτημονίας	25
2.2.2 Φοιτητές και λογοκλοπή.....	28
2.2.3 Αιτίες ακαδημαϊκής ανεπιτημονίας	30

2.2.4	Διδάσκοντες/Ερευνητές και λογοκλοπή	34
2.2.5	Καταγγελίες για λογοκλοπή	37
2.3	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	43
2.3.1	Πολιτικές ενάντια στην λογοκλοπή	43
2.4	ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΠΙΘΑΝΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ.....	56
2.4.1	Η περίπτωση του Turnitin	58
2.4.2	Έρευνες για την αποτελεσματικότητα του Turnitin	59
2.4.3	Παρουσίαση του λογισμικού	62
2.4.4	Το Turnitin στην Ελλάδα	63
2.5	ΣΥΝΟΨΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ Η/ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ– ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΦΑΡΜΟΓΗ		66
3.1	ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	66
3.2	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ & ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	67
3.2.1	Περιγραφή του δείγματος	68
3.3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ.....	70
3.3.1	Αναλυτική παρουσίαση του ερωτηματολογίου	72
3.4	ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΥΡΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ.....		83
4.1	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	83
4.1.1	Ενότητα λογοκλοπή	83
4.1.2	Ενότητα Turnitin	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ		113
5.1	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	113
5.2	ΣΥΖΗΤΗΣΗ / ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	113
5.2.1	Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα	115
5.3	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	120
5.4	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	121
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ		122

Πίνακας Σχημάτων

Εικόνα 1. Τα στάδια της επιστημονικής μεθόδου. Η εικόνα ανήκει στον Δημόσιο Τομέα (Public Domain)	17
Εικόνα 2. The Plagiarism Spectrum 2.0 (Turnitin.com, c2021)	24
Εικόνα 3. Στάδια για το αν διαπράττει κάποιος λογοκλοπή.....	24
Εικόνα 4. Συμμετέχοντες ανά Ίδρυμα	68
Εικόνα 5. Φύλο.....	68
Εικόνα 6. Θεματικό πεδίο.....	68
Εικόνα 7. Περισσότερο και λιγότερες σοβαρές περιπτώσεις λογοκλοπής.....	85
Εικόνα 8. Λόγοι που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή.....	86
Εικόνα 9. Σε ποιες περιπτώσεις έχετε αντιμετωπίσει πρόβλημα λογοκλοπής.....	88
Εικόνα 10. Αναφορά σχετικά με την αποφυγή λογοκλοπής στα προγράμματα του Τμήματος.....	92
Εικόνα 11. Ύπαρξη επίσημου οδηγού, κανονισμού ή πολιτικής στο Ίδρυμα.....	92
Εικόνα 12. Ύπαρξη και αναγκαιότητα ύπαρξης θεσμοθετημένης επιτροπής για θέματα λογοκλοπής.....	95
Εικόνα 13. Χρονική έκταση της πρόσβασης του Ιδρύματος στο Turnitin.....	100
Εικόνα 14. Αναφορά στα προγράμματα του Ιδρύματος για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin.....	100
Εικόνα 15. Γνωρίζουν οι φοιτητές ότι οι εργασίες τους ελέγχονται με το Turnitin.....	101
Εικόνα 16. Χρήσεις του Turnitin.....	103
Εικόνα 17. Προτεινόμενες ποινές για λογοκλοπή σε συναδέλφους και σε φοιτητές.....	105
Εικόνα 18. Αποτελεσματικότητα και ευχρηστία του Turnitin.....	107
Εικόνα 19. Αποδοχή ή επεξεργασία του similarity report	109

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1. Διαφοροποιήσεις λογοκλοπής και παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων ως προς την ποινή της πράξης.....	12
Πίνακας 2. Παραδείγματα λογοκλοπής και παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων	12
Πίνακας 3. Οι διαφορετικοί τύποι λογοκλοπής σύμφωνα με τον Walker (1998).....	18
Πίνακας 4. Βασικές κατηγορίες λογοκλοπής (Palk, 2004).....	19
Πίνακας 5. Turnitin φάσμα λογοκλοπής.....	21
Πίνακας 6. Ισχύοντες κώδικες δεοντολογίας σε Ελληνικά ακαδημαϊκά Ιδρύματα	52
Πίνακας 7. Προγράμματα εργαλείων ανίχνευσης λογοκλοπής.....	57
Πίνακας 8. Στατιστικά στοιχεία 2018.....	67
Πίνακας 9. Απαντήσεις ανά Ίδρυμα	69
Πίνακας 10. Ιδιότητα ερωτηθέντων	69
Πίνακας 11. Θεματικά πεδία.....	70
Πίνακας 12. Αναγνώριση περιπτώσεων λογοκλοπής.....	83
Πίνακας 13. Λόγοι που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή.....	86
Πίνακας 14. Περιπτώσεις λογοκλοπής	89
Πίνακας 15. Λόγοι μη ύπαρξης αναφοράς σχετικά με τη λογοκλοπή στα προγράμματα του Τμήματος (αποφατική θέση).....	93
Πίνακας 16. Λόγοι ύπαρξης αναφοράς σχετικά με τη λογοκλοπή στα προγράμματα του Τμήματος (καταφατική θέση).....	94
Πίνακας 17. Προτιμήσεις για τη σύσταση της επιτροπής.....	96
Πίνακας 18. Προτάσεις για τα καθήκοντα της επιτροπής.....	96
Πίνακας 19. διπλής εισόδου συσχετισμού Ρόλου επιτροπής / έλλειψη εμπειρίας.....	98
Πίνακας 20. Πίνακας διπλής εισόδου συσχετισμού Ρόλου επιτροπής/έλλειψη κατανόησης της λογοκλοπής.....	98
Πίνακας 21. Ενημέρωση των φοιτητών για την ύπαρξη προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής.....	102
Πίνακας 22. Πώς χρησιμοποιείται το Turnitin.....	103
Πίνακας 23. Τι θεωρείται λογοκλοπή για τους φοιτητές και τι για τους συναδέλφους.....	104
Πίνακας 24. Δυνατά σημεία του Turnitin.....	107
Πίνακας 25. Αδύνατο σημείο του Turnitin.....	108
Πίνακας 26. Συμβολή του Turnitin στο πρόβλημα της λογοκλοπής.....	109
Πίνακας 27. Ιδανικά Χαρακτηριστικά ενός προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής	110

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

1.1 Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Η λογοκλοπή αποτελεί ένα συχνό φαινόμενο στην εκπαίδευση το οποίο έχει ενταθεί λόγω της εύκολης πρόσβασης σε ηλεκτρονικό περιεχόμενο και της εύκολης αντιγραφής από αυτό. Αν και οι αντιλήψεις και απόψεις της φοιτητικής κοινότητας όσον αφορά τη λογοκλοπή έχουν μελετηθεί σε βάθος, δεν συμβαίνει το ίδιο με τις αντιλήψεις του διδακτικού προσωπικού. Η σχετική βιβλιογραφία, όπως θα παρατεθεί, αναδεικνύει ότι οι αντιλήψεις των καθηγητών στο θέμα της λογοκλοπής δεν έχουν διερευνηθεί σε βάθος και το ερευνητικό ενδιαφέρον για αυτό το ζήτημα παρατηρείται μόλις την τελευταία δεκαετία ([Gottardello, Pàmies & Valverde, 2017](#)).

Η διπλωματική αυτή εργασία στόχο έχει να συμβάλει στη διερεύνηση των αντιλήψεων του διδακτικού προσωπικού στο θέμα της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα θα επικεντρωθεί στο διδακτικό προσωπικό τριών μεγάλων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και συγκεκριμένα στις απόψεις του διδακτικού προσωπικού όσον αφορά στο πρόβλημα της λογοκλοπής και τη χρήση του γνωστού εργαλείου ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin.

1.2 Ερευνητικές υποθέσεις

Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση παρουσιάζεται ένα ερευνητικό κενό, ειδικά στην Ελλάδα, στις απόψεις του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού για το φαινόμενο της λογοκλοπής. Οι περισσότερες έρευνες αφορούν στους φοιτητές και στις αντιλήψεις τους στο θέμα της λογοκλοπής. Αντίστοιχη στόχευση στις απόψεις διδασκόντων στο θέμα της λογοκλοπής και στη στάση που έχουν σ' αυτό το θέμα όπως και στη χρήση του εργαλείου λογοκλοπής Turnitin δεν έχει εντοπιστεί.

Στο πλαίσιο της κάλυψης του ερευνητικού κενού που έχει εντοπιστεί στην βιβλιογραφία, η παρούσα εργασία επιχειρεί να συμβάλει σε τρεις παραμέτρους: κατανόηση του φαινομένου, αντιμετώπιση και εργαλεία ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής. Οι τρεις αυτές παράμετροι καθορίζουν και τα τρία βασικά ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας:

1. Πώς αντιλαμβάνονται τα μέλη του διδακτικού προσωπικού τη λογοκλοπή; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Τι θεωρούν λογοκλοπή; Σε ποιο πλαίσιο της εργασίας τους και πόσο συχνά συναντούν το φαινόμενο; Κάνουν διάκριση μεταξύ διαφορετικών ειδών λογοκλοπής; Πόσο σοβαρή θεωρούν κάθε περίπτωση;
2. Πώς έχουν αντιμετωπίσει αποδεδειγμένες περιπτώσεις λογοκλοπής; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Υπάρχει σχετικό θεσμικό πλαίσιο στο πανεπιστήμιο όπου εργάζονται; Πώς το έχουν εφαρμόσει; Ποιους τρόπους θεωρούν ως πιο αποτελεσματικούς ή πιο ενδεδειγμένους για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
3. Ποια είναι η εμπειρία τους με το Turnitin; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Σε ποιες δραστηριότητες χρησιμοποιούν το Turnitin; Πως χρησιμοποιούν το εργαλείο όσον αφορά τις επιλογές που δίνει; Πόσο ικανοποιητικά θεωρούν τα αποτελέσματα που ανιχνεύει το Turnitin;

1.3 Μεθοδολογία

Η εργασία αρχικά προσπαθεί να διερευνήσει βιβλιογραφικά τις τρεις βασικές παραμέτρους γύρω από το φαινόμενο: κατανόηση τη έννοιας λογοκλοπής και αντιλήψεις του διδακτικού προσωπικού σχετικά με το φαινόμενο, αντιμετώπιση του φαινομένου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και χρήση εργαλείων ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής.

Έπειτα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου και ερωτήσεων κλειστού τύπου, γίνεται προσπάθεια καταγραφής των αντιλήψεων του διδακτικού προσωπικού. Δείγμα της έρευνας είναι τα μέλη του διδακτικού προσωπικού τριών πανεπιστημίων της Ελλάδας: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ) και Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Η διακίνηση των ερωτηματολογίων έγινε μέσα από πολλαπλά κανάλια επικοινωνίας, ώστε να επιτευχθεί η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή στην έρευνα. Συγκεκριμένα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με μαζική αποστολή emails, αναρτήσεων σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επικοινωνίας με βιβλιοθηκονόμους στα αντίστοιχα πανεπιστήμια και μέσω προσωπικής επικοινωνίας (email, τηλεφωνική επικοινωνία).

1.4 Περιορισμοί

Υπήρχε μια δυσκολία στην ανταπόκριση από τα διδακτικά μέλη του ΕΑΠ λόγω της φύσης του διδακτικού προσωπικού. Στο ΕΑΠ υπάρχει μικρός αριθμός μόνιμων μελών ΔΕΠ και μεγάλος

αριθμός συμβασιούχων οι οποίοι δεν είναι σταθεροί κάθε χρόνο και υπήρχε δυσκολία εντοπισμού τους.

Επίσης με εξαίρεση το ΠΑΔΑ τόσο το ΑΠΘ όσο και το ΕΑΠ απέρριψαν την διακίνηση του ερωτηματολογίου μέσω της επίσημης διακίνησης ηλεκτρονικών μηνυμάτων του ιδρύματος λόγω περιορισμών στη χρήση ερωτηματολογίων με τη χρήση Google Forms καθώς θεωρείται ότι δεν διασφαλίζονται τα προσωπικά δεδομένα.

Επειδή στα ερωτηματολόγια το κάθε μέλος του διδακτικού προσωπικού αναφέρει μόνο του τις απόψεις και τις ενέργειές του, υπάρχει πάντα η πιθανότητα να ωραιοποιεί την κατάσταση ή ασυναίσθητα να επιδείξει «προκατάληψη του κοινωνικά ελκυστικού» (social desirability bias)¹, μία κρίση δηλαδή με βάση το κοινωνικά ορθό. Τα αποτελέσματα είναι δύσκολα να γενικευτούν μια που δεν έγινε τυχαία δειγματοληψία. Επίσης ως μια έρευνα ποσοτική έχει περιορισμούς και για μια βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου πρέπει να γίνει και μια επιπλέον ποιοτική έρευνα.

1.5 Ορισμοί

Σε αυτή την ενότητα επιχειρείται η αποσαφήνιση βασικών όρων που αναφέρονται στην εργασία.

Η βιβλιογραφία αναδεικνύει τη διχογνωμία στον ορισμό της αντιγραφής, λογοκλοπής όπου με επιλογή παραλείπεται τις περισσότερες φορές ο ακριβής ορισμός της. Εμφανίζονται στα αγγλικά οι όροι academic dishonesty (ακαδημαϊκή ανειλικρίνεια), academic misconduct (ακαδημαϊκή παράβαση), Academic integrity (ακαδημαϊκή ανεντιμότητα), cheating (αντιγραφή, κλέψιμο/κλεψιά), copyright infringement/παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, intellectual property/πνευματική ιδιοκτησία, cyberplagiarism or Internet in education/κυβερνοκλοπή ή διαδίκτυο στην εκπαίδευση, Internet cheating/απάτη στο διαδίκτυο. Στους παραπάνω αγγλικούς όρους για τον καλύτερο προσδιορισμό του φαινομένου πρέπει να προστεθεί η ηλικιακή ομάδα (agegroup: middle school children, high school children, secondary school children, youth, adolescents, teenagers, and college students) ([Ercegovac & Richardson, 2004](#): 302-303)

Όλοι αυτοί οι όροι προσπαθούν να περιγράψουν το ίδιο φαινόμενο: την προσπάθεια ενός ατόμου να δείξει ότι έχει περισσότερες γνώσεις από αυτές που πραγματικά διαθέτει με τη

¹ Η μετάφραση του όρου προέρχεται από το βιβλίο των Στάθη Καλύβα και Νίκου Μαραντζίδα «Εμφύλια πάθη: 2 νέες ερωτήσεις και απαντήσεις για τον Εμφύλιο». Μπορείτε να προβάλετε το συγκεκριμένο σημείο με τον όρο στον δικτυακό τόπο Google Books.

χρήση απάτης και τεχνασμάτων. Αυτός που διαπράττει αυτό το αδίκημα συνήθως αποσκοπεί στο να περάσει το μάθημα, να βελτιώσει το βαθμό του, να δομήσει ένα πετυχημένο προφίλ ερευνητή, να γίνει ακαδημαϊκός κτλ. και όλα αυτά μέσω παραποίησης, αλλοίωσης, πλαστογράφησης, οικειοποίησης πληροφοριών ([Tas & Tekkaya, 2010: 441](#); [Πολυχρονοπούλου, 2011: 12](#)). Οι διαφορετικοί ορισμοί, η διαφορετική χρήση του όρου παρουσιάζονται στο πρώτο μέρος της βιβλιογραφικής έρευνας η οποία αποσκοπεί μέσα από τις διαφορετικές εννοιολογικές αποχρώσεις του όρου λογοκλοπή να αναδείξει τις επικρατούσες κάθε φορά αντιλήψεις για το φαινόμενο.

Η πολυπλοκότητα του όρου φαίνεται και από τον τρόπο που εμφανίζεται στις θεματικές επικεφαλίδες του Κογκρέσου (Library of Congress heading lists).

Plagiarism: Library of Congress Subject Plagiarism: *Library of Congress Subject Headings* lists the following useful headings for the field of plagiarism: The main heading “cheating” from the perspective of education may be subdivided geographically; it is Used For (UF) “academic dishonesty,” “student cheating,” and “student dishonesty.” The heading of “plagiarism,” which also may be subdivided geographically, is seen as Narrower To (NT) “authorship,” “copyright infringement,” “literary ethics,” “literature,” “quotation,” and “torts.” It is Related To (RT) the headings of “imitation in literature” and “originality in literature.” Another main heading is “plagiarism in music.”

Library of Congress Subject Headings, 21st ed. (Washington, D.C.: Library of Congress, Cataloging Distribution Service, 1998) ([Ercegovac, Richardson, 2004: 303](#))

Σε σχετική αναζήτηση στον κατάλογο του ΑΠΘ (search.lib.auth.gr) στους καθιερωμένους όρους στα ελληνικά βρίσκουμε τα εξής:

Λογοκλοπή δεσπίσης:

Συγγραφή (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Λογοτεχνική ηθική (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Λογοτεχνία (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Παράθεση (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Αδικήματα (Ευρύτερη επικεφαλίδα)

Μίμηση στη λογοτεχνία

Πρωτοτυπία στη λογοτεχνία

Στον αγγλικό όρο Plagiarism

1.6 Οργάνωση Κεφαλαίων ή Διάρθρωση της Εργασίας

Η εργασία στο πρώτο μέρος προσεγγίζει το θέμα βιβλιογραφικά. Στο κεφάλαιο 2 γίνεται η βιβλιογραφική επισκόπηση του όρου λογοκλοπή όπου αναφέρονται οι ορισμοί και οι διχογνωμίες πάνω στον όρο με μια σύντομη ιστορική αναδρομή. Στα επόμενα δύο υποκεφάλαια 2.1.4 και 2.1.5 γίνεται μια προσπάθεια διάκρισης του όρου λογοκλοπή με τον όρο πνευματικά δικαιώματα και αντιγραφή. Αυτό κρίθηκε αναγκαίο λόγω της σύγχυσης που παρατηρείται μεταξύ των τριών όρων. Στο υποκεφάλαιο 2.1.6 συγκεκριμενοποιείται το θέμα της λογοκλοπής στα ακαδημαϊκά ιδρύματα στα οποία έλαβε χώρα η έρευνα και το κεφάλαιο 2.1 κλείνει με τα είδη της λογοκλοπής στον ακαδημαϊκό κυρίως χώρο. Στο κεφάλαιο 2.2 αναφέρονται οι μελέτες για τη λογοκλοπή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με υποκεφάλαια την ιστορική αναδρομή του φαινομένου στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, τη λογοκλοπή από την πλευρά των φοιτητών, τα αίτια και τις συγκεκριμένες καταγγελίες με παραδείγματα.

Στο κεφάλαιο 2.3 αναφέρονται οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αναλύοντας βιβλιογραφικά τους φορείς και τις πρωτοβουλίες ανά τον κόσμο καθώς τις πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Στο κεφάλαιο 2.4 γίνεται αναφορά στα λογισμικά ανίχνευσης λογοκλοπής και συγκεκριμένα το λογισμικό που μελετάται και στην παρούσα εργασία, Turnitin. Στα υποκεφάλαια περιγράφεται αναλυτικά το λογισμικό και η απόφαση για χρήση του από τα ελληνικά ιδρύματα.

Στο κεφάλαιο 3 γίνεται μια σύντομη αναφορά στη μέθοδο που ακολουθήθηκε, στο στόχο της έρευνας και τη μεθοδολογία. Αναλύεται το δείγμα, η επιλογή των ιδρυμάτων, ο τρόπος δημιουργίας του ερωτηματολογίου. Στο υποκεφάλαιο 3.4 παρουσιάζεται αναλυτικά το ερωτηματολόγιο και το κεφάλαιο κλείνει με τη μεθοδολογία έρευνας.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, στο κεφάλαιο 4 αναλύονται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται τα συμπεράσματα με βάση την ανάλυση των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν.

Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα – Σχετικές προσπάθειες

2.1 Η έννοια της λογοκλοπής – Βιβλιογραφική έρευνα

2.1.1 Ορισμοί και διχογνωμίες

Η αγγλική λέξη πλαγιαρισμός/plagiarism προέρχεται ετυμολογικά από τη λατινική λέξη *plagiarius* λατινικοί όροι: *plagiarius* (απαγάγω) και δηλώνει τον απαγωγέα, τον διαφθορέα, τον πλιατσικολόγο, τον κλέφτη λογοτεχνικών κειμένων. Στην αρχαιότητα *plagiari* ήταν οι πειρατές που κάποιες φορές έκλεβαν παιδιά και *Plagium* η απαγωγή, η ρίζα της οποίας είναι η λέξη *Plaga* (παγίδα, δίκτυ) που βασίζεται στο ινδοευρωπαϊκό **plak*, ύφανση ελληνικά «πλέκειν», στα Βουλγαρικά "πλετα" *pleta* λατινικά *plectere* που σημαίνει ύφανση.

Η πρώτη φορά που χρησιμοποιήθηκε η έννοια της λογοκλοπής σε λογοτεχνικό περιεχόμενο ήταν κάπου το 80 π.Χ. από τον Ρωμαίο ποιητή *Martial* ο οποίος πληροφορήθηκε ότι ο *Φιντίντιους* (*Fidentinus*) απαγγέλει δικά του ποιήματα και παίρνει μάλιστα και τα εύσημα γι' αυτά. Δεν υπήρχε επιλογή τότε να τον καταγγείλει και να επιλυθεί το θέμα του δικαστικά. Ο νόμος για τα πνευματικά δικαιώματα θα χρειαστεί άλλα 1600 χρόνια για να ενεργοποιηθεί και να υπάρχει νομική θεραπεία για τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Για αυτό έγραψε μια σειρά απαντητικών στίχων εναντίον του *Φιντίντιου* και δημιούργησε ένα κομμάτι υβριστικό που σήμερα ονομάζουμε *diss track* (Turnitin.com, 2014).

Η αγγλική λέξη είναι πιο κοντά ετυμολογικά στην ίδια την πράξη και υπονοεί έμμεσα και την ηθική διάσταση του όρου. Με τη σημερινή έννοια του όρου η λέξη χρησιμοποιείται στα αγγλικά για πρώτη φορά το 1601 από τον δραματικό ποιητή *Ben Johnson*, για να περιγράψει ως *plagiarism*/λογοκλοπή την ενοχή κάποιου ως αντιγραφέα/κλέφτη λογοτεχνικού έργου ([Brennan, 2015: 23](#); [Χαντζής, 2009](#)).

Η λογοκλοπή που αποτελεί την ελληνική απόδοση του όρου *plagiarism*, αν και πολλές φορές θα την βρούμε και ως μετάφραση του αγγλικού όρου ως πλαγιαρισμός, είναι, σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης (*Oxford Learner's Dictionaries*, n.d) η πρακτική να οικειοποιηθεί κάποιος το έργο ή τις ιδέες κάποιου άλλου και να τις παρουσιάζει ως δικές του και εντοπίζει τη ρίζα στις αρχές του 17^{ου} αι. Κατά το *Merriam – Webster Online Dictionary* λογοκλοπή είναι «Η κλοπή και η παραποίηση των ιδεών και των λόγων κάποιου άλλου με σκοπό την ιδιοκτησία από τρίτο πρόσωπο χωρίς σχετική αναφορά στην πρωτότυπη πηγή ή παρουσίαση ως πρωτότυπη μια ιδέα που προϋπήρχε ή είναι προϊόν τρίτου (*Merriam-Webster*, c2021).

Στο λεξικό Liddell Scott στο σχετικό λήμμα, αναγράφεται «λογοκλοπία, η (κλέπτω) το κλέπτει τους λόγους ή τας σκέψεις του άλλου, αποδιδόμενον τω Εμπεδοκλεί υπό του Τίμαι. 81². Ο Τίμαιος στο ένατο βιβλίο του αναφέρει ότι ο Εμπεδοκλής που ήταν μαθητής των Παρμενίδη, Αναξαγόρα και Πυθαγόρα, καταδικάστηκε για λογοκλοπή, γιατί δημοσιοποίησε τα μυστικά της πυθαγόρειας διδασκαλίας στα δικά του ποιήματα. Μάλιστα λένε ότι εκδιώχτηκε από τη σχολή του Πυθαγόρα και ότι στη συνέχεια δεν μπορούσε ο καθένας να παρακολουθεί τις διαλέξεις του. Για τον ίδιο λόγο κατηγορήθηκε και ο Φιλόλαος ([Μαρκαντωνάκη, 2020](#); [Χατζόπουλος, 2000](#)).

Σύμφωνα με το λεξικό της Πύλης της Ελληνικής Γλώσσας (Λεξικό Τριανταφυλλίδη): λογοκλοπή η [λογοκλοπί] Ο29 : η ιδιοποίηση ξένης πνευματικής δημιουργίας με ανήτικο, παράνομο τρόπο: Ο λογοτέχνης/ ο συγγραφέας/ ο επιστήμονας έχει κατηγορηθεί για ~. (Λεξικό Τριανταφυλλίδη, n.d).

Η αμερικανική βιβλιοθήκη του Κογκρέσου ορίζει τη λογοκλοπή ως την πράξη κλοπής και οικειοποίησης των ιδεών, των λέξεων ή έργου πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτου από κάποιον άλλον ([Spieler, 2017](#)). Για παράδειγμα η χρήση λέξεων κάποιου άλλου σε ένα ερευνητικό άρθρο χωρίς την ορθή αναφορά αυτό αποτελεί λογοκλοπή και αυτό μπορεί να περιλαμβάνει πρωτότυπο κείμενο, συνδέσμους, γραφικά, ηχητικά αποσπάσματα, βίντεο λίστα ιστοτόπων κτλ. ([Spieler, 2017](#)). Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει το ίδιο το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin, η λογοκλοπή είναι μια πράξη απάτης και αφορά και την κλοπή της πνευματικής εργασίας κάποιου άλλου αλλά και την παρουσίαση του προϊόντος της αντιγραφής ως πρωτότυπο έργο του αντιγραφέα. Όποιο από τα δύο διαπράξει κάποιος είναι λογοκλοπή. Έργα πνευματικής ιδιοκτησίας, αναφορές, καλλιτεχνικά έργα προγράμματα υπολογιστών, εφευρέσεις, φράσεις, ολόκληροι παράγραφοι, ιδέες προφορικές ή γραπτές, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο λογοκλοπής από τρίτους ([Yang, Dawson, 2019](#): 1). Επίσης σύμφωνα με την Ένωση Αμερικανών Πανεπιστημιακών Δασκάλων/American Association of University Professors (Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 1989) ως λογοκλοπή ορίζεται η αντιγραφή ιδεών, μεθόδων ή λέξεων άλλων χωρίς την απαραίτητη αναφορά του συγγραφέα/δημιουργού και με πρόθεση την οικειοποίηση έργου τρίτου ([Goswami et al., 2015](#): 3114), ενώ η Αμερικανική Ένωση Ιστορίας ΑΗΑ (American Historical Association) ορίζει τη λογοκλοπή ευρέως, ώστε να συμπεριλάβει και τις πιο λεπτές και ίσως πιο προβληματικές παραβιάσεις και όχι μόνο την κατά λέξη αντιγραφή άλλου συγγραφέα χωρίς αναφορά. Έτσι

²Το λήμμα «λογοκλοπία» ανιχνεύθηκε στο παρακάτω αρχείο που ανάρτησε το Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου https://myria.math.aegean.gr/lds/data/volC/pdf/pg_0054.pdf

σύμφωνα με την Ένωση η λογοκλοπή συμπεριλαμβάνει ακόμη και τον περιορισμένο «δανεισμό» χωρίς αναφορά των ερευνητικών ευρημάτων, ενός δημιουργού χωρίς την ανάλογη απόδοση, περιλαμβάνει ακόμη και τον περιορισμένο «δανεισμό» χωρίς την σχετική αναφορά των ερευνητικών δεδομένων, ευρημάτων, υποθέσεων, θεωριών, στρατηγικών ή ερμηνειών τρίτου χωρίς τη σχετική αναφορά. Αυτές οι τακτικές αποτελούν περιφρόνηση για την πνευματική εργασία κάποιου. Το βασικό δόγμα του τι είναι λογοκλοπή ίσως μπορεί να επαναδιατυπωθεί από τα λόγια της Laurie Stearn, ([Grossberg, 2004: 1334](#)) δικηγόρου και εκδότρια βιβλίων, η οποία αναφέρει ότι η ουσία της λογοκλοπής βρίσκεται στην αποτυχία της δημιουργικής παραγωγής ενός πρωτότυπου πνευματικού έργου ή ενός έργου που βασίζεται σε πηγές οι οποίες αναφέρονται σωστά αλλά έχει να προσθέσει κάτι νέο και δημιουργικό. Ο συγγραφέας δηλαδή δεν καταφέρνει είτε να μετουσιώσει δημιουργικά το πρωτότυπο έργο στο οποίο βασίζεται/εμπνέεται ή δεν αναφέρει ορθά την πηγή έμπνευσής του. Έτσι η λογοκλοπή είναι η σκόπιμη οικειοποίηση έργου τρίτου χωρίς αναφορά και η παρουσίαση του ως ίδιου έργου, χωρίς να καταφέρει ως νέος δημιουργός να προσθέσει κάτι καινούργιο και δημιουργικό. Όλο αυτό καθιστά το πόνημά του χωρίς αξία για την επιστήμη ή την τέχνη ([Grossberg, 2004: 1334](#)).

2.1.2 Ιστορικά ορόσημα στην λογοκλοπή

Η πράξη της αντιγραφής, λογοκλοπής ουσιαστικά ταυτίζεται με τη δημιουργία της γλώσσας και της τέχνης. Όσο υπάρχουν λέξεις που μπορεί κάποιος να επαναλάβει και έργα τέχνης να αντιγράψει, τόσο αυτή η ενέργεια είναι δυνατή να γίνει. Η κάθε μορφή λόγου και τέχνης λογικά έχει μια συνέχεια. Κάθε έργο μπορεί να εμπνέεται ή να στηρίζεται σε κάποιο άλλο. Η ενέργεια αυτή δεν είναι επιλήψιμη. Η πλήρης όμως αντιγραφή και η οικειοποίηση έργου άλλου και η υλική εκμετάλλευσή του είναι μια επιλήψιμη πρακτική. Ο Eliot έλεγε ότι οι ανώριμοι ποιητές μιμούνται, ενώ οι ώριμοι κλέβουν. Οι κακοί ποιητές παραμορφώνουν ότι δανείζονται από άλλους και οι καλοί ποιητές το μετατρέπουν σε κάτι καλύτερο ή τουλάχιστον κάτι διαφορετικό. Ο καλός ποιητής συνθέτει αυτό που «κλέβει» σε ένα συναίσθημα μοναδικό και τελείως διαφορετικό από το αρχικό, ενώ ο κακός το μεταποιεί σε κάτι που δεν έχει καμία συνοχή—T.S. Eliot, (1921) *The Scared Wood*³, ([Peters et al., 2021: 1](#)).

Για πολλά χρόνια λοιπόν η λογοκλοπή στη λογοτεχνία και την τέχνη δεν ήταν αδίκημα ειδικά αν υπήρχε αμοιβή στον αρχικό δημιουργό. Από την εποχή των Ρωμαίων έως τον 17ο αι πολλοί μεγάλοι καλλιτέχνες και συγγραφείς αντέγραφαν, συμπεριλαμβανομένου και του

³ <https://www.bartleby.com/200/sw11.htm>

πασίγνωστου Σαίξπηρ ο οποίος αντέγραψε πολλούς χαρακτήρες και πλοκές έργων απευθείας από τον Χόλινσεντ (Holinshed) ή ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι ο οποίος και αντέγραψε μερικά από τα πιο διάσημα έργα του ([Moss, 2005](#)).

Τα παλιά θρησκευτικά κείμενα ήταν ανώνυμα και έτσι αντιγράφονταν ελεύθερα και ενσωματώνονταν σε μεταγενέστερα έργα, ενώ ως ακαδημαϊκές γνώσεις παλαιότερα θεωρούνταν η επίδειξη ικανότητας αποστήθισης των αρχαίων (ελληνική και λατινική γραμματολογία). Η στάση αυτή αλλάζει κατά την Αναγέννηση όπου η ακαδημαϊκή γνώση και γραφή γίνεται πλέον διακριτή και αξιοσέβαστη και το έργο είναι ατομικό επίτευγμα. Χρονικό ορόσημο του διακριτού έργου μπορεί να θεωρηθούν τα ενυπόγραφα έργα των ζωγράφων που σηματοδοτούν έμμεσα την πνευματική ιδιοκτησίας και την έννοιας της αναφοράς του δημιουργού, θέτοντας θέματα ιδιοκτησίας και αντιγραφής ([Vinod et al., 2011](#): 2).

Ένα άλλο ορόσημο μπορεί να θεωρηθεί το 1601 όποτε και ο σατιρικός συγγραφέας Μπεν Τζόνσον (Ben Jonson) χρησιμοποιεί τη λέξη λογοκλοπή για να περιγράψει τη λογοτεχνική πλέον αντιγραφή. Το 1755 η λέξη λογοκλόπος περιλαμβάνεται στο λεξικό του Σάμιουελ Τζόνσον (Samuel Johnson's A Dictionary of the English Language, 1755) και ορίζεται ως: «Ένας κλέφτης στη λογοτεχνία, αυτός που κλέβει τις σκέψεις ή τα γραπτά του άλλου». Το αυξημένο ενδιαφέρον για λογοκλοπή μπορεί να συνδεθεί με την Εποχή του Διαφωτισμού, εποχή που πέρα από τις αλλαγές που επέφερε σε πολλούς τομείς σκέψης, έθεσε στο επίκεντρο το άτομο ως αξία μοναδική, κάτι που συνέβαλε σε μεγαλύτερη εστίαση στην ατομική δημιουργικότητα και συγγραφή. Αυτό το βλέπουμε όχι μόνο στο θέμα της λογοκλοπής, αλλά και στη θέσπιση νόμου γνωστού ως «The Statute of Queen Anne» (1709). Το Καταστατικό της Άννας ήταν ο πρώτος νόμος περί πνευματικών δικαιωμάτων που έδωσε τον έλεγχο στον αρχικό συγγραφέα και όχι στους εκδότες. Για τα επόμενα 150 χρόνια η λογοκλοπή παρέμεινε ένα πεδίο αντεγκλήσεων που απαιτούσε επίπονη έρευνα και ο εντοπισμός των έργων λογοκλοπής αποτελούσε μια πρόκληση ([Bailey, 2011](#); [Park, 2003](#): 473).

2.1.3 Λογοκλοπή και πανεπιστήμια

Τα καλλιτεχνικά όμως δημιουργήματα μπορεί να έχουν μια σαφή δικαιολογία ειδικά, όταν απλά εμπνέονται ή συνεχίζουν ένα έργο. Αντίθετα στην περίπτωση των ερευνητών και φοιτητών το θέμα αφορά την ακαδημαϊκή εντιμότητα και τη λήψη ενός τυπικού προσόντος (μπορεί να είναι τίτλος, πτυχίο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό δίπλωμα, δημοσιευμένη εργασία, έρευνα, κ.τ.λ.) και γι' αυτό αποτελεί, από μια άποψη, μια αξιοποιήσιμη πράξη που επισύρει ή πρέπει να επισύρει ποινές, μια που αποτελεί παραβίαση σαφούς νομοθεσίας που αφορά τα πνευματικά δικαιώματα του αρχικού δημιουργού ([Moss, 2005](#)).

Διαφαίνεται επίσης μια διαφοροποίηση που σχετίζεται και με την κουλτούρα κάθε χώρας. Στις χώρες της Δύσης η λογοκλοπή είναι η οικειοποίηση του έργου άλλου και η παρουσίασή του ως ίδιον δημιούργημα και η πράξη αυτή στα ανώτατα ιδρύματα της Δύσης εκλαμβάνεται ως ανεντιμότητα και παραβίαση των κανόνων και η τιμωρία μπορεί να είναι αρκετά αυστηρή. Αυτό όμως δεν είναι δεδομένο σε όλες τις χώρες. Για παράδειγμα στην Κίνα και σε πολλές χώρες της Ασίας η εκπαίδευση και η αξιολόγηση βασίζεται στο περιεχόμενο των διδακτικών βιβλίων και στην αποστήθισή τους. Για τους σπουδαστές αυτούς είναι δύσκολο να αναπτύξουν κριτική σκέψη πάνω στο έργο ενός συγγραφέα ή να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις. Όπως αναφέρει ο Pennycook ([1996: 202](#)), το θέμα της λογοκλοπής δεν είναι τελικά μαύρο ή άσπρο. Για παράδειγμα για τους Κινέζους φοιτητές η χρήση αποσπασμάτων του έργου κάποιου συγγραφέα αυτολεξεί αποτελεί έκφραση σεβασμού προς αυτόν. Οι φοιτητές αυτοί αν βρεθούν σε περιβάλλον διαφορετικό, για παράδειγμα σπουδές σε πανεπιστήμιο της Δύσης, δυσκολεύονται πολύ να προσαρμοστούν και διαπράττουν λογοκλοπή ([Pennycook, 1996: 202](#); [Hayes, & Introna, 2005: 215](#)).

Αν και η προσέγγιση του θέματος μπορεί να συνδέεται με την επικρατούσα κουλτούρα και την εποχή, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η προσέγγιση αυτή απαιτεί προσαρμογή στις τρέχουσες συνθήκες και αξίες. Η τρέχουσα παγκοσμιοποίηση με τη συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ερευνητών και επιστήμης έχει ομογενοποιήσει και τον ορισμό και την αντιμετώπιση και αυτών των θεμάτων ([Hayes & Introna 2005: 215](#); McCabe, 2005). Για το λόγο αυτό στα ανώτατα ιδρύματα ανά τον κόσμο προσπαθούν να ενσταλάζουν ηθικές αξίες στους σπουδαστές τους με την καθιέρωση αυστηρών πλαισίων και οδηγιών για τις ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις. Η θεσμοθέτηση κώδικα τιμής «Graduate Honour System» ή «Graduate Honour Code» ως αντίδοτο στο πρόβλημα στοχεύει στην εκμάθηση της σωστής χρήσης των πηγών και αναφορών σε οτιδήποτε χρησιμοποιεί ο σπουδαστής ως «αντίδοτο» στο πρόβλημα της λογοκλοπής ([Vinod et al., 2011: 3](#)).

2.1.4 Τεχνολογία, διαδίκτυο και λογοκλοπή

Με την εισβολή της πληροφορικής στη δεκαετία του '70 και ειδικά στη δεκαετία του '80 ο κόσμος μεταβαίνει από τον αναλογικό στον ψηφιακό κόσμο. Στη δεκαετία του 1970 η χρήση της αντιγραφής-επικόλλησης (copy-paste) εισβάλλει στη ζωή και αρχίζει να έχει τεράστιο αντίκτυπο. Δεν απαιτείται πλέον χειρόγραφη αντιγραφή. Το διαδίκτυο δίνει πρόσβαση σε απεριόριστο περιεχόμενο από το οποίο παρέχεται η ψευδή εικόνα της ελεύθερης αντιγραφής. Η νέα πρόσκληση λοιπόν γίνεται ο εντοπισμός της. Από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 το διαδίκτυο διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία

και επιτρέπει σε σπουδαστές με σχετικά εύκολο τρόπο να συλλέγουν πληθώρα πληροφοριών ([Gottardello, Pàmies & Valverde, 2017](#)).

Οι σπουδαστές έχουν πλέον αντικαταστήσει τα έντυπα βιβλία, τα ευρετήρια περιοδικών με μηχανές αναζήτησης και διαδικτυακές βάσεις δεδομένων και η συγγραφή εργασίας ξεκινά σχεδόν πάντα από την αναζήτηση στο διαδίκτυο. Το κλικ του ποντικού έχει αντικαταστήσει τις ώρες αναζήτησης σε βιβλιοθήκες και αρχεία. Οι σημερινοί σπουδαστές έχουν μεγαλώσει σε μια ψηφιακή εποχή, χρησιμοποιούν την τεχνολογία παντού στη ζωή τους και στο σχολείο από τα μικρά χρόνια της ζωής τους. Έχουν μάθει να κατεβάζουν μουσική, να μοιράζονται αρχεία, να διαβάζουν άρθρα, περιοδικά, εφημερίδες δωρεάν και έτσι θεωρούν ότι δεν διαπράττουν κάποιου είδους λογοκλοπή όταν αντιγράφουν από το διαδίκτυο. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν αισθάνονται ότι διαπράττουν κάτι ανέντιμο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Donald I. McCabe οι σπουδαστές τις περισσότερες φορές λένε ότι «αν υπάρχει στο διαδίκτυο, είναι δημόσια γνώμη και δεν χρειάζεται να το αναφέρω» ([McCabe, 2005](#)).

2.1.5 Διαφορές πνευματικών δικαιωμάτων και λογοκλοπής

Η έννοια της λογοκλοπής διαφέρει από τα κατοχυρωμένα πνευματικά δικαιώματα και ίσως θα πρέπει να γίνει μια διάκριση για τον καλύτερο προσδιορισμό των δύο αυτών εννοιών και τη διάκρισή τους. Δεν είναι λίγες βέβαια οι φορές που θα συναντήσει κάποιος τους όρους ως ταυτόσημους. Υπάρχουν όμως σαφείς διαφορές. Η πρωταρχική ομοιότητα είναι ότι αποτελούν και οι δύο, παραβίαση και χρήση έργου τρίτου ή ακόμη και πλήρη οικειοποίησή του. Η λογοκλοπή είναι μια ηθική παραβίαση και συμβαίνει συχνότερα σε ακαδημαϊκά ιδρύματα και αφορά περισσότερο τη συγγραφή εργασιών, αναφορών κτλ. όπου ο συγγραφέας πιστώνεται μέρος του έργου ή ένα έργο χωρίς να του ανήκει. Αντίθετα στην περίπτωση των πνευματικών δικαιωμάτων κάποιος αντιγράφει, αναπαράγει, εμφανίζει, εκτελεί, δημιουργεί μια παράγωγη έκδοση ενός έργου που είναι προστατευμένο, χωρίς την άδεια του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων σύμφωνα με το νόμο. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να ενυπάρχει ταυτόχρονα τόσο λογοκλοπή όσο και παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων ([Murray, 2008](#): 174-5).

Στην περίπτωση της λογοκλοπής το θέμα είναι ηθικό και επισύρει ποινές που έχει αποφασίσει το ίδρυμα ή η εκάστοτε επιτροπή ηθικής και δεοντολογίας, ενώ στην περίπτωση των πνευματικών δικαιωμάτων το θέμα είναι νομικό και υπάρχουν ποινές, αποτελεί αστική παράβαση που μπορεί να φτάσει μέχρι και στο κακούργημα ανάλογα με τη νομοθεσία. Η λογοκλοπή αφορά κυρίως την έρευνα, τη διδασκαλία στα ακαδημαϊκά ιδρύματα τους

φοιτητές, τους καθηγητές και ερευνητές οι δε ποινές ποικίλλουν ανάλογα με το τι έχει ορίξει το ίδρυμα. Επίσης μια σαφής διαφορά είναι ότι στην περίπτωση της λογοκλοπής δεν βλάπτεται συνήθως οικονομικά ο δημιουργός, υπάρχει σίγουρα σημαντική διαφορά μεταξύ του να αντιγράψει κάποιος μερικές παραγράφους ή προτάσεις από ένα βιβλίο και του να το οικειοποιηθεί ολόκληρο ή να το διαθέσει ελεύθερα. Το δεύτερο επιφέρει σαφείς οικονομικές επιπτώσεις αλλά και σοβαρό αντίκτυπο στη φήμη του ανθρώπου που διαπράττει αυτό το έγκλημα. Η διάκριση ανάμεσα στη λογοκλοπή και στην παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων πολλές φορές απαιτεί έρευνα ακόμη και υπολογισμό του ποσοστού αντιγραφής ([Anderson, 2016](#)). Για αυτό τον λόγο συχνά δημιουργούνται από εκπαιδευτικούς φορείς ή φορείς διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων ρουμπρίκες για την αξιολόγηση αν κάποια πράξη συνιστά λογοκλοπή ή παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων (Βλ. Πίνακας 1 & Πίνακας 2).

Πίνακας 1. Διαφοροποιήσεις λογοκλοπής και παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων ως προς την ποινή της πράξης

Πηγή: («Understanding & Preventing Plagiarism», 2021).

ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ	ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
Η λογοκλοπή αποτελεί παραβίαση του ακαδημαϊκού ηθικού κώδικα αλλά δεν είναι μια παράνομη πράξη σύμφωνα με το νομικό δίκαιο	Η παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων είναι μια παράνομη πράξη
Είναι ένα αδίκημα εναντίον του συγγραφέα	Είναι αδίκημα κατά του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων
Εφαρμόζεται όταν αντιγράφονται ιδέες	Ισχύει μόνο όταν αντιγράφεται μια συγκεκριμένη έκφραση
Η αποφυγή λογοκλοπής αποφεύγεται με την κατάλληλη βιβλιογραφική κατάληψη αποδίδοντας την πνευματική κυριότητα στο συγγραφέα/δημιουργό	Τα πνευματικά δικαιώματα διασφαλίζουν την προστασία των πρωτότυπων έργων και τα έσοδα του πνευματικού δημιουργού

Πίνακας 2. Παραδείγματα λογοκλοπής και παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων

Πηγή: ([Arnold & Levin, 2021](#))

Περιγραφή αδικήματος	Παράδειγμα
-----------------------------	-------------------

Λογοκλοπή, αλλά όχι παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων	Μαθητής αντιγράφει κάποιες προτάσεις από ένα εικονογραφημένο βιβλίο για να το χρησιμοποιήσει σε ένα άρθρο άλλης εφημερίδα του σχολείου αλλά δεν έχει σχετική αναφορά στο βιβλίο ή υποσημείωση
Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, αλλά όχι λογοκλοπή	Αυτή τη φορά, η μαθήτρια γυμνασίου αντιγράφει ολόκληρο το βιβλίο αλλά βάζει μια αναφορά στο κάτω μέρος του άρθρου που δημοσιεύει. Η αναφορά που περιλαμβάνει το όνομα του συγγραφέα, τον τίτλο του το βιβλίο. Ενώ η αναφορά είναι σωστή η μαθήτρια αντέγραψε ολόκληρο το βιβλίο χωρίς τη σχετική άδεια. Κάτι που πιθανότατα παραβιάζει τα δικαιώματα του συγγραφέα σύμφωνα με τη νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων
Και παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων και λογοκλοπή	Άλλος νεαρός συγγραφέας, που ελπίζει να εκδοθεί, αντιγράφει γραμμή άλλης γραμμή μια δημοφιλή σειρά βιβλίων μάγων. Η νεαρή συγγραφέας στέλνει το έργο στον εκδότη άλλης και λέει ότι το έγραψε. Αυτός ο συγγραφέας έχει διαπράξει λογοκλοπή υποβάλλοντας το έργο κάποιου άλλου ως δικό του και, επιπλέον, έχει διαπράξει παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων αντιγράφοντας το προστατευμένο έργο κάποιου άλλου χωρίς άδεια.

2.1.6 Αντιγραφή ή λογοκλοπή κοινά σημεία και διαφορές

Ενώ ο λογοκλοπή αφορά την ενσωμάτωση ήδη υπάρχοντος υλικού από κάποιον τρίτο χωρίς τη σχετική αναφορά στον αρχικό δημιουργό, ο όρος αντιγραφή ή «κλέψιμο» στην αργκό, αφορά τη λήψη έτοιμων απαντήσεων (σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης) από ένα συμμαθητή συμφοιτητή κτλ., την αντιγραφή μαθητή, φοιτητή, σπουδαστή από έναν άλλο και τέλος τη συνεργασία μεταξύ σπουδαστών στις εξετάσεις ή στη συγγραφή εργασίας ([Kiouvrekis et al., 2021](#): 1-2). Οι περισσότεροι όμως ερευνητές στο θέμα αυτό συμφωνούν ότι τόσο η αντιγραφή, όσο και η λογοκλοπή αποτελούν εκφάνσεις του ίδιου προβλήματος που είναι η ακαδημαϊκή εντιμότητα και η παραβίασή της ([Bretag, 2016](#): 3-4).

Ο Donald McCabe⁴, συνιδρυτής του Κέντρου για την Ακαδημαϊκή Ακεραιότητα και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Rutgers ο οποίος έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το θέμα της αντιγραφής στο σύνολο της, συνδέει το θέμα με την ακαδημαϊκή εντιμότητα/ανεπιμότητα (όταν παραβιάζεται) και θεωρεί ότι και η αντιγραφή και η λογοκλοπή είναι εκφάνσεις του ίδιου προβλήματος, ανάγοντας το θέμα σε διάπραξη απάτης, η οποία υποκρύπτει δόλο ([McCabe, 2016](#): 187).

Άρα το κοινό σημείο μεταξύ λογοκλοπής, αντιγραφής και ακαδημαϊκής ανεπιμότητας είναι η εξαπάτηση. Καθένας που προσπαθεί να χρησιμοποιήσει κάτι που δεν γνωρίζει, δεν παρήγαγε ο ίδιος ή δεν αποδίδει τα εύσημα στο δημιουργό του, λειτουργεί με δόλο και με στόχο να παραπλανήσει, δίνοντας ψευδώς την εικόνα ότι έχει δημιουργήσει κάτι ή ότι γνωρίζει κάτι, ενώ δεν συμβαίνει αυτό. Τόσο ο μαθητής που αντιγράφει στις εξετάσεις όσο και μαθητής/καθηγητής/ερευνητής που αντιγράφει μια εργασία, δημοσίευση κτλ. προσπαθούν κατά βάση να εξαπατήσουν το κοινό στο οποίο απευθύνονται.

Το καίριο ερώτημα είναι τελικά το «τί εν τέλει παραβιάζεται κατά τη λογοκλοπή;». Σύμφωνα με την Blum (2009), σ' αυτήν την ερώτηση έχουν δοθεί πολλαπλές απαντήσεις, με κυρίαρχες δύο. Η πρώτη υποστηρίζει ότι μέσω της λογοκλοπής παραβιάζονται οι ηθικοί κανόνες και σύμφωνα με αυτή τη λογική η αντιγραφή κάθε φύσης αποτελεί ένα ηθικό παράπτωμα, μια αμαρτία. Σύμφωνα με μια άλλη άποψη η παραβίαση αφορά τους κανόνες του πανεπιστημίου και είναι μια παράνομη πράξη που επισείει ποινή (Blum, 2009; Benincasa, 2013: 18).

Η έννοια της κλοπής/του κλεψίματος στα αγγλικά cheating δεν αφορά μόνο τα ακαδημαϊκά ιδρύματα αφορά μια συμπεριφορά που υποκρύπτει δόλο και γι' αυτό θα την βρούμε να χρησιμοποιείται και σε άλλο πλαίσιο (φορολογική κλοπή, συζυγική εξαπάτηση κτλ.). Άρα τόσο η κλοπή όσο και η ανεπιμότητα αυτού που την διαπράττει, παραπέμπει σε θέματα ηθικής και κατ'επέκταση σε θέματα ηθικής συμπεριφοράς. Το βέβαιο είναι ότι ανάλογα με την οπτική που αντιλαμβάνεται κάποιος το θέμα το αντιμετωπίζει κιάλας. Αν δηλαδή το αντιλαμβάνεται ως παραβίαση του νόμου ή κάποιου ορισμένου κανονισμού, το λογικό επακόλουθο θα είναι η επιβολή ποινής ή κυρώσεων. Αν το αντιλαμβάνεται ως ηθικό ζήτημα, τότε η λύση βρίσκεται στην υιοθέτηση ενός διαφορετικού κώδικα ηθικής. Στην τελευταία περίπτωση το ίδρυμα ιδανικά αναλαμβάνει την καλλιέργεια σχετικής κουλτούρας

⁴ Αναφέρεται ως ο «ιδρυτής» της έρευνας για την ακαδημαϊκή ακεραιότητα. Donald McCabe (Obituary). (2016). Star-Ledger. <http://obits.nj.com/obituaries/starledger/obituary.aspx?pid=181490279>

εμπιστοσύνης και ειλικρίνειας μεταξύ των μελών της. Στην πρώτη περίπτωση, η επιβολή ποινών και κυρώσεων προϋποθέτει ένα αυστηρό γραφειοκρατικό σύστημα ελέγχου των μελών με την ύπαρξη αρμόδιων οργάνων, ενώ η δεύτερη εκδοχή βασίζεται στον εσωτερικό έλεγχο του ατόμου, προϋποθέτει ηθικές επιταγές του ίδιου του ατόμου και εσωτερικό έλεγχο (Benincasa, 2013).

Η σοβαρότητά του και οι κυρώσεις συνδέονται με τη βαθμίδα εκπαίδευσης που λαμβάνει χώρα το φαινόμενο. Για παράδειγμα άλλες κυρώσεις επιφέρει η αντιγραφή σε ένα μάθημα και άλλες η λογοκλοπή σε μια εργασία πτυχιακή, μεταπτυχιακή, διδακτορική. Η διαφορετική βαθμίδα εκπαίδευσης και ο διαφορετικός στόχος προσδιορίζει και τον τρόπο που αντιλαμβάνονται «την κλεψιά» ή αντιγραφή οι μαθητές ή οι φοιτητές ([Πολυχρονοπούλου, 2011](#)) και τη διαφορετική οπτική προσέγγιση από την πλευρά των διδασκόντων.

2.1.7 Η λογοκλοπή στα ακαδημαϊκά ιδρύματα: απόψεις ορισμοί και βιβλιογραφία

Στην παρούσα εργασία η έρευνα αφορά τη διάπραξη λογοκλοπής στα ακαδημαϊκά ιδρύματα γ' αυτό και θα γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης του όρου βιβλιογραφικά σε αυτό το πλαίσιο.

Η πρώτη αναφορά με αυτήν την έννοια εντοπίζεται σε άρθρο του [Halsted \(1896\)](#) στο έγκυρο περιοδικό *Science* σε άρθρο με τίτλο «Complement of plagiarism» όπου ουσιαστικά ο συγγραφέας κατηγορεί άλλον καθηγητή ότι, αν και του είχε επισημανθεί, δεν απέδωσε την ορθή μνεία ([Roka, 2017:2](#); Halsted, 1896).

Από τότε έχουν γραφτεί χιλιάδες άρθρα πάνω στο θέμα που αφορά καθηγητές, ερευνητές, φοιτητές όλων των βαθμίδων και έχουν δοθεί ορισμοί από ερευνητικές ομάδες, ερευνητικά κέντρα, ακαδημαϊκά ιδρύματα κτλ. Η πρώτη απόπειρα ορισμού λογοκλοπής στο ακαδημαϊκό περιβάλλον πραγματοποιήθηκε το 1992 από το Office of Research Integrity (ORI) στις ΗΠΑ και ακολούθησε λίγα χρόνια αργότερα, το 1997 στη Μ. Βρετανία, η Committee on Publication Ethics (COPE) και οι δύο έδωσαν οδηγίες για την έρευνα και την επιστημονική εντιμότητα καθώς και μια σειρά από αρχές, ώστε να ανιχνεύεται και να αποκαλύπτεται η λογοκλοπή. Ο ορισμός της COPE που έχει γίνει αποδεκτός παγκοσμίως από τους περισσότερους οργανισμούς, περιγράφει ως παράπτωμα την πρόθεση κάποιου να παρουσιάσει ως αληθινό αυτό που δεν είναι αληθινό. Πιο αυστηρή φρασεολογία χρησιμοποιεί το Royal College of Physicians of Edinburg αναφέροντας πως η λογοκλοπή ως συμπεριφορά από ερευνητή, εσκεμμένη ή όχι, υπολείπεται των ορθών, ηθικών και επιστημονικών προτύπων. Η ORI ορίζει την κακή συμπεριφορά στην έρευνα χρησιμοποιώντας το μοντέλο FFP (Fabrication,

Falsification, Person's ideas without credit), κατασκευασμένα δεδομένα ή αποτελέσματα, παραποιημένα ερευνητικά δεδομένα που καταλήγουν σε λανθασμένα αποτελέσματα, μη χρήση αναφορών κατά τη χρήση ιδεών ή αποτελεσμάτων τρίτων ([Roka, 1997](#): 3).

Το πρόβλημα λογοκλοπής στην ακαδημαϊκή ζωή αφορά καθηγητές, ερευνητές αλλά και φοιτητές. Η λογοκλοπή από καθηγητές αφορά σε δημοσιεύσεις άρθρων, ενώ από φοιτητές αφορά σε ακαδημαϊκές εργασίες στο πλαίσιο των σπουδών. Η λογοκλοπή αποτελεί ένα ουσιαστικό πρόβλημα στην ακαδημαϊκή ζωή, καθώς η πρωτοτυπία αποτελεί συστατικό στοιχείο της συγγραφής και της δημοσίευσης με στόχο τη συμβολή στην έρευνα και τη γνώση. Άρα εγγενώς η ακαδημαϊκή παραγωγή αποκλείει την αντιγραφή και την αναπαραγωγή έργων τρίτων χωρίς την σχετική αναφορά ([Gasparyan et al., 2017](#)).

Διαχρονικά ο επιστήμονας είναι ο «περίεργος» άνθρωπος που συνεχώς ερευνά και ψάχνει τη φύση και γύρω του για να καταλάβει τι συμβαίνει. Είτε πρόκειται για νέους ενθουσιώδεις που θέλουν να συνεισφέρουν στην επιστημονική κοινότητα είτε για καταξιωμένους επιστήμονες, η διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν στην έρευνα από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι την υλοποίησή της, είναι καθορισμένη και καθολική για όλους. Για το λόγο αυτό κάθε επιστημονικό άρθρο πρέπει να υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες και διαδικασίες ανεξάρτητα από τη βαθμίδα του ερευνητή/συγγραφέα του άρθρου. Η Kathryn H. Jacobsen (2020) αναφέρει στο βιβλίο της «Introduction to Research Methods in Health: A Practical Guide 3rd edition» τα εξής πέντε στάδια στη διαδικασία έρευνας στον χώρο της υγείας, την αναγνώριση του προβλήματος, την επιλογή του τρόπου έρευνας, την επιλογή του σχεδιασμού έρευνας, τη συλλογή δεδομένων, την ανάλυση δεδομένων και τη συγγραφή των αποτελεσμάτων, τα συμπεράσματα (Jacobsen, 2020).

Κάθε επιστημονική έρευνα ειδικά ένα γραπτό άρθρο πρέπει να ακολουθεί κάποιες φάσεις, την σχετική βιβλιογραφική ανασκόπηση για το θέμα, τον καθορισμό των στόχων και υποθέσεων άλλης έρευνας, την επιλογή δείγματος για την υλοποίηση άλλης μελέτης, την υλοποίηση άλλης έρευνας με βάση αυστηρές επιστημονικές μεθόδους και αρχές, την τυχών στατιστική ανάλυση με άλλες σχετικές συγκρίσεις και αναλύσεις με τα υπάρχοντα δημοσιευμένα συμπεράσματα. Αυτές οι φάσεις σχετίζονται φυσικά με την ίδια την έννοια της επιστημονικής μεθόδου, όπως αυτή άρχισε να διαμορφώνεται από τον 16^ο αιώνα και εξής (Εικόνα 1).

Εικόνα 1. Τα στάδια της επιστημονικής μεθόδου. Η εικόνα ανήκει στον Δημόσιο Τομέα (Public Domain)⁵

Η λογοκλοπή επομένως αποτελεί ένα πρόβλημα που αντίκειται στην ουσία της επιστήμης και της ερευνητικής διαδικασίας. Οι ερευνητές και συγγραφείς επιστημονικών δημοσιευμάτων πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένους ηθικούς επιστημονικούς κανόνες (Ethics Code of Good Scientific Practice/GSP). Ως εκ τούτου, κατά την συγγραφή ενός επιστημονικού κειμένου θα πρέπει ορθά να αναφέρονται οι πηγές, οι σχετικές δημοσιεύσεις, τα δεδομένα και τα συμπεράσματα τρίτων. Μόνο έτσι θα μπορεί ο αναγνώστης ξεκάθαρα να αντιλαμβάνεται ποια είναι τα πρωτογενή/νέα δεδομένα, ποιες πληροφορίες προκύπτουν από δημοσιεύσεις τρίτων και ποιες αποτελούν πρωτότυπο έργο. Αυτές οι πληροφορίες παρέχονται με την ορθή χρήση αναφορών και βιβλιογραφίας, με την αποφυγή της λογοκλοπής. Για τη διασφάλιση ότι τηρούνται τα εχέγγυα της επιστημονικής έρευνας και ότι ξεκάθαρα δηλώνεται μέσα σε μία επιστημονική εργασία τί αποτελεί νέα γνώση, και τί αποτελεί γνώση από εργασίες τρίτων, τα επιστημονικά άρθρα υποβάλλονται για δημοσίευση σε έγκριτα περιοδικά, όπου ανεξάρτητοι κριτές αξιολογούν την εργασία. Μετά τη δημοσίευση ευρετηριάζονται σε βιβλιογραφικές βάσεις, χρησιμοποιούνται από άλλους ερευνητές, προσμετρώνται στο βιογραφικό των συγγραφέων (μέσω ειδικών δεικτών αξιολόγησης) και εν τέλει γίνονται γρανάζι της παγκόσμιας επιστημονικής γνώσης όπου η λογοκλοπή δεν αποτελεί μέρος της ([Masic, 2014](#), [Masic, 2011](#), [Masic, 2012](#)).

⁵https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Scientific_Method_%28simple%29.png

2.1.8 Είδη λογοκλοπής

Όπως έχει ήδη αποδειχθεί μέσα από την βιβλιογραφική επισκόπηση, υπάρχουν διαφορετικές θεωρήσεις του όρου λογοκλοπή και διαφορετικές αντιλήψεις ως προς την αντιμετώπισή της. Ειδικά στην ακαδημαϊκή κοινότητα λαμβάνεται υπόψη πως αφενός συχνά οι φοιτητές αντιγράφουν και διαπράττουν λογοκλοπή, αφετέρου χωρίς τη χρήση κειμένων τρίτων δεν μπορούν να κατανοήσουν το αντικείμενο και να προχωρήσουν την έρευνα. Για αυτό είναι απαραίτητο να γίνει κατανοητό τι είδους λογοκλοπή διαπράττει κάποιος και κατά πόσο είναι πραγματικά λογοκλοπή που οδηγεί σε αδίκημα και επισύρει ποινή/ες (McCabe, 2005).

Αρκετοί ερευνητές προσπάθησαν να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη λογοκλοπής σχολιάζοντας ταυτόχρονα το πόσο σοβαρή πρέπει να κριθεί η κάθε περίπτωση ως αδίκημα. Ο Walker (1998: 103) διέκρινε 7 τύπους λογοκλοπής από την λιγότερη σοβαρή περίπτωση της 'ψευδούς παράφρασης' στην πιο σοβαρή περίπτωση της 'υπεξαίρεσης' (Πίνακας 5. Turnitin φάσμα λογοκλοπής). Ως λιγότερο σοβαρές θεωρεί τις περιπτώσεις όπου λιγότερη από τη μισή εργασία αφορά προϊόν λογοκλοπής, ενώ θεωρεί τις περιπτώσεις όπου η λογοκλοπή υπερβαίνει το 50% ως πιο σοβαρές.

Πίνακας 3. Οι διαφορετικοί τύποι λογοκλοπής σύμφωνα με τον Walker (1998).

Τύπος	Ορισμός
Ψευδής παράφραση / Sham Paraphrasing	Το υλικό αντιγράφηκε αυτολεξεί από το κείμενο και την πηγή που αναγνωρίζεται εν σειρά αλλά παρουσιάζεται ως παράφραση
Παράνομη παράφραση / Illicit Paraphrasing	Υλικό παραφρασμένο από κείμενο χωρίς ενσωματωμένη αναγνώριση της πηγής
Άλλου είδους λογοκλοπή / Other Plagiarism	Υλικό που αντιγράφηκε από την εργασία άλλου μαθητή εν γνώσει του άλλου μαθητή
Κατά λέξη αντιγραφή/verbatim copying	Το υλικό αντιγράφηκε αυτολεξεί από κείμενο χωρίς ενσωματωμένη αναγνώριση της πηγής
Ανακύκλωση/ Recycling	Η ίδια εργασία υποβλήθηκε περισσότερες από μία φορές για διαφορετικά μαθήματα

Γραφή Φάντασμα/Ghost Writing	Εργασία που γράφτηκε από τρίτο άτομο και παρουσιάζεται ως δική του
Υπεξαίρεση/Purloining	Εργασία που αντιγράφηκε από εργασία άλλου μαθητή ή έγγραφα άλλου ατόμου χωρίς να το γνωρίζει αυτό

Ο Paik (2004: 2939) αναφέρει πέντε βασικές κατηγορίες λογοκλοπής που διαπράττουν οι σπουδαστές

Πίνακας 4. Βασικές κατηγορίες λογοκλοπής (Paik, 2004)

Τύπος	Ορισμός
Συμπαιγνία/collusion	Όταν η εργασία ενός φοιτητή παρουσιάζεται ως δική του ενώ μια ομάδα τρίτων την έχει συγγράψει
Υποβολή εργασίας από φοιτητή που δεν είναι δική του	Αγορά εργασίας ή συγγραφή εργασίας από άλλον
Πολλαπλή χρησιμοποίηση ίδιας εργασίας	Χρήση της ίδιας εργασίας σε περισσότερο από ένα μάθημα
Αντιγραφή ή παράφραση μιας εργασίας	Συγγραφή εργασίας με τη χρήση πηγών έντυπων ηλεκτρονικών κτλ χωρίς την χρήση των σχετικών αναφορών
Χρήση εργασιών άλλων φοιτητών χωρίς να το γνωρίζουν	

Σύμφωνα με τον ([Raimo Streefkerk, 2022](#)), συνεργάτη της εταιρείας Scribbr σε θέματα λογοκλοπής και εργαλείων ανίχνευσης, οι πιο συχνοί τύποι λογοκλοπής είναι 5 και την θεωρεί ως σοβαρή μορφή ακαδημαϊκής ανεντιμότητας.

- Global plagiarism (συνολική λογοκλοπή=αντιγραφή του συνόλου του κειμένου από κάποιον τρίτο.
- Verbatim plagiarism (αυτολεξεί)= αντιγραφή λέξη προς λέξη κάποιου τρίτου .
- Paraphrasing (παράφραση)=παράφραση των ιδεών κάποιου τρίτου.
- Patchwork plagiarism (συρραφή)=αντιγραφή τμημάτων από διάφορες πηγές και συρραφή τους σε μια νέα εργασία.

- Self-plagiarism (αυτολογοκλοπή)=επαναχρησιμοποίηση προηγούμενης εργασία του ίδιου του συγγραφέα⁶.

Σύμφωνα επίσης με τους [Maurer et al.](#) (2006: 1051) μπορεί να υπάρχει μια πιο ευρεία κατηγοριοποίηση της λογοκλοπής στη βάση της πρόθεσης. Οι διευρυμένες αυτές κατηγορίες περιλαμβάνουν τις παρακάτω κατηγορίες λογοκλοπής:

- Τυχαία: λόγω έλλειψης γνώσεων και κατανόησης της έννοιας της αναφοράς ή της χρήσης συγκεκριμένου προτύπου που εφαρμόζεται.
- Ακούσια: η απεραντοσύνη των διαθέσιμων πληροφοριών επηρεάζει τις σκέψεις και οι ίδιες ιδέες μπορεί να προκύψουν μέσω προφορικών ή γραπτών εκφράσεων και να παρουσιάζονται ως ιδέες του συγγραφέα.
- Σκόπιμη: μια σκόπιμη πράξη αντιγραφής πλήρους ή μέρους της δουλειάς κάποιου άλλου χωρίς να δοθεί η κατάλληλη αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
- Αυτολογοκλοπή: χρήση αυτοδημοσιευμένης εργασίας σε κάποια άλλη μορφή χωρίς αναφορά στην αρχική.

Σύμφωνα και πάλι με τους [Maurer et al.](#) (2006: 1051-1052) υπάρχει ένας μακρύς κατάλογος μεθόδων λογοκλοπής που συνήθως περιλαμβάνουν:

- αντιγραφή/επικόλληση (copy-paste): αντιγραφή λέξη προς λέξη ενός κειμένου.
- λογοκλοπή ιδεών: χρήση παρόμοιας έννοιας ή γνώμης που δεν αποτελεί κοινή γνώση
- παράφραση: αλλαγή γραμματικών πτώσεων, σύνταξης, χρήση λέξεων παρόμοιας σημασίας, αναδιάταξη προτάσεων ή επανάληψη του ίδιου περιεχομένου με διαφορετικές λέξεις
- καλλιτεχνική λογοκλοπή: παρουσίαση της δουλειάς κάποιου άλλου χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα, όπως κείμενο, εικόνες, φωνή ή βίντεο.
- λογοκλοπή κώδικα: χρήση κώδικα προγράμματος, αλγορίθμων, κλάσεων ή συναρτήσεων χωρίς άδεια ή αναφορά.
- πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί χωρίς αναφορά ή με συνδέσμους που δεν λειτουργούν ή έχουν αλλάξει (links): ορθή χρήση εισαγωγικών ή αναφοράς στο κείμενο χωρίς αναφορά στη βιβλιογραφία ή χωρίς σωστό ή σωστά ενημερωμένο υπερσύνδεσμο (link)

⁶<https://www.scribbr.com/plagiarism/types-of-plagiarism>

- μη σωστή χρήση εισαγωγικών: δεν αποδίδεται το ακριβές κομμάτι που έχει χρησιμοποιηθεί
- λάθος αναφορές: προσθήκη αναφορών σε λανθασμένες ή μη υπάρχουσες αρχικές πηγές.
- λογοκλοπή μέσω μετάφρασης: μετάφραση διαγλωσσικού περιεχομένου και χρήση του χωρίς αναφορά στο πρωτότυπο έργο ([Maurer et al.](#), 2006: 1051-1052)

Το ίδιο το εργαλείο ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin ορίζει 10 τύπους λογοκλοπής στην προσπάθειά του να λειτουργήσει όχι μόνο ανιχνευτικά και μηχανιστικά αλλά και εκπαιδευτικά (Turnitin.com,c2021). Μετά από έρευνα που διεξήγαγε παγκόσμια σε 900 ιδρύματα κολλέγια και πανεπιστήμια, εντόπισε τις πιο συνηθισμένες μορφές λογοκλοπής και τις τοποθέτησε σε αυτό που μπορεί να οριστεί ως φάσμα της λογοκλοπής⁷ Πίνακας 5 .

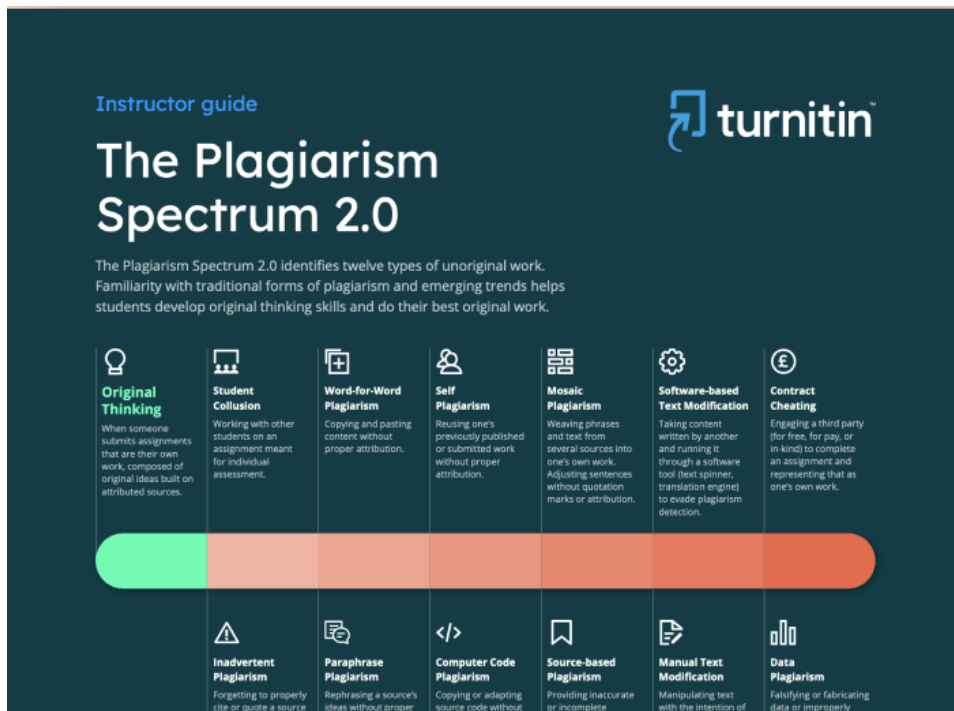
Πίνακας 5. Turnitin φάσμα λογοκλοπής

_Πρωτότυπη ιδέα	Οι σπουδαστές παράγουν μια πρωτότυπη εργασία όταν κατανοούν την έννοια της ακαδημαϊκής εντιμότητας και οι ιδέες τους υποστηρίζονται ανάλογα.	Η πρωτότυπη σκέψη είναι μια δεξιότητα που μπορεί ο διδάσκων να συμβάλει στην καλλιέργεια της μέσω της διαρκούς εκπαίδευσης και εξάσκησης. Η δεξιότητα της πρωτότυπη σκέψη είναι βασική για την ακαδημαϊκή επιτυχία και πρέπει να ακολουθεί την πορεία του σπουδαστή σε όλη την προσωπική και επαγγελματική πορεία.
-----------------	--	--

⁷<https://www.Turnitin.com/resources/plagiarism-spectrum-2-0>

<p>--Εκ παραδρομής λογοκλοπή/inadvertent</p> <p>-- Συμπαιγνία σπουδαστών Student Collusion</p> <p>--Παράφραση Paraphrase Plagiarism</p> <p>--Κατά λέξη λογοκλοπή word for word plagiarism</p>	<p>Οι σπουδαστές μπορεί να διαπράξουν κάποιο από αυτά τα είδη λογοκλοπής όταν έχουν έλλειμμα κατανόησης της έννοιας της ακαδημαϊκής ακεραιότητας</p>	<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να ενσωματώσουν στο μάθημα τους οδηγίες για τη χρήση αναφορών, την έννοια της παράφρασης και της συνεργασίας, συμβάλλοντας στην επίγνωση της έννοιας της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και στον περιορισμό στην ακαδημαϊκή ανάρμοστη συμπεριφορά</p>
<p>--Λογοκλοπή κώδικα/Computer - Code Plagiarism</p> <p>--Αυτολογοκλοπή/ Self plagiarism</p> <p>--Λογοκλοπή στην πηγή / Source-based</p> <p>--Λογοκλοπή μωσαϊκού /Plagiarism Mosaic</p>	<p>Οι σπουδαστές μπορεί να επιλέξουν αυτού του είδους τη λογοκλοπή όταν έχουν έλλειμμα ακαδημαϊκής ακεραιότητας/εντιμότητας ή όταν βρίσκονται σε πίεση</p>	<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να επεξηγούν πιο αναλυτικά όλες τις διαφορετικές εκφάνσεις των μορφών λογοκλοπής ώστε οι σπουδαστές να κινούνται δικά τους λόγια, δική τους έρευνα, δική τους διάταξη ιδεών, αν δεν αναφέρονται σωστά, εξακολουθεί να λογίζεται ως λογοκλοπή.</p> <p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υιοθετήσουν ένα ολιστικό εργαλείο ακαδημαϊκής ακεραιότητας που όχι μόνο</p> <p>ελέγχει για ομοιότητες, αλλά εφαρμόζεται και στην λογοκλοπή τύπου μωσαϊκού και κώδικα</p>

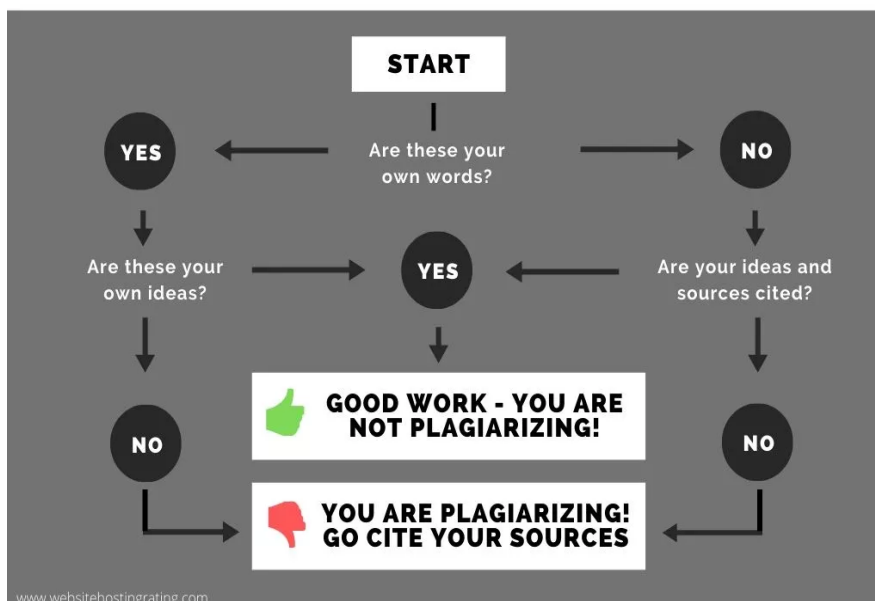
<p>--Χειροκίνητη τροποποίηση κειμένου/Manual Text Modification</p> <p>-- Λογοκλοπή στην πηγή / Source-based Plagiarism</p> <p>-- Λογοκλοπή δεδομένων / Data Plagiarism</p> <p>-- Αντιγραφή με συμφωνία /Contract Cheating</p>	<p>Οι σπουδαστές μπορεί να διαπράξουν τέτοιου είδους λογοκλοπή όταν στερούνται γνώσης ηθικών θεμάτων ή από κάποιο εσωτερικό κίνητρο</p>	<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να ενσωματώσουν σαφείς οδηγίες για αυτά περισσότερο σκόπιμες μορφές ακαδημαϊκού παραπτώματος για την ευαισθητοποίηση των μαθητών και να γίνει γνωστή η επαγρύπνηση των εκπαιδευτικών γύρω από την ακαδημαϊκή ακεραιότητα.</p> <p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενσωματώσουν πιο αναλυτικές οδηγίες για αυτές τις πιο εσκεμμένες μορφές ακαδημαϊκής ανεντιμότητας για την ευαισθητοποίηση των μαθητών και την κατανόηση της διαρκούς επαγρύπνηση τους πάνω σε αυτό το θέμα.</p> <p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υιοθετήσουν ένα νέο πρότυπο ως λύση στην ακαδημαϊκή ακεραιότητα η οποία να απευθύνεται και στην ομοιότητα μέσα στο κείμενο αλλά και στις νέες τάσεις όπως η τροποποίηση ενός κειμένου και η αντιγραφή επί πληρωμή.</p>
---	---	--

Εικόνα 2. The Plagiarism Spectrum 2.0 (Turnitin.com, c2021)

ARE YOU PLAGIARIZING?

A QUICK GUIDE TO UNDERSTANDING PLAGIARISM

Εικόνα 3. Στάδια για το αν διαπράττει κάποιος λογοκλοπή

(πηγή: <https://www.websiterating.com/resources/plagiarism/>)

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι προσεγγίσεις είναι παρόμοιες ως προς τις μορφές της λογοκλοπής. Η χρήση της τεχνολογίας και του διαδικτύου έχουν διευρύνει τις μορφές και τους τρόπους αντιγραφής αλλά έχουν δώσει και σύγχρονα εργαλεία ανίχνευσής της.

2.2 Μελέτες για την λογοκλοπή στην τριτοβάθμια

εκπαίδευση

Το φαινόμενο της λογοκλοπής αφορά όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα με το πρόβλημα να αφορά περισσότερο τους φοιτητές μια που είναι και αριθμητικά οι περισσότεροι αλλά και τους διδάσκοντες. Το φαινόμενο έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας τα τελευταία χρόνια λόγω κυρίως του διαδικτύου, της αύξησης των φοιτητών και της έρευνας. Απασχολεί όλο και περισσότερο τα ιδρύματα αναζητώντας τρόπους αντιμετώπισης αλλά και πρόληψης τους φαινομένου.

2.2.1 Η ιστορία της ακαδημαϊκής εντιμότητας/ανεπιτηδεύτητας

Μιλώντας για τη λογοκλοπή και την αντιγραφή στον ακαδημαϊκό χώρο, η έρευνα οδηγείται στον γενικότερο όρο που είναι η τήρηση ή της ακαδημαϊκής ακεραιότητας/εντιμότητας. Το θέμα αυτό έχει μελετηθεί ποικιλοτρόπως σε όλα τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και έχει συνδεθεί με την τήρηση ενός κανόνα ηθικής που θέτει το ίδρυμα και αντικατοπτρίζει και τις ηθικές αξίες της ίδιας της κοινωνίας. Μια αναλυτική βιβλιογραφική προσέγγιση του θέματος το προσεγγίζει το θέμα ιστορικά, κοινωνικά, ψυχολογικά και παιδαγωγικά αναζητώντας τις βαθύτερες ρίζες του και προσπαθώντας άλλοτε να το ερμηνεύσει, άλλοτε να δώσει οδηγίες για την τήρησή του, άλλοτε να θέσει στρατηγικές αντιμετώπισης, άλλοτε να το ερευνήσει. Σχεδόν σε όλη την αρθρογραφία όμως κυριαρχεί η αποδοχή του κώδικα αυτού ως βασικό στοιχείο λειτουργίας του συστήματος μάθησης και έρευνας (Scholarly Resources, n.d.)⁸.

2.2.1.1 Η ηθική διάσταση της ακαδημαϊκής εντιμότητας

Η αρχική έννοια της ακαδημαϊκής εντιμότητας συνδέονταν με την ηθική γενικά μια βασική αρχή που ξεκίνησε από τα αμερικανικά πανεπιστήμια στο μοντέλο της χριστιανικής ηθικής. Τα αμερικανικά πανεπιστήμια θεωρούνται ο χώρος της ηθικής ανάπτυξης των μαθητών και της καλλιέργειας ορθών αξιών και στο ξεκίνημα τους ήταν στενά συνδεδεμένα με τις χριστιανικές αρχές. Ως χώροι προετοιμασίας των μελλοντικών υπουργών και αξιωματούχων του κράτους είχαν ως στόχο την καλλιέργεια της υπακοής σε έναν αυστηρό ηθικό κώδικα αρχών και τιμής. Οι φοιτητές δεσμεύονται ότι «δεν θα κλέβουν, δεν θα ψεύονται, δεν θα εξαπατούν, δεν θα κλέβουν, ούτε θα τα ανέχονται κάποιος να το κάνει. Οι κώδικες αυτοί απαιτούσαν από

⁸<https://myusf.usfca.edu/academic-integrity/scholarly-resources>

τους φοιτητές τους να δεσμευτούν ότι θα απέχουν από κακές συνήθειες όπως το ποτό, το κάπνισμα και ο τζόγος, ώστε να «καταστέλλεται κάθε κακία και ανηθικότητα» και να έτσι να ζουν σύμφωνα με τις Βιβλικές αρχές (Fishman, 2016: 9-10).

Μπορεί σήμερα να διαφέρουν οι «υποσχέσεις» και οι φοιτητές πλέον να δεσμεύονται να μην αντιγράφουν, να μην διαπράττουν λογοκλοπή ή ερευνητικά σφάλματα αλλά η λογική είναι ίδια, η παραβίαση των δεσμεύσεων αυτών θεωρείται πράξη ανήθικη. Η βαθύτερη πίστη ότι η διδασκαλία έχει ηθική διάσταση και άρα στοχεύει στην ηθική διαπαιδαγώγηση των σπουδαστών διαπερνά τα προγράμματα σπουδών των πανεπιστημίων στις ΗΠΑ. Το να μάθει λοιπόν ο σπουδαστής να συγγράφει ακαδημαϊκές εργασίες χωρίς να διαπράττει λογοκλοπή αποτελεί τμήμα της ηθικής αυτής διάστασης. Οι σπουδαστές δεσμεύονται με αυστηρά ηθικά στάνταρ. Αυτό που έχει ενδιαφέρον στο θέμα της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και τη λογοκλοπή είναι ότι όλες οι προσπάθειες προσέγγισης του θέματος ξεκινούσαν από την απαγόρευση και όχι από την καλλιέργεια της ορθής συμπεριφοράς, δηλαδή πάντα γίνεται αναφορά στο τι δεν πρέπει να κάνει κάποιος με τον ορισμό αυστηρών κανόνων και όχι με τη διδασκαλία του ορθού και άρα πάλι η σύνδεση γίνεται με την ηθική και όχι με τη διδασκαλία και την εκμάθηση του ορθού. Ακόμη και όταν οι ίδιοι οι φοιτητές αναφέρονται στους λόγους που διέπραξαν λογοκλοπή πάντα απαντούν «δεν ήξερα», «έπρεπε να είχα κάνει αναφορά» κτλ. Το βασικό πλαίσιο των απαντήσεών τους βασίζεται με ηθικούς όρους όπως η δικαιοσύνη, ο σεβασμός και η υπευθυνότητα, όταν τους ζητείται να εξηγήσουν γενικότερα, γιατί η χρήση αναφορών στην ακαδημαϊκή γραφή έχει τόσο μεγάλη σημασία. Η έλλειψη όμως μιας ακαδημαϊκής γνώσης a priori βασίζεται στη μάθησή της. Άρα η θεραπεία στην άγνοια της είναι η εκμάθηση και όχι η τιμωρία. Η ηθική διάσταση λοιπόν του θέματος της ακαδημαϊκής ακεραιότητας επανέρχεται ως κυρίαρχη και παραγκωνίζει την παιδαγωγική της διάσταση που πάντα είναι η εκμάθηση μιας δεξιότητας που κάποιος αγνοεί. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε σπουδάζει κάποιος για να μάθει κάτι που δεν γνωρίζει και όχι για να τιμωρηθεί για κάτι που έκανε χωρίς να το γνωρίζει. Όμως τις περισσότερες φορές δίνεται έμφαση στην ηθική παραβίαση και όχι στην ανεπαρκή κατανόηση. Μάλιστα πολλές φορές όχι μόνο κατηγορούνται οι φοιτητές ως ανήθικοι αλλά και οι εκπαιδευτικοί ως ανεπαρκείς στον εντοπισμό της και στην πρόληψή της, αντιμετωπίζοντας τους ως αστυνόμους και όχι ως εκπαιδευτικούς που πρέπει να διδάξουν αυτήν τη δεξιότητα. Στόχος να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή όχι ως κλοπή αλλά ως αποτυχία να αποδοθεί η κατάλληλη αναφορά με κάποιους μάλιστα να προτείνουν την αντικατάσταση της λέξης λογοκλοπή με τη λέξη «ανεπαρκής αναφορά» (insufficient citation) (Fishman, 2016: 10-11)

2.2.1.2 Λογοκλοπή και πανεπιστήμια

Αναφέρθηκε ήδη ότι πέρασαν πολλά χρόνια μέχρι να κατοχυρωθεί το θέμα της πνευματικής ιδιοκτησίας και της λογοκλοπής. Στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι ερευνητές στηρίζονταν στη δουλειά άλλων και η λέξη αναφορά δεν ήταν γνωστή (cite, citation...). Οι ερευνητές, καθηγητές πανεπιστημίου ήταν μια κλειστή ελίτ, μία κάστα ολιγάριθμη που εμπιστευόταν ο ένας τον άλλον. Αυτή η κατάσταση ήταν το κυρίαρχο μοτίβο μέχρι τον Μεσαίωνα. Η εκπαίδευση στηρίζονταν στη γνώση της λατινικής και της αρχαίας λογοτεχνίας και γλώσσας. Πολλοί δε επιστήμονες ήταν μοναχοί που είχαν τότε πρόσβαση στα πρωτότυπα χειρόγραφα και άλλοι ήταν σε πανεπιστήμια με στενές σχέσεις με την καθολική εκκλησία ([Connors, 1998: 4-](#)).

Χρονικά η ακαδημαϊκή ανεντιμότητα με την έννοια όμως της λογοκλοπής και αντιγραφής συνδέθηκε με την επικράτηση της έννοιας της αξιολόγησης στα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Τα πρώτα τεστ στους φοιτητές και οι πρώτες κρίσεις καθηγητών μπορεί να αποτελούν το ορόσημο του φαινομένου. Επίσης πριν την καθιέρωση του συστήματος MLA & APA στο τέλος του 19^{ου} αι. δεν υπήρχαν καθορισμένοι κανόνες ορθής χρήσης των αναφορών από άλλους άρα όπως ήδη αναφέρθηκε μπορεί να είχαν συμβεί περιστατικά λογοκλοπής πολλές φορές χωρίς να έχουν εντοπιστεί και αποδειχθεί ([Connors, 1999](#)). Στα τέλη του 19^{ου} αι και αρχές 20^{ου} αι το φαινόμενο της αντιγραφής εξαπλώνεται στα πανεπιστήμια της Αμερικής. Οι αδελφότητες γίνονται οι φωλιές ανακύκλωσης εργασιών όπου οι εργασίες των τριμήνων επαναχρησιμοποιούνται ξανά και ξανά με μοναδική αλλαγή στο όνομα του φοιτητή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πανεπιστήμιο του Yale όπου σκάνδαλα αντιγραφής αφορούσαν τους μισούς φοιτητές στη δεκαετία του 1860 που ίσως να συνδέεται και με το σύστημα αξιολόγησης (Blum, 2009: 25 στο [Zachek, 2020: 107](#)). Σε μια από τις πρώτες έρευνες το 1964 του Bowers υπολογίζει ότι τα ¾ είχαν εμπλακεί (Zachek, 2020) σε πράξεις ακαδημαϊκής ανεντιμότητας και οι μισοί επίσης ή και περισσότεροι το έχουν παραδεχτεί (Bowers, 1964: 48 στο [Zachek, 2020: 107](#)).

Το 1970 σχεδόν όλα τα πανεπιστήμια στις ΗΠΑ καθιερώνουν επίσημο κώδικα τιμής για το σύνολο των σπουδαστών τους και για τα εκπαιδευτικά μέλη της κοινότητά τους με θέμα τη λογοκλοπή. Πλέον στα περισσότερα πανεπιστήμια έχουν ξεχωριστή σελίδα στον ιστότοπό τους αφιερωμένο αποκλειστικά στην ακαδημαϊκή εντιμότητα. Συνήθως υπάρχουν λεπτομερείς ορισμοί των όρων και το τί ακριβώς προβλέπει το κάθε ίδρυμα για τα θέματα αυτά. Για τον ακαδημαϊκό δάσκαλο ορίζονται έξι θεμελιώδεις αξίες/αρετές: ειλικρίνεια, εμπιστοσύνη, δικαιοσύνη, σεβασμός, υπευθυνότητα και θάρρος» ([ICAI 2014: 4-10](#); [Gottardello, Karabag, 2020: 4](#)) (Fairness, honesty, trust, respect, responsibility and courage).

Για να εδραιώσουν το θέμα της ακαδημαϊκής εντιμότητας και βλέποντας τις διαστάσεις του προβλήματος, τα περισσότερα ιδρύματα προσπαθούν να ακολουθήσουν μια στρατηγική για τη δημιουργία ενός οράματος με διάφορες μορφές όπως εκπαιδευτικά προγράμματα που ενισχύουν τον ακαδημαϊκό γραμματισμό των σπουδαστών, καλλιεργώντας τη σημασία της ακαδημαϊκής εντιμότητας αλλά και διασφαλίζοντας μέσω αυτών την πλήρη κατανόησή της αλλά και τη βαρύτητά της στη μετέπειτα ζωή του σπουδαστή. Στο ίδιο μήκος κύματος αναπτύχθηκαν επίσης πολιτικές ως μέρη του συνόλου των πανεπιστημιακών πολιτικών, καθορίζοντας τι είναι αποδεκτό και τι δεν είναι όπως επίσης τους υπεύθυνους φορείς και τις πιθανές συνέπειες ακόμη και κυρώσεις που επισείονται στην περίπτωση παραβίασης της ακαδημαϊκής εντιμότητας του ιδρύματος. Αν και οι πολιτικές αυτές συμβάλλουν στην τήρηση της ακαδημαϊκής εντιμότητας πολλές φορές είναι νομικά έγγραφα που συντάσσονται από νομικούς εμπειρογνώμονες χωρίς καθόλου συμμετοχή ή με μικρή των διδασκόντων με αποκλειστικό στόχο την επισήμανση των ποινών/κυρώσεων και όχι την εκπαίδευση των σπουδαστών (Sutherland-Smith 2010; DeMaio, Dixon, & Yeo 2020 στο [Gottardello, Karabag, 2020: 5](#)).

Το βασικό στο θέμα της ακαδημαϊκής ακεραιότητας είναι οι διδάσκοντες να μένουν πιστοί τόσο στην τήρηση όσο και την καλλιέργεια των πρακτικών τήρησης της ακαδημαϊκής εντιμότητας. Διαφορετικά οι κανόνες μπορούν να μείνουν κενά γράμματα χωρίς το ανθρώπινο παράδειγμα.

2.2.2 Φοιτητές και λογοκλοπή

Τα τελευταία χρόνια οι έρευνες για το πρόβλημα της λογοκλοπής έχουν αυξηθεί κατακόρυφα και αυτό δείχνει ότι πρόβλημα έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και απασχολεί όλο και περισσότερο τα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Οι περισσότερες βέβαια έρευνες επικεντρώθηκαν στη λογοκλοπή από τους σπουδαστές ([Ashworth, Bannister και Thorne, 1997](#); [Gullifer & Tyson, 2010](#); [Mavrinac et al., 2010](#)) και τους λόγους που τους ωθούν σε αυτήν την πράξη ([Bennett, 2005](#); [Park, 2003](#); [Rettinger and Jordan, 2005](#)).

Ο [Chace \(2012\)](#) αναφέρει ότι η πρώτη εμπειριστατωμένη μελέτη για την αντιγραφή στα πανεπιστήμια και στα κολέγια στην Αμερική έγινε από τη μελέτη του Bowers το 1964 ο οποίος όμως στη δική του έρευνα εντοπίζει αρκετούς ερευνητές που έχουν ήδη ασχοληθεί με το θέμα, έρευνα του 1920 για τις αιτίες της ανεντιμότητας, άλλη έρευνα του 1935 για τον σύστημα εντιμότητας (honor system), όπως επίσης και έρευνα του 1960 για τις αξίες του πανεπιστήμιου του Cornell. Το εντυπωσιακό στην έρευνα του Bowers (1964) που την καθιστά πρωτοπόρα είναι ότι η χρήση κλίμακας είναι πρωτόγνωρη και πρωτοποριακή για το

συγκεκριμένο πεδίο έρευνας και τα αποτελέσματα της έρευνας είναι τόσο σημαντικά που ακόμη χρησιμοποιούνται και τα συμπεράσματα του επιβεβαιώνονται σχεδόν με όλες τις σύγχρονες έρευνες ([Zacket, 2020: 107](#)).

Όπως αναφέρεται από τους [Bennett, Behrendt, Boothby \(2011\)](#) σε μετέπειτα μελέτες μεταξύ φοιτητών αποκαλύπτουν ότι ένα ποσοστό μεταξύ του 40% και 90% των φοιτητών έχει παραδεχτεί ότι διέπραξε το αδίκημα της λογοκλοπής με κάποιο τρόπο ([Davis, Grover, Becker, & McGregor, 1992](#); Park, 2003; [Pulvers & Diekhoff, 1999](#)), με πολλές μελέτες να αποκαλύπτουν υψηλότερα ποσοστά εξαπάτησης μεταξύ των ανδρών σε σύγκριση με τις γυναίκες (π.χ., Yeο, 2007). Όπως αναφέρεται στην [Eaton \(2017: 271\)](#) περισσότεροι από τους μισούς φοιτητές στην Βόρεια Αμερική ενεπλάκησαν σε θέματα λογοκλοπής με παρόμοια αποτελέσματα στην Βρετανία, ([Culwin and Lancaster 2001](#); [Elander et al., 2010](#)) και στη Σουηδία ([Trost, 2009](#)).

Σύμφωνα με έρευνα εθνικής εμβέλειας στις ΗΠΑ, από το Education Week (Καφαντάρης, 2012), το 74% των φοιτητών ομολογεί πως αντέγραψε στην προηγούμενη χρονιά, το 54% ότι διέπραξε λογοκλοπή μέσω διαδικτύου και το 47% να πιστεύει ότι οι καθηγητές τους προτιμούν σε κάποιες περιπτώσεις να «κάνουν τα στραβά μάτια» στην πράξη λογοκλοπής. Επίσης, σύμφωνα με σφυγμομέτρηση του US News and World Reports ([Shipley, 2009: 39](#)) το 90% των φοιτητών πιστεύει ότι οι αντιγραφείς ή δεν πιάνονται ποτέ ή δεν τιμωρούνται ποτέ όσο τους αξίζει. Την άποψη αυτή δικαιώνει σε μεγάλο βαθμό η έρευνα «Faculty Responses to Academic Dishonesty» (Αποκρίσεις των ΑΕΙ στην ακαδημαϊκή ανεντιμότητα) του Αμερικανού Donald L. McCabe (McCabe, 1993) όπου εντόπισε ότι «το 55% των καθηγητών θα ήταν απρόθυμο να καταβάλει την όποια ουσιαστική προσπάθεια τεκμηρίωσης υπόπτων περιστατικών φοιτητικής απάτης». Ο Donald McCabe του πανεπιστημίου του Rutgers έχει διεξάγει κατ' επανάληψη έρευνες για την ακαδημαϊκή εντιμότητα των σπουδαστών. Το 1999 διεξήγαγε έρευνα σε 2100 σπουδαστές και σε πάνω από 1000 μέλη ΔΕΠ σε 21 πανεπιστημιακά ιδρύματα και μελέτησε επίσης την επιρροή του κώδικα τιμής στην ακαδημαϊκή ανεντιμότητα το 1990, 1995 και 1999 και οι έρευνες αφορούσαν 12.000 σπουδαστές σε 48 ακαδημαϊκά ιδρύματα. Στα αποτελέσματα του ο McCabe αναφέρει ότι το ένα τρίτο των σπουδαστών παραδέχτηκαν ότι έχουν διαπράξει αντιγραφή και πάνω από τους μισούς παραδέχτηκαν ότι έχουν αντιγράψει σε γραπτές εργασίες. Επίσης το ένα τρίτο των καθηγητών ανέφερε ότι γνώριζαν ότι οι σπουδαστές τους αντέγραφαν αλλά δεν έκαναν απολύτως τίποτα γι' αυτό. Σύμφωνα με τα ευρήματα του McCabe το ποσοστό αντιγραφής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα λαμβάνει χώρα σε μεγαλύτερο ποσοστό στα μαθήματα που οι σπουδαστές γνωρίζουν ότι οι καθηγητές δεν επιβάλλουν κυρώσεις και δεν την

θεωρούν παράπτωμα (McCabe & Trevino, 2002, [Klein, 2011](#)), ενώ αν υπάρχει θεσμοθετημένος κώδικας δεοντολογίας το ποσοστό αντιγραφής μειώνεται αισθητά και στις εξετάσεις και στις εργασίες. Σε πιο πρόσφατη έρευνα όπως του Tavris & Aronson (2020) έγινε προσπάθεια ερμηνείας της αντιγραφής μελετώντας το γιατί για κάποιους φοιτητές είναι πιο εύκολο να κλέβουν από κάποιους άλλους, αποδίδοντας τα αίτια στο σύστημα αξιών των φοιτητών που καθορίζει και τις προσωπικές τους επιλογές (Zacke, 2020).

Σε πρόσφατη έρευνα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής από τους Κόκκινο και Κουλούρη (2019) στην ερώτηση αν έχουν διαπράξει λογοκλοπή οι περισσότεροι παραδέχονται ότι έχουν αντιγράψει λόγια και ιδέες τρίτων. Διαφαίνεται ότι δεν δύνανται πάντα να αξιολογήσουν αν έχουν διαπράξει λογοκλοπή στις εργασίες τους και ίσως να αποδεικνύει ότι δεν κατανοούν επαρκώς ούτε την έννοια της λογοκλοπής ούτε την σημασία της συγγραφής εργασίας (Kokkinos, Koulouris, 2019). Είναι φανερό ότι τις περισσότερες φορές το θέμα κινείται μεταξύ της λογοκλοπής και της αντιγραφής χωρίς ξεκάθαρα πάντα όρια για αυτούς.

2.2.3 Αιτίες ακαδημαϊκής ανεντιμότητας

Σύμφωνα με την Klein (2011), υπάρχουν πολλοί ηθικοί και κοινωνικοί λόγοι που ωθούν έναν σπουδαστή/ερευνητή στη λογοκλοπή. Οι ηθικοί κανόνες κάθε χώρας μπορούν να αποτελέσουν βασικό κριτήριο για τη διάπραξη ή όχι λογοκλοπής. Για παράδειγμα η μη ορθή χρήση έργου τρίτου είναι νομικά καταδικαστέα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και θεωρείται επίσης και ηθικά επιλήψιμη από τους περισσότερους Αμερικάνους, στην Κίνα όμως δεν υπάρχει παρόμοια νομοθεσία και η λογοκλοπή δεν έχει ηθική επίπτωση στους σπουδαστές της χώρας. Επίσης το σύστημα εκπαίδευσης της κάθε χώρας παίζει βασικό ρόλο στο πρόβλημα της λογοκλοπής αλλά και στον τρόπο περιορισμού της. Για παράδειγμα η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η αλλαγή στον τρόπο μάθησης με στροφή προς τις εργασίες, τα project και την ομαδοκεντρική μάθηση διόγκωσαν το πρόβλημα της λογοκλοπής ([Klein, 2011: 99](#)). Από την άλλη πέρα από τις ηθικές επιταγές της κάθε χώρας και το εκπαιδευτικό σύστημα υπάρχουν κάποιοι διαχρονικοί ψυχολογικοί λόγοι που ωθούν στην αντιγραφή ή στη λογοκλοπή οι οποίοι βέβαια σχετίζονται και με κοινωνικούς παράγοντες. Για παράδειγμα τις περισσότερες φορές οι σπουδαστές επικαλούνται ως λόγους αντιγραφής ή λογοκλοπής την έλλειψη χρόνου, την επιδίωξη υψηλών βαθμών κάτι που τους επιβάλλεται ως κοινωνικό πρότυπο και απορρέει από την ανταγωνιστική εργασιακή αρένα της σύγχρονης κοινωνίας. Από την άλλη πολλοί σπουδαστές επικαλούνται την άγνοια χρήσης των πηγών και την εξ αμελείας λογοκλοπή ([Baran & Jonason, 2020: 9](#)).

Οι λόγοι που μπορεί να συμβεί είναι πολλοί και η σύγχρονη τεχνολογία βοηθά και επιτείνει το φαινόμενο. Πλέον οι σπουδαστές έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που παλαιότερα θα ήταν πολύ πιο δύσκολα να τις εντοπίσουν και θα απαιτούσε χρόνο και ίσως και χρήμα αλλά και μεγάλη έρευνα επιτόπου σε βιβλιοθήκες. Η πρόκληση της αντιγραφής και επικόλλησης που δίνει το διαδίκτυο αυξάνει λυσιπτόν και αυτό και με τη σειρά του τη λογοκλοπή ([Evering, & Moorman, 2012: 301](#)).

Οι [Anderson and Koenka](#) (2017) συνοψίζουν, θέτοντας κάποιες ερωτήσεις των φοιτητών πριν αποφασίζουν την αντιγραφή ή τη λογοκλοπή, ποια είναι τα βαθύτερα αίτια και κίνητρα της απόφασης τους ενσυνείδητα ή ασυνείδητα:

Ερώτηση πρώτη. Ποιος είναι ο στόχος μου; Να πάρω καλό βαθμό, να μάθω και να αποκτήσω δεξιότητες, να φανώ καλύτερος από τους συμφοιτητές μου, να μη φανώ χαζός. Μπορεί να είναι ένας στόχος ή και πολλαπλός.

Ερώτηση δεύτερη. Μπορώ να το κάνω; Δηλαδή έχω την ικανότητα ή τις δεξιότητες για να πετύχω στον ακαδημαϊκό στόχο; Η απάντηση αφορά την πεποίθηση που έχουν ίδιοι για την προσωπική τους αποτελεσματικότητα και τις προσδοκίες για την επίτευξη της επιτυχίας. Πιο εύκολα θα κλέψει ο φοιτητής που πιστεύει ότι δεν μπορεί να τα καταφέρει είτε γιατί δεν έχει τις ακαδημαϊκές γνώσεις είτε γιατί θεωρεί ότι ματαιοπονεί σε ένα άδικο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ερώτηση τρίτη. Ποιο είναι το κόστος; Ποιες δηλαδή θα είναι οι συνέπειες; 1. Να πιαστεί και να τιμωρηθεί 2. Η εικόνα του πιθανού ενόχου και το αίσθημα ντροπής που θα αισθανθεί; Αν ο φοιτητής θεωρεί ότι αξίζει το ρίσκο να πιαστεί σε σχέση με τις συνέπειες τότε θα επιλέξει να «κλέψει». Επίσης αν πείσει τον εαυτό του ότι δεν κάνει κάτι κακό και ότι δεν αισθάνεται ενοχές επίσης θα αποφασίσει να κλέψει.

Η σχέση ανάμεσα στο ακαδημαϊκό κίνητρο και την αντιγραφή είναι μάλλον δεδομένη. Το κίνητρο είναι μια κοινωνικό-γνωστική διαδικασία και συσχετίζεται με το κοινωνικό περιβάλλον που ανατρέφεται ο μαθητής αλλά και ο καθένας δηλαδή το σπίτι, το σχολείο αλλά και το αξιακό σύστημα της κοινωνίας που ζει. Ο σπουδαστής έχει από τη μια τους προσωπικούς του στόχους αλλά έχει και πρέπει να ακολουθήσει και τους στόχους που θέτει το ίδιο το ακαδημαϊκό σύστημα και οι καθηγητές του και είναι πιθανό ο σπουδαστής να έχει διαφορετικό κίνητρο σε διαφορετικά μαθήματα και αυτό να αλλάζει από καιρό σε καιρό. Η υποβάθμιση στη συνείδηση του φοιτητή των βαθμών, των κοινωνικών συγκρίσεων, της επερχόμενης διασφάλισης της επαγγελματικής επιτυχίας ως αποτέλεσμα του πτυχίου ή του βαθμού μπορεί να μειώσει την ακαδημαϊκή εξαπάτηση. Οι περισσότερες έρευνες δείχνουν ότι αυτή η συμπεριφορά ακολουθεί και στη συνέχεια της ζωής τους και τελικά ίσως να

συσχετίζεται με την ανεντιμότητα ως τρόπο συμπεριφοράς στην εργασία τους και στη ζωή τους ([Anderson, Koenka, 2017: 96-97](#)). Είναι άλλωστε το πανεπιστήμιο επιφορτισμένο με αυτό το ρόλο, είναι αυτό που θα βγάλει τους μελλοντικούς επαγγελματίες μιας κοινωνίας που αξίες και οι αρχές που υιοθετούν θα ακολουθήσουν και στη μετέπειτα ζωή του επαγγελματική και προσωπική ([Gottardell, Debora, Solmaz, 2000: 1](#))

Στη λογοκλοπή έρχεται πλέον να προστεθεί και η πρακτική του contract cheating/των κατά παραγγελία ακαδημαϊκών εργασιών όπου οι σπουδαστές πληρώνουν τρίτους για τη συγγραφή εργασιών. Η κατά παραγγελία αντιγραφή χρησιμοποιεί συγγραφείς φαντάσματα (ghost writer) και το φαινόμενο παρουσιάζει μεγάλη έξαρση τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της μεγάλης εξάπλωσης του διαδικτύου που το κατέστησε πιο εύκολο. Φυσικά ο «κρυφός» συγγραφέας πληρώνεται για τη συγγραφή και δεν του αποδίδονται τα εύσημα της συγγραφής ([Singh and Remenyi, 2016; Levine, Pardernik, 2018](#)).

Τα τελευταία χρόνια μάλιστα υπάρχουν εταιρείες που ασχολούνται αποκλειστικά με τη συγγραφή εργασιών. Η τιμή διαμορφώνεται με βάση το επίπεδο σπουδών (προπτυχιακές, μεταπτυχιακές κτλ.) την έκταση της εργασίας, το χρόνο παράδοσης, το βαθμό που επιθυμεί ο σπουδαστής που προσφεύγει σε αυτές τις εταιρείες ([Bartlett, 2009; Quality Assurance Agency for Higher Education, 2016; Levine, Pardernik, 2018](#)). Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι δύσκολος ο εντοπισμός λογοκλοπής και από τους διδάσκοντες αλλά ακόμη και από τα λογισμικά τύπου Turnitin ([Lines 2016; Rogerson, McCarthy, 2017; Sutton, Taylor & Johnston, 2014](#)). Προτείνονται κάποιες στρατηγικές όπως η εκπαίδευση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας στους φοιτητές (το θέμα δηλαδή γυρνά πάλι στην σωστή εκπαίδευση), η χρήση κάποιων συγκεκριμένων τύπων αξιολόγησης προσαρμοσμένες στο μάθημα, ο αποκλεισμός χρήσης συγκεκριμένων ιστοτόπων, η χρήση ίσως λογισμικών που μπορούν να κάνουν γλωσσική ανάλυση καθώς και η εφαρμογή ισχυρών πολιτικών ακαδημαϊκής ακεραιότητας. Ανεξάρτητα από το είδος και το λόγο που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή, η εμφάνιση της λογοκλοπής αντικατοπτρίζει ζητήματα ακαδημαϊκής εντιμότητας για το ίδιο το ίδρυμα όπου συναντάται το φαινόμενο ([Levine, Pardernik, 2018: 1103-4](#)). Η αύξηση της παροχής online μαθημάτων πιθανόν να βοηθά το φαινόμενο με τους περισσότερους σπουδαστές και διδάσκοντες να θεωρούν ότι στα online μαθήματα είναι πιο εύκολη κυρίως η αντιγραφή αλλά και η λογοκλοπή ([Kennedy, 2000; King, Guyette, & Piotrowski, 2009](#)).

2.2.3.1 Γιατί αντιγράφουν ο φοιτητές?

Το θέμα έχει απασχολήσει τη διεθνή βιβλιογραφία. Όπως αναφέρει η Benincasa (2013) συνοψίζοντας τη βιβλιογραφία, οι φοιτητές αντιγράφουν για να μην φανούν «χαζοί» όπως

καταγράφεται σε δημοσίευση του 1929 ([Carter, 1929](#)), για μεγαλύτερο βαθμό ([Ashworth, Bannister & Thorne, 1997](#)), γιατί δεν καταλαβαίνουν τα μαθήματα ([Landu, 2004](#)) ή πιέζονται από την οικογένεια (Landu, 2004, McCabe, 1993) ή από οικονομική δυσχέρεια ([Devlin & Gray, 2007](#)). Οι McCabe, Trevino & Butterfield (2001) διεξήγαγαν έρευνα για πάνω από μια δεκαετία και ήδη από το 1990 είχαν καταλήξει σε κάποιους βασικούς λόγους που οι σπουδαστές διαπράττουν λογοκλοπή ή αντιγραφή, οι οποίοι θεωρήθηκαν ως παράγοντες «γενικού πλαισίου» που αφορούν την κοινωνία, τη λειτουργία του ιδρύματος κτλ. Καταγραφήκαν η έλλειψη κυρώσεων ή μη εφαρμογή κανόνων ([Bens, 2010](#); Carter, 1929; [McCabe, Trevino & Butterfield, 1999](#); [Wideman, 2009](#)), η ύπαρξη ή όχι κώδικα τιμής του ιδρύματος (McCabe, Trevino & Butterfield, 1999, [2002](#)), οι φτωχές συνθήκες διαβίωσης, η κοινή άποψη ότι η κοινωνία υποστηρίζει την εξαπάτηση ([Whitley, 1988](#)), η αντίληψη που επικρατεί χρόνια ότι όλοι αντιγράφουν (Carter, 1929; [Teixeira & Rocha, 2010](#)), όπως και η αξιολογική κλίμακα που διαμορφώνουν οι φοιτητές για κάποια μαθήματα, αξιολογώντας τα ως μη ενδιαφέροντα και αξιόλογα ([Delvin & Gray, 2007](#)) ή άχρηστα ([Payne & Nantz, 1994](#)) ή δυσνόητα ([Landu, 2004](#)). Η εντύπωση, επίσης, ότι οι καθηγητές δεν νοιάζονται για το φαινόμενο της αντιγραφής και δεν επεμβαίνουν καίρια σε αυτές τις ενέργειες ([Bens, 2010](#); Carter, 1929; [McCabe, Trevino & Butterfield, 2006](#)) ή δεν επιτηρούν επαρκώς (Landu, 2004; Schraw, et.al., 2007) όπως και οι συνθήκες διεξαγωγής εξετάσεων, οι πολυπληθείς αίθουσες ή η βοήθεια των συμφοιτητών στο πλαίσιο μιας κακώς εννοούμενης αλληλεγγύης αποτελούν παράγοντες λογοκλοπής. Όλα τα παραπάνω δείχνουν ότι οι παράγοντες πλαισίου είναι τελικά πιο σημαντικοί από τους ατομικούς (Benincasa, 2013).

Το πιο αντιφατικό είναι ότι οι φοιτητές παραδέχονται ότι έχουν διαπράξει αντιγραφή όμως ταυτόχρονα την θεωρούν πράξη άνομη και αυτή είναι η κυρίαρχη στάση τους σε έρευνες και συνήθως προσπαθούν να δικαιολογήσουν την αντιγραφή που διαπράττουν προβάλλοντας ως δικαιολογίες κάποιες από αυτές που ήδη αναφέρθηκαν (Benincasa, 2013).

Στην Ελλάδα η έρευνα είναι σαφώς περιορισμένη. Υπάρχουν αρκετά δημοσιεύματα στον τύπο αλλά και κάποιες μελέτες και δημοσιεύσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια (Λακασσάς, 2009; Ζμπάνος, 2006; Κασσωτάκης, 1998; Κάτσικας & Καββαδίας, 2002; Μπαζούκης & Δημολιάτης, 2011; Πολυχρονοπούλου, 2011; Benincasa, 2013).

Αν και όλοι καταλήγουν ότι υπάρχει και διογκώνεται το φαινόμενο της αντιγραφής και λογοκλοπής, δεν υπάρχουν αριθμητικά δεδομένα που να τεκμηριώνουν τις θέσεις τους. Η συνηθισμένη απάντηση είναι ότι η αντιγραφή αποτελεί κοινή πρακτική και είναι συχνή και μεταξύ των μαθητών, φοιτητών αλλά και ερευνητών, καθηγητών. Η αποδοχή της κατάστασης αυτής αποτελεί ήττα για τον πραγματικό ρόλο των πανεπιστημίων. Τα ανώτατα ιδρύματα

πέρα από τις γνώσεις είναι επιφορτισμένα με την καλλιέργεια ηθικών αξιών και αρχών. Αυτά προετοιμάζουν τους μελλοντικούς πολίτες και όταν οι σπουδαστές βλέπουν ότι υπάρχει μια ισχυρή δέσμευση από όλους τους εμπλεκόμενους σε ηθικά πρότυπα τότε και δύσκολα θα παραβιαστεί η ακαδημαϊκή ακεραιότητα ([Gottardello, Karabag, 2020](#); McCabe & Trevino, 1993).

2.2.4 Διδάσκοντες/Ερευνητές και λογοκλοπή

Παρόλο που η λογοκλοπή αποτελεί κατά γενική ομολογία μια αντιδεοντολογική και ανήθικη πράξη για οποίον την διαπράττει, πολλοί ρισκάρουν να διαπράξουν λογοκλοπή, γιατί αν διαφύγουν και δεν γίνουν αντιληπτοί έχουν πολλά οφέλη. Για παράδειγμα στον ακαδημαϊκό χώρο ο λογοκλόπος καθηγητής ή ερευνητής μπορεί να επωφεληθεί από το πνευματικό έργο του δημιουργού και να κερδίσει με εύκολο τρόπο αναγνώριση, προαγωγή, αύξηση μισθού, επιχορηγήσεις ([Shahabuddin, 2009](#): 353; [Kokkinos & Koulouris, 2019](#)).

Τα αίτια δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν τελείως στους διδάσκοντες αν και τα κίνητρα είναι σαφώς διαφορετικά. Όλοι οι διεθνείς οργανισμοί συμφωνούν ότι τα παραπτώματα στην επιστημονική έρευνα μπορούν να εκδηλωθούν μέσω τριών πρακτικών: τα κατασκευασμένα ερευνητικά δεδομένα, τα φαλκιδευμένα αποτελέσματα και τη συγγραφική απάτη με αδικαιολόγητη οικειοποίηση του περιεχομένου τρίτου συγγραφέα χωρίς την απόδοση της σχετικής αναφοράς. Επίσης καταδικαστέες πρακτικές είναι η αυτολογοκλοπή, η μη επιμελής ερευνητική διαδικασία στα ερευνητικά θέματα ή η πειρατεία. Επίσης τις περισσότερες φορές όλοι επικεντρώνονται στους φοιτητές και όχι στους διδάσκοντες και στους ερευνητές, μια που η καθηγητική αυθεντία αποτελεί έναν μανδύα προστασίας ([Krokosz, 2021](#): 3)

Και στην περίπτωση των διδασκόντων και ερευνητών ο όρος παραγωγικότητα εμφανίζεται ως βασικός παράγοντας και αιτία του φαινομένου. Σε δημοσίευση του 2010 στο περιοδικό Nature δείχνει ότι μεταξύ των ερευνητών, η λογοκλοπή ήταν η τρίτη σε σειρά μεταξύ των πρακτικών ακαδημαϊκής ανεντιμότητας κατά την κρίση των αναθεωρητών (peer reviewers ([Koocher and Keith-Spiegel, 2010](#)) το πρόβλημα έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις διεθνώς και είναι και λόγος απόσυρσης πολλών άρθρων όπως διαφαίνεται σε σχετικές έρευνες ([Van Nordeen, 2011](#); [Carver et al., 2011](#); Masic, 2014 στο [Krokosz, 2021](#)) όπου αποκαλύπτουν αποσύρσεις άρθρων σε βάσεις όπως η Web of Science ή η PubMed (44%) με κύρια αιτία τη λογοκλοπή και αυτολογοκλοπή και ένα 56% συνδέεται με ερευνητικά λάθη και αποτελέσματα που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν.

Σε σχετικές έρευνες όπως αναφέρονται από τον [Shahabuddin](#) (2009: 353) εντοπίστηκαν περισσότερες από 70.000 περιλήψεις άρθρων όμοιες με άλλες δημοσιευμένες εργασίες σε σχετική έρευνα το 2008 από τον Guterman. Στο ίδιο άρθρο [Shahabuddin](#) (2009: 353) ο Clarke (2006) αναφέρθηκε επίσης στην περίπτωση του Scheier (2005) άρθρο του οποίου δημοσιεύτηκε επτά χρόνια νωρίτερα και είχε λογοκλοπεί από κάποιον με εγνωσμένο παρελθόν λογοκλοπής. Επίσης σύμφωνα με τον Schulz (2008) ένας χημικός στην Ινδία κρίθηκε ένοχος λογοκλοπής ή παραποίησης σε περισσότερα από 70 ερευνητικά δημοσιευμένα άρθρα σε διάφορα επιστημονικά περιοδικά μεταξύ του 2004-2007 (Shahabuddin, 2009: 353).

Σύμφωνα με το Rao (2008), editor στο περιοδικό *Current Science*, έχουν εντοπιστεί τουλάχιστον 80 περιπτώσεις λογοκλοπής στην τριετία 2005-8 σε άρθρα που είχαν υποβληθεί για δημοσίευση στο περιοδικό. Μερικές από αυτές αναφέρονται παρακάτω. Υπήρχε περίπτωση όπου ο συγγραφέας αντέγραψε από ένα πρόσφατα δημοσιευμένο έργο λέξη προς λέξη με ελάχιστες αλλαγές όπως για παράδειγμα μετατροπή του πρώτου προσώπου σε τρίτο. Αν και υπήρχε αναφορά στην αρχική πηγή, το αντιγραμμένο κείμενο δεν ήταν ούτε σε εισαγωγικά, ούτε αναφέρονταν ο συγγραφέας του αποσπάσματος ξεκάθαρα στο συγκεκριμένο απόσπασμα. Στις σχετικές αιτιάσεις ο συγγραφέας υποστήριξε ότι είχε τη σχετική άδεια από τον αρχικό συγγραφέα και ότι δεν υπήρχε καλύτερος τρόπος διατύπωσης. Καθηγητής από το Indian Institute of Science, Bangalore επισήμανε ότι άρθρο που δημοσιεύτηκε στο *Current Science* περιείχε στοιχεία από άρθρο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Nature*. Όταν ο συγγραφέας κλήθηκε από το *Current Science* να εξηγήσει το περιστατικό, τότε αυτός ισχυρίστηκε ότι δεν αντέγραψε αλλά εμπνεύστηκε. Σε άλλες περιπτώσεις υπήρχαν άρθρα που ήταν τόσο φανερή αντιγραφή με τους συγγραφείς να μην έχουν προσαρμόσει ούτε καν τους χρόνους και τα πρόσωπα ή να έχουν αντιγράψει λέξη προς λέξη την περίληψη άλλου άρθρου κτλ. Σύμφωνα με τον Rao (2008) στο 90% των περιπτώσεων οι συγγραφείς απλά και μόνο διαμαρτύρονται χωρίς να ασχολούνται με τους λόγους απόρριψης τους άρθρου τους ([Rao, 2008: 358](#)).

Η λογοκλοπή όμως αφορά και τους ερευνητές και διδάσκοντες, χιλιάδες άρθρα υποβάλλονται κάθε χρόνο για δημοσίευση και όπως ήδη αναφέρθηκε υπάρχουν πολλά περιστατικά λογοκλοπής. Όπως υποστηρίζει ο Rao (2008) υπάρχουν τρόποι ανίχνευσης του προβλήματος. Ο ίδιος ο συγγραφέας και το βιογραφικό του μπορεί να αποτελέσει μια ένδειξη για περαιτέρω διερεύνηση του φαινομένου ειδικά στην περίπτωση δημοσίευσης άρθρων με θέματα της μόδας και με συρραφή άρθρων που εμφανίζονται πρώτα στη σειρά στο Google. Επίσης ένας ασφαλής τρόπος ελέγχου όπως και στους φοιτητές είναι ο έλεγχος

μέσω λογισμικού ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin. Επίσης εκτός από το Turnitin υπάρχουν και άλλα προγράμματα όπως τα Ithenticate, το οποίο ελέγχει τις δημοσιεύσεις στα έγκριτα περιοδικά και είναι προϊόν της ίδιας εταιρείας με το Turnitin και κάποια άλλα που εμφανίζονται κατά καιρούς χωρίς να υποσκιάζουν την παντοδυναμία του Turnitin ([Rao, 2008: 358-359](#)).

Τα περιοδικά και οι εκδότες έχουν διαφορετικές πολιτικές διαχείρισης της λογοκλοπής ειδικά αν πρόκειται για άρθρο το οποίο έχει δημοσιευτεί. Κάποια το αποσύρουν αλλά με αυτήν την επιλογή δεν υπάρχει η απόδειξη της λογοκλοπής και σε κάποια άλλα δεν το αποσύρουν αλλά υπάρχει ένδειξη (flag) στο άρθρο που έχει κατηγορηθεί για λογοκλοπή με σχετικό υδατογράφημα, το DOI παραμένει και έτσι υπάρχει απόδειξη της λογοκλοπής ([Carter, et al. 2016: 7048](#)).

Σύμφωνα με το παρατηρητήριο Retraction Watch ("[Retraction Watch](#)", 2022), που ξεκίνησε το 2010 με στόχο την παρακολούθηση όλων των αιτιών και κινήτρων των αποσύρσεων δημοσιευμένων άρθρων, το 2012 στο επιστημονικό πεδίο των βιοεπιστημών υπήρξαν 203 ανακλήσεις δημοσιευμένων άρθρων λόγω λογοκλοπής (εικόνες, δεδομένα, ολόκληρα αποσπάσματα κτλ.). Το 2018 ο [Krokosczyk](#) (2021: 4) κατέγραψε 182 ανακλήσεις για το ίδιο λόγο χρησιμοποιώντας τη βάση του Retraction Watch ([Retraction Watch](#), 2019). Σε άλλη έρευνα η Amos (Amos, 2014) για την περίοδο 2008-2012 εντόπισε ότι το 35% των αποσύρσεων οφείλονταν σε λογοκλοπή ή αυτολογοκλοπή με πρώτες χώρες την Αμερική και την Κίνα. Σε πρόσφατη έρευνα στη Βραζιλία ([Krokosczyk](#), 2021: 5) με στόχο την κατανόηση της λογοκλοπής στο περιεχόμενο επιστημονικών δημοσιεύσεων στον τομέα των επιχειρήσεων στη Βραζιλία, όπου διαπιστώθηκε μείωση των αποσύρσεων λόγω λογοκλοπής σε δημοσιευμένα άρθρα όμως παρατηρήθηκε και πρόληψη του φαινομένου μέσω αναλυτικών οδηγιών και χρήση λογισμικών, πάντως και στους καθηγητές, ερευνητές τα συμπεράσματα είναι ότι πολλές φορές οδηγούνται σε λογοκλοπή περισσότερο από απροσεξία ή έλλειψη γνώσης του θέματος της λογοκλοπής ([Krokosczyk](#), 2021: 7-8). Στο ίδιο συμπέρασμα είχε καταλήξει και το The Office of Research Integrity, U.S. Department of Health and Human Services όπου το 25% από τις συνολικές καταγγελίες για λογοκλοπή τις περισσότερες περιπτώσεις αφορούσαν παρανόηση ή μη σωστή γνώση της ορθής χρήσης παραπομπών ([Ciccuto, 2008: 579](#)). Σίγουρα έχει γίνει κατανοητό ότι ο διασυρμός που υφίσταται ένας συγγραφέας, αν κατηγορηθεί για λογοκλοπή είναι μεγάλος. Επίσης είναι φανερό πλέον ότι, όσο περισσότερο γνωστοποιείται το πρόβλημα τόσο περισσότερο οι συγγραφείς, οι εκδότες και όλοι αυτοί που σχετίζονται με την εκδοτική παραγωγή γίνονται πιο προσεκτικοί στο θέμα της λογοκλοπής. Το πρόβλημα

σίγουρα υφίσταται και πρέπει να αντιμετωπιστεί από όλους τους εμπλεκόμενους ([Krokosz, 2021: 22](#)).

2.2.5 Καταγγελίες για λογοκλοπή

Πολλές καταγγελίες για λογοκλοπή έχουν φτάσει και στον τύπο (ελληνικό και διεθνή) και άλλες έχουν πάρει και τη δικαστική οδό. Σύμφωνα με δημοσίευμα της Καθημερινής (φύλλο 22.10.2009) από την Λίνα Γιαννάρου καθηγητή του ΑΠΘ στο τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού που μετέχει στη διαδικασία εξέλιξης διαπιστώνει ότι οι δημοσιεύσεις του υποψηφίου δεν είναι πρωτότυπες. Παραταύτα εκλέγεται κανονικά και ο καταγγέλλων βρίσκεται στη θέση του κατηγορουμένου παρά τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία λογοκλοπής που κατατέθηκαν (500 σελίδες αντιγραμμένες). Σε άλλο τμήμα στο ίδιο ίδρυμα, συγκεκριμένα στο Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, σε εξέλιξη και πάλι υφιστάμενου καθηγητή από τη θέση του επίκουρου σε αναπληρωτή, συνυποψήφια ήταν και καθηγήτρια από το πανεπιστήμιο Κύπρου και η οποία κατηγορήθηκε για λογοκλοπή συγγράμματος που συμπεριελήφθη ως προσόν για την εκλογή της, η δικαιοσύνη κλήθηκε για το θέμα. Στο πανεπιστήμιο Πατρών υπόθεση που έχει τελεσιδικήσει με θέμα τη λογοκλοπή διατριβής στα μαθηματικά όπου ο διδάκτορας διαπίστωσε ότι έτερος διδάκτορας κατέθεσε στο ίδιο τμήμα την ίδια διατριβή. Η υπόθεση έφτασε μέχρι τον Άρειο Πάγο με αμετάκλητη καταδίκη του λογοκλόπου. Πιο πρόσφατη περίπτωση όπου κατά τη διαδικασία εκλογής ο ένας εκ των δύο υποψήφιων εντόπισε ότι η πτυχιακή του εργασία του βρισκόταν στο βιογραφικό του συνυποψηφίου του (Γιαννάρου, 2009). Το 2005 στην ιατρική του ΑΠΘ καταγγέλθηκε αντιγραφή σε διδακτορική διατριβή του τμήματος, 43 σελίδες ήταν αυτολεξεί αντιγραμμένες από επιστημονικό σύγγραμμα, ο συγγραφέας του οποίου, έκανε έγγραφη καταγγελία. Η γενική συνέλευση όρισε αρμόδια επιτροπή διερεύνησης του θέματος, η λογοκλοπή αποδείχθηκε και ο τίτλος αφαιρέθηκε, η περίπτωση αυτή ήταν από τις λίγες με αίσια κατάληξη. Στο χώρο των φοιτητών διαστάσεις επιδημίας έχει πάρει η συγγραφή εργασιών από τρίτους ή ακόμη και από οργανωμένα φροντιστήρια ή εταιρείες. Πρωταθλητές σύμφωνα με τα στοιχεία είναι οι φοιτητές του ΕΑΠ και ακολουθούν οι φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ενώ λιγότερο καταφεύγουν σε τέτοιες τακτικές φοιτητές του Πολυτεχνείου ή των θετικών επιστημών ίσως, γιατί οι εργασίες έχουν πειραματικό αντικείμενο. Η απάντηση των περισσότερων πρυτάνεων στα φαινόμενα αυτά είναι η ανάγκη νομοθετικής τους ρύθμιση (Δημολαΐδου, 2011).

Σε άλλη εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας το 2012 εμφανίζεται νέο άρθρο για το θέμα της λογοκλοπής σε πολιτικούς (Βήμα, 2012, Καφαντάρης Τάσος⁹) με κορυφαία ονόματα πολιτικών, όπως ο βαρόνος Karl Theodor zu Guttenberg, η βουλευτής του Κόμματος των Φιλελευθέρων Γερμανίας (FDP) Silvana Koch-Mehrin (εξαναγκάστηκε σε παραίτηση), ο συντηρητικός πρόεδρος της Ουγγαρίας Pal Schmitt (εξαναγκάστηκε σε παραίτηση), η υποψήφια υπουργός Παιδείας της Ρουμανίας, κυρία Corina Dumitrescu. Σε γενικές γραμμές οι πολιτικοί έχαιραν μιας ασυλίας. Η κατάσταση αυτή αλλάζει το 2011, μετά τις αποκαλύψεις μιας ομάδας ερευνητών του Διαδικτύου, γνωστή ως GuttenPlag Wiki. Το όνομα της ομάδας προέρχεται από την έρευνα που διεξήγαγαν τα μέλη της για τον βαρόνο Karl Theodor zu Guttenberg, υπουργό άμυνας της Γερμανικής κυβέρνησης, και τη συνεργασία με τη διαδικτυακή πλατφόρμα WikiPedia. Ο υπουργός κατηγορήθηκε για λογοκλοπή στο διδακτορικό του (συρραφή κειμένων τρίτων) και αναγκάστηκε σε παραίτηση με το προσωνύμιο «βαρόνος του Googleberg». Λίγο αργότερα η ίδια ομάδα διερευνά την υπόθεση της Silvana Koch-Mehrin, βουλευτής του κόμματος των Φιλελευθέρων Γερμανίας, με αποτέλεσμα την παραίτησή της το 2011. Η ομάδα επίσης ερεύνησε και άλλους Χριστιανοδημοκράτες βουλευτές, όπως ο Matthias Pröfrock, η Veronica Saß και ο Έλληνας βουλευτής Jorgo Chatzimakakis, ο οποίος δεν είχε σωστές αναφορές στη διδακτορική του διατριβή. Το παρατηρητήριο μετεξελίχθηκε VroniPlag Wiki» GuttenPlag Wiki¹⁰ (Βήμα, 2012). Η Γερμανία δείχνει τεράστιο ενδιαφέρον για τα ακαδημαϊκά προσόντα των πολιτικών. Σύμφωνα μάλιστα με τον Dannemann (Why do German politicians so often stumble over Ph.D. plagiarism allegations?, 2021), καθηγητή αγγλικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Humboldt του Βερολίνου και ερευνητή στο Vroniplag_Wiki, μη κερδοσκοπικό δίκτυο ακαδημαϊκών και ερευνητών που ελέγχει για λογοκλοπή αναφέρει ότι υπάρχει μια ιστορική θεωρία για αυτήν την τάση γιατί μέχρι τον 19ο αιώνα, τα άτομα με τη μεγαλύτερη επιρροή στην κοινωνία ήταν αριστοκράτες, «αλλά αν ήσουν απλός άνθρωπος, ένας από τους καλύτερους τρόπους για να αποκτήσεις κύρος ήταν να έχεις ακαδημαϊκό πτυχίο». Αυτό, πρόσθεσε, οδήγησε σε τεράστια σκάνδαλα λογοκλοπής στη Γερμανία του 19ου αιώνα, όταν οι διδακτορικοί τίτλοι ουσιαστικά «αγοράζονταν και πωλούνταν». Εν μέρει εξαιτίας αυτού, πρόσθεσε, ότι όλες οι διδακτορικές διατριβές στη Γερμανία πρέπει πλέον να δημοσιεύονται

⁹ <https://www.tovima.gr/2012/09/30/science/i-epistimi-tis-logoklopis/>

¹⁰ Ένα μη κερδοσκοπικό δίκτυο ακαδημαϊκών και ερευνητών που ελέγχει τις διδακτορικές διατριβές για λογοκλοπή στο οποίο μπορεί να γίνει ακόμη και ανώνυμα μια καταγγελία, αλλά από την άλλη υπάρχουν και αυστηρά κριτήρια διασφάλισης της ακεραιότητας ενός ερευνητή, ώστε να μην υπάρχουν φαινόμενα διασυρμού του ερευνητή ή καταγγελίες εμπάθειας.

επίσημα για να αναγνωρίζονται. Σήμερα το διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον απατεώνα να αγοράσει εργασία από το διαδίκτυο αλλά σε αντίθεση με τις άλλες χώρες στη Γερμανία η δόλια χρήση μη ορθά αποκτημένων τίτλων αποτελεί ποινικό αδίκημα. Το μεγαλύτερο πρόβλημα δεν είναι οι πολιτικοί αλλά οι ακαδημαϊκοί. Το Vroniplag Wiki έχει τεκμηριώσει 211 περιπτώσεις λογοκλοπής σε διδακτορικές διατριβές από τότε που ξεκίνησε τις εργασίες του το 2011, και λιγότερες από 20 αφορούσαν πολιτικούς. Πολλοί ισχυρίζονται ότι τελικά πιο πολύ ακούγονται ιστορίες πολιτικών και όχι επιστημόνων που θα μπορούσαν να βλάψουν πολύ περισσότερο τους πολίτες μιας χώρας. Η αίγλη που αποδίδει το διδακτορικό σε κάποιες χώρες όπως και η Γερμανία, είναι ίσως και ένας λόγος λογοκλοπής, για παράδειγμα στην Αμερική το διδακτορικό χρησιμοποιείται μόνο στα πανεπιστήμια και εκτός αυτών δεν έχει κάποια αξία για την εύρεση εργασίας, δεν προσδίδει αξία σε έναν επαγγελματία. Στη Γερμανία ίσως και πολλές άλλες χώρες η αναγραφή του τίτλου Dr στην «ταμπέλα» ενός επαγγελματία δίνει μεγάλο κύρος και αποδίδει και περισσότερα χρήματα σε ένα για παράδειγμα γιατρό, μηχανικό κτλ. Στον επιστημονικό χώρο ο αναισθησιολόγος Dr. Yoshitaka Fujii του πανεπιστημίου Toho εντοπίστηκε ότι έχει το παγκόσμιο ρεκόρ με 172 από τις 212 δημοσιεύσεις του να είναι προϊόν λογοκλοπής (Knight, 2021; Καφαντάρης, 2012; Zimmenmann, 2015). Ενώ πρόσφατα τον Οκτώβρη του 2021 ο πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου κατηγορήθηκε για λογοκλοπή στην πτυχιακή του εργασία στο Πανεπιστήμιο του Νανσί με σχετικό δημοσίευμα στην ιστοσελίδα report.lu ο οποίος και παραδέχτηκε το γεγονός, δείχνοντας σχετική μεταμέλεια (Λουξεμβούργο: Για λογοκλοπή στην πτυχιακή του διατριβή κατηγορείται ο Μπετέλ 2021).

Στην Ελλάδα από τους πρώτους που ανέδειξαν το φαινόμενο ήταν ο καθηγητής Θέμης Λαζαρίδης και ο διαχειριστής του ιστολογίου <https://logoklopi.weebly.com/> που θέλησε να παραμείνει ανώνυμος.

Στον ακαδημαϊκό χώρο μεγάλη έρευνα είχε γίνει από το ιστολόγιο του καθηγητή από τις ΗΠΑ Θέμη Λαζαρίδη <https://greekuniversityreform.wordpress.com/2008/02/16/> χωρίς καμία επιτυχή κατάληξη. Το blog τέθηκε σε αναστολή και ο διαχειριστής του μηνύθηκε¹¹. Η κίνηση δεν είχε κάποια επίσημη δικαιοδοσία και περισσότερο αποτελούσε ένα χώρο έκφρασης και ανταλλαγής απόψεων όπως είναι συνήθως τα blogs.

¹¹<https://greekuniversityreform.wordpress.com/2009/06/15/%ce%b7-%cf%80%cf%81%ce%b1%cf%83%cf%89%cf%81%ce%b9%ce%bd%ce%ae-%ce%b1%ce%bd%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b1%ce%bb%ce%ae-%ce%bb%ce%b5%ce%b9%cf%84%ce%b1%cf%85%cf%81%ce%b3%ce%af%ce%b1%cf%82-%cf%84%ce%b1%cf%85/#comment-31439>

Στις αρχές Ιανουαρίου 2011 σε απάντηση του αιτήματος του υφυπουργού Παιδείας Ι. Πανάρετου για καταγγελία των φαινομένων λογοκλοπής στα πανεπιστήμια, υπογράφηκε από μια ομάδα επιστημόνων μελών ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων, η Διακήρυξη κατά της Λογοκλοπής στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Το περιεχόμενό της έχει τη μορφή κίνησης καταγγελίας των φαινομένων παραβίασης της πνευματικής ιδιοκτησίας και προτάσεων καθιέρωσης μηχανισμών ελέγχου και στάσεων μηδενικής ανοχής στα σχετικά αδικήματα στο πλαίσιο της ανώτατης εκπαίδευσης. Η κίνηση αυτή συγκροτεί τη μια όψη του προβλήματος, η άλλη όψη, πολύ πιο δύσκολη στην συγκρότησή της, αφορά στην πρόληψη των απαράδεκτων ομολογουμένως φαινομένων, και τη δημόσια ομολογία των αιτιών που τα προκαλούν¹². Ίσως θα είχε ενδιαφέρον ότι υπάρχει πρόσφατη γνωμοδότηση μετά από σχετικό ερώτημα που κατέθεσε Πρύτανης ελληνικού πανεπιστημίου για το θέμα της αυτολογοκλοπής, όπου ζητήθηκε η ανάκληση τίτλου λόγω αυτολογοκλοπής του φοιτητή στη διδακτορική του διατριβή από παλαιότερη διπλωματική. Στην Γνωμοδότηση που εξέδωσε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποφασίστηκε ότι «δεν τίθεται ζήτημα ανάκλησης του εν λόγω τίτλου, αφού από τις ισχύουσες διατάξεις δεν προβλέπεται ως παράπτωμα κατά της ακαδημαϊκής κοινότητας η αυτο-λογοκλοπή» και η απόφαση έγινε αποδεκτή (esos, 2022).

2.2.5.1 Ακαδημαϊκή εντιμότητα στην μετά covid εποχή

Έχει ήδη αναφερθεί ότι το διαδίκτυο επέφερε πολλές αλλαγές στο θέμα της λογοκλοπής και έκανε ακόμη πιο δύσκολο το έργο εντοπισμού της. Στη ψηφιακή εποχή η τήρηση της ακαδημαϊκής εντιμότητας είναι πολύ πιο δύσκολη και ο ρόλος των δασκάλων κομβικός, ειδικά στο θέμα της κατανόησης της ακαδημαϊκής εντιμότητας στους σπουδαστές. Ο σπουδαστής πρέπει να κατανοήσει την ακαδημαϊκή εντιμότητα τώρα περισσότερο από ποτέ σε διαφορετική περίπτωση η ίδια η έννοια της εκπαίδευσης και της αξιολόγησης αλλοιώνεται ([Gottardello, Karabag, 2020: 2](#)).

Η βίαιη εισβολή του Covid-19 την Άνοιξη του 2020 έφερε σαρωτικές αλλαγές στα ανώτατα εκπαιδευτικά σε όλο τον κόσμο και οι καθηγητές ήρθαν αντιμέτωποι με διαφορετικές συνθήκες διδασκαλίας και εξέτασης όπου πλατφόρμες όπως το Moodle, το Zoom, το Microsoft Teams έγιναν οι αίθουσες μάθησης και διδασκαλίας και το διαδίκτυο αντικατέστησε τα πάντα. Οι διδάσκοντες βρέθηκαν σε πρωτόγνωρες συνθήκες χωρίς χρόνο να προετοιμαστούν με την απομακρυσμένη διαδικτυακή παράδοση και αξιολόγηση να

¹²Ολόκληρο το κείμενο της διακήρυξης όπως δημοσιεύτηκε στον τύπο <https://www.flash.gr/greece/1136849/diakiryxi-kata-tis-logoklopis-apo-315-epistimones>

αποτελούν καινοτόμες εμπειρίες για πολλά πανεπιστήμια ([Sá & Serpa, 2020: 527](#) στο [Karjagdi Çolak & Glendinning, 2021: 6](#)).

Σύμφωνα με την έρευνα των [Kiouvrekis, Andrikopoulos, & Kokkinaki \(2021\)](#) η περίπτωση της Ελλάδος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, γιατί πριν την πανδημία μόνο ένα ίδρυμα παρείχε διαδικτυακά μαθήματα σε επίπεδο πτυχίου. Η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει όλη αυτή την κατάσταση, ευτυχώς σχεδόν όλα τα ιδρύματα έκαναν χρήση λιγότερο ή περισσότερο ειδικών λογισμικών ηλεκτρονικής μάθησης, τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν.

Σε αυτό το υποχρεωτικό περιβάλλον διαδικτυακής διδασκαλίας, οι παραβιάσεις της ακαδημαϊκής ακεραιότητας όπως η αντιγραφή στις εξετάσεις, η αντιγραφή από συμφοιτητή στις εξετάσεις ή στις εργασίες, η λογοκλοπή, η συρραφή, η λήψη έτοιμων εργασιών από το διαδίκτυο, η πληρωμή τρίτου προσώπου για τη συγγραφή εργασιών ή εξετάσεων έγιναν πιο εύκολα παρά ποτέ και η ανάγκη υιοθέτησης νέων πρακτικών για την αποφυγή αντιγραφής και λογοκλοπής έγινε επιτακτική ([Karjagdi Çolak & Glendinning, 2021: 6](#)). Έτσι η ακαδημαϊκή ακεραιότητα μέσα στο νέο μοναδικό περιβάλλον της διαδικτυακής εκπαίδευσης, φάνηκε ως η αξία ύψιστης σημασίας για τη συνέχιση λειτουργίας της εκπαίδευσης με ποιοτικά κριτήρια υπό τις παρούσες συνθήκες και οδήγησε σε έντονη συζήτηση εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Στην Ελλάδα κατά το εαρινό εξάμηνο του 2020 και ενώ πλέον τα μαθήματα και οι εξετάσεις γίνονταν διαδικτυακά, πολλοί διδάσκοντες σε πολλά πανεπιστήμια γνωρίζοντας την πρακτική της αντιγραφής που προϋπήρχε, προσπάθησαν να λάβουν μέτρα, ανακοινώνοντας πιο σύνθετες ερωτήσεις στις εξετάσεις, ώστε να αποθαρρύνουν την αντιγραφή. Για παράδειγμα ο Τομέας στατιστικής του Μαθηματικού Τμήματος του ΕΚΠΑ ζήτησε αναβολή των εξετάσεων όπως και η σχολή οικονομικών επιστημών και αυτό, γιατί τα μέλη ΔΕΠ φαίνονται επιφυλακτικά σχετικά με την τήρηση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, θεωρώντας βέβαιο ότι οι φοιτητές θα καταφύγουν περισσότερο από ποτέ σε διάφορους τρόπους εξαπάτησης κατά τη διαδικτυακή εξέταση. Με βάση αυτήν την κατάσταση και σε μια προσπάθεια περιορισμού του φαινομένου το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας, ψηφίζει νέο πειθαρχικό νόμο, ο οποίος προβλέπει ποινές όπως αποκλεισμό από τις εξετάσεις έως και αναστολή της φοιτητικής ιδιότητας ή οριστική αποβολή από τη σχολή) ([Κιουβρέκης, 2021: 3](#)).

Για το πρόβλημα της εξαπάτησης στη νέα διαδικτυακή εποχή έγιναν διάφορες έρευνες. Οι [Karjagdi Çolak & Glendinning \(2021\)](#) διεξήγαν έρευνα σε Τουρκικά πανεπιστήμια στο νέο διαδικτυακό πλαίσιο διδασκαλίας σύμφωνα με το οποίο οι φοιτητές πλέον στερούνται τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση της τάξης. Η έρευνα έδειξε ότι οι διδάσκοντες πέρα από

το αντικείμενο διδασκαλίας καλούνται να επικεντρωθούν περισσότερο από ποτέ και στη διασφάλιση της ακαδημαϊκής εντιμότητας μέσα από καθημερινές πρακτικές προσαρμοσμένες στο νέο περιβάλλον της ηλεκτρονικής μάθησης και εξέτασης. Στην έρευνα κατέληξαν ότι μέσω της ορθής διδασκαλίας και της δημιουργίας κοινότητας μπορεί να καλλιεργηθούν αρετές που να εμπνέουν και να ωθούν στην ακαδημαϊκή εντιμότητα. Η χρήση των προγραμμάτων ανίχνευσης λογοκλοπής φάνηκε χρήσιμο εργαλείο όπως και πριν την πανδημία αλλά όχι αποκλειστικό (Çolak, & Glendinning, 2021).

Σε πανεπιστήμια στην Αγγλία οι εικονικές εξετάσεις μέσω διαδικτυακών περιβαλλόντων συνέχισαν να χρησιμοποιούν εκτενώς την πλατφόρμα του Turnitin και στις εξετάσεις, με τους φοιτητές να κατεβάζουν τα θέματα, να τα συμπληρώνουν στον υπολογιστή τους και στη συνέχεια να τα υποβάλλουν μέσω του περιβάλλοντος του Turnitin, ώστε να ελεγχθούν και να συγκριθούν μεταξύ τους (Gamage, Silva & Gunawardhana, 2020: 8).

Παρά τη μεταβαλλόμενη ακαδημαϊκή κατάσταση κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, η ακαδημαϊκή ακεραιότητα και η ασφάλεια της αξιολόγησης εξακολουθούν να είναι απαραίτητες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη θεσμικών διατάξεων για τη διαχείριση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας στο πλαίσιο του COVID-19.

Σε έρευνα που έγινε ανάμεσα στα μέλη ΔΕΠ των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων (Kiouvrekis et al., 2021: 3) σχετικά με τις απόψεις τους στο θέμα της εξαπάτησης στις εξετάσεις στην πριν και μετα-covid-19 εποχή καταδεικνύεται η δυσκολία που είχαν σε όλες σχεδόν τις σχολές ανεξαρτήτου αντικειμένου. Η έρευνα (1/4 - 31/5 2021) προσπάθησε να περιγράψει τα μέσα που χρησιμοποιούσαν καθώς και τους τύπους εξαπάτησης κυρίως βέβαια στις εξετάσεις. Η συγκεκριμένη έρευνα θα παρουσιαστεί στο European Conference on Academic Integrity and Plagiarism 2022¹³.

Η έρευνα αυτή για άλλη μια φορά επιβεβαιώνει το πρόβλημα της λογοκλοπής ως ένα θέμα σοβαρό που απασχολεί το διδακτικό προσωπικό των ελληνικών ανώτατων ιδρυμάτων. Σύμφωνα με την έρευνα τα περισσότερα διδακτικά μέλη αναγνωρίζουν τη λογοκλοπή με την κλασική της μορφή. Η πανδημία όμως ανέδειξε και νέες μορφές που φαίνεται να μην γνωρίζουν οι καθηγητές. Οι φοιτητές γνώστες του διαδικτύου κινήθηκαν πιο γρήγορα και ανακάλυψαν νέους τρόπους αντιγραφής και λογοκλοπής ή υιοθέτησαν ευρέως μεθόδους που χρησιμοποιούνταν λιγότερο. Για παράδειγμα όπως αναφέρεται από τους Kiouvrekis, Andrikopoulos & Kokkinaki (2021) στην έρευνά τους το 45,2% των διδασκόντων δεν

¹³ <https://academicintegrity.eu/conference/conference-program/>

αναγνωρίζει τον όρο “ghostwriting”, και το 42,9% από αυτούς φαίνεται να αγνοεί τελείως τον όρο “contract cheating”, μεθόδους πλέον ευρέως διαδομένες στους φοιτητές οι οποίοι επιλέγουν τρίτους να συγγράψουν τις εργασίες ή ακόμη και να δώσουν τις εξετάσεις στη θέση τους. Η πανδημία και η online εκπαίδευση σίγουρα συνέβαλε στην αύξηση της ακαδημαϊκής ανεντιμότητας σύμφωνα με τις απαντήσεις των περισσότερων διδασκόντων και αυτό, γιατί οι περισσότερες πλέον αξιολογήσεις γίνονται διαδικτυακά συμπεριλαμβανομένου και των τελικών εξετάσεων. Η έρευνα επίσης εντόπισε ότι υπήρχαν πολλές αγγελίες στο διαδίκτυο και σε σχετικά blog για παροχή βοήθειας σε φοιτητές στις online εξετάσεις με αντίστοιχο αντίτιμο σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα προτείνεται η συμμετοχή στις εξετάσεις από τρίτο άτομο εκμισθωμένο. Επίσης οι περισσότεροι διδάσκοντες γνώριζαν για λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής αλλά ήξεραν ότι αυτά τα λογισμικά συνήθως έχουν περιορισμούς στην εφαρμογή τους και στο εντοπισμό της λογοκλοπής (Κιουνρεκίς et al., 2021). Η πανδημία λοιπόν ήρθε να επιτείνει ένα ήδη υπάρχον πρόβλημα και να προσθέσει και νέους τρόπους εξαπάτησης. Ίσως ένα «θετικό» είναι ότι πλέον οι διδάσκοντες παραδέχονται ανοικτά το πρόβλημα κάτι που δεν διαφαίνονταν σε αντίστοιχη έρευνα του 2013, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό υποστήριζε ότι δεν υπήρχε θέμα λογοκλοπής στα μαθήματά τους και στα ιδρύματά τους ([Demoliou et al., 2013](#)).

Και σε αυτές τις ιδιαίτερες συνθήκες που διαμόρφωσε η πανδημία κεντρική και καταλυτική μορφή αποτελεί και πάλι ο διδάσκων. Είναι αυτός που πρέπει και πάλι να επιλέξει και να εφαρμόσει εκπαιδευτικό σχέδιο, ώστε να αποτρέψει τη λογοκλοπή. Κυρίως μέσω της ορθής ανατροφοδότησης στους σπουδαστές αλλά και της παροχής εναλλακτικών επιλογών εξέτασης και αξιολόγησης. Η διαδικτυακή τάξη γίνεται ένας νέος χρόνος προετοιμασίας, συνεργασίας, ανταλλαγής απόψεων και συνεργατικής μελέτης με την επίβλεψη του ([Karjagdi Colak & Glendinning, 2021](#)).

2.3 Αντιμετώπιση του φαινομένου σε εθνικό και ιδρυματικό επίπεδο

2.3.1 Πολιτικές ενάντια στην λογοκλοπή

Αν και αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το θέμα της ακαδημαϊκής ακεραιότητας απασχολεί πολύ τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και έχουν προβεί σε σχετικές ενέργειες μέσω θεσμοθετημένων οδών, εξακολουθεί να υπάρχει μια απόσταση ανάμεσα στη ρητορική των πολιτικών και των κανόνων και της πραγματικής ενσωμάτωσής τους μέσα στη διδασκαλία.

Υπάρχει μια διάσταση ανάμεσα στο ευχολόγιο, το επίσημο έγγραφο και στην πλήρη αφομοίωση των αρχών αυτών στην πράξη. Αυτή η ασυμφωνία μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη κοινών αξιών, στη σύγχυση γύρω από την έννοια της ηθικής και ακαδημαϊκής ακεραιότητας και την ουσιαστική απουσία της σχετικής κατάρτισης των διδασκόντων. Για να εξασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ ενεργειών και πολιτικών είναι απαραίτητη η συμπερίληψη των διδασκόντων και στη διατύπωση των κανόνων αλλά και στην εφαρμογή τους καθώς αυτοί είναι βασικοί δίαυλοι εφαρμογής ([Gottardello, Karabag, 2020: 2](#)).

2.3.1.1 Βόρεια Αμερική και Ευρώπη

Πρωτεργάτες στο πρόβλημα αντιμετώπισης στο θέμα της ακαδημαϊκής ακεραιότητας/τιμότητας είναι το Διεθνές Κέντρο για την Ακαδημαϊκή Ακεραιότητα (ICAI) Center for Academic Integrity. Το Κέντρο για την Ακαδημαϊκή Ακεραιότητα το 1992 ιδρύθηκε ως απάντηση στις ανησυχητικές διαστάσεις του φαινομένου που έδειξε η έρευνα που διεξήχθη από τον ιδρυτή του και πρόεδρο Donald McCabe (Fishman, 2016: 16). Ένα χρόνο μετά πραγματοποιήθηκε το πρώτο ετήσιο συνέδριο στο πανεπιστήμιο του Maryland. Τις δύο επόμενες δεκαετίες οι έρευνες της ICAI επεκτάθηκαν σε όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Το θέμα της λογοκλοπής άρχισε να απασχολεί τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Αυστραλία στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ειδικά με τη είσοδο στα πανεπιστήμιά τους αλλοδαπών φοιτητών και ειδικά Κινέζων, οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συγγραφή εργασιών και έχουν και διαφορετική κουλτούρα. Το θέμα παίρνει διαστάσεις πέρα από τους αλλοδαπούς φοιτητές. Μια από τις πρώτες ομάδες που ασχολούνται με το θέμα της λογοκλοπής είναι Language and Academic Skills advisors (LAS advisors, σήμερα αναφέρονται ως Academic Language and Learning (ALL) advisors) ακολουθούν δημοσιεύσεις και αρκετές αναφορές πάνω στο θέμα. Ο John Barrie ο ιδρυτικός διευθυντής της iParadigms, εταιρεία αμερικανική που ανέπτυξε το λογισμικό αντιστοίχισης κειμένου Turnitin, κάνει μια παρουσίαση για τις δυνατότητες του προγράμματος σε Πανεπιστήμιο της Νότιας Αυστραλίας. Η παρουσίαση αυτή αποτέλεσε το έναυσμα για το σχηματισμό μιας Επιτροπής και τη διοργάνωση συνεδρίου για τη λογοκλοπή. Το συνέδριο είχε τον τίτλο Asia Pacific Conference on Educational Integrity (APCEI) και έλαβε χώρα το 2003 και αποτέλεσε το εναρκτήριο λάκτισμα για το κίνημα της ακαδημαϊκής ακεραιότητας στην Αυστραλία. Στο τέλος του συνεδρίου καθιερώθηκε η Asia Pacific Forum on Educational Integrity (APFEI). Μάλιστα το συνέδριο άνοιξε ο διεθνούς φήμης Donald McCabe, ιδρυτής του Center for Academic Integrity at Rutgers University το 1992. Στο συνέδριο αυτό οι Tracey Bretag and Helen Marsden εγκαινίασαν το διαδικτυακό περιοδικό με έγκριτους κριτές the International Journal for Educational Integrity το οποίο από το 2006 εκδίδεται από τον Springer (Bretag,

Mahmud, 2015:26). Την ίδια εποχή το θέμα απασχολεί και το Ηνωμένο Βασίλειο και ειδικά επισημαίνονται οι ασυνέπειες στις κυρώσεις για λογοκλοπή στην ανώτατη εκπαίδευση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του έργου Academic Misconduct Benchmarking Research AMBeR (Tennant 2007; Bretag, 2016: 29), το οποίο οδήγησε στην χάραξη μια εθνικής γραμμής για την ανίχνευση και αντιμετώπιση της λογοκλοπής με τη χρήση του λογισμικού Turnitin. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πολιτική που ακολουθούν είναι αυτή των κυρώσεων όπου εντοπίζεται λογοκλοπή και όχι της καλλιέργειας δεξιοτήτων ακαδημαϊκής γραφής. Τα περισσότερα πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο προχωρούν γοργά σε συνδρομή στο λογισμικό Turnitin ως λύση στο πρόβλημα της λογοκλοπής στις ΗΠΑ και σε άλλα μέρη εμφανίζονται δύσπιστοι στη λύση αυτή υποστηρίζοντας ότι το Turnitin δεν αποτελεί εργαλείο εντοπισμού λογοκλοπής αλλά επισήμανσης των ομοίων αποσπασμάτων. Επίσης εκφράζουν τις ανησυχίες τους ότι η χρήση τέτοιου λογισμικού θα δημιουργήσει μια αντιπαλότητα μεταξύ καθηγητών και φοιτητών που δεν ευνοεί τη μάθηση. Χαρακτηριστικά η Rebecca Moore Howard αναφέρει, «πολλοί διδάσκοντες στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν αυτό που η εφημερίδα New York Times αποκαλεί μάστιγα της λογοκλοπής, ρισκάρουν να γίνουν οι εχθροί των φοιτητών και όχι οι οδηγοί τους, αντικαθιστώντας τη σχέση διδάσκοντα-σπουδαστή σε σχέση εγκληματία/αστυνομίας» (Howard, 2001: 2; Bretag, 2016: 29).

Σε ότι αφορά τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μια εικόνα δίνει το πρόγραμμα Impact of Plagiarism in Higher Education Across Europe IPPHEAE (2010-2013) το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης του εκσυγχρονισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έλαβε χώρα μεταξύ Οκτωβρίου 2010 και Σεπτεμβρίου 2013¹⁴. Οι στόχοι του έργου ήταν να προσδιοριστούν και να καταγραφούν οι ενέργειες για την καταπολέμηση της λογοκλοπής σε ιδρύματα (Higher Educational Institutions (HEIs) της Ευρώπης. Η έρευνα έγινε σε 27 χώρες με στόχο τη σύγκριση των διαφορετικών πρακτικών στο πρόβλημα της λογοκλοπής και την ανάρμοστη ακαδημαϊκή συμπεριφορά και αφορούσε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές κυρίως. Η έρευνα βασίστηκε σε 5000 απαντήσεις με απόψεις φοιτητών, ακαδημαϊκών δασκάλων, στελεχών της εκπαίδευσης. Στην πρώτη φάση η έρευνα επικεντρώθηκε στα παρακάτω: πολιτικές διαδικασίες εντοπισμού και χειρισμού περιπτώσεων λογοκλοπής μαθητών, εντοπισμό ενεργών πολιτικών και διαδικασιών για τη λογοκλοπή, τρόποι πρόληψης για την αποτροπή της λογοκλοπής των σπουδαστών, καθορισμός, παρακολούθηση, αναθεώρηση, ενημέρωση πολιτικών και διαδικασιών, προοπτικές για το διδακτικό προσωπικό και για τους

¹⁴ <http://plagiarism.cz/ippheae/>

σπουδαστές. Στη δεύτερη φάση του έργου, περιελάβανε παραδείγματα καλής πρακτικής και μελέτες παρεμβάσεων για αλλαγή στις υπάρχουσες πρακτικές. Η έρευνα έδειξε ότι κάποιες χώρες της ΕΕ όπως η Σουηδία, η Αυστρία η Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σλοβακία έχουν κάνει σοβαρά βήματα σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων παραβίασης των ακαδημαϊκών προτύπων, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω ενεργειών ([Glendinning, 2016](#)). Την επιμέλεια της έρευνας για την Ελλάδα είχε η κ. Κοκκινάκη, υπάρχει η σχετική δημοσίευση¹⁵ ([Demoliou et al., 2013](#)). Η συμμετοχή ήταν πολύ μικρή και τα αίτια της κατάστασης στα ακαδημαϊκά ιδρύματα, αποδόθηκαν στην πολιτική και οικονομική κατάσταση της Ελλάδος την εποχή της έρευνας (2010-13) καθώς και στις διαθέσιμότητες, απεργίες κτλ που ταλάνιζαν τότε τα ανώτατα ιδρύματα της χώρας ([Demoliou et al., 2013: 3](#)). Στις περισσότερες απαντήσεις εκφράστηκε μια ανησυχία για το θέμα της λογοκλοπής σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και ως λύση προκρίθηκε η πιο στενή παρακολούθηση της συγγραφής της εργασίας από τους διδάσκοντες ([Demoliou et al., 2013:6](#)). Τόσο οι φοιτητές όσο και οι διδάσκοντες εντόπισαν εκπαιδευτικό κενό στο θέμα της λογοκλοπής (μάθημα ακαδημαϊκής γραφή, κατανόηση της έννοιας λογοκλοπής, βιβλιογραφία κτλ.). Η στάση ήταν θετική στα λογισμικά ανίχνευσης λογοκλοπής, πολλοί διδάσκοντες τα γνώριζαν τα προγράμματα αυτά αλλά γνώριζαν ότι ήταν ιδιαίτερα ακριβά για μια χώρα σαν την Ελλάδα ([Demoliou et al., 2013:6](#)). Λανθασμένα αναφέρεται ότι το 2013 που έγινε η έρευνα μόνο το ΕΑΠ είχε λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής το ephorus, ενώ διέθετε και το ΑΠΘ ήδη από το 2011).

2.3.1.2 Ελλάδα

Με βάση το νόμο ν. 4485/2017 (Α' 114), Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις και το άρθρο 47 «Επιτροπή Δεοντολογίας καταρτίζει «Κώδικα δεοντολογίας και καλής πρακτικής» για ακαδημαϊκά, διοικητικά και ερευνητικά θέματα (κανόνες βιοηθικής κ.λπ.), ο οποίος εγκρίνεται από τη Σύγκλητο και ενσωματώνεται στον Εσωτερικό Κανονισμό του Ιδρύματος¹⁶,

Η πιο αναλυτική αναφορά στο θέμα της λογοκλοπής γίνεται στο σχετικό [Κώδικας δεοντολογίας και καλής πρακτικής του Δημοκρίτειου](#)

¹⁵<https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/803/Plagiarism%20Policies%20in%20the%20Hellenic%20Republic%20%28Greece%29.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

¹⁶<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/nomos-4485-2017-fek-114a-4-8-2017.html>

«7.2. Λογοκλοπή 1. Λογοκλοπή είναι η ενσωμάτωση σε έργο ιδεών, αποσπασμάτων ή και μεμονωμένων φράσεων έργου τρίτου προσώπου, χωρίς αναφορά της σχετικής πηγής. Απαγορεύεται α) η χρησιμοποίηση των πνευματικών δημιουργημάτων τρίτων προσώπων και η εμφάνισή τους ως προσωπικών δημιουργημάτων του μέλους της πανεπιστημιακής κοινότητας, β) η υποβολή εργασιών που έχουν εκπονηθεί σε συνεργασία με άλλους ως προϊόντων αποκλειστικά ατομικής εργασίας ενός μέλους της πανεπιστημιακής κοινότητας. 2. Η λογοκλοπή συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και απαντάται σε έργα που εμφανίζονται ως πρωτότυπα έργα του συγγραφέα τους. Τα μέλη του Δ.Π.Θ. οφείλουν να αποφεύγουν τη δημοσίευση του ίδιου έργου σε διαφορετικές μορφές είτε σε διαφορετικά έντυπα, χωρίς ή με επουσιώδεις αλλαγές, ώστε τα δημοσιεύματα που προκύπτουν να εμφανίζονται πλασματικά ως πλείονες αυτοτελείς και πρωτότυπες εργασίες του δημοσιεύοντος. (Βλ. Οδηγό ενάντια στη λογοκλοπή της ΜΟ.ΔΙ.Π-Δ.Π.Θ όπως ισχύει με βάση την απόφαση 143/59/21-6-2018 απόφαση της Συγκλήτου του Δ.Π.Θ.).

Στον ίδιο Κώδικα (Κώδικας δεοντολογίας Δημοκρίτειο, 2020) αναφέρεται ότι

«Η λογοκλοπή συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα.»...» Λογοκλοπή εκ μέρους διδάσκοντος αποτελεί πράξη προσβολής του κύρους του Ιδρύματος.» ...Οι διδάσκοντες οφείλουν να ερευνούν την πρωτοτυπία των εργασιών που υποβάλλονται από τους φοιτητές. Οφείλουν να μην ανέχονται λογοκλοπή εκ μέρους των φοιτητών, ιδίως δε να μεριμνούν να μην υποβάλλονται εκ νέου εργασίες που έχουν εκπονηθεί στο παρελθόν για την εκπλήρωση διδακτικών υποχρεώσεων»Η λογοκλοπή και η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων απαγορεύονται ρητά.....Ομοίως απαγορεύεται ρητά η αυτολογοκλοπή χωρίς τη σχετική αναφορά από μέρους του ερευνητή».

Επίσης στο Κώδικα του Ιονίου Πανεπιστημίου υπάρχει ξεχωριστό άρθρο για τη λογοκλοπή πέρα από τις υπόλοιπες αναφορές.

[Άρθρο 7](#) : Λογοκλοπή είναι η ενσωμάτωση σε έργο ιδεών, αποσπασμάτων ή και μεμονωμένων φράσεων έργου τρίτου προσώπου, χωρίς αναφορά της σχετικής πηγής. Απαγορεύεται α) η χρησιμοποίηση των πνευματικών δημιουργημάτων τρίτων προσώπων και η εμφάνισή τους ως προσωπικών δημιουργημάτων του μέλους της πανεπιστημιακής κοινότητας, β) η υποβολή εργασιών που έχουν εκπονηθεί σε συνεργασία με άλλους ως προϊόντων αποκλειστικά ατομικής εργασίας ενός μέλους της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Η λογοκλοπή συνιστά σοβαρό, πέρα από ποινικό αδίκημα, πειθαρχικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, εκθέτοντας το κύρος του Πανεπιστημίου.

Για την αποφυγή και την πρόληψη της λογοκλοπής, το ΙΠ παρέχει στα μέλη του τη δυνατότητα ελέγχου με ειδικό λογισμικό.

Τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας οφείλουν να συμμορφώνονται με την κείμενη νομοθεσία και τον κανονισμό του Ιδρύματος, επιδεικνύοντας μηδενική ανοχή σε ζητήματα λογοκλοπής εκ μέρους των καθηγητών και όλων των κατηγοριών διδασκόντων και ερευνητών, καθώς και στις εργασίες προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών και υποψηφίων διδασκόντων.

Στο Πάντειο επίσης δίνεται σαφής [ορισμός](#):

Λογοκλοπή είναι η ενσωμάτωση σε έργο ιδεών, αποσπασμάτων ή και μεμονωμένων φράσεων έργου τρίτου προσώπου, χωρίς αναφορά της σχετικής πηγής. Μολονότι η λογοκλοπή μπορεί υπό ορισμένες περιστάσεις να μην συνιστά παραβίαση της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας εν στενή έννοια, συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και απαντάται σε έργα που εμφανίζονται ως πρωτότυπα έργα του συγγραφέα τους. 9 Η λογοκλοπή διαπράττεται, όταν το πνευματικό έργο τρίτων, όπως ορίζεται παραπάνω, δημοσιεύεται είτε έντυπα, είτε ηλεκτρονικά, ακόμη και σε πανεπιστημιακές σημειώσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει σύγχυση με τα πνευματικά δικαιώματα για παράδειγμα στο ΦΕΚ του πανεπιστημίου Πειραιώς αναφέρεται:

Η λογοκλοπή και η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων απαγορεύεται αυστηρά ή η ευθεία παραβίαση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το πλέγμα των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και απαντάται σε έργα που εμφανίζονται ως πρωτότυπα έργα του συγγραφέα και απαγορεύεται αυστηρά. Το Πανεπιστήμιο Πειραιά παρέχει στους καθηγητές και το λοιπό διδακτικό προσωπικό τη δυνατότητα ελέγχου των διπλωματικών, μεταπτυχιακών, διδακτορικών και εργασιών των φοιτητών με ανάλογο λογισμικό

Όπως και το Δυτικής Μακεδονίας:

Λογοκλοπή Η λογοκλοπή ή η ευθεία παραβίαση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το πλέγμα των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας συνιστά σοβαρό

πειθαρχικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από Μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και απαντάται σε έργα που εμφανίζονται ως πρωτότυπα έργα του συγγραφέα τους. Η λογοκλοπή αποτελεί ακραία παράβαση των κανόνων ακαδημαϊκής δεοντολογίας και ηθικής, που θίγει τον πυρήνα των χαρακτηριστικών του ακαδημαϊκού δασκάλου. Για τον λόγο αυτόν πρέπει να τιμωρείται με παραδειγματικούς τρόπους, ώστε να μην αφήνονται περιθώρια επανάληψης ανάλογων φαινομένων. Εφαρμόζοντας στην πράξη τα προβλεπόμενα από την Ευρωπαϊκή χάρτα του ερευνητή και σε συνάφεια με την επαγγελματική ευθύνη των διδασκόντων για την πρόληψη της λογοκλοπής (plagiarism), το Π.Δ.Μ. παρέχει στους καθηγητές και το λοιπό διδακτικό προσωπικό τη δυνατότητα ελέγχου των διπλωματικών, μεταπτυχιακών, διδακτορικών κ.λπ. εργασιών των φοιτητών με ανάλογο λογισμικό (<http://Turnitin.com/>).

Και στο ΑΠΘ : το άρθρο 6 του [ΦΕΚ](#) έχει τον τίτλο Κανόνες δεοντολογίας σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα, στο 2 αναφέρει

«Απαγορεύεται κάθε «λογοκλοπή», δηλαδή η αυτούσια ανάληψη και ενσωμάτωση σε κάποιο πνευματικό έργο σύντομων αποσπασμάτων ή/και μεμονωμένων φράσεων έργου τρίτου προσώπου, χωρίς να γίνεται αναφορά στη σχετική πηγή καθώς και στα ονόματα του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον αυτά εμφανίζονται στην πηγή».

Και στο άρθρο 7 Κανόνες δεοντολογίας σχετικά με τις δημοσιεύσεις» .

Οι διπλωματικές μεταπτυχιακές εργασίες και οι διδακτορικές διατριβές πρέπει να διακρίνονται για την πρωτοτυπία τους και αξιολογούνται γι' αυτή. Πριν αυτές υποβληθούν προς αξιολόγηση στην αρμόδια εξεταστική επιτροπή, υποβάλλονται σε αυτόματο έλεγχο «λογοκλοπής», ώστε να διαπιστωθεί η τήρηση των κανόνων του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά και η απαιτούμενη -για την απονομή του οικείου ακαδημαϊκού τίτλου- πρωτοτυπία».

Στο άρθρο 7 υπονοείται ο έλεγχος χωρίς να ορίζεται το εργαλείο ελέγχου:

Στο κείμενο [Κανονισμός κατά της λογοκλοπής](#) του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου αναφέρεται ότι

«Η λογοκλοπή δεν είναι αποδεκτή στο ακαδημαϊκό γίγνεσθαι και συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα για τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 23 του Γενικού Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας των Α.Ε.Ι. (ΦΕΚ 220/Α/3.11.2008), αναφέρει ότι «πειθαρχικά παραπτώματα για τα μέλη Δ.Ε.Π. ή Ε.Π.,

Ε.Ε.ΔΙ.Π. ή Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π. και το λοιπό βοηθητικό και έκτακτο διδακτικό-εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι., καθώς και για τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές ή σπουδαστές και υποψήφιους διδάκτορες συνιστούν η παραβίαση των κείμενων διατάξεων της νομοθεσίας για τα Α.Ε.Ι., η παραβίαση των αποφάσεων των οργάνων του ιδρύματος και η παραβίαση των κανόνων συμπεριφοράς που πρέπει να επιδεικνύουν τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, ώστε να μην διαταράσσεται η δημοκρατική λειτουργία και να μην θίγεται το κύρος του Α.Ε.Ι. και των λειτουργιών του. Ειδικότερα, πειθαρχικά παραπτώματα συνιστούν ιδίως: α) Η συνειδητή αποσιώπηση της άμεσης ή έμμεσης συνεισφοράς άλλων προσώπων στο αντικείμενο της επιστημονικής τους έρευνας και διδασκαλίας». Επίσης, το εδάφιο (β), της παρ. 2, του άρθρου 23 του ν. 4777/17.2.2021 (Α' 25) αναφέρει «ως πειθαρχικό παράπτωμα για τους φοιτητές τη λογοκλοπή ή την αποσιώπηση της άμεσης ή έμμεσης συνεισφοράς άλλων προσώπων στο εκάστοτε αντικείμενο επιστημονικής ενασχόλησης ή έρευνας». Αναφέρονται αναλυτικά ορισμός και μορφές « Η λογοκλοπή μπορεί να είναι εκούσια ή ακούσια, μερική (αντιγραφή μέρους κειμένου χωρίς να υπάρχει σαφής αναφορά της προέλευσής του) ή ολική (αντιγραφή ολόκληρης πηγής). Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικές μορφές λογοκλοπής: • Η κατά λέξη αντιγραφή τμήματος ή ακόμη και ολόκληρου του πνευματικού έργου και η παρουσίασή του ως πόνημα του/της συγγραφέως. • Η αντιγραφή αυτούσιου κειμένου ή μέρους αυτού χωρίς τη χρήση εισαγωγικών ή χωρίς την κατάλληλη αναφορά βιβλιογραφικής παραπομπής. • Η κατά λέξη μετάφραση και οικειοποίηση ξενόγλωσσων κειμένων/ παραγράφων/φράσεων στην ελληνική γλώσσα. • Η αντιγραφή εικονογράφησης, σχεδίων, εικόνων, φωτογραφιών ή άλλου οπτικού υλικού χωρίς την κατάλληλη αναφορά βιβλιογραφικής παραπομπής. • Η αυτολογοκλοπή, δηλαδή η ανακύκλωση-ανασύνθεση παλαιών έργων του/της συγγραφέως και η παρουσίαση τους ως νέα αυτοτελή εργασία. • Η οικειοποίηση μιας σκηνοθετικής ή παραστατικής προσέγγισης έργου κάποιου τρίτου και η παρουσίασή του ως προσωπική δημιουργία. • Η εσφαλμένη παράθεση πηγών. Και γίνεται σαφής αναφορά στον έλεγχο μέσω του εργαλείου Turnitin και στο ρόλο του « Σημειώνεται ότι οι αναφορές του λογισμικού Turnitin για πιθανή λογοκλοπή, έχουν καθαρά ενδεικτικό χαρακτήρα και η αξιολόγηση τους εναπόκειται στον αρμόδιο διδάσκοντα και τις σχετικές επιτροπές (π.χ. επταμελής επιτροπή εξέτασης διδακτορικής διατριβής)..... όπως και η υποχρέωση για τα διδακτορικά και μεταπτυχιακά ότι η κατάθεση τους συνοδεύεται από «την αναφορά κειμενικής ταύτισης από το

λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής «Turnitin», η οποία θα κατατίθεται από τον φοιτητή στη γραμματεία, με ευθύνη του επιβλέποντα.»

Πίνακας 6. Ισχύοντες κώδικες δεοντολογίας σε Ελληνικά ακαδημαϊκά Ιδρύματα

Ίδρυμα	Επιτροπή Δεοντολογίας	Κώδικας δεοντολογίας	Αναφορά για τη λογοκλοπή	Ποινές	Αναφορά σε λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Ναι	Κώδικας Δεοντολογίας ο οποίος ψηφίστηκε από την Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στην 89η/ 3-7-2009 συνεδρίασή της.	Ναι		
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας		Κώδικας δεοντολογίας και καλή πρακτικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας	Ναι σελ. 8, 16	Ναι σελ. 16	Ναι αναφορά στο Turnitin σελ. 16
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Ναι	Κώδικας δεοντολογίας/ 2005	Όχι	Όχι	όχι
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	Ναι	Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας της Επιστημονικής Έρευνας και τον Κανονισμό Εφαρμογής Αρχών και Λειτουργίας της Ε.Η.Δ.Ε.	Ναι άρθρο 3	Ναι άρθρο 3	Όχι
ΕΚΠΑ	Ναι / και επιμέρους σε κάθε Σχολή	Κώδικας Δεοντολογίας και καλής πρακτικής ΕΚΠΑ/2017	Ναι (σελ. 36, 47)		

Πανεπιστήμιο Πατρών	Ναι (απόφαση)	Κώδικας ηθικής και δεοντολογίας της επιστημονικής έρευνας/2017	Ναι άρθρο 4 σελ. 3	Όχι	Όχι
ΕΑΠ	Ναι	Κώδικας δεοντολογίας/2014	Ναι σελ. 15	Όχι	
ΑΠΘ	Ναι (άρθρο 9)	Κώδικα Δεοντολογίας και καλής Πρακτικής σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 47 του ν. 4485/2017 (Α' 114)./ B 6236 - 27.12.2021	Ναι άρθρο 6	Όχι	Όχι
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής		Κανονισμός αρχών και λειτουργίας της επιτροπής ηθικής και δεοντολογίας της έρευνας του Πανεπιστημίου/2018	Ναι σελ. 5		
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Ναι / σύμφ. N.4485/2017, άρθρο 47	Κώδικας δεοντολογίας και καλής πρακτικής/2018	Ναι σελ. 5, 6, 9, 13	Ναι σελ. 7	Όχι
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο		Κώδικας δεοντολογίας και καλής πρακτικής/ 2020 Η σύνταξη του όπως αναφέρεται γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 47 του Ν.4465/2017.	Ναι σελ. 4,5,7,14,15,22, αναφορά σε Οδηγό ενάντια στη λογοκλοπή της ΜΟ.ΔΙ.Π-Δ.Π.Θ όπως ισχύει με βάση την απόφαση 143/59/21-6-		

			2018 απόφαση της Συγκλήτου του Δ.Π.Θ.).		
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Ναι	Κώδικας δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής	Ναι άρθρο 2.3.5, 3.1, 4.2, άρθρο 7		
Πάντειο	Ναι	Κώδικας δεοντολογίας και Καλής πρακτικής	Ναι άρθρο 2		
Πειραιώς	Ναι	Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής/2020	Ναι		Αναφορά σε λογισμικό χωρίς ονοματοδοσία
Πανεπιστήμιο Κρήτης	Ναι ΦΕΚ/ Τεύχος Β' 3928/ 26.08.2021	Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής του Πανεπιστημίου Κρήτης/ Β 3927 - 26.08.2021			
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο		Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου/Απρίλιος 2020/ . Η σύνταξη του παρόντος Κώδικα έγινε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία και ιδιαίτερα τα	Ναι, σελ 11,19		Αναφορά σε λογισμικό/σελ.19

		οριζόμενα στο άρθρο 47 του Ν. 4485/2017, λαμβάνοντας υπόψη τα αναφερόμενα στον Κανονισμό Αρχών και Λειτουργίας της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πανεπιστημίου			
--	--	--	--	--	--

2.4 Λογισμικά ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής

Το πλήθος των διαθέσιμων πηγών και η ευκολία εντοπισμού και πιθανής χρήσης τους ή αντιγραφής τους, κυρίως από τους φοιτητές που καλούνται να υποβάλουν πλήθος εργασιών στη διάρκεια των σπουδών τους, έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη ενός εργαλείου που θα έχει τη δυνατότητα να τα εντοπίζει όλα αυτά. Ο εντοπισμός μη πρωτότυπων κειμένων είναι διαφορετικό πρόβλημα από τη διάπραξη πλαγιαρισμού. Τα προγράμματα μηχανικής ανίχνευσης λογοκλοπής όπως είναι και το Turnitin (πιο παλιά το Ephorus, Safeassign κτλ) έχουν επικρατήσει τα τελευταία χρόνια ως απάντηση στην πληθώρα ηλεκτρονικών πηγών τις οποίες λανθασμένα πολλοί τις θεωρούν διαθέσιμες προς χρήση χωρίς απόδοση των αντίστοιχων δικαιωμάτων χρήσης. Όμως τα προγράμματα αυτά δεν μπορούν να εντοπίσουν τη λογοκλοπή, απλώς εντοπίζουν και επισημαίνουν το μη πρωτότυπο κείμενο (κείμενο που αντιστοιχεί σε άλλη πηγή), το οποίο μπορεί κάλλιστα να είναι νόμιμο, π.χ. να είναι κανονικά ανάμεσα σε εισαγωγικά με την αντίστοιχη πηγή. Εντοπίζουν ουσιαστικά τα ίδια κείμενα σε άλλες πηγές και δεν έχουν τη δυνατότητα να αποδώσουν στο κείμενο έλλειψη πρωτοτυπίας έτσι ίσως ο ορισμός ως λογισμικό αντιστοίχισης κειμένου είναι ένας πιο ακριβής όρος (Stappenbelt, Rowles, 2009 ; Kaktiņš, 2019) και η διάκριση αυτή μπορεί να βοηθήσει στη χρήση του Turnitin από τους χρήστες του.

Πριν την έλευση του διαδικτύου ήταν διαφορετική η προσέγγιση της λογοκλοπής και ο εντοπισμός της, το διαδίκτυο μαζί με τη πληθώρα πηγών και την εύκολη πρόσβαση σε αυτές έφερε και νέα εργαλεία για τον εντοπισμό με τη χρήση σχετικών αλγορίθμων για τον εντοπισμό της λογοκλοπής. Ήδη με την είσοδο των υπολογιστών και του διαδικτύου το θέμα απασχόλησε τους προγραμματιστές (Berghel & Sallach, 1985), αλλά χρειάστηκε τουλάχιστον μια δεκαετία πριν εμφανιστεί το πρώτο λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής στην αγορά (Braumoeller, & Gaines, 2001). Η αναζήτηση προγράμματος ανίχνευσης της λογοκλοπής ήδη από το 1985 δείχνει την ανάγκη για την ύπαρξη μηχανικής/υπολογιστικής αντιμετώπισης του θέματος αλλά και την έκταση που είχε ως πρόβλημα στα ανώτατα ιδρύματα.

Η λογική πάντα ήταν η εύρεση ομοιοτήτων και η σύγκριση μεταξύ κειμένων με διάφορες μεθόδους. Η πιο γνωστή είναι αυτή των «αποτυπωμάτων» (fingerprinting), κατά την οποία δομείται από λέξεις-κλειδιά ο σκελετός του υπό εξέταση κειμένου και συγκρίνεται με τους σκελετούς άλλων. Μια άλλη μέθοδος είναι το «ταίριασμα και η σύγκριση ολόκληρων εκφράσεων» (string matching), μία τρίτη είναι το «καλάθι των λέξεων» (bag of words) που

στηρίζεται στην τεχνική ανάκτησης του ανυσματικού πεδίου (vector space retrieval). Η τέταρτη μέθοδος που χρησιμοποιείται έχει κατ' εξοχήν αναπτυχθεί για τις παραπομπές σε πρότερες δημοσιεύσεις, ανιχνεύει όχι το ίδιο το κείμενο της εργασίας αλλά τις παραπομπές του και τις βιβλιογραφικές αναφορές και ονομάζεται «ανίχνευση λογοκλοπής βάσει ετεροαναφορών» (citation-based plagiarism detection). Τέλος, η πέμπτη μέθοδος είναι αυτή της υφομετρίας (stylometry), όπου αξιοποιούνται στατιστικές μέθοδοι για την ποσοτικοποίηση του ύφους γραφής του συγκεκριμένου συγγραφέα και τη σύγκρισή του με άλλων ([Καφαντάρης, 2012](#)).

Δύο κείμενα, το *A* και το *B*, είναι πιο πιθανό να είναι παρόμοια, εάν μοιράζονται μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών τους. Η έρευνα έδειξε ότι ένα άρθρο *α* είναι πιο πιθανό να αναφέρεται από ένα άρθρο *β*, αν όλοι οι συγγραφείς ή οι περισσότεροι έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους. Για παράδειγμα υπάρχουν πιο συχνές αναφορές κάποιου άρθρου από συγγραφείς ή ερευνητές που συσχετίζονται με τον αρθρογράφο, δημιουργώντας έτσι ένα δίκτυο συν-συγγραφής. Η προσπάθεια εντοπισμού ομοιοτήτων μεταξύ αναφορών αποτελεί ένα ισχυρό δείκτη ομοιότητας που χρησιμοποιούν ένα ίδιο σημασιολογικό μοτίβο και οι αναφορές ομοιάζουν στη σειρά και στο εύρος τους. Άρθρα που χρησιμοποιούν πολλές παρόμοιες παραπομπές και μάλιστα καταγεγραμμένες στα ίδια κεφάλαια είναι πιθανόν να υπάρχει κάποια μορφή αντιγραφής. Έχει ενδιαφέρον να καθοριστούν οι ομοιότητες μεταξύ των αναφορών και το μοτίβο των αναφορών που αναπτύσσεται μεταξύ άρθρων (Girp, & Meuschke, 2011). Υπάρχουν πολλά προγράμματα ανίχνευσης λογοκλοπής, ορισμένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαδικτυακά, ενώ άλλα πρέπει να «κατεβούν» και να χρησιμοποιηθούν τοπικά (Πίνακας 7). Το ερώτημα που απασχολεί τους περισσότερους καθηγητές είναι τα όρια του κάθε τέτοιου συστήματος και η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων του, όπως επίσης και η αποτελεσματικότητα σε άλλες γλώσσες πέραν της ελληνικής ([Foltýnek, et al., 2020](#)). Επίσης ένα άλλο ερώτημα που απασχολεί τους διδάσκοντες είναι κατά πόσο αυτά τα εργαλεία χρησιμοποιούνται ποσοτικά ή εκπαιδευτικά. Πολλοί διδάσκοντες στηρίζονται αποκλειστικά και μόνο στην αυτοματοποιημένη αναφορά ποσοστού ομοιότητας, ενώ άλλοι το θεωρούν ως εκπαιδευτικό εργαλείο κατανόησης της έννοιας της ακαδημαϊκής εντιμότητας (Kaktiš, 2019).

Πίνακας 7. Προγράμματα εργαλείων ανίχνευσης λογοκλοπής

(Naik, Landge, Mahender, 2015)

http://www.ephorus.com/home

http://www.plagiarismscanner.com/
http://safeassign.com/
http://www.Turnitin.com , (online 2011) http://www.urkund.com/int/en/
http://www.noplgiat.com/
http://www.compilatio.net/en/
http://www.pompotron.com/
http://www.plagiarismdetect.com/
http://plagiarismdetector.com/
http://www.canexus.com/
http://www.cflsoftware.com/ http://www.plagium.com/
http://www.plagiarismchecker.com/
http://www.plagscan.com/seesources/
http://www.copyscape.com/
http://www.plagiserve.com/
http://www.duplichecker.com/
http://www.scanmyessay.com/
http://plagiarism.phys.virginia.edu/Wsoftware.html
http://copytracker.ec-lille.fr/ http://www.safe-corp.biz/
foswiki.cs.uu.nl
http://genome.math.uwaterloo.ca/SID/
http://moss.stanford.edu/general/scripts/mossneth http://www.cs.vu.nl/~dick/sim.html
https://www.ipd.uni-karlsruhe.de/jplag/
http://tangow.ii.uames.ac/
http://sydney.edu.au/engineering/it/~scilect/sherlock/
http://labs.esiea.fr/2007/10/11/baldr/plang=en
http://www.cs.hut.fi/Software/Plaggie/
https://en.wikipedia.org/wiki/PM

2.4.1 Η περίπτωση του Turnitin

Το 2000 κυκλοφόρησε το Turnitin.com. Αν και η τεχνολογία σχεδιάστηκε αρχικά για να ανιχνεύει τη λογοκλοπή «αρχείων frat», μια τεχνική λογοκλοπής πριν από το Διαδίκτυο που περιλαμβάνει την αποθήκευση αντιγράφων φυσικών δοκιμών για χρήση τα επόμενα χρόνια, προσαρμόστηκε κατάλληλα για την αντιμετώπιση της λογοκλοπής στο Διαδίκτυο. Είναι γεγονός ότι η τεχνολογία διευκόλυνε τη λογοκλοπή, αλλά διευκόλυνε παράλληλα με τα

τεχνολογικά μέσα που παρείχε και στην ανίχνευσή της. Τα ίδια εργαλεία που βοηθούν τους μαθητές να διαπράξουν λογοκλοπή, βοηθούν τους εκπαιδευτές τους να την εντοπίσουν. Επί του παρόντος, η λογοκλοπή είναι ένα ταχέως αναπτυσσόμενο θέμα συζήτησης, τόσο από τεχνολογική άποψη όσο και από ηθική άποψη. Καθώς οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν νέες μορφές έκφρασης, διαφαίνονται αυξανόμενες ενστάσεις σχετικά με το ποιοι πρέπει να είναι οι κανόνες σχετικά με την απόδοση ευθυνών. Το θέμα όμως σήμερα επιστρέφει στην αρχική του πηγή, μια που δεν μιλάμε πλέον μόνο για λογοκλοπή αλλά για ενοικίαση συγγραφέων εργασιών, και έτσι η συζήτηση γυρνάει εκεί από όπου ξεκίνησε, στην ανησυχία του Martial (2.1.1) που το πρόβλημα βέβαια τότε δεν ήταν η λογοκλοπή αλλά η έλλειψη ανταμοιβής. Σήμερα εντοπίζεται το φαινόμενο της ενοικίασης τρίτου για συγγραφή εργασίας. Σε μια εποχή όπου ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα είναι οι άνθρωποι που είναι πρόθυμοι να αντιγράψουν για χρήματα, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι μια τέτοια διευθέτηση ξεκίνησε ακριβώς τη συζήτηση λογοκλοπής, πριν από σχεδόν 2000 χρόνια (Turnitin.com., 2019).

2.4.2 Έρευνες για την αποτελεσματικότητα του Turnitin

Ήδη έχουν γίνει διάφορες έρευνες για την αποτελεσματικότητα του Turnitin, προσπαθώντας να συσχετίσουν τη χρήση του, με τη μείωση της λογοκλοπής των σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ίδιο το Turnitin.com (2014) ερεύνησε την αποτελεσματικότητα του στη μείωση της αντιγραφής και λογοκλοπής αλλά και της ευχρηστίας του εργαλείου ως μέσο διαχείρισης και ως εκπαιδευτικό εργαλείο (ανέβασμα εργασιών, ανάδραση, σχόλη, βαθμολογία κτλ.). Τα 55 εκ. έγγραφα που συλλέχθηκαν από μη κερδοσκοπικά κολέγια και πανεπιστήμια των ΗΠΑ και αναλύθηκαν για 5 χρόνια δείχνουν τα εν λόγω ιδρύματα είχαν τελικά μείωση στο πρόβλημα της αντιγραφής και λογοκλοπής και οι διδάσκοντες το αξιολόγησαν ως ένα εύχρηστο εργαλείο για την ανάδραση, την αξιολόγηση και βαθμολόγηση των εργασιών των σπουδαστών τους (Turnitin.com, 2014).

Διάφορες άλλες έρευνες αποδεικνύουν επίσης την αποτελεσματικότητα του Turnitin στη μείωση της λογοκλοπής, για παράδειγμα σε έρευνα των [Baker et al. 2008](#), σε ομάδα αποφοίτων παρατηρήθηκε μείωση λογοκλοπής με τη χρήση του Turnitin. Επίσης, έρευνα των Heckler, Rice & Bryan (2013) για τη χρήση του Turnitin ως μέσο αποτροπής της λογοκλοπής έδειξε ότι, όταν οι φοιτητές γνώριζαν ότι η εργασία τους θα ελέγχονταν από το Turnitin (Hecker et al., 2013) αυτό και μόνο λειτουργούσε ήδη αποτρεπτικά. Παρόμοια ευρήματα αναφέρθηκαν επίσης από τους Chao et al. (2009: 32). Η έρευνα στόχευε στη διερεύνηση της επίδρασης των «οδηγιών πρόληψης λογοκλοπής» στη μείωση της λογοκλοπής στα γραπτά των μεταπτυχιακών και προπτυχιακών φοιτητών. Οι ερευνητές

διαπίστωσαν ότι οι συμμετέχοντες που έλαβαν εκπαίδευση σχετικά με τη λογοκλοπή και την κατάλληλη τεκμηρίωση είχαν χαμηλότερο ποσοστό λογοκλοπής από εκείνους που δεν είχαν εκπαιδευτεί αλλά γνώριζαν μόνο ότι θα χρησιμοποιηθεί ως μέσο ανίχνευσης λογοκλοπής το Turnitin, οι Chao et al. (2009) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η έλλειψη δεξιοτήτων τεκμηρίωσης είναι ο πρωταρχικός λόγος της ακούσιας ειδικά λογοκλοπής των σπουδαστών. Ο Batane (2010) ανέφερε επίσης μια πιλοτική μελέτη χρήσης του Turnitin σε μια προσπάθεια καταπολέμησης της λογοκλοπής μεταξύ φοιτητών στο Πανεπιστήμιο της Μποτσουάνα. Η έρευνα είχε πολλαπλούς στόχους, διερευνώντας την επίδραση που είχε η χρήση του Turnitin στους φοιτητές, τους παράγοντες που ευθύνονται για τη λογοκλοπή, τα προβλήματα κατά τη χρήση του εν λόγω εργαλείου κατά την εφαρμογή του αλλά και τον εντοπισμό των λύσεων για να ξεπεραστούν τα προβλήματα προσπαθώντας να το μελετήσουν το θέμα ολιστικά. Η έρευνα αφορούσε φοιτητές και διδάσκοντες. Και σε αυτήν την έρευνα κατέληξαν ότι, ενώ το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής μείωσε την λογοκλοπή δεν την απέτρεψε τελείως, υποστηρίζοντας ότι για την πάταξη της λογοκλοπής πρέπει να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν οι λόγοι που ωθούν τους σπουδαστές στη λογοκλοπή. Στην εν λόγω μελέτη οι περισσότεροι διδάσκοντες υποστήριξαν ότι η χρήση του Turnitin και μεν τους βοηθά να εντοπίσουν τις εργασίες που υπάρχει λογοκλοπή αλλά στην πραγματικότητα η πρόληψη της λογοκλοπής ήταν στα δικά τους χέρια και όχι στο λογισμικό (Batane, 2010). Ενώ στην έρευνα των Graham-Matheson & Starr (2013:11), στο Πανεπιστήμιο του Canterbury Christ Church οι μαθητές βρήκαν το Turnitin ένα χρήσιμο εργαλείο για την αποφυγή λογοκλοπής. Παρόμοιες θετικές στάσεις βρέθηκαν μεταξύ των καθηγητών στο Κεντάκι Wesleyan College, όπου ένας αναπληρωτής καθηγητής Αγγλικών διατυπώνει την άποψη ότι το Turnitin «βοηθά τους μαθητές να ασχοληθούν πραγματικά με τη διαδικασία της γραφής» και ένας άλλος καθηγητής φυσικής και στατιστικής του ίδιου ιδρύματος δηλώνει ότι ο Turnitin: «μου επιτρέπει να ελέγξω τις εργαστηριακές αναφορές των μαθητών για να βεβαιωθώ ότι τα δεδομένα στα έγγραφά τους είναι πρωτότυπα» (Turnitin, 2015a)

Ενώ σε έρευνα των Stoltenkamp & Kabaka (2014), στο University of the Western Cape, Cape Town, South Africa συσχετίστηκε η έλλειψη βελτίωσης της ακαδημαϊκής γραφής των φοιτητών με τη χρήση του εργαλείου από τους καθηγητές οι οποίοι δεν κατάφεραν να κατανοήσουν τις λειτουργίες του (Stoltenkamp & Kabaka, 2014).

Σε άλλη έρευνα του Najwa Saba Ayon ([Ayon, 2017](#)) σε ένα μικρό πανεπιστήμιο ιδιωτικό στο Λίβανο, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτές που συμμετείχαν ήταν της γνώμης ότι το Turnitin είναι ένα αποτελεσματικό λογισμικό για την ανίχνευση λογοκλοπής και συνέστησαν να χρησιμοποιείται σε όλα τα μαθήματα λόγω της αποτελεσματικότητάς του,

αν και διατυπώθηκε και η άποψη ότι το Turnitin δεν μπορεί να εντοπίσει τη λογοκλοπή, όταν ένας μαθητής αντιγράφει από ένα έντυπο σχολικό βιβλίο ή όταν αντιγράφει από ένα αραβικό εγχειρίδιο και μεταφράζει. Οι περισσότεροι καθηγητές ανέφεραν τις φτωχές δεξιότητες των φοιτητών τους στη συγγραφή εργασιών και κάποιοι ανέφεραν ότι το διαδίκτυο είναι μια πρόκληση αντιγραφής για τους φοιτητές. Το συμπέρασμα πάντως είναι και εδώ ότι το Turnitin είναι ένα εργαλείο στα χέρια των καθηγητών που συμβάλει στην αποτροπή της λογοκλοπής αλλά ταυτόχρονα λειτουργεί και ως εκπαιδευτικό εργαλείο και ότι οι αναφορές που δίνει το μπορούν να αποτελέσουν ένα σημείο αναφοράς και συζήτησης για τη βελτίωση των δεξιοτήτων συγγραφής εργασιών των σπουδαστών (Αγοη, 2017).

Παρά βέβαια την αποδοχή που φαίνεται από τις έρευνες δεν είναι λίγες και οι διαμαρτυρίες ή οι αντιθέσεις στη χρήση του. Το βασικό επιχείρημα των φοιτητών είναι ότι ουσιαστικά υποβάλλεται η εργασία χωρίς καν να την δει ο καθηγητής πολλές φορές, αναζητώντας ουσιαστικά το ποσοστό της «ενοχής» του φοιτητή (Pavelich, 2019). Ενώ δεν είναι λίγοι αυτοί που κάνουν αναφορά για παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων και συσσώρευση του πνευματικού πλούτου τρίτων σε εταιρίες. Όμως σύμφωνα με το Pavelich (2019) το πρόβλημα δεν είναι η πιθανή παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων και η συσσώρευση των εργασιών από το Turnitin αλλά η αλλαγή του εκπαιδευτικού στόχου, όπου η συγγραφή μιας εργασίας με χαμηλό ποσοστό ομοιότητας στο Turnitin γίνεται αυτοσκοπός από εργαλείο μάθησης και εκπαίδευσης. Έτσι ο φοιτητή αντί να διαχειριστεί το υλικό του μαθήματος και να συγγράψει μια επιτυχή ερευνητική εργασία, αποδεικνύοντας ότι κατανόησε το μάθημα ή το θέμα της εργασίας του, προσπαθεί να προσπεράσει το «σκόπελο» της αναφοράς που δίνει το πρόγραμμα του Turnitin (Pavelich, 2019).

Οι περισσότερες μελέτες όπως φάνηκε καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι από μόνο του το Turnitin δεν μπορεί να καταπολεμήσει τη λογοκλοπή ούτε να βελτιώσει τον τρόπο συγγραφής εργασιών. Μάλιστα αν τελικά αποτελεί αυτοσκοπό η αποφυγή λογοκλοπής μπορεί τελικά να οδηγήσει πιο εύκολα στο να την διαπράξει κάποιος. Δεν είναι λίγοι αυτοί που λένε ότι το λογισμικό έχει περιορισμένο ρόλο στη μείωση της λογοκλοπής και θα πρέπει να συνδυάζεται με οδηγίες σχετικά με τις κατάλληλες δεξιότητες προκειμένου να βοηθηθούν οι μαθητές να βελτιώσουν τη γραφή τους και να επιτύχουν ακαδημαϊκή ακεραιότητα αλλά και με ξεκάθαρες πολιτικές και στρατηγικές που θα πρέπει να ακολουθεί το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Το σημαντικότερο είναι ότι πρέπει να συνδυάζεται με τη θετική στάση των σπουδαστών και την αντίστοιχη δέσμευση των καθηγητών για την αποτροπή της. Παρατηρώντας τα παραπάνω είναι φανερό μια έμμεση κοινή διαπίστωση που αφορά στη διαχείριση του όλου θέματος της λογοκλοπής από τους διδάσκοντες παράλληλα με τη χρήση

του εργαλείου λογοκλοπής. Δεν αμφισβητούν την ανάγκη του Turnitin αλλά κατανοούν ότι είναι ένα εργαλείο στα χέρια τους.

2.4.3 Παρουσίαση του λογισμικού

Το Turnitin είναι μια υπηρεσία ανίχνευσης λογοκλοπής που βασίζεται στο Διαδίκτυο και διευθύνεται από την αμερικανική εταιρεία Turnitin, LLC, θυγατρική της Advance Publications. Ιδρύθηκε το 1998, πουλάει τις άδειές της στα ιδρύματα.

Χρονολόγιο του Turnitin (Turnitin.com.,c2022)

1998: Τέσσερις φοιτητές του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια-Berkeley (John Barrie, Emmanuel Briand, Melissa Lipscomb και Christian Storm) δημιουργούν μια εφαρμογή αξιολόγησης από ομοτίμους που βοηθά τους μαθητές να λαμβάνουν σχόλια από τους συμμαθητές τους.

2000: Το Turnitin.com εισάγει και λανσάρει τον έλεγχο ομοιότητας, αξιοποιώντας την τεχνολογία αντιστοίχισης προτύπων βάσης δεδομένων που αναπτύχθηκε από τη διδακτορική έρευνα των φοιτητών του Μπέρκλεϋ.

2007: Η CrossRef ξεκινά μια αποκλειστική συνεργασία με την Turnitin για την ανάπτυξη της απaráμλλης βάσης δεδομένων επιστημονικού περιεχομένου για έλεγχο ομοιότητας.

2010: Ανταποκρινόμενη στην ανάγκη της εκπαιδευτικής κοινότητας για βελτιωμένα εργαλεία, η Turnitin σχεδιάζει τον έλεγχο ομοιότητας, τη διαδικτυακή βαθμολόγηση και την αξιολόγηση από ομοτίμους σε μια ενιαία υπηρεσία.

2014: Η Turnitin επενδύει στην τεχνολογία νοημοσύνης μηχανών και με την απόκτηση της Lightside Labs επεκτείνει τις δυνατότητες εξοικονόμησης χρόνου για να συμπεριλάβει σχόλια απευθείας στους μαθητές.

2016: Κυκλοφορεί το Feedback Studio. Αυτό το εργαλείο συνδυάζει τον καλύτερο έλεγχο ομοιότητας στην τάξη με εργαλεία ανατροφοδότησης και βαθμολόγησης για την υποστήριξη των σπουδαστών στη συγγραφή εργασιών.

2018: Η Turnitin αποκτά το Gradescope για αξιολόγηση σε όλους τους τύπους εργασιών και σε όλους τους θεματικούς τομείς

2019: Η Turnitin εντάσσεται στην οικογένεια εταιρειών Advance,

2020: Η Turnitin εξαγοράζει την ExamSoft, πλατφόρμα αξιολόγησης που εξυπηρετεί προγράμματα εκπαίδευσης, πιστοποίησης και αδειοδότησης.

Σήμερα το Turnitin χρησιμοποιείται σε πάνω από 15.000 εκπαιδευτικά ιδρύματα, 1,6 εκατομμύρια καθηγητές και 26 εκατομμύρια φοιτητές παγκοσμίως παρέχει αποθετήριο 91

δισεκατομμυρίων τρέχοντος και αρχειοθετημένες ιστοσελίδες, 1,4 δισεκατομμύρια φοιτητικές εργασίες και το επιστημονικό περιεχόμενο όλων των γνωστών και καθιερωμένων εκδοτών σε δεκάδες γλώσσες (Turnitin.com, c2022).

2.4.4 Το Turnitin στην Ελλάδα

Σε Ελλάδα και Κύπρο υπάρχουν πάνω από 50 πελάτες-συνδρομητές του εργαλείου, Πανεπιστήμια, Κολλέγια, Δευτεροβάθμια Ιδιωτικά Σχολεία. Στην Ελλάδα οι διαπραγματεύσεις έγιναν από το ΣΕΑΒ αλλά η συνδρομή του κάθε ιδρύματος είναι ξεχωριστή από τον τακτικό προϋπολογισμό. Οι συνδρομές ξεκίνησαν στις 1/7/2017 από 13 Πανεπιστήμια και αυτή τη στιγμή έχουν πρόσβαση όλα τα ιδρύματα εκτός από την Ανώτερη Σχολή Καλών Τεχνών. Από την αρχή υπήρχε ενσωμάτωση του Turnitin στα προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης που είχαν τα ιδρύματα. Διασυνδέθηκε από την αρχή με στο Moodle με το οποίο ήταν συμβατό και μετά από σχετικές ενέργειες της εταιρείας επετεύχθη ενσωμάτωση και στο OpenClass. Η τιμολόγηση του προϊόντος βασίζεται στον αριθμό χρηστών και στη δυναμικότητα του κάθε ιδρύματος (πηγή προφορική επικοινωνία με την εταιρεία Interoptics, επίσημο αντιπρόσωπο του Turnitin στην Ελλάδα).

Σε όλα σχεδόν τα ιδρύματα υπάρχει σχετική σελίδα με πληροφορίες του προγράμματος. Αξίζει να σημειωθεί πως, στα περισσότερα ιδρύματα η βιβλιοθήκη έχει ενεργό ρόλο στη χρήση του εργαλείου και στην παροχή πληροφοριών. Το πρόγραμμα αφορά μόνο τα διδακτικά μέλη τα οποία και αποφασίζουν για την πρόσβαση ή μη των σπουδαστών και συνεργατών τους. Ο καθηγητής μπορεί να δώσει το δικαίωμα στο σπουδαστή να ανεβάσει μόνος του την εργασία και να έχει ή να μη έχει πρόσβαση στο στην τελική αναφορά (originality report κτλ). ("Οδηγίες Turnitin", 2022)¹⁷

Μάλιστα σε ένα ακαδημαϊκό ίδρυμα ορίζεται ως υποχρεωτική η χρήση του και εντάσσεται στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των ακαδημαϊκών σπουδών. Συγκεκριμένα έχει αναρτηθεί στη Διαύγεια η απόφαση Συγκλήτου 1/22.06.2018 του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, η οποία περιλαμβάνει το παρακάτω κείμενο: «*Την κατάθεση των διπλωματικών εργασιών των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών στο Ιδρυματικό Αποθετήριο του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με επισυναπτόμενη την αναφορά κειμενικής ταύτισης από το λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής «Turnitin»*¹⁸

¹⁷ <https://www.lib.auth.gr/el/Turnitin101>

¹⁸ <https://diavgeia.gov.gr/doc/75%CE%978469%CE%927%CE%94-%CE%9B%CE%957>

2.5 Σύνοψη ευρημάτων βιβλιογραφικής έρευνας

Είναι λογικό ότι δύο βασικοί παράγοντες που γιγάντωσαν το θέμα είναι η αύξηση του αριθμού των φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε όλες τις χώρες χωρίς την ανάλογη αύξηση του αριθμού των διδασκόντων και το διαδίκτυο. Το πρώτο οδήγησε στην μείωση της αναλογίας διδασκόντων-σπουδαστών, στην έλλειψη προσωπικής επαφής μεταξύ διδασκόντων και σπουδαστών. Σε όλα αυτά έρχεται και ο δεύτερος παράγοντας η είσοδος του διαδικτύου που προσφέρει έναν πλούτο πληροφοριών διαθέσιμο για κάθε σπουδαστή/ερευνητή για αναζήτηση. Οι δε πηγές του διαδικτύου δίνουν λανθασμένα την εντύπωση και ότι είναι πάντα έγκυρες και ότι είναι διαθέσιμες και ελεύθερες για χρήση κάτι το οποίο δίνει ευκαιρίες για κακή χρήση και πρακτική. Σε όλα αυτά τα τελευταία χρόνια έρχεται να προστεθεί και μια δαιδαλώδης γραφειοκρατία από την πλευρά των ιδρυμάτων όπου ζητούν από τους σπουδαστές να δεσμευτούν με δηλώσεις ακαδημαϊκής ακεραιότητας/ειλικρίνειας κατά την υποβολή εργασιών στο οποίο επιβεβαιώνουν την ορθή χρήση των πηγών και τη γνώση του τι είναι ή τι δεν είναι αποδεκτό στη συγγραφή μιας εργασίας (Ashworth, Bannister, & Thorne, 1997; Klein, 2011).

Πριν την έλευση του διαδικτύου ήταν διαφορετική η προσέγγιση της λογοκλοπής και ο εντοπισμός της, το διαδίκτυο μαζί με τη πληθώρα πηγών και την εύκολη πρόσβαση σε αυτές έφερε και νέα εργαλεία για τον εντοπισμό με τη χρήση σχετικών αλγορίθμων για τον εντοπισμό της λογοκλοπής. Ήδη με την είσοδο των υπολογιστών και του διαδικτύου το θέμα απασχόλησε τους προγραμματιστές (Berghel and Sallach, 1985), αλλά χρειάστηκε τουλάχιστον μια δεκαετία πριν εμφανιστεί το πρώτο λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής στην αγορά (Braumoeller, & Gaines, 2001). Η αναζήτηση προγράμματος ανίχνευσης της λογοκλοπής ήδη από το 1985 δείχνει την ανάγκη για την ύπαρξη μηχανικής/υπολογιστικής αντιμετώπισης του θέματος αλλά και την έκταση που είχε ως πρόβλημα στα ανώτατα ιδρύματα. Το διαδίκτυο έδωσε τη λύση της αντιγραφής/επικόλλησης με αποτέλεσμα οι σπουδαστές να διαπράττουν λογοκλοπή πολλές φορές χωρίς να το αντιλαμβάνονται, όπως αναφέρει ο Young (2001) στο *Chronicle of Higher Education* και συνεχίζει λέγοντας ότι οι σημερινοί σπουδαστές έχουν μάθει να κατεβάζουν μουσική, να μοιράζονται αρχεία, να διαβάζουν άρθρα, περιοδικά, εφημερίδες δωρεάν και έτσι θεωρούν ότι δεν διαπράττουν κάποιο είδους λογοκλοπή ότι αντιγράφουν από το διαδίκτυο όπως αναφέρει ο Donald I. McCube οι σπουδαστές πολλές φορές λένε ότι «αν υπάρχει στο διαδίκτυο, είναι δημόσια γνώμη και δεν χρειάζεται να το αναφέρω» (Young, 2001).

Ειδικά για την Ελλάδα δεν υπάρχουν έρευνες οι οποίες αφενός να διερευνούν τις αντιλήψεις του διδακτικού προσωπικού για την κατανόηση και την έκταση του φαινομένου και

αφετέρου να διερευνούν τις απόψεις για την καλύτερη αντιμετώπισή του μέσω θεσμικών και τεχνολογικών εργαλείων. Για την κάλυψη αυτού του κενού στη βιβλιογραφία σχεδιάστηκε και διεκπεραιώθηκε έρευνα με ερωτηματολόγιο σε διδάσκοντες και διδάσκουσες τριών πανεπιστημίων της χώρας. Το επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζει αναλυτικά τη μεθοδολογία της έρευνας.

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία ή/και Σχέδιο εργασιών– Υλοποίηση – Εφαρμογή

3.1 Στόχος της Έρευνας και Μεθοδολογία

Το λεξικό της Oxford (Oxford Dictionaries, n.d) ορίζει ότι η έρευνα είναι η διερεύνηση των απόψεων ή των εμπειριών μια ομάδας ανθρώπων και βασίζεται σε μια σειρά ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται στην έρευνα είναι προκαθορισμένες με στόχο την εξαγωγή συγκεκριμένων δεδομένων σε μια εξειδικευμένη ομάδα ανθρώπων λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες τους, τις απόψεις και τη συμπεριφορά τους ανάλογα με την έρευνα που διεξάγεται. Μια έρευνα πρέπει να περιλαμβάνει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα πληθυσμού που ερευνάται, ένα ορθό εργαλείο διεξαγωγής της, δεδομένα και ανάλυση αυτών των δεδομένων με την επιλογή κατάλληλου στατιστικού μοντέλου. Για την ορθή διεξαγωγή της έρευνας πρέπει να διερευνηθεί και να επιλεγεί το κατάλληλο δείγμα. Το δείγμα πρέπει να είναι ανάλογο του συνολικού πληθυσμού που αφορά την έρευνα και ταυτόχρονα να είναι και αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού στόχου της έρευνας (Nayak & Narayan, 2019)

Για τη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχτηκε η ποσοτική μέθοδος με τη χρήση ερωτηματολογίων. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από μια σειρά δομημένων ερωτήσεων. Στις δομημένες ερωτήσεις δηλαδή δίνονται μια σειρά από πιθανές απαντήσεις για να απαντήσει ο ερωτώμενος. Οι ερωτήσεις είναι κοινές για όλους. Τα ερωτηματολόγια χρησιμοποιούνται για να συλλεχθούν απόψεις για οτιδήποτε διερευνάται συμπεριφορές, χαρακτηριστικά, στάσεις, απόψεις, θέσεις κτλ. Τα ερωτηματολόγια είναι μια εύκολη και οικονομική λύση συλλογής δεδομένων και μπορούν να απαντήσουν ταυτόχρονα μεγάλος αριθμός ατόμων. Μπορεί ο καθένας να τα δημιουργήσει και υπάρχουν πολλά εργαλεία δημιουργίας ερωτηματολογίων (Λαγουμιντζής et al., 2015).

Για το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο της google/ google forms που δίνει εύκολη και ανοικτή πρόσβαση στους συμμετέχοντες αλλά και εύκολη επίσης συλλογή δεδομένων για τον ερευνητή. Η φόρμα του google είναι μέρος του google drive και αποτελεί μια εύχρηστη εφαρμογή που βοηθά στην διεξαγωγή ερευνών, κουίζ, συλλογή πληροφοριών εύκολα και αποτελεσματικά. Η συμπλήρωση είναι απλή. Είναι προσβάσιμη από οποιονδήποτε χωρίς καμία άλλη επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο (Ruliyanti et al., 2021). Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν με βάση τη βιβλιογραφία, τα ερωτήματα των διδασκόντων κατά τη χρήση του λογισμικού ανίχνευσης λογοκλοπής αλλά και του συνόλου των χρηστών

του. Η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε μέσω όλων των διαθέσιμων μέσων, email, Facebook, LinkedIn, Twitter και απαντήθηκαν πάνω από 300 ερωτηματολόγια. Η έρευνα ήταν ανώνυμη είχε λάβει τη σχετική έγκριση από την επιτροπή δεοντολογίας του ΠΑΔΑ και τα μόνο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ήταν το φύλο, η ηλικία και το ίδρυμα του ερωτώμενου.

3.2 Συγκρότηση Δείγματος & Συλλογή Δεδομένων

Ο στόχος της έρευνας ήταν τα πανεπιστήμια ΑΠΘ, ΠΑΔΑ, ΕΑΠ. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Αρχής του ακαδημαϊκού έτους 2018/19 ως διδακτικό προσωπικό αναφέρονται για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) 2594, για το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο-ΕΑΠ 2677 και για το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής 753. Στα μέλη αναφέρονται όλες οι βαθμίδες των διδακτικών μελών (Καθηγητές, αναπληρωτές, επίκουροι, λέκτορες) και έκτακτο διδακτικό προσωπικό (Επισκέπτες καθηγητές, Μετα/διδακτορικοί ερευνητές, Εντεταλμένοι διδασκαλίας, Πανεπιστημιακοί υπότροφοι, Συμβασιούχοι του Ν.407), Συνεργαζόμενο ερευνητικό προσωπικό (ΣΕΠ), Ειδικό εργαστηριακό διδακτικό προσωπικό (ΕΔΙΠ), Ειδικοί μεταπτυχιακοί υπότροφοι (ΕΕΠ).

Η ιδιαιτερότητα του ΕΑΠ είναι ότι υπάρχει ένας μικρός αριθμός τακτικού διδακτικού προσωπικού επί του συνόλου και ένας πολύ μεγάλος αριθμός συνεργαζόμενου ερευνητικού προσωπικού οι οποίοι εργάζονται με καθεστώς σύμβασης και δεν είναι πάντα οι ίδιοι. Ο εντοπισμός αυτών των συνεργατών που δεν είναι σταθεροί στο χρόνο ήταν ένα πρόβλημα. Έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν τρέχοντες συνεργάτες μέσα από τους μόνιμους καθηγητές του κάθε τομέα του ΕΑΠ. Το ποσοστό όμως που απάντησε ήταν σχετικά περιορισμένο.

Στον παρακάτω πίνακα διαφαίνεται αυτό με βάση τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Αρχής (Πίνακας 8. Στατιστικά στοιχεία 2018).

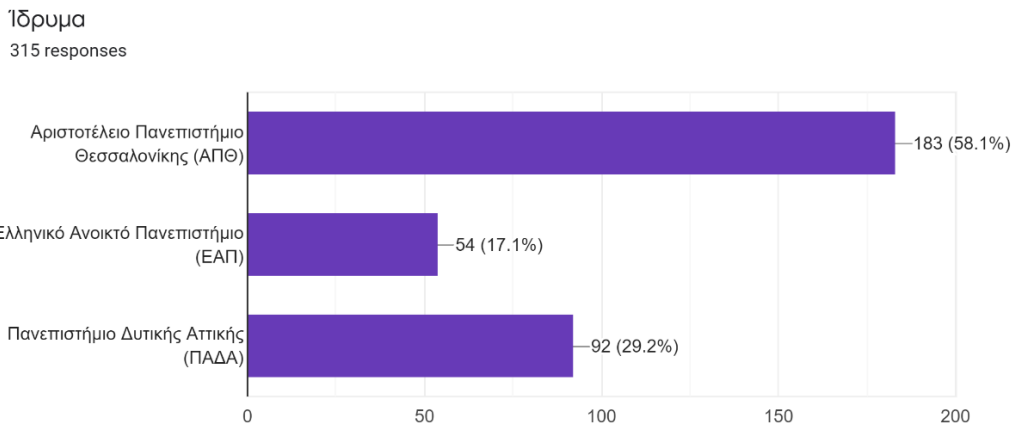
Πίνακας 8. Στατιστικά στοιχεία 2018

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ΕΑΠ			
Τακτικό διδακτικό - ερευνητικό προσωπικό (ΔΕΠ)	Τακτικό διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό ΣΕΠ	Άλλο διδακτικό προσωπικό	Σύνολο Διδασκόντων
43	2634		2677
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ΑΠΘ			
1754	36	804	2594
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής			

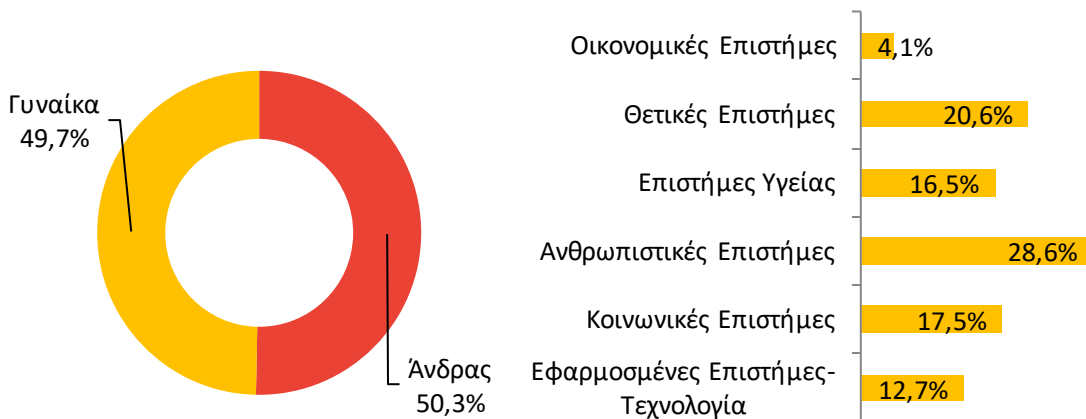
569	185	753
-----	-----	-----

3.2.1 Περιγραφή του δείγματος

Η αναλογία απαντήσεων από τα ιδρύματα είχε ως εξής: Περισσότεροι από τους μισούς που συμμετείχαν ήταν από το ΑΠΘ, ενώ οι λιγότεροι από το ΕΑΠ. Από τους 2594 καθηγητές του ΑΠΘ απάντησαν 183 περίπου 7% επί του συνόλου αν και ήταν οι περισσότεροι που συμμετείχαν. Στο πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής το ποσοστό είναι περίπου 12%. Στο ΕΑΠ τυπικά με σύνολο 2677 απάντησε το 2% όμως οι μόνιμοι καθηγητές είναι μόνο 43 και οι έκτακτοι 2634. (Εικόνα 4. Συμμετέχοντες ανά ίδρυμα). Από όσους απάντησαν το 49,7% ήταν γυναίκες και το 50,3% άνδρες, δηλαδή το δείγμα ήταν σχεδόν ισόποσα μοιρασμένο (Εικόνα 5. Φύλο).

Εικόνα 4. Συμμετέχοντες ανά ίδρυμα

Εικόνα 5. Φύλο

Εικόνα 6. Θεματικό πεδίο

Θεματικά (Εικόνα 6) υπάρχει μια άνιση κατανομή στους συμμετέχοντες με τις ανθρωπιστικές επιστήμες να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό 28,6%, σχεδόν ισόποσα απάντησαν από τις θετικές 20,6% και 16,5% από το χώρο της υγείας και 17,5% από τις Κοινωνικές επιστήμες και 12,7% από τις εφαρμοσμένες. Ελάχιστη συμμετοχή υπήρχε από τις Οικονομικές Επιστήμες 4,1%, όπου όμως υπάρχει μια λογική ότι το ΑΠΘ έχει ένα τμήμα Οικονομικών επιστημών και κάποιες σχολές το ΠΑΔΑ και το ΕΑΠ, ενώ αντίθετα υπάρχουν πολλές σχολές από τα υπόλοιπα θεματικά πεδία (Εικόνα 6. Θεματικό πεδίο).

Στον Πίνακα 9 φαίνεται ότι πολλοί διδάσκοντες διάλεξαν περισσότερο του ενός ιδρύματος, λογικό μια που στο ΕΑΠ οι διδάσκοντες είναι από όλα τα ελληνικά ακαδημαϊκά ιδρύματα.

Πίνακας 9. Απαντήσεις ανά ίδρυμα

Ίδρυμα	Ερωτηθέντες
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)	173
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)	8
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)	1
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)	1
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)	42
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)	3
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)	87
Σύνολο	315

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί η ιδιότητα των ανθρώπων που συμμετείχαν στην έρευνα (Πίνακας 10. Ιδιότητα ερωτηθέντων. Οι περισσότεροι που απάντησαν ήταν καθηγητές 73 και έπονται το έκτακτο προσωπικό (υπότροφοι, συμβασιούχοι), 63 και στη συνέχεια ακολουθούν αναπληρωτές 61, επίκουροι 52 και εργαστηριακό προσωπικό 34. Οι υπόλοιπες κατηγορίες συγκεντρώνουν μικρά ποσοστά ΕΕΠ 12, Λέκτορας 11, ΕΤΕΠ 5, αποσπασμένος από άλλο φορέα 3.

Πίνακας 10. Ιδιότητα ερωτηθέντων

Ιδιότητα	Σύνολα
Καθηγητής/καθηγήτρια	73
Έκτακτο προσωπικό (ακαδημαϊκός υπότροφος, ΠΔ407 κτλ)	63
Αναπληρωτής/τρια καθηγητής/καθηγήτρια	61
Επίκουρος καθηγητής	52

Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό	34
Εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ)	12
Λέκτορας	11
Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό	6
Αποσπασμένος/η από άλλο φορέα	3
Σύνολο	315

Πίνακας 11. Θεματικά πεδία

Ετικέτες γραμμής	Ερωτηθέντες
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	90
Επιστήμες Υγείας	52
Εφαρμοσμένες Επιστήμες-Τεχνολογία	40
Θετικές Επιστήμες	65
Κοινωνικές Επιστήμες	55
Οικονομικές Επιστήμες	13
Γενικό άθροισμα	315

3.3 Κατασκευή Ερευνητικού Εργαλείου

Σε μια έρευνα, ο ερευνητής χρησιμοποιεί ένα ερωτηματολόγιο για να συγκεντρώσει πληροφορίες από τους ερωτηθέντες για να απαντήσει στις ερευνητικές ερωτήσεις. Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου είναι υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση της συλλογής ακριβών δεδομένων, ώστε τα αποτελέσματα να είναι ερμηνεύσιμα και γενικεύσιμα. Για να είναι ορθό το ερωτηματολόγιο πρέπει να είναι έγκυρο, αξιόπιστο, σαφές, ενδιαφέρον και περιεκτικό. Στο πρώτο στάδιο είναι αναγκαίο ο ερευνητής να γνωρίζει και να διατυπώσει σαφώς τα ερευνητικά του ερωτήματα καθώς και τους παράγοντες που διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στην έρευνα, άρα να θέσει το πλαίσιο της έρευνας, ώστε να εντοπίσει όλες τις μεταβλητές που πρέπει να εξετάσει αλλά και αυτές που πρέπει να αποκλείσει. Μπορεί να περιέχει ερωτήσεις ανοικτού τύπου με ελεύθερο κείμενο για τον ερωτώμενο ή κλειστού τύπου με προκαθορισμένες απαντήσεις όπου μπορεί ο ερωτώμενος να επιλέξει μια ή πολλές απαντήσεις (πολλαπλές επιλογές) οι οποίες θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο αναλυτικές και εξαντλητικές στο θέμα, ώστε να μπορέσει ο ερωτώμενος να εντοπίσει αυτήν/ες την/τις απάντηση/εις που του ταιριάζει καλύτερα. Για να το πετύχει αυτό ο συντάκτης του ερωτηματολογίου πρέπει να έχει βαθιά γνώση του θέματος, να έχει κάνει βιβλιογραφική

έρευνα, να έχει εξετάσει παρόμοιες έρευνες, να έχει ζητήσει τη γνώμη ειδικών και να δοκιμάσει την έρευνα σε εξειδικευμένους χρήστες ώστε να του εντοπίσουν τα προβλήματα, ανακρίβειες ή αστοχίες. Σε κάθε ερώτηση με πολλαπλές επιλογές ή έστω και με μια επιλογή πρέπει να υπάρχει η επιλογή άλλο με ελεύθερο κείμενο ώστε να δοθεί η δυνατότητα έκφρασης και συμπλήρωσης μιας επιλογής που δεν έχει προβλεφθεί, καθώς και η επιλογή δεν γνωρίζω/δεν απαντώ ώστε ο ερευνητής να μην εξαναγκάζει τον ερωτώμενο να κάνει μια αναγκαστική, αυθαίρετη επιλογή ή τυχαία επιλογή χωρίς να γνωρίζει πραγματικά (Jenn, 2006).

Μια άλλη κατηγορία ερωτήσεων είναι αυτές που οι απαντήσεις απαιτούν την επιλογή ενός βαθμού σε αξιολογική κλίμακα μέσα από ένα εύρος είτε από το ναι/όχι, μου αρέσει λίγο, πολύ, αρκετά, πάρα πολύ κτλ. Η κλίμακα μπορεί να είναι επτά βαθμών ή πέντε βαθμών και δίνει δυνατότητα να υπολογιστούν οι μέσες τιμές. Καλό θα είναι να αποφεύγονται αμφιλεγόμενες ερωτήσεις ή ερωτήσεις με δύο σκέλη στην ίδια ερώτηση γιατί προκαλούν σύγχυση στον ερωτώμενο. Οι ερωτήσεις πρέπει να ακολουθούν μια σειρά και μια λογική, να ξεκινούν από γενικές και απλές ερωτήσεις και να προχωρούν σε πιο σύνθετες. Τα δημογραφικά στοιχεία άλλοι επιλέγουν να τα τοποθετήσουν στην αρχή της έρευνας και άλλοι στο τέλος που ίσως είναι και καλύτερη επιλογή μια που αφορούν πολλές φορές προσωπικά ζητήματα (Jenn, 2006).

Η κατασκευή του ερωτηματολογίου βασίστηκε στη βιβλιογραφία, στις εμπειρίες της χρήσης του εργαλείου ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin και στην καταγραφή προβλημάτων κατά τη χρήση αλλά και αποριών που έθεταν κατά καιρούς οι διδάσκοντες.

Το ερωτηματολόγιο έλαβε την έγκριση της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του ΠαΔΑ (αριθμός έγκρισης: 99760/09-11-2021) και διανεμήθηκε στα τρία ιδρύματα. Στο ΠαΔΑ με επίσημο ηλεκτρονικό μήνυμα στο σύνολο των μελών του, ενώ στα υπόλοιπα δύο ιδρύματα, η διανομή του έγινε με ποικίλες οδούς (facebook, LinkedIn, προσωπικά μηνύματα. Για το ΑΠΘ έγινε μαζική αποστολή στο σύνολο των διδασκόντων που είναι εγγεγραμμένοι στη διαδικτυακή εφαρμογή του προγράμματος Turnitin μέσα από τη διαχειριστική ενότητα. Στο πλαίσιο της κάλυψης του ερευνητικού κενού που έχει εντοπιστεί στην βιβλιογραφία, η παρούσα εργασία επιχειρεί να συμβάλει σε τρεις παραμέτρους: κατανόηση του φαινομένου, αντιμετώπιση και εργαλεία ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής. Οι τρεις αυτές παράμετροι καθορίζουν και τα τρία βασικά ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας:

1. Πώς αντιλαμβάνονται τα μέλη του διδακτικού προσωπικού τη λογοκλοπή; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Τι θεωρούν ως

λογοκλοπή; Σε ποιο πλαίσιο της εργασίας τους και πόσο συχνά συναντούν το φαινόμενο; Κάνουν διάκριση μεταξύ διαφορετικών ειδών λογοκλοπής; Πόσο σοβαρή θεωρούν κάθε περίπτωση;

2. Πώς έχουν αντιμετωπίσει αποδεδειγμένες περιπτώσεις λογοκλοπής; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Υπάρχει σχετικό θεσμικό πλαίσιο στο πανεπιστήμιο όπου εργάζονται; Πώς το έχουν εφαρμόσει; Ποιους τρόπους θεωρούν ως πιο αποτελεσματικούς ή πιο ενδεδειγμένους για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
3. Ποια είναι η εμπειρία τους με το Turnitin; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Σε ποιες δραστηριότητες χρησιμοποιούν το Turnitin; Πως χρησιμοποιούν το εργαλείο όσον αφορά τις επιλογές που δίνει; Πόσο ικανοποιητικά θεωρούν τα αποτελέσματα που ανιχνεύει το Turnitin;

3.3.1 Αναλυτική παρουσίαση του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε σε τρεις ενότητες; Λογοκλοπή, Προγράμματα ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής (Turnitin.com), Δημογραφικά.

Στόχος της πρώτης ενότητας ήταν η διερεύνηση της αντίληψης της έννοιας της λογοκλοπής από το διδακτικό προσωπικό. Στην πρώτη ερώτηση, ζητήθηκε από τους διδάσκοντες να αναφέρουν τι θεωρούν λογοκλοπή κατά τη γνώμη τους, επειδή η απάντηση δεν θα μπορούσε να είναι μονοσήμαντη δόθηκε η δυνατότητα (μέσα από τα καταγεγραμμένα είδη λογοκλοπής από τη βιβλιογραφία (18), να επιλέξουν περισσότερες από μια πιθανές απαντήσεις.

Ο στόχος ήταν να καταγραφεί η άποψη των διδασκόντων για το τι θεωρούν λογοκλοπή και έμμεσα να διαφανεί και το πότε κατά τη γνώμη τους κάποιος διαπράττει λογοκλοπή.

1. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή	
☐	Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά
☐	Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού
☐	Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Αυτολογοκλοπή (αντιγραφή από παλαιότερα κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή της ίδιας συγγραφικής χωρίς σχετική αναφορά)
☐	Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας
☐	Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών

☐	Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας
☐	όλες οι παραπάνω

Η δεύτερη ερώτηση είχε ως στόχο να διερευνήσει την πιθανή διαφοροποίηση που μπορεί να υπάρχει, όταν το θέμα της λογοκλοπής αφορά συναδέλφους και φοιτητές. Οι προτεινόμενες απαντήσεις είναι ίδιες με την πρώτη ερώτηση όμως εδώ οι ερωτώμενοι καλούνταν να εκφράσουν την πιθανή διαφοροποίησή τους, επιλέγοντας την αντίστοιχη στήλη.

2. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή για τους φοιτητές και ποιες για τους συναδέλφους σας;		
	Φοιτητές	Καθηγητές
Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	☐	☐
Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού	☐	☐
Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	☐	☐
Αντιγραφή από παλαιότερα κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή της ίδιας συγγραφικής χωρίς σχετική αναφορά	☐	☐
Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας	☐	☐
Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών	☐	☐
Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας	☐	☐
Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά	☐	☐

Στην τρίτη και στην τέταρτη ερώτηση ζητείται μια επιλογή των τριών πιο σημαντικών και πιο ασήμαντων περιπτώσεων διάπραξης λογοκλοπής. Ο στόχος αυτής της ερώτησης είναι η διερεύνηση της βαρύτητας που έχει για τον διδάσκοντα κάποια από τις επιλογές που ήδη δόθηκαν στην πρώτη ερώτηση από πλευρά αυτού που διαπράττει λογοκλοπή.

3. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι οι πιο σοβαρές (3)	
☐	Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά
☐	Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού
☐	Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Αυτολογοκλοπή (αντιγραφή από παλαιότερα κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή της ίδιας συγγραφικής χωρίς σχετική αναφορά)
☐	Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας
☐	Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών
☐	Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας

4. Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι οι πιο λιγότερο σοβαρές (3)	
☐	Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά
☐	Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού
☐	Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά
☐	Αυτολογοκλοπή (αντιγραφή από παλαιότερα κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή της ίδιας συγγραφικής χωρίς σχετική αναφορά)
☐	Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας
☐	Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών
☐	Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας

Στην πέμπτη ερώτηση γίνεται διερεύνηση των αιτιών της λογοκλοπής (σύμφωνα με τη βιβλιογραφία 2.2.3) και στην έκτη οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν το επίπεδο που αντιμετωπίζουν (προπτυχιακές, μεταπτυχιακές, διδακτορικές εργασίες, ως κριτής,

αξιολογητής κτλ.) το πρόβλημα της λογοκλοπής. Οι ερωτήσεις είναι πολλαπλής επιλογής και δίνεται η δυνατότητα να επιλέξει ο καθένας, περισσότερες από μια απαντήσεις, μια που ο ρόλος του ως διδάσκων και ερευνητής μπορεί να είναι πολλαπλός. Διδάσκει και διενεργεί εξετάσεις, επιβλέπει εργασίες πτυχιακές, μεταπτυχιακές, αλλά επίσης σύμφωνα με το νόμο είναι μέλος εκλεκτορικού αλλά και κριτής σε επιστημονικά περιοδικά.

5. Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι διαπράττει κάποιος λογοκλοπή	
☐	Γιατί συγκεκριμένες επιστημονικές έννοιες έχουν μονοσήμαντη απόδοση (ορολογία, σύμβολα κ.ά.)
☐	Γιατί δεν αντιλαμβάνεται την έννοια της λογοκλοπής
☐	Γιατί οι φοιτητές δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών
☐	Γιατί το κάνουν όλοι
☐	Γιατί είναι εύκολο
☐	Γιατί δεν υπάρχουν θεσμοθετημένες ποινές
☐	Γιατί υπάρχει πίεση για τον χρόνο παράδοσης (deadline)
☐	Γιατί δεν γνωρίζει τη νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων
☐	Γιατί θεωρεί ότι η αυτό-λογοκλοπή δεν είναι κάτι κακό (δεν κλέβεις από τον εαυτό σου)

6. Σε ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις έχετε αντιμετωπίσει πρόβλημα λογοκλοπής;	
☐	Σε προπτυχιακές εργασίες φοιτητών μου
☐	Ως επιβλέπων ή εξεταστής μεταπτυχιακής εργασίας
☐	Ως επιβλέπων ή εξεταστής διδακτορικής διατριβής
☐	Ως κριτής επιστημονικής εργασίας σε περιοδικό, συνέδριο κλπ.
☐	Ως αξιολογητής/τρια ερευνητικής πρότασης
☐	Ως μέλος εκλεκτορικού σώματος
☐	Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις
☐	Πουθενά/δεν έχω αντιμετωπίσει

Στις επόμενες ερωτήσεις επτά και οκτώ (7,8) γίνεται προσπάθεια να εντοπιστεί αν και κατά πόσο υπάρχει σαφής αναφορά για την αποφυγή λογοκλοπής στον οδηγό σπουδών των προπτυχιακών προγραμμάτων, ή σε ΦΕΚ λειτουργίας μεταπτυχιακού. Ακολουθούν δύο διευκρινιστικές ερωτήσεις (9,10) για αυτούς που στις προηγούμενες απάντησαν αποφαστικά ή καταφατικά, προσπαθώντας να εντοπιστούν τα βαθύτερα της μη αναφοράς σε επίσημους

οδηγούς. Οι απαντήσεις σε αυτήν την περίπτωση, αντικατοπτρίζουν την υποκειμενική άποψη του ερωτώμενου. Στην ερώτηση ένδεκα (11) οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν αν υπάρχει θεσμοθετημένη επιτροπή δεοντολογίας που να ασχολείται με θέματα λογοκλοπής στο ίδρυμά τους και στην δωδέκατη (12) αν υπάρχει επίσημος οδηγός, κανονισμός ή πολιτική ενάντια στη λογοκλοπή στο ίδρυμα τους. Στην ερώτηση δεκατρία (13) οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν αν θα ήθελαν να συσταθεί μια τέτοια επιτροπή στο φορέα τους και στην δέκατη τέταρτη ερώτηση (14) καλούνται να επιλέξουν τη σύσταση μιας τέτοιας επιτροπής. Στην ερώτηση δεκαπέντε (15) αναζητείται ο ρόλος και τα καθήκοντά της μιας τέτοιας επιτροπής.

7.Υπάρχει αναφορά στον οδηγό σπουδών του προπτυχιακού προγράμματος του Τμήματός σας, σχετικά με την αποφυγή λογοκλοπής;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

8.Υπάρχει αναγραφή στο ΦΕΚ των μεταπτυχιακών προγραμμάτων της σχολής ή του Τμήματος σας, σχετικά με την αποφυγή λογοκλοπής;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

9.Αν έχετε απαντήσει ΟΧΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο.	
☐	Το τμήμα δεν έχει αντιληφθεί περιπτώσεις λογοκλοπής
☐	Το τμήμα δεν θεωρεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά
☐	Το ίδρυμα δεν έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές
☐	Από αμέλεια
☐	Άλλο

10.Αν έχετε απαντήσει ΝΑΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο.	
☐	Το τμήμα έχει αντιληφθεί περιπτώσεις λογοκλοπής
☐	Το τμήμα θεωρεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά
☐	Το ίδρυμα έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές
☐	Το ίδρυμα έχει ορίσει αναλυτική διαδικασία και ποινές
☐	Άλλο

11.Υπάρχει θεσμοθετημένη επιτροπή δεοντολογίας που να ασχολείται με θέματα λογοκλοπής στο ίδρυμά σας;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

12.Υπάρχει επίσημος οδηγός, κανονισμός ή πολιτική ενάντια στη λογοκλοπή στο ίδρυμα σας;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

13.Αν δεν υπάρχει τέτοια επιτροπή θα θέλατε να συσταθεί μία στον φορέα σας	
☐ Ναι	☐ Όχι

14.Ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι τα μέλη της *	
☐	Αποκλειστικά καθηγητές του ιδρύματος με ανάθεση
☐	Καθηγητές του ιδρύματος και ειδικοί νομικοί με ανάθεση
☐	Καθηγητές και εκπρόσωποι των φοιτητών (εκλεγμένοι με ορισμένη θητεία)
☐	Εκλεγμένοι καθηγητές, νομικοί και φοιτητές με ορισμένη θητεία
☐	Εξωτερική επιτροπή από άλλο ίδρυμα και εκπρόσωποι φοιτητών από το ίδρυμα
☐	Οι πρυτανικές αρχές και οι κοσμήτορες

15.Ποιος ο ρόλος της επιτροπής (περιγράψτε τα καθήκοντά τους); *	
☐	Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής
☐	Διερεύνηση καταγγελιών και έλεγχος αποδεικτικών στοιχείων
☐	Κλήση σε απολογία των εμπλεκομένων
☐	Έκδοση ετυμηγορίας για την πράξη
☐	Επιβολή ποινών
☐	Άλλο
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Στη δεύτερη ενότητα η έρευνα αφορά αποκλειστικά το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin.

Η πρώτη ερώτηση αυτής της ενότητας αφορά το χρόνο χρήσης και οι επόμενες δύο (2-3) την αναφορά ή μη της χρήσης του συγκεκριμένου προγράμματος σε κανονισμό, ΦΕΚ, πρόγραμμα σπουδών κτλ.

Πόσα χρόνια έχετε το Turnitin στο ίδρυμα σας;	
☐	Λιγότερο από ένα χρόνο
☐	1-3 χρόνια
☐	πάνω από 3
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

2.Υπάρχει αναφορά στον οδηγό σπουδών του προπτυχιακού προγράμματος για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

3.Υπάρχει αναφορά στο ΦΕΚ των μεταπτυχιακών προγραμμάτων της σχολής ή του τμήματος σας για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin;		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Στη συνέχεια οι επόμενες ερωτήσεις (4,5) αφορούν την ενημέρωση που έχουν οι φοιτητές για τη χρήση του προγράμματος

4.Το γνωρίζουν οι φοιτητές σας ότι γίνεται έλεγχος των εργασιών τους με το Turnitin;*		
☐ Ναι	☐ Όχι	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

5.Από ποιον ενημερώνονται οι φοιτητές για την ύπαρξη προγράμματος λογοκλοπής (Turnitin)*	
☐	Από τους διδάσκοντες
☐	Από τη βιβλιοθήκη
☐	Από τον κανονισμό του προγράμματος σπουδών
☐	Από την αρμόδια επιτροπή του προγράμματος σπουδών
☐	Από κανέναν, δεν τους ενημερώνει κανείς
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Η έκτη (6) ερώτηση αφορά τη χρήση του από την πλευρά του διδάσκοντα, αν δηλαδή ελέγχει μόνο τις εργασίες των φοιτητών σε κάθε επίπεδο ή αν το χρησιμοποιεί και για δικές του

εργασίες ή αν δεν το χρησιμοποιεί καθόλου και στην ερώτηση εννιά (9) διερευνάται ο τρόπος χρήσης του, αν το χρησιμοποιεί στη διαδικτυακή μορφή ή ενσωματωμένο στο πρόγραμμα της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) ή και στα δύο.

6. Πώς χρησιμοποιείτε το Turnitin *	
☐	Ελέγχω όλες τις εργασίες των φοιτητών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και υποψηφίων διδασκτόρων)
☐	Ελέγχω μόνο τις μεταπτυχιακές εργασίες
☐	Ελέγχω μόνο τις διδακτορικές διατριβές
☐	Ελέγχω τις δικές μου εργασίες πριν τις υποβάλω σε περιοδικό, συνέδριο κλπ.
☐	Δεν το χρησιμοποιώ
☐	Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ

9. Χρησιμοποιείτε το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin *	
☐	Ενσωματωμένο σε πρόγραμμα ηλεκτρονικών μαθημάτων (e-learning)
☐	Στη διαδικτυακή του εκδοχή (Turnitin.com)
☐	Και στα δύο
☐	Δεν το χρησιμοποιώ ποτέ
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Οι επόμενες ερωτήσεις επτά και οκτώ (7, 8) της ενότητας, στοχεύουν στη διερεύνηση της ύπαρξης ποινής μετά τον εντοπισμό λογοκλοπής από το εργαλείο ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin.

7. Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν οι καθηγητές/ερευνητές **	
☐	Παραπομπή σε πειθαρχικά όργανα του ιδρύματος/σχολής/τμήματος
☐	Ενημέρωση εκδοτικής ομάδας (περιοδικού, συνεδρίου ως αξιολογητής)
☐	Ενημέρωση εκλεκτορικού
☐	Προσωπική επικοινωνία με τον καθηγητή/τρια ερευνητή/τρια
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

8. Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν φοιτητές	

☐	Μηδενισμός εργασίας
☐	Μηδενισμός στο μάθημα
☐	Αποβολή φοιτητή για ορισμένο χρονικό διάστημα, όπως ένα εξάμηνο
☐	Οριστική διαγραφή από το πρόγραμμα σπουδών
☐	Μη δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών πχ Erasmus
☐	Απλή προειδοποίηση
☐	Απλή σύσταση και εκ νέου συγγραφή της εργασίας
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

Στη συνέχεια, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν το εργαλείο Turnitin και να εντοπίσουν τα δυνατά και τα αδύνατα του σημεία, καθώς και την ευχρηστία του.

10.Πόσο αποτελεσματικό το θεωρείτε στην ανίχνευση λογοκλοπής *
Καθόλου 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ Παρά πολύ

11.Πόσο εύχρηστο θεωρείτε το Turnitin *
Καθόλου 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ Παρά πολύ

12. Ποιο είναι το πιο δυνατό του σημείο κατά τη γνώμη σας	
☐	Εντοπίζει εύκολα τη λογοκλοπή
☐	Είναι διαδικτυακή εφαρμογή
☐	Ενσωματώνεται στο πρόγραμμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης
☐	Δίνει δυνατότητα προσθήκης φοιτητών
☐	Δίνει δυνατότητα προσθήκης συνεργατών
☐	Συγκρίνει πολλές πηγές ελεύθερες και συνδρομητικές
☐	Διαθέτει μια συνεχώς αναπτυσσόμενη βάση δεδομένων
☐	Έχει υλικό σε πολλές γλώσσες
☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

13.Ποιο είναι το πιο αδύνατο σημείο του, κατά τη γνώμη σας	
☐	Απαιτείται εκπαίδευση για τη χρήση του
☐	Απαιτείται προσεκτική ερμηνεία του Similarity Report
☐	Λανθασμένο ποσοστό υψηλής λογοκλοπής

☐	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ
--------------------------	------------------------

Η ενότητα κλείνει με την αναφορά ομοιότητας που δίνει το Turnitin (similarity report) και την αποδοχή του ή μη, από την πλευρά του ερωτώμενου. Στις τελευταίες δύο ερωτήσεις της ενότητας γίνεται προσπάθεια μιας συνολικής αποτίμησης του προγράμματος. Κατά πόσο έχει βοηθήσει και σε ποιο τομέα. Η ενότητα κλείνει με την ερώτηση του τι ιδανικά θα ήθελε ο ερωτώμενος να εντοπίζει ένα πρόγραμμα λογοκλοπής. Έμμεσα η ερώτηση αυτή αποκαλύπτει ίσως και τις αδυναμίες του προγράμματος λογοκλοπής Turnitin.

14.Αποδέχστε ως τελικό ποσοστό αυτό που βγάζει εξαρχής το πρόγραμμα Turnitin στο similarity report; *		
☐ Ναι το αποδέχομαι	☐ Όχι το επεξεργάζομαι (φίλτρα, εξαίρεσεις, εξαίρεση βιβλιογραφικών αναφορών, μικρών λέξεων κτλ)	☐ Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

15.Θεωρείτε ότι η χρήση του Turnitin έχει συμβάλει: *	
☐	Στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής από τους φοιτητές του ιδρύματος
☐	Στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής από το εκπαιδευτικό προσωπικό του ιδρύματος
☐	Σε λιγότερη λογοκλοπή
☐	Σε περισσότερη λογοκλοπή
☐	Σε καλύτερη γνώση συγγραφής εργασιών (ορθή χρήση αναφορών, εισαγωγικών, βιβλιογραφίας κτλ)
☐	Δεν άλλαξε τίποτα
☐	Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ

16.Τι θα θέλατε ένα πρόγραμμα λογοκλοπής να εντοπίζει; *	
☐	Αντιγραφή εκτενών κομματιών από το διαδίκτυο
☐	Αντιγραφή εκτενών κομματιών από άλλη εργασία χωρίς παραπομπή
☐	Μετάφραση άρθρου/εργασίας κτλ χωρίς σχετική αναφορά
☐	Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ χωρίς σχετική αναφορά
☐	Συγγραφή εργασίας επί αμοιβή

☐	Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ
--------------------------	------------------------

Η τελευταία ενότητα αφορά τα δημογραφικά. Ζητήθηκαν βασικά δημογραφικά στοιχεία, ώστε να μην υπάρχει κάποια παραβίαση των προσωπικών δεδομένων. Ζητήθηκε το ίδρυμα, το θεματικό πεδίο, επιλέχθηκαν γενικές θεματικές ενότητες και όχι ειδικές σχολές, ώστε να διασφαλίζονται τα προσωπικά δεδομένα και να μην υπάρχει κανένας συσχετισμός με τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία.

Το ερωτηματολόγιο δεν περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν τα προβλήματα που σχετίζονται με το πρόγραμμα λογοκλοπής Turnitin και τις πολιτικές που υπάρχουν στα ιδρύματα, μια που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία εντοπίστηκαν πάρα πολλές έρευνες που αφορούσαν φοιτητές και τα ερωτηματολόγια επικεντρώνονταν στους φοιτητές, στην αντιγραφή, τη λογοκλοπή στις εργασίες και τις ποινές που επιβάλλονται τόσο στην ελληνική όσο και στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία αλλά ελάχιστα αφορούσαν τη στάση των καθηγητών.

3.4 Μέθοδοι Στατιστικής Ανάλυσης

Με δεδομένο ότι το σύνολο των απαντήσεων δεν ήταν αριθμητικά δεδομένα και μπορούσαν να αναλυθούν και να προσεγγιστούν λογικά και συνδυαστικά μεταξύ τους χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό το πρόγραμμα λογιστικά φύλλα excel που δίνει πάρα πολλές δυνατότητες τόσο στη συγκέντρωση όσο και στην οπτικοποίηση των αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 4. Αποτελέσματα – Ευρήματα / Επιτεύγματα

4.1 Αναλυτική παρουσίαση αποτελεσμάτων

Στην έρευνα απάντησαν 315 άτομα από τα τρία ιδρύματα. Στις απαντήσεις διαπιστώθηκαν 24 απαντήσεις που υπήρχαν λογικές αντιφάσεις, δηλαδή εντοπίστηκαν αντιφατικές απαντήσεις για παράδειγμα να έχουν επιλέξει στις σοβαρές περιπτώσεις λογοκλοπής κάτι που δεν είχαν επιλέξει ως λογοκλοπή στην προηγούμενη ερώτηση. Αποφασίστηκε να μην εξαιρεθούν οι απαντήσεις αυτές, καθώς δείχνουν είτε την άγνοια είτε ότι την έλλειψη προσοχής κατά την συμπλήρωσή του αλλά μπορεί να αποκαλύπτει και αδυναμίες κατανόησης του ερωτηματολογίου.

4.1.1 Ενότητα λογοκλοπή

Στην πρώτη ερώτηση «Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή» δόθηκαν οι επιλογές στηριγμένες στους ορισμούς και στα είδη της λογοκλοπής (2.1.1, 2.1.7), με δυνατότητα πολλαπλής επιλογής, ώστε να γίνει αντιληπτό τι θεωρεί κάποιος ως λογοκλοπή.

Πίνακας 12. Αναγνώριση περιπτώσεων λογοκλοπής

Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι...	είναι λογοκλοπή		συγκαταλέγονται στις πιο σοβαρές		συγκαταλέγονται στις λιγότερο σοβαρές	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά	309	98,1	308	97,8	1	0,3
Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	261	82,9	152	48,3	63	20,0
Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού	303	96,2	224	71,1	26	8,3
Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	292	92,7	204	64,8	29	9,2
Αυτολογοκλοπή	222	70,5	29	9,2	205	65,1
Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας	214	67,9	92	29,2	70	22,2
Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών	175	55,6	26	8,3	196	62,2
Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας	122	38,7	25	7,9	194	61,6

Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι...	είναι λογοκλοπή		συγκαταλέγονται στις πιο σοβαρές		συγκαταλέγονται στις λιγότερο σοβαρές	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%

N=315

Δόθηκαν οκτώ (8) επιλογές και η επιλογή «όλα τα παραπάνω». Η επιλογή «όλα τα παραπάνω» διαμοιράστηκε ανάλογα στις απαντήσεις. Επισημαίνεται ότι 100 ερωτώμενοι είχαν σημειώσει ότι όλες οι περιπτώσεις ήταν λογοκλοπή. Έχει ενδιαφέρον ότι οι πρώτες επιλογές συγκέντρωσαν αρκετά κοντινά ποσοστά, την πλειοψηφία (98,1%) συγκεντρώνει η επιλογή «Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά». Πολύ κοντά βρίσκεται με 96,2% η χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος κτλ. και με 92,7% η μετάφραση κειμένου άρθρου χωρίς αναφορά. Το εύρημα αυτό σχετίζεται με τη βιβλιογραφία όπου ένα από τα θέματα που εντοπίστηκε είναι η λογοκλοπή σε αλλοδαπούς σπουδαστές αλλά και σε σπουδαστές χωρών που με γλώσσες που δεν είναι ευρέως διαδομένες (όπως είναι και τα ελληνικά) –σχετικά κεφάλαια 2.1.8, 2.2.2., 2.2.3). Έπεται η παράφραση του κειμένου, άρθρου με 82,9%, ενώ στις τελευταίες τρεις θέσεις είναι η αυτολογοκλοπή (70,5%), η απουσία βιβλιογραφίας (67,9%) και η χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών (55,6%).

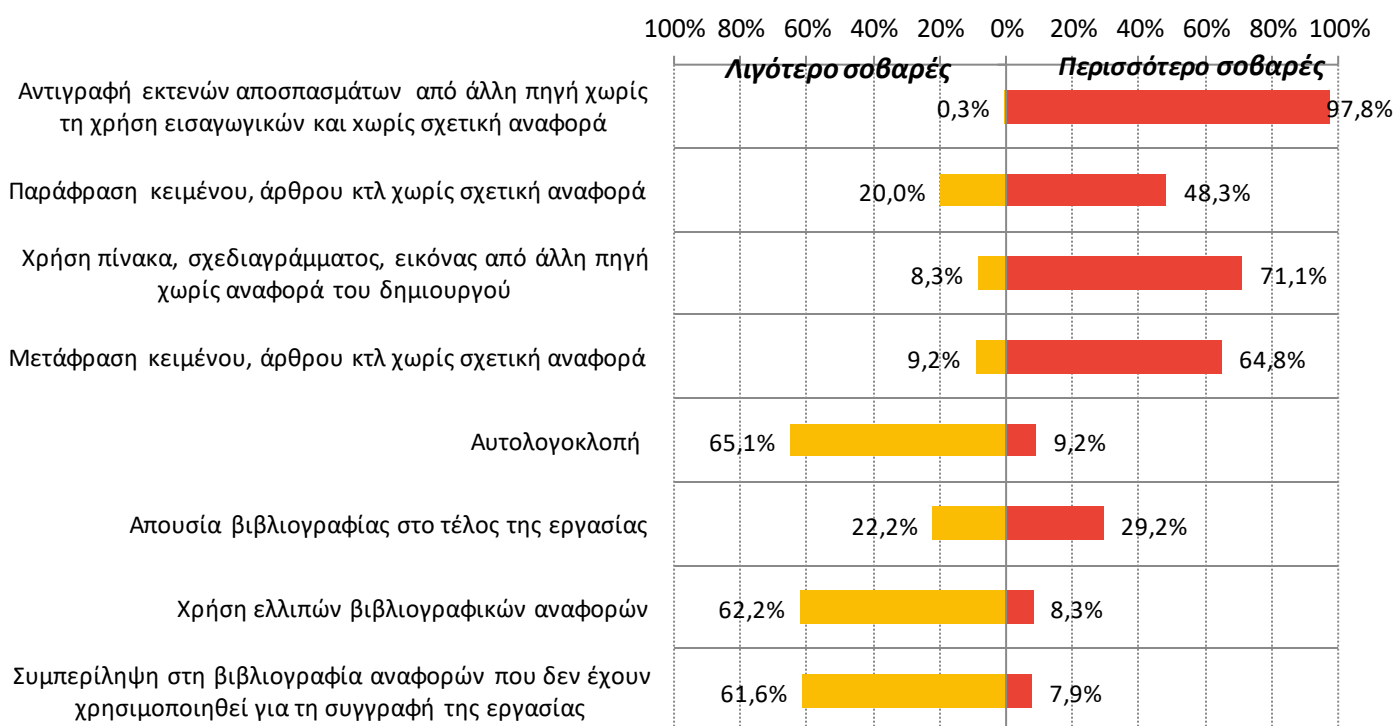
Τα ευρήματα βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία και με τις επόμενες δύο ερωτήσεις όπου οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν τις τρεις πιο σημαντικές και τις τρεις πιο ασήμαντες. Ως τρεις πιο σημαντικές αξιολογούνται η «αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων ...» με 97,8%, η χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας...» με 71,1% και η μετάφραση κειμένου, άρθρο χωρίς αναφορά με 64,8%.

Ποσοστό 48,3% έλαβε η επιλογή «Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά». Τα μικρότερα ποσοστά συγκεντρώνουν η αυτολογοκλοπή και η χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών (9,2% & 8,3%), τα οποία συγκεντρώνουν αντίστοιχα και τη συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων ως μη αξιόλογα (65,1% η αυτολογοκλοπή και 62,2% η χρήση ελλιπών αναφορών). Η αυτολογοκλοπή φαίνεται ότι δεν κρίνεται ως σοβαρή λογοκλοπή. Η απάντηση «απουσία της βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας» αποτελεί αντιφατική επιλογή με περίπου ισόποσοι να το αξιολογούν ως αξιόλογο και ως μη αξιόλογο. Το τελευταίο αποτελεί ένα στοιχείο προβληματισμού μια που η ύπαρξη ή μη βιβλιογραφίας αποτελεί βασικό συστατικό στη συγγραφή εργασίας και η απουσία της αποτελεί έμμεσα μια μορφή λογοκλοπής (Εικόνα 7). Επισημαίνεται ότι παρά το ότι ζητήθηκε να επιλέξουν τις τρεις περισσότερες ή λιγότερες σοβαρές κάποιιοι επέλεξαν περισσότερες από τρεις, μια που η φόρμα του google δεν έδινε τέτοια δυνατότητα περιορισμού. Επίσης ποσοστό μικρότερο

αλλά όχι ευκαταφρόνητο της τάξης του 38,7% θεωρεί λογοκλοπή τη «Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας», ενώ αυτή η επιλογή προκρίνεται ως σοβαρή για το 7.9%, μικρό ποσοστό και ως ασήμαντη, λογική επιλογή σύμφωνα με τα προηγούμενα ποσοστά, το 61,6%.

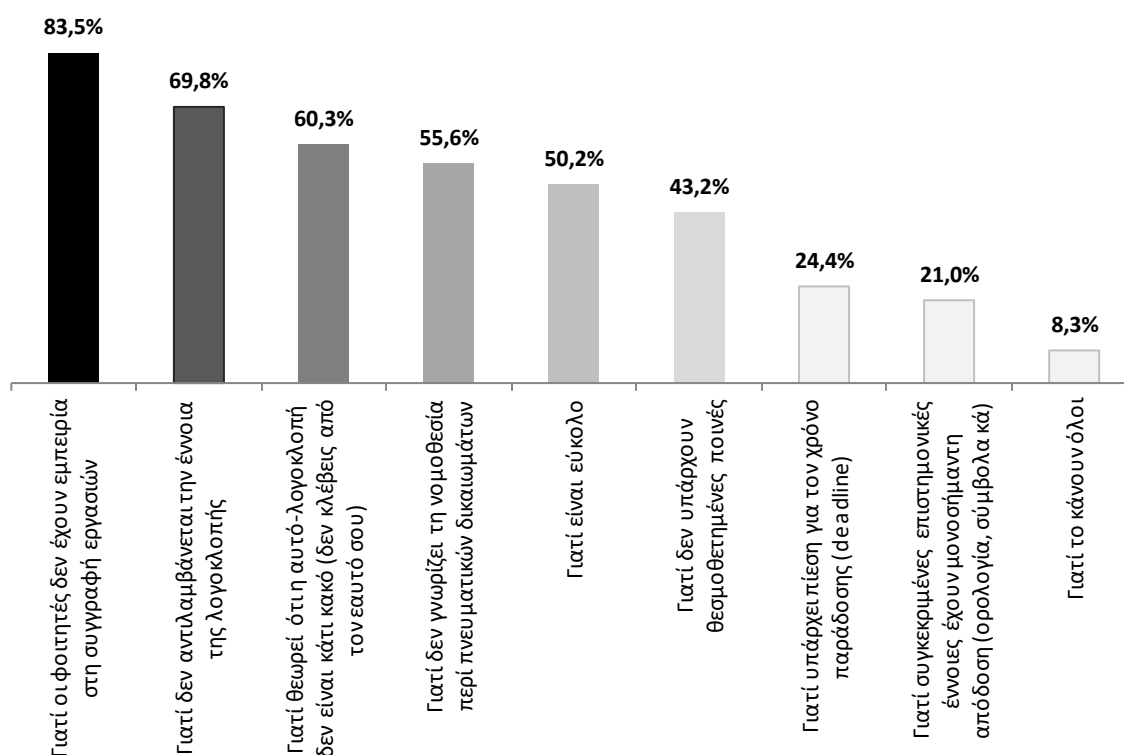
Τα παραπάνω αξίζει να συγκριθούν με παλαιότερη έρευνα σε φοιτητές και ακαδημαϊκό προσωπικό στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής των Κόκκινου, Κουλούρη (2019) όπου είχε διαπιστωθεί ότι οι φοιτητές γνώριζαν την έννοια της λογοκλοπής ειδικά οι μεταπτυχιακοί ως πιο έμπειροι αλλά η οπτική του διδακτικού προσωπικού είχε διαφοροποιήσεις στις δικές τους πεποιθήσεις ως προς το βαθμό που κατανοούν οι σπουδαστές την έννοια της λογοκλοπής. Οι απαντήσεις τους δείχνουν αβεβαιότητα στο αν και κατά πόσο οι σπουδαστές κατανοούν την έννοια της λογοκλοπής, ειδικά στις επιμέρους μορφές της πέρα από την κλασική αντιγραφή (Kokkinos, Koulouris, 2019).

Τα αναλυτικά ποσοστά αποτυπώνονται στην παρακάτω εικόνα (Εικόνα 7) όπου στη μια στήλη φαίνονται οι λιγότερο σοβαρές (κίτρινο χρώμα) και στην άλλη οι περισσότερο σοβαρές. Σχηματικά διαφαίνεται μια λογική πορεία κατανομής των ποσοστών.

Εικόνα 7. Περισσότερο και λιγότερες σοβαρές περιπτώσεις λογοκλοπής

Στην παρακάτω εικόνα (Εικόνα 8) γίνεται αποτύπωση των λόγων που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή (ερώτηση: Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι διαπράττει κάποιος λογοκλοπή)

Εικόνα 8. Λόγοι που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή

Στον πίνακα αποτυπώνεται το πλήθος των απαντήσεων και τα ποσοστά. Σημειώνεται ότι και σε αυτήν την ερώτηση υπήρχε δυνατότητα πολλαπλών επιλογών με τη λογική ότι δεν είναι μονοσήμαντη η αιτιολόγηση της πράξης της λογοκλοπής (Πίνακας 13).

Πίνακας 13. Λόγοι που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι διαπράττει κάποιος λογοκλοπή	Πλήθος	%
Γιατί οι φοιτητές δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών	263	83,5
Γιατί δεν αντιλαμβάνεται την έννοια της λογοκλοπής	220	69,8
Γιατί θεωρεί ότι η αυτό-λογοκλοπή δεν είναι κάτι κακό (δεν κλέβεις από τον εαυτό σου)	190	60,3
Γιατί δεν γνωρίζει τη νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων	175	55,6
Γιατί είναι εύκολο	158	50,2
Γιατί δεν υπάρχουν θεσμοθετημένες ποινές	136	43,2
Γιατί υπάρχει πίεση για τον χρόνο παράδοσης (deadline)	77	24,4
Γιατί συγκεκριμένες επιστημονικές έννοιες έχουν μονοσήμαντη απόδοση (ορολογία, σύμβολα κ.ά.)	66	21,0

Γιατί το κάνουν όλοι	26	8,3
----------------------	----	-----

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Σχετικά με τους λόγους που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή (Εικόνα 8) δόθηκαν εναλλακτικές που βασίζονται στη βιβλιογραφία κεφάλαιο 2.2.3. Έχει ενδιαφέρον το πώς αποτυπώνουν τα αίτια οι ίδιοι οι καθηγητές μέσα από τις απαντήσεις τους (Πίνακας 13).

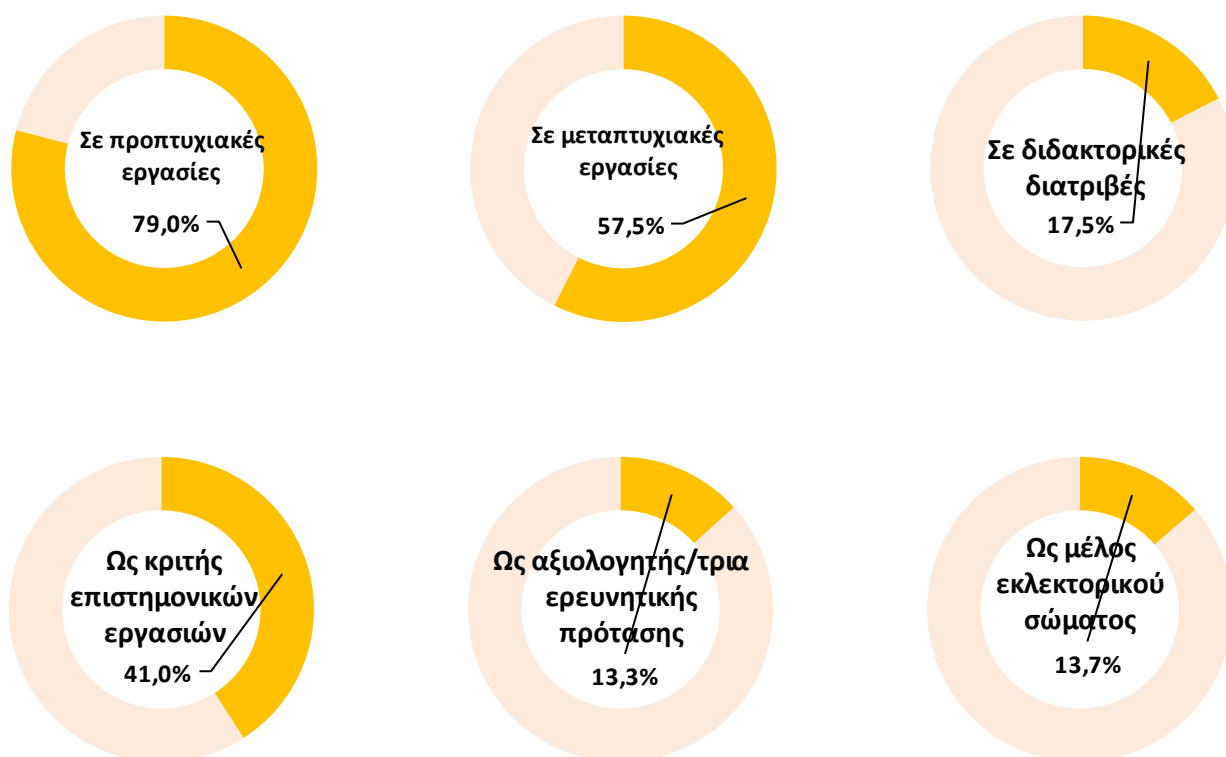
Αναλυτικά λοιπόν το 83,5% αποδίδει την αιτία στην έλλειψη εμπειρίας, το 69,8% στην έλλειψη αντίληψης της έννοιας (άγνοια). Ακολουθεί η επιλογή «Γιατί θεωρεί ότι η αυτολοκλοπή δεν είναι κάτι κακό» η οποία συγκεντρώνει ποσοστό 60,3%. Αυτή η απάντηση μπορεί να συσχετιστεί και με τα ποσοστά 65,1% & 9,2% (Εικόνα 7) που έλαβε η επιλογή «αυτολογοκλοπή» στις ερωτήσεις δύο και τρία «Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι οι πιο σοβαρές και οι πιο ασήμαντες» όπου και η εκεί αντίστοιχα δεν αξιολογήθηκε υψηλά η αυτολοκλοπή ως πράξη λογοκλοπής. Σημειώνουμε βέβαια ότι στην πρώτη ερώτηση «Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή» έλαβε ποσοστό 70,5% (Πίνακας 12).

Οι υπόλοιπες τρεις επιλογές είναι σχετικά κοντά, η άγνοια της νομοθεσίας για τα πνευματικά δικαιώματα με 55,6%, η ευκολία της αντιγραφής με 50,2% και η έλλειψη θεσμοθετημένων ποινών με 43,2%. Ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί ότι οι διδάσκοντες κατατάσσουν αρκετά χαμηλά τον παράγοντα της έλλειψης χρόνου και της πίεσης που ασκείται στην ημερομηνία παράδοσης της εργασίας δίνοντας ποσοστό (24,4%) όπως και τη μονοσήμαντη απόδοση επιστημονικών εννοιών (21,0%). Τέλος μόνο ένα 8,3% επιλέγει την απάντηση «Γιατί το κάνουν όλοι», δηλαδή ως αποτέλεσμα της μίμησης (Πίνακας 13).

Έχει ενδιαφέρον ότι σε αντίστοιχη ερώτηση στους φοιτητές σε έρευνα ένα χρόνο πριν ([Γιαννοπούλου, 2021](#): 70-71), οι φοιτητές συμφωνούν με τους διδάσκοντες στην πρώτη αιτία διάπραξης λογοκλοπής, αποδίδοντας ως κύρια αιτία την άγνοια ακαδημαϊκού τρόπου γραφής και δεύτερη και τρίτη αιτία την ευκολία αντιγραφής είτε λόγω διαδικτύου είτε γενικά. Και στην έρευνα των Κόκκινου, Κουλούρη (2019) οι φοιτητές με μεγάλο ποσοστό απαντούν ότι θεωρούν ότι η ακαδημαϊκή τους γραφή και οι ιδέες τους είναι ανεπαρκείς για την ορθή συγγραφή εργασιών. Η έντονη διαφοροποίηση στις απαντήσεις είναι στην επιλογή «η πίεση χρόνου» ως αιτία λογοκλοπής, όπου οι φοιτητές την αξιολογούν υψηλά και την θεωρούν σημαντική αιτία, μια που συνήθως καλούνται να συγγράψουν περισσότερες από μια εργασίες ή να εξεταστούν σε πολλά μαθήματα σε μικρό χρονικό διάστημα, εύρημα που συναντάται και στην έρευνα των Κόκκινου, Κουλούρη (2019) και στην Γιαννοπούλου, 2021)

(Γιαννοπούλου, 2021: 70-71). Από την άλλη οι διδάσκοντες δεν αξιολογούν το ίδιο αυτόν τον παράγοντα όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που έδωσαν (Πίνακας 13). Σε παρόμοια συμπεράσματα για τους φοιτητές είχε καταλήξει και η Αβραμίδου όπου και εκεί οι φοιτητές απέδιδαν ως βασικό λόγο λογοκλοπής την έλλειψη χρόνου και την έλλειψη εμπιστοσύνης στη γνώση ορθής συγγραφής ακαδημαϊκής εργασίας (Αβραμίδου, 2014). Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και έρευνες όπως των Baran & Jonason, 2020 όπου πολλοί σπουδαστές επικαλούνται την άγνοια χρήσης των πηγών και την εξ αμελείας λογοκλοπή ή όπως αναφέρεται από την Benincasa (2013) η οποία συνοψίζει τη σχετική βιβλιογραφία (2.2.3.1), οι φοιτητές αντιγράφουν, γιατί δεν καταλαβαίνουν τα μαθήματα, γιατί πιέζονται, από το χρόνο, την οικογένεια κτλ. (Benincasa, 2013).

Αμέσως μετά τα αίτια οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα «Σε ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις έχετε αντιμετωπίσει πρόβλημα λογοκλοπής;» Η παρακάτω εικόνα (Εικόνα 9) αποτυπώνει τις απαντήσεις στην ερώτηση.

Εικόνα 9. Σε ποιες περιπτώσεις έχετε αντιμετωπίσει πρόβλημα λογοκλοπής

Στην ερώτηση αυτή έγινε μια προσπάθεια να εξειδικευτεί το πρόβλημα της λογοκλοπής σε βαθμίδα (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό κτλ.) και σε παράλληλους ρόλους που ασκεί κάποιος

στην ακαδημαϊκή του ζωή είτε ως διδάσκων είτε ως κριτής είτε ως συγγραφέας (Εικόνα 9). Τα ποσοστά και η κατανομή των απαντήσεων αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 14). Και αυτή η ερώτηση ήταν πολλαπλής επιλογής λόγω των πολλαπλών χρήσεων που μπορεί να έχει ένα λογισμικό λογοκλοπής και των πολλαπλών ρόλων των ερωτώμενων –διδασκόντων.

Πίνακας 14. Περιπτώσεις λογοκλοπής

Σε ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις έχετε αντιμετωπίσει πρόβλημα λογοκλοπής	Πλήθος	%
Σε προπτυχιακές εργασίες φοιτητών μου	249	79,0
Ως επιβλέπων ή εξεταστής μεταπτυχιακής εργασίας	181	57,5
Ως επιβλέπων ή εξεταστής διδακτορικής διατριβής	55	17,5
Ως κριτής επιστημονικής εργασίας σε περιοδικό, συνέδριο κλπ.	129	41,0
Ως αξιολογητής/τρια ερευνητικής πρότασης	42	13,3
Ως μέλος εκλεκτορικού σώματος	43	13,7
Πουθενά/δεν έχω αντιμετωπίσει	28	8,9

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Οι εργασίες των φοιτητών σε προπτυχιακό επίπεδο είχαν ένα ποσοστό 79,0% και στις εργασίες των φοιτητών σε μεταπτυχιακό επίπεδο ένα ποσοστό 57,5%. Η ποσοστιαία διαφορά, περίπου 20%, (Εικόνα 9 και Πίνακας 14) ίσως να οφείλεται στο ότι η επαφή με τους μεταπτυχιακούς είναι πιο στενή και οι διδάσκοντες συνήθως έχουν λιγότερους φοιτητές να επιβλέψουν και ακόμη λιγότερους σε διδακτορικό επίπεδο και άρα ο έλεγχος είναι πιο συχνός και επαναλαμβανόμενος (το Turnitin δίνει τη δυνατότητα επαναυποβολής των εργασιών και επαναλαμβανόμενου ελέγχου, αν το επιτρέψει ο διδάσκων, στο ΕΑΠ στο προπτυχιακό επίπεδο κάτι τέτοιο δεν επιτρέπεται). Σε διδακτορικές διατριβές απαντά ένα ποσοστό σχετικά μικρό 17,5%. Οι καθηγητές σε αυτό το επίπεδο είναι και πιο προσεκτικοί, όπως και οι διδάκτορες, πολλές φορές δημοσιεύουν και από κοινού με τους φοιτητές τους και έτσι έχει αντίκτυπο και σε αυτούς (Καφαντάρης, 2012) Παρόμοια συμπεράσματα υπήρχαν και στη σχετική δημοσίευση των Κοκκινάκη, Δημολίου όπου εκφράστηκε μια ανησυχία για το θέμα της λογοκλοπής σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και ως λύση προκρίθηκε η πιο στενή παρακολούθηση της συγγραφής της εργασίας από τους διδάσκοντες (Demolloy et al., 2013). Συνήθως επίσης οι διδάσκοντες γνωρίζουν προσωπικά

τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους υποψήφιους διδάκτορες και μπορούν να έρθουν σε συνεννόηση μαζί τους, επίσης συνήθως υπάρχει σχετικό μάθημα για τη συγγραφή εργασιών στους μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην αντίστοιχη ερώτηση «Πώς χρησιμοποιείται το Turnitin» (Εικόνα 16), οι συμμετέχοντες απάντησαν με 68,3% στις διδακτορικές διατριβές, κάτι που σημαίνει ότι οι εργασίες ελέγχονται αλλά δεν εμφανίζουν τόσο συχνά πρόβλημα λογοκλοπής.

Η τρίτη επιλογή κινείται σε έναν διαφορετικό ρόλο αυτόν του κριτή επιστημονικών εργασιών που καλείται να έχει ένας επιστήμονας (κριτής σε περιοδικό, σε συνέδριο κτλ.), αρκετά συνηθισμένο καθήκον που αποτελεί τιμή και διάκριση για ένα διδάσκοντα. Η επιλογή «ως επιστημονικός κριτής σε περιοδικό, συνέδριο κτλ. συγκεντρώνει ποσοστό 41% (Εικόνα 9). Το αρκετά μεγάλο ποσοστό φανερώνει τη βαρύτητα που έχει ο ρόλος του κριτή και την ανάγκη ελέγχου των εργασιών που πρέπει να αξιολογήσουν ως κριτές. Είναι γνωστό ότι εκτός από το πρόγραμμα Turnitin υπάρχει και το iThenticate¹⁹ (εργαλείο που χρησιμοποιούν οι εκδότες για τον έλεγχο των υποβαλλόμενων άρθρων (iThenticate.com, c2021) από την ίδια εταιρεία και όλοι οι εκδότες ελέγχουν τα υποβαλλόμενα άρθρα (Butler, 2010; Smart & Gaston, 2019). Σχετικά με το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι διδάσκοντες κατά το ρόλο του κριτή σε έγκριτα περιοδικά, παρουσιάστηκαν πολλές σχετικές μελέτες (2.2.4) με περιπτώσεις λογοκλοπής που εντοπίστηκαν από τους ομότιμους αξιολογητές διεθνώς (Krokoscz, 2021, περιγραφή του προβλήματος στους διδάσκοντες, Rao, 2008, αναφέρει 80 τουλάχιστον περιπτώσεις λογοκλοπής ως editor στο Current Science, Retraction Watch, 2022, παρατηρητήριο λογοκλοπής). Διαφαίνεται λοιπόν από τις απαντήσεις ότι οι συμμετέχοντες έχουν εντοπίσει το πρόβλημα της λογοκλοπής σε αυτό το ρόλο και το ποσοστό 41,0% δείχνει ότι συνάδει με τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών .

Ισόποσες σχεδόν οι δυο τελευταίες επιλογές «ως αξιολογητής ερευνητικής πρότασης» και «ως μέλος εκλεκτορικού» με 13,3% & 13,7%. Το 8,9% των συμμετεχόντων, δηλαδή 28 άτομα απαντούν «πουθενά/δεν έχω αντιμετωπίσει». Η απάντηση αυτή έχει επίσης ενδιαφέρον, γιατί 28 άτομα δεν αντιμετώπισαν λογοκλοπή ή δεν αναγνώρισαν ή απέτυχαν να αναγνωρίσουν το φαινόμενο της λογοκλοπής (Εικόνα 9). Και αυτή η επιλογή θα απαιτούσε περαιτέρω διερεύνηση.

Η επόμενη συστάδα ερωτήσεων έχει ως στόχο τη διερεύνηση της ύπαρξης οδηγιών, κανόνων, ΦΕΚ κτλ. όπου αναγράφεται το θέμα της λογοκλοπής. Έχει ήδη αναφερθεί κεφάλαιο 2.3.1.2 ότι η νομοθεσία προβλέπει το θέμα της λογοκλοπής έμμεσα και

¹⁹ <https://www.ithenticate.com/>

αναφέρεται ότι ήδη σε πολλά ιδρύματα υπάρχει Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.) όπως και σχετικός Κανονισμός αρχών και λειτουργίας της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της έρευνας (π.χ. Ο κανονισμός αρχών και λειτουργίας ΕΗΔΕ του ΑΠΘ²⁰ και Κώδικας Δεοντολογίας και καλής Πρακτικής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 47 του ν. 4485/2017 (Α' 114) του ΑΠΘ²¹ αναλυτικά στον Πίνακα 6.

Στην παρακάτω εικόνα (Εικόνα 10) οπτικοποιούνται οι σχετικές απαντήσεις στην ερώτηση «Υπάρχει αναφορά στον οδηγό σπουδών του προπτυχιακού προγράμματος του Τμήματός σας, σχετικά με την αποφυγή λογοκλοπής;» Το 42,2% απάντησε ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχει αναφορά για την αποφυγή λογοκλοπής, το 44,8% απάντησε καταφατικά ότι δηλαδή υπάρχει σχετική αναφορά στον οδηγό σπουδών και το γνωρίζουν. Το «δεν γνωρίζω» και το «ναι υπάρχει» είναι σχεδόν ισόποσα. Ενώ το 13,0% απαντά αποφαστικά ότι δηλαδή δεν υπάρχει (Εικόνα 10).

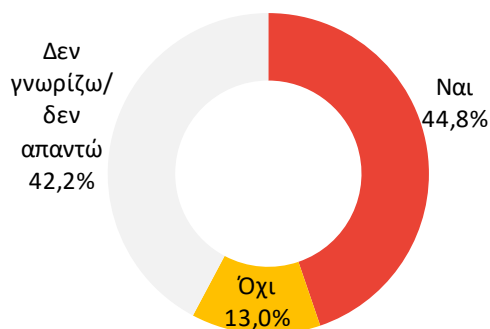
Στην ερώτηση «Υπάρχει αναγραφή στο ΦΕΚ των μεταπτυχιακών προγραμμάτων της σχολής;» Η απάντηση δεν γνωρίζω/δεν απαντώ συγκεντρώνει το 53,0% και είναι σαφώς μεγαλύτερο το ποσοστό από το αντίστοιχο 42,2% της προηγούμενης, ενώ η καταφατική απάντηση ότι δηλαδή υπάρχει αναφορά, συγκεντρώνει το 37,8% και μόνο το 9,2% απαντά αποφαστικά (Εικόνα 10).

Η λογική ίσως εξήγηση θα ήταν ότι ο οδηγός σπουδών είναι ένα πιο οικείο έγγραφο που το γνωρίζουν οι διδάσκοντες της σχολής και πιθανόν αφορά το σύνολο του διδακτικού προσωπικού ενός τμήματος, ενώ το ΦΕΚ του μεταπτυχιακού είναι διοικητικό, νομικό έγγραφο που αφορά τους διδάσκοντες που σχετίζονται ή διδάσκουν στο μεταπτυχιακό.

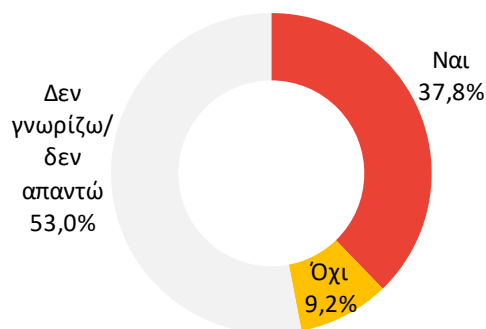
²⁰https://www.rc.auth.gr/ed/KANONISMOS_ARXON_KAI_LEITOPYPIAS_EHDE_spread.pdf

²¹ https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/kodika_deontologias_kai_kalis_praktikis.pdf

Στον οδηγό σπουδών του προπτυχιακού προγράμματος

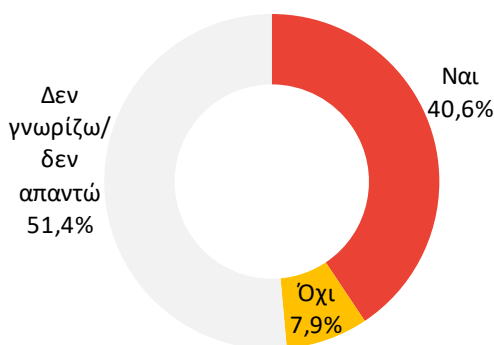

Στο ΦΕΚ των μεταπτυχιακών προγραμμάτων

Εικόνα 10. Αναφορά σχετικά με την αποφυγή λογοκλοπής στα προγράμματα του Τμήματος

Οδηγός, κανονισμός ή πολιτική ενάντια στη λογοκλοπή

Εικόνα 11. Ύπαρξη επίσημου οδηγού, κανονισμού ή πολιτικής στο Ίδρυμα

Η επόμενη ερώτηση «Υπάρχει επίσημος οδηγός, κανονισμός ή πολιτική ενάντια στη λογοκλοπή στο ίδρυμα σας» αποτυπώνεται και πάλι στην (Εικόνα 11), στον τρίτο κύκλο. Οι απαντήσεις είναι σχεδόν μοιρασμένες στα δύο, καθώς το 51,4% επιλέγει την επιλογή «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ» ενώ καταφατικά απαντά το 40,6% και μόνο το 7,9% απαντά αποφατικά. Και εδώ υπάρχει ο ίδιος προβληματισμός που θα απαιτούσε περισσότερη διερεύνηση, οι λόγοι δηλαδή που κάποιοι δεν γνωρίζουν αν υπάρχει ή όχι πολιτική, κανονισμός, οδηγός. Εικασίες μπορούν να γίνουν και αφορούν τη γραφειοκρατική διάσταση αυτών των εγγράφων, η πολυνομολογία, τα πολυπληθή ιδρύματα με πολλές σχολές και τμήματα κτλ.

Στις δύο αυτές ερωτήσεις αν υπάρχει αναφορά στον οδηγό σπουδών ή σε ΦΕΚ, υπήρχε σχετική διευκρινιστική ερώτηση, για όσους απάντησαν καταφατικά ή αποφατικά.

Δηλαδή δόθηκαν δύο ερωτήσεις, ώστε να ανιχνευτούν οι πιθανοί λόγοι της επιλογής: «Αν έχετε απαντήσει ΌΧΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο» και «Αν έχετε απαντήσει ΝΑΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο»

Η ερώτηση δεν διαχωρίζει τον οδηγό σπουδών από το ΦΕΚ πιθανόν δηλαδή κάποιος να απάντησε καταφατικά στη μια, οδηγό σπουδών και αποφατικά στην άλλη, ΦΕΚ μεταπτυχιακών ή να απάντησε δεν γνωρίζω/δεν απαντώ και να επέλεξε και κάποιους από τους προτεινόμενους λόγους/αιτίες, συμπληρώνοντας τις διευκρινιστικές ερωτήσεις (Πίνακας 15, Πίνακας 16).

Η ανάλυση βασίζεται στην επιλογή που έκαναν οι ερωτώμενοι στις ερωτήσεις, «αναφορά στον οδηγό σπουδών, αναγραφή σε ΦΕΚ μεταπτυχιακών» ναι/όχι.

Βρέθηκε ότι 55 άτομα είχαν απαντήσει αποφατικά σε τουλάχιστον μια από τις δύο ερωτήσεις (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά) και έδωσαν τις παρακάτω πολλαπλές επιλογές (Πίνακας 15). Οι δύο κυρίαρχες απαντήσεις «Το ίδρυμα δεν έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές» και «από αμέλεια» συγκεντρώνουν ποσοστό 41,8%, έπεται το «άλλο» με 23% και τα άλλα δύο συγκεντρώνουν πολύ μικρά ποσοστά «Το τμήμα δεν έχει αντιληφθεί περιπτώσεις λογοκλοπής», 1,8% και «Το τμήμα δεν θεωρεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά», 3,6% (Πίνακας 15).

Πίνακας 15. Λόγοι μη ύπαρξης αναφοράς σχετικά με τη λογοκλοπή στα προγράμματα του Τμήματος (αποφατική θέση)

Αν έχετε απαντήσει ΌΧΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο.	Πλήθος	%
Το τμήμα δεν έχει αντιληφθεί περιπτώσεις λογοκλοπής	1	1,8
Το τμήμα δεν θεωρεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά	2	3,6
Το ίδρυμα δεν έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές	23	41,8
Από αμέλεια	23	41,8
Άλλο	13	23,6

N=55 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Από την άλλη διαπιστώθηκε ότι 176 άτομα είχαν απαντήσει καταφατικά σε τουλάχιστον μια από τις δύο ερωτήσεις (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά) (Πίνακας 16). Στον Πίνακας 16 παρατίθενται οι λόγοι που υπάρχει σχετική αναφορά στον οδηγό σπουδών ή σε ΦΕΚ σύμφωνα με τους συμμετέχοντες. Έτσι το 65,3% προκρίνει την επιλογή «το τμήμα έχει αντιληφθεί το πρόβλημα της λογοκλοπής», το 61,9% «Το τμήμα θεωρεί ότι η λογοκλοπή

αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά», το 47,7% «Το ίδρυμα έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές. Η τελευταία επιλογή «Το ίδρυμα έχει ορίσει αναλυτική διαδικασία και ποινές» συγκεντρώνει μόνο το 12,5% και 1,7% επιλέγει το άλλο.

Πίνακας 16. Λόγοι ύπαρξης αναφοράς σχετικά με τη λογοκλοπή στα προγράμματα του Τμήματος (καταφατική θέση)

Αν έχετε απαντήσει ΝΑΙ σε κάποια από τις προηγούμενες ερωτήσεις προσδιορίστε το λόγο.	Πλήθος	%
Το τμήμα έχει αντιληφθεί το πρόβλημα της λογοκλοπής	115	65,3
Το τμήμα θεωρεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί θεσμικά	109	61,9
Το ίδρυμα έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές	84	47,7
Το ίδρυμα έχει ορίσει αναλυτική διαδικασία και ποινές	22	12,5
Άλλο	3	1,7

N=176 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Έμμεσα μέσα από τις δύο διευκρινιστικές ερωτήσεις, έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν τα αίτια που οδήγησαν το τμήμα ή το ίδρυμα σε θεσμική αναφορά στο θέμα της λογοκλοπής, θέτοντας τις ίδιες ερωτήσεις καταφατικά και αποφατικά. Αυτές οι ερωτήσεις θα μπορούσαν να διευκρινιστούν περισσότερο με προσωπικές συνεντεύξεις διοικητικών φορέων του ιδρύματος.

Στη συνέχεια κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση αν «Υπάρχει θεσμοθετημένη επιτροπή δεοντολογίας που να ασχολείται με θέματα λογοκλοπής», με επιλογές ΝΑΙ ΌΧΙ, δεν γνωρίζω/δεν απαντώ (Εικόνα 12). Την πλειοψηφία συγκέντρωσε η επιλογή «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ» με 54% δηλαδή περίπου οι μισοί απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν και αυτό αποτελεί ένα θέμα προς διερεύνηση, γιατί δεν γνωρίζει, δεν είναι σαφές, δεν είναι γνωστό, δεν έψαξαν να δουν αν υπάρχει κτλ., ενώ ένα 29,8% απάντησε καταφατικά ότι υπάρχει και ένα 16,2% απάντησαν αποφατικά ότι δεν υπάρχει (Εικόνα 12). Η ερώτηση αυτή συμπληρώνεται με την ερώτηση «Αν δεν υπάρχει τέτοια Επιτροπή θα θέλατε να συσταθεί μία στον φορέα σας;» όπου λογικά μάλλον η συντριπτική πλειοψηφία απαντά καταφατικά σε ποσοστό 92,7% (292 συμμετέχοντες απάντησαν ΝΑΙ) μόνο ένα ποσοστό 7,3% (23 συμμετέχοντες απάντησαν ΟΧΙ) απαντά αποφατικά (Εικόνα 12).

Η ερώτηση αυτή ήταν υποχρεωτική, έτσι απάντησε το σύνολο, ανεξάρτητα αν στην προηγούμενη ερώτηση «Υπάρχει θεσμοθετημένη επιτροπή δεοντολογίας που να ασχολείται με θέματα λογοκλοπής στο ίδρυμά σας» είχαν απαντήσει «δεν γνωρίζω» ή είχαν απαντήσει

αποφατικά. Η λογική της ερώτησης ήταν ότι ακόμη και αν δεν υπάρχει ή δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει, τέτοια επιτροπή θα έπρεπε κατά τη γνώμη τους να υπάρχει; Δηλαδή γίνεται προσπάθεια να εντοπιστεί η αναγκαιότητά της κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων.

Τα συμπεράσματα αυτά έρχονται σε πλήρη αντιστοιχία με τη διαπίστωση που έκανε στις σχετικές έρευνες ο McCabe, Trevino 2002 και Klein, 2011 όπου υπογραμμίζουν την ανάγκη να υπάρχει θεσμοθετημένος κώδικας δεοντολογίας. Συγκεκριμένα αναφέρουν ότι «αν υπάρχει θεσμοθετημένος κώδικας δεοντολογίας το ποσοστό αντιγραφής μειώνεται αισθητά και στις εξετάσεις και στις εργασίες» (McCabe & Trevino, 2002, [Klein, 2011](#)).

Εικόνα 12. Ύπαρξη και αναγκαιότητα ύπαρξης θεσμοθετημένης επιτροπής για θέματα λογοκλοπής

Στη συνέχεια ζητήθηκε να επιλέξουν τα μέλη της Επιτροπής αυτής, με την ερώτηση «Ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι τα μέλη της» (Πίνακας 17). Η επιλογή «Καθηγητές του ιδρύματος και ειδικοί νομικοί με ανάθεση» λαμβάνει ποσοστό 41,6%. Έχει ενδιαφέρον η επιλογή αυτή μια που δείχνει την αναγνώριση της νομικής φύσης του θέματος και την ανάγκη γνωμοδοτήσεων από ειδικούς νομικούς. Επίσης η επιλογή της τοποθέτησης με ανάθεση δείχνει ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στη διοίκηση του Ιδρύματος και στους μηχανισμούς ανάθεσης θέσεων, θεωρώντας ότι η διοίκηση θα επιλέξει αυτούς που είναι γνώστες και ειδικοί. Ο συνδυασμός καθηγητών και νομικών αποτελεί τη χρυσή τομή ισορροπίας, ανάμεσα στο νόμο και στο γνώστη της ψυχολογίας των σπουδαστών αλλά και των ίδιων πιθανόν των σπουδαστών του τμήματός του.

Στη συνέχεια ποσοστό 26,0% λαμβάνει η επιλογή «Εκλεγμένοι καθηγητές, νομικοί και φοιτητές με θητεία» (Πίνακας 17), εδώ η διαφοροποίηση είναι ότι στην επιτροπή παίρνουν μέρος και φοιτητές που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν ρόλο συνηγόρου των

κατηγορουμένων φοιτητών ή αντίβαρο στην πιθανή αυθαιρεσία των διδασκόντων. Επίσης, άλλη μια διαφορά είναι ότι οι καθηγητές και νομικοί είναι εκλεγμένοι. Τρίτη επιλογή με 24,4% λαμβάνει η επιλογή «αποκλειστικά καθηγητές με «ανάθεση». Οι υπόλοιπες τρεις επιλογές λαμβάνουν μικρότερα ποσοστά, ήτοι 12,7% επιλέγει «καθηγητές και εκπρόσωποι φοιτητών με ορισμένη θητεία» και 9,8% και 6,0% λαμβάνουν οι επιλογές «Εξωτερική επιτροπή από άλλο ίδρυμα και εκπρόσωποι φοιτητών από το ίδρυμα» και «οι πρυτανικές αρχές και οι κοσμήτορες» (Πίνακας 17).

Πίνακας 17. Προτιμήσεις για τη σύσταση της επιτροπής

	Πλήθος	%
Αποκλειστικά καθηγητές του ιδρύματος με ανάθεση	77	24,4
Καθηγητές του ιδρύματος και ειδικοί νομικοί με ανάθεση	131	41,6
Καθηγητές και εκπρόσωποι των φοιτητών (εκλεγμένοι με ορισμένη θητεία)	40	12,7
Εκλεγμένοι καθηγητές, νομικοί και φοιτητές με ορισμένη θητεία	82	26,0
Εξωτερική επιτροπή από άλλο ίδρυμα και εκπρόσωποι φοιτητών από το ίδρυμα	31	9,8
Οι πρυτανικές αρχές και οι κοσμήτορες	19	6,0

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Η επόμενη ερώτηση αφορά τα καθήκοντα της Επιτροπής αυτής. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο «Ποιος ο ρόλος της επιτροπής (περιγράψτε τα καθήκοντά τους); (Πίνακας 18). Στόχος της ερώτησης ήταν η διερεύνηση της οπτικής των διδασκόντων απέναντι σε αυτήν την επιτροπή που όλοι αποδέχονται ως αναγκαία, (το (92,7%) (Εικόνα 12) είχε απαντήσει ότι θέλουν μια τέτοια επιτροπή).

Πίνακας 18. Προτάσεις για τα καθήκοντα της επιτροπής

	Πλήθος	%
Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής	271	86,0
Διερεύνηση καταγγελιών και έλεγχος αποδεικτικών στοιχείων	248	78,7
Κλήση σε απολογία των εμπλεκόμενων	170	54,0
Έκδοση ετυμηγορίας για την πράξη	155	49,2
Επιβολή ποινών	128	40,6
Άλλο	10	3,2

Στις επιλογές που έκαναν οι συμμετέχοντες προκρίνεται ο εκπαιδευτικός ρόλος που θα πρέπει να έχει η Επιτροπή, με 86,0% να θεωρεί ως καθήκον της Επιτροπής τον σχεδιασμό και την οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής (Πίνακας 18). Η επιλογή αυτή μπορεί να συσχετιστεί με την απάντηση που δόθηκε στην ερώτηση «Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι διαπράττει κάποιος λογοκλοπή» όπου το 83,5% απάντησε ότι οι φοιτητές δεν έχουν σχετική εμπειρία στη συγγραφή εργασιών και το 69,8% ότι δεν αντιλαμβάνεται την έννοια της λογοκλοπής (Πίνακας 13). Έμμεσα οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν ότι οι φοιτητές δεν γνωρίζουν την έννοια της λογοκλοπής και ότι υπάρχει αναγκαιότητα εκπαίδευσής τους από θεσμοθετημένο και οργανωμένο φορέα που θα εκπονήσει οργανωμένο σχέδιο εκπαίδευσής τους.

Από την άλλη το 78,7% επιλέγει ως καθήκον της Επιτροπής τη διερεύνηση των καταγγελιών και αυτό έχει ενδιαφέρον, γιατί και εδώ ένα μεγάλο μέρος επιλέγει διερεύνηση και όχι αποδοχή και επιβολή ποινής. Το 54,0% επιλέγει την κλήση σε απολογία και το 49,2% την έκδοση ετυμηγορίας από την πλευρά της επιτροπής ενώ το 40,6% θεωρεί ότι θα είναι αρμόδια η Επιτροπή για την επιβολή ποινών. Οι τρεις τελευταίες επιλογές που σχετίζονται με ποινές, τιμωρία, επιβολή είναι αρκετά κοντά στα ποσοστά (Πίνακας 18). Πρέπει να ληφθεί υπόψη η πολλαπλή επιλογή που μπορούσαν να κάνουν οι ερωτώμενοι. Είναι λογικό ότι ο κάθε ερωτώμενος στην πραγματικότητα ιεραρχούσε τις επιλογές του και δεν επέλεγε αποκλειστικά καθήκοντα (Πίνακας 18).

Στον παρακάτω πίνακα διπλής εισόδου (Πίνακας 19) συσχετίστηκαν οι καταφατικές και αποφατικές απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες στην ερώτηση των καθηκόντων της Επιτροπής με επιλογή «Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής» με την επιλογή «Γιατί οι φοιτητές δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών» (Πίνακας 13) που επιλέχθηκε στην ερώτηση «Για ποιο λόγο διαπράττει κάποιος λογοκλοπή». Στόχος ήταν να αποδειχθεί η εκπαιδευτική διάσταση που επιλέγουν οι συμμετέχοντες μέσω των δεδομένων.

Το 86,0% είχε προκρίνει τον εκπαιδευτικό ρόλο, επιλέγοντας ως καθήκον τον «Σχεδιασμό και οργάνωση εκπαίδευσης» ενώ στην αντίστοιχη ερώτηση για «Ποιο λόγο διαπράττει κάποιος λογοκλοπή» επίσης το 83,5% επέλεξε «Γιατί οι φοιτητές δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών» (Πίνακας 13).

Από τους 271 ερωτώμενους (Πίνακας 18) που θεωρούν ότι ο ρόλος της Επιτροπής είναι ο σχεδιασμός και η οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής, οι 230 (Πίνακας 19) θεωρούν ότι οι φοιτητές διαπράττουν λογοκλοπή, επειδή δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών κάτι που αποτελεί μια απόδειξη της σχετικής συσχέτισης, ανάμεσα στην έλλειψη εμπειρίας στη συγγραφή εργασιών και στην ανάγκη εκπαίδευσής τους.

Πίνακας 19. διπλής εισόδου συσχετισμού Ρόλου επιτροπής / έλλειψη εμπειρίας

		Ρόλος Επιτροπής: Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής		
		Ναι	Όχι	Σύνολο
Λόγος που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή: Γιατί οι φοιτητές δεν έχουν εμπειρία στη συγγραφή εργασιών	Ναι	230	33	263
	Όχι	41	11	52
	Σύνολο	271	44	315

Σε ένα δεύτερο επίσης πίνακα διπλής εισόδου (Πίνακας 20) συσχετίστηκαν οι καταφατικές και αποφατικές απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες στην ερώτηση των καθηκόντων της Επιτροπής με επιλογή «Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής» με την δεύτερη επιλογή της ερώτησης «Για ποιο λόγο διαπράττει κάποιος λογοκλοπή» που ήταν «Γιατί δεν αντιλαμβάνεται την έννοια της λογοκλοπής» ποσοστό 69,8% (220 απαντήσεις) (Πίνακας 13). Στόχος και πάλι να αποδειχθεί μέσω των δεδομένων η ανάγκη εκπαίδευσης των φοιτητών που προέκριναν οι συμμετέχοντες.

Από τους 271 ερωτώμενους (Πίνακας 18) που θεωρούν ότι ο ρόλος της Επιτροπής είναι ο σχεδιασμός και η οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής, οι 194 (Πίνακας 20) θεωρούν ότι οι φοιτητές διαπράττουν λογοκλοπή, επειδή δεν αντιλαμβάνονται την έννοια της λογοκλοπής κάτι το οποίο ως στοιχείο αποκαλύπτεται διαχρονικά σε έρευνες (2.2.2)

Πίνακας 20. Πίνακας διπλής εισόδου συσχετισμού Ρόλου επιτροπής/έλλειψη κατανόησης της λογοκλοπής

Ρόλος Επιτροπής: Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαίδευσης σε θέματα λογοκλοπής

		Ναι	Όχι	Σύνολο
Λόγος που διαπράττει κάποιος λογοκλοπή: Γιατί δεν αντιλαμβάνεται την έννοια της λογοκλοπής	Ναι	194	26	220
	Όχι	77	18	95
	Σύνολο	271	44	315

4.1.2 Ενότητα Turnitin

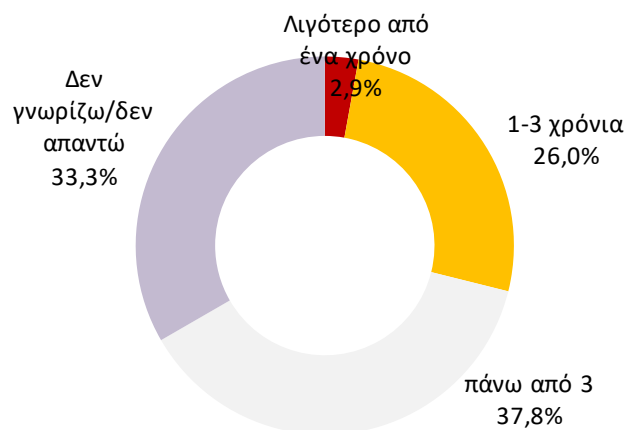
Από το 2017 με τη συνδρομή του ΣΕΑΒ επιτεύχθηκε συνδρομή για τα περισσότερα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδος στο πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin. Η πρόσβαση αυτή αποτελεί υλοποίηση της απόφασης ΔΕ 32/26.7.2019 θέμα 1.11 και ανατέθηκε στο Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), με βάση την απόφαση του Συνεδρίου Πρυτάνεων (82η Πρυτανεία Συνόδου/15.10.2016 και 83η Σύνοδος Πρυτανείων 6.2.17), για την προμήθεια λογισμικού λογοκλοπής για τις Ανώτατες Σχολές²² (Πρόσβαση στο λογισμικό ελέγχου πιθανής λογοκλοπής ΑΣΠΑΙΤΕ, 2017). Το ΑΠΘ (2011) και το ΕΑΠ ήταν από τα ιδρύματα που είχαν πρόσβαση και πριν από το λογισμικό Turnitin στο πρόγραμμα Eriogus, εργαλείο ανίχνευσης λογοκλοπής

Το 2014 το πρόγραμμα Eriogus εξαγοράστηκε από το Turnitin και διατηρήθηκε για κάποια χρόνια στη μορφή που είχε.

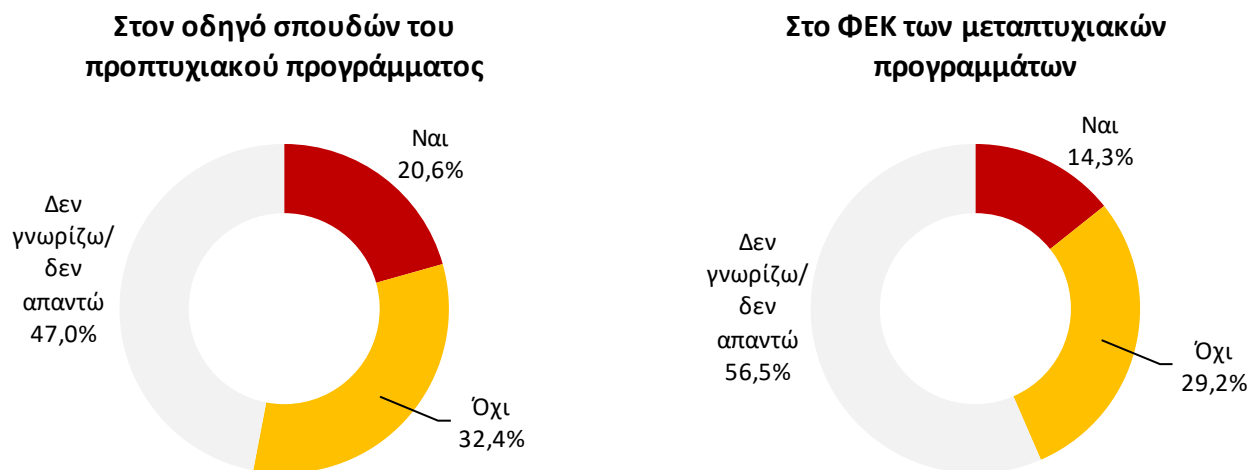
Από το 2017 έως σήμερα η εταιρεία αναφέρει σύνολο για τα ιδρύματα μέσω ΣΕΑΒ 993.390 submissions/υποβολές και 315.662 enrolled students/εγγεγραμμένους φοιτητές (στατιστικά από την εταιρεία του Turnitin).

Η πρώτη ερώτηση «Πόσα χρόνια έχετε το Turnitin στο ίδρυμα σας;» είχε στόχο να διερευνήσει αν τα μέλη ΔΕΠ γνωρίζουν το χρονικό εύρος που υπάρχει πρόσβαση στο πρόγραμμα. Το 37,8% απάντησε πάνω από τρία χρόνια, που δείχνει ότι η πλειοψηφία γνωρίζει το πρόγραμμα σχεδόν από τότε που ξεκίνησε η πρόσβαση (μέσα 2017) και 26,0% απαντά 1-3 χρόνια. (Εικόνα 13). Από την περαιτέρω επεξεργασία των στοιχείων διαφάνεται και η σχετική διαφοροποίηση. Η συντριπτική πλειοψηφία του ΕΑΠ και του ΑΠΘ επέλεξαν (σωστά) πάνω από τρία χρόνια ενώ η πλειοψηφία των μελών του ΠΑΔΑ επέλεξαν (σωστά) 1-2 χρόνια.

²² <https://library.aspete.gr/index.php/el/%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82/Turnitin.html>

Εικόνα 13. Χρονική έκταση της πρόσβασης του Ιδρύματος στο Turnitin

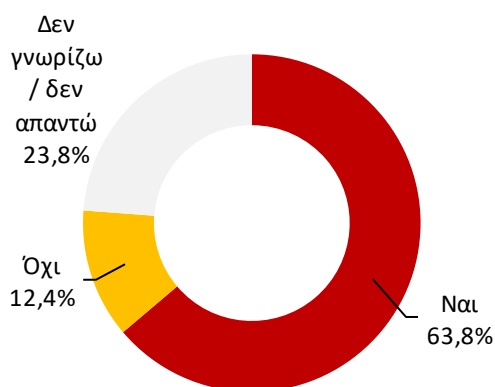
Εικόνα 14. Αναφορά στα προγράμματα του Ιδρύματος για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin

Στις δύο επόμενες ερωτήσεις «Υπάρχει αναφορά στον οδηγό σπουδών του προπτυχιακού προγράμματος για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin; και «Υπάρχει αναφορά στο ΦΕΚ των μεταπτυχιακών προγραμμάτων της σχολής ή του τμήματος σας για την υποχρεωτική χρήση προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin; Αναζητείται η αναγραφή κάποιας σχετικής αναφοράς του συγκεκριμένου προγράμματος Turnitin στον οδηγό σπουδών ή σε ΦΕΚ μεταπτυχιακού προγράμματος Εικόνα 13 (Εικόνα 14). Ανάλογη ερώτηση έγινε και στην ενότητα της λογοκλοπής (Εικόνα 11).

Η πλειοψηφία απάντησε δεν γνωρίζω/δεν απαντώ 47,0% και 56,5%, αντίστοιχα για τα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα ένα μεγάλο ποσοστό απαντά αποφαστικά 32,4% και 29,2%, ενώ καταφατικά το 20,6% και 14,3% (Εικόνα 14).

Οι απαντήσεις αυτές μπορούν να συσχετιστούν με τις αντίστοιχες απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις «Υπάρχει σχετική αναφορά για την αποφυγή λογοκλοπής στον οδηγό σπουδών ή στο ΦΕΚ μεταπτυχιακών» όπου το 44,8% και 37,8% απάντησε καταφατικά αλλά το 39,3% και 49,4% απάντησε ότι δεν γνωρίζει (Εικόνα 11). Οι απαντήσεις αυτές δείχνουν ένα θολό τοπίο στο θέμα, με την άγνοια να κυριαρχεί κάτι το οποίο θα μπορούσε να μελετηθεί περαιτέρω και στο επίπεδο των διδασκόντων αλλά και στο επίπεδο σχολής/τμήματος/ιδρύματος, καθώς και στο διοικητικό κομμάτι λειτουργίας των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.

Η επόμενη ερώτηση αφορά το αν οι φοιτητές γνωρίζουν ή όχι ότι χρησιμοποιείται το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin, δηλαδή ο έλεγχος γίνεται εν γνώσει τους? Η ερώτηση ήταν « Το γνωρίζουν οι φοιτητές σας ότι γίνεται έλεγχος των εργασιών τους με το Turnitin; Οι επιλογές που δόθηκαν ήταν, «ναι», «όχι», «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ» Εικόνα 15.

Εικόνα 15. Γνωρίζουν οι φοιτητές ότι οι εργασίες τους ελέγχονται με το Turnitin

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν ότι οι φοιτητές γνωρίζουν ότι οι εργασίες ελέγχονται, με ποσοστό 63,8% να απάντα καταφατικά. Αρκετό προβληματισμό δημιουργεί το ποσοστό 12,4% που απάντησε αποφαστικά και ίσως αυτό το ερώτημα θα απαιτούσε μεγαλύτερη διερεύνηση, για ποιο λόγο δηλαδή δεν το γνωρίζουν (Εικόνα 15).

Αμέσως μετά ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν τον τρόπο ενημέρωσης των φοιτητών. Η ερώτηση που τέθηκε λοιπόν είναι «Από ποιον ενημερώνονται οι φοιτητές για την ύπαρξη προγράμματος λογοκλοπής (Turnitin)». Δόθηκαν και πάλι επιλογές όπου οι διδάσκοντες μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μια απαντήσεις, με τη λογική ότι

δεν είναι ένας ο πομπός ενημέρωσης. Στον Πίνακα 21 παρουσιάζονται οι επιλογές και οι απαντήσεις με σχετικά ποσοστά.

Πίνακας 21. Ενημέρωση των φοιτητών για την ύπαρξη προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής

	Πλήθος	%
Από τους διδάσκοντες	229	72,7
Από τη βιβλιοθήκη	55	17,5
Από τον κανονισμό του προγράμματος σπουδών	51	16,2
Από την αρμόδια επιτροπή του προγράμματος σπουδών	21	6,7
Από κανέναν, δεν τους ενημερώνει κανείς	34	10,8
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	29	9,2

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Το 72,7% απάντησε ότι η ενημέρωση των φοιτητών γίνεται από τους ίδιους τους διδάσκοντες. Όλες οι υπόλοιπες επιλογές συγκεντρώνουν πολύ μικρά ποσοστά: από τη βιβλιοθήκη 17,5%, από τον κανονισμό του προγράμματος σπουδών 16,2%, από κανέναν 10,8% από την αρμόδια επιτροπή του προγράμματος σπουδών 6,7% και τέλος δεν γνωρίζω/δεν απαντώ 9,2% (Πίνακας 21).

Ενδιαφέρον έχει το 10,8% απαντά από κανέναν, δηλαδή κανένας δεν τους ενημερώνει και ίσως αυτό μπορεί να συσχετιστεί με το 12,4% της παραπάνω ερώτησης (Γνωρίζουν οι φοιτητές ότι οι εργασίες τους ελέγχονται με το Turnitin) (Εικόνα 15) που απάντησε ότι δεν γνωρίζουν οι φοιτητές ότι γίνεται έλεγχος των εργασιών τους με το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin, είναι ένας συνδυασμός ότι δεν τους ενημερώνει κανένας και δεν γνωρίζουν ότι ελέγχονται οι εργασίες τους.

Στην επόμενη ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν τον τρόπο που χρησιμοποιούν το Turnitin. Η ερώτηση ήταν «Πώς χρησιμοποιείτε το Turnitin». Δόθηκαν πολλαπλές και πάλι επιλογές σύμφωνα με τους πολλαπλούς ρόλους που έχουν οι διδάσκοντες (Εικόνα 16)

Εικόνα 16. Χρήσεις του Turnitin

Οι απαντήσεις σε αυτό το σημείο ξεκάθαρα μοιράζονται στις τρεις βαθμίδες, πρώτη επιλογή αποτελεί ο έλεγχος των μεταπτυχιακών εργασιών με ποσοστό 75,2%, έπονται οι διδακτορικές με 68,3% και τελευταίες οι πτυχιακές εργασίες με 63,2%. Το μοίρασμα του ποσοστού ακολουθεί και τη λογική της τεράστιας αύξησης των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των τελευταίων χρόνων και των διδακτορικών διατριβών (Λακασάς, 2019; Λακασάς, 2016).

Έπεται ερώτηση όπου καλούνται να επιλέξουν σε ποια μορφή το χρησιμοποιούν «Χρησιμοποιείτε το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin (Πίνακας 22. Πώς χρησιμοποιείται το Turnitin

Το πρόγραμμα μπορεί κάποιος να το χρησιμοποιήσει είτε στη διαδικτυακή του έκδοση είτε ενσωματωμένο σε πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης (στα ελληνικά ιδρύματα έχει ενσωματωθεί στο moodle για το ΕΑΠ και ΑΠΘ) και στο e-class για το ΠΑΔΑ. Στις εφαρμογές του e-learning όλες οι εργασίες που υποβάλλονται, ελέγχονται για λογοκλοπή και στις περισσότερες φορές ο φοιτητής έχει πρόσβαση στο αρχείο του Turnitin και βλέπει το ποσοστό λογοκλοπής.

Πίνακας 22. Πώς χρησιμοποιείται το Turnitin

	Πλήθος	%
Ενσωματωμένο σε πρόγραμμα ηλεκτρονικών μαθημάτων (e-learning)	76	24,1
Στη διαδικτυακή του έκδοσή (Turnitin.com)	111	35,2
Και στα δύο	67	21,3
Δεν το χρησιμοποιώ ποτέ	42	13,3
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	19	6,0

Το μεγαλύτερο ποσοστό εδώ απαντά ότι χρησιμοποιεί το εργαλείο ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin αποκλειστικά στη διαδικτυακή του μορφή, με ποσοστό 35,2%. Υπενθυμίζεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό που απάντησε ήταν από το ΑΠΘ που έχουν ένα μεγάλο αριθμό λογαριασμών στη διαδικτυακή του μορφή. Σύμφωνα με τα στατιστικά της εταιρίας για το ΑΠΘ καταγράφονται 37.879 ενεργοί φοιτητές, 267.917 υποβολές και 3.367 ενεργοί χρήστες. Το 27,6% απαντά και στα δύο, διαδικτυακή μορφή και ενσωματωμένο στο e-learning που ίσως είναι και πιο αναμενόμενο.

Σε αυτό το σημείο παρουσιάζεται μια ερώτηση από την πρώτη ενότητα «Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή για τους φοιτητές και ποιες για τους συναδέλφους σας;» η οποία συσχετίζεται με δύο ερωτήσεις αυτής της ενότητας: «Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν οι καθηγητές/ερευνητές» και «Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν φοιτητές». Οι δύο αυτές ερωτήσεις παρουσιάζονται στην Εικόνα 17

Στην ερώτηση της πρώτης ενότητας «Λογοκλοπή» η ερώτηση ήταν «Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι λογοκλοπή για τους φοιτητές και ποιες για τους συναδέλφους σας;» Δόθηκαν διάφορες εναλλακτικές και δύο στήλες επιλογής όπως εμφανίζονται στον Πίνακα 23. Στόχος ήταν η διερεύνηση διαφοροποίησης της στάσης των διδασκόντων. Τελικά οι απαντήσεις είναι αρκετά κοντινές στα ποσοστά που σημαίνει ότι δεν διαφάνηκε κάποια σοβαρή διαφορά είτε πρόκειται για φοιτητή είτε πρόκειται για συνάδελφο και ότι τα ίδια πράγματα αξιολογούνται ως λογοκλοπή. Η βαθύτερη αιτία της ερώτησης ήταν αν υπάρχει διαφορετική αξιολογική κλίμακα ανάμεσα στους φοιτητές και τους συναδέλφους τους καθηγητές (Πίνακας 23)

Πίνακας 23. Τι θεωρείται λογοκλοπή για τους φοιτητές και τι για τους συναδέλφους

	Φοιτητές	Συνάδελφοι
Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	191	203
Χρήση πίνακα, σχεδιαγράμματος, εικόνας από άλλη πηγή χωρίς αναφορά του δημιουργού	217	217
Μετάφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	201	214
Αντιγραφή από παλαιότερα κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή της ίδιας συγγραφικής χωρίς σχετική αναφορά	110	138
Απουσία βιβλιογραφίας στο τέλος της εργασίας	134	134
Χρήση ελλιπών βιβλιογραφικών αναφορών	94	112

Συμπερίληψη στη βιβλιογραφία αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της εργασίας	50	54
Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά	215	207
όλες οι παραπάνω	92	98

Στο θέμα των ποινών έχει γίνει αναλυτική αναφορά στο κεφάλαιο 2.2.2 & 2.2.5. Συνήθως οι περισσότερες έρευνες αφορούν τους φοιτητές και τις πιθανές κυρώσεις σε αυτούς. Για λογοκλοπή όμως έχουν κατηγορηθεί και καθηγητές, ερευνητές ακόμη και πολιτικοί. Παραδείγματα αναφέρονται στο κεφάλαιο 2.2.5.

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις τέθηκαν με στόχο την πιθανή διαφοροποίηση στις ποινές στους καθηγητές και τους φοιτητές. Η ερώτηση ήταν ίδια με τη διαφοροποίηση του στόχου. «Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν οι καθηγητές/ερευνητές» και η ίδια ακριβώς «που διαπράττουν οι φοιτητές», η διαφοροποίηση των απαντήσεων φαίνεται στην παρακάτω εικόνα (Εικόνα 17)

Εικόνα 17. Προτεινόμενες ποινές για λογοκλοπή σε συναδέλφους και σε φοιτητές

Στην πρώτη ερώτηση όσον αφορά τρόπους που πρέπει να αντιμετωπιστεί η λογοκλοπή που διαπράττουν οι καθηγητές/ερευνητές, τα ποσοστά μοιράζονται σχεδόν ισόποσα σε όλους τους προτεινόμενους εναλλακτικούς τρόπους. Το 55,6% όμως επιλέγει την απάντηση με προσωπική επικοινωνία με τον καθηγητή/τρια ερευνητή/τρια, κάτι που έμμεσα δείχνει την προσπάθεια να επιλυθεί χωρίς θεσμική παρέμβαση και χωρίς περαιτέρω δημοσιοποίηση. Οι

επόμενες δυο που συγκεντρώνουν το 48,6% και 47,6% είναι η παραπομπή σε πειθαρχικά όργανα όπου η επιλογή αυτή έχει σίγουρα θεσμικό και πιο επίσημο χαρακτήρα. Ενώ 32,7% επιλέγει την ενημέρωση του εκλεκτορικού και ένα 9,5% δεν παίρνει θέση, επιλέγοντας το δεν γνωρίζω/δεν απαντώ (Εικόνα 17).

Και στους φοιτητές υπάρχει το εξής ενδιαφέρον εύρημα, ότι όλες οι ποινές σχετίζονται με την εργασία που έχει εντοπιστεί λογοκλοπή και η ποινή δεν σχετίζεται με το σύνολο της ακαδημαϊκής ζωής του φοιτητή που διέπραξε λογοκλοπή κάποια στιγμή. Δηλαδή το 58,7% επιλέγει το «απλή σύσταση και εκ νέου συγγραφή της εργασίας» και από την άλλη ένα 51,7% επιλέγει μηδενισμό εργασίας, αρκετά αυστηρή ποινή. Μια πρώτη ματιά δίνει την αίσθηση της αντίφασης ανάμεσα σε αυτά τα δύο ποσοστά, όμως οι δύο ποινές αφορούν την ίδια την εργασία που εντοπίστηκε η λογοκλοπή και όχι συνολικά τη φοιτητική του δράση. Η επιλογή μάλιστα ίσως αντικατοπτρίζει και την επιβολή ποινής σε σχέση με τη σοβαρότητα της λογοκλοπής. Αν η λογοκλοπή είναι εκτενής είναι λογικός ο μηδενισμός, ενώ αν είναι περιορισμένη είναι αρκετή η σύσταση και η εκ νέου συγγραφή της εργασίας.

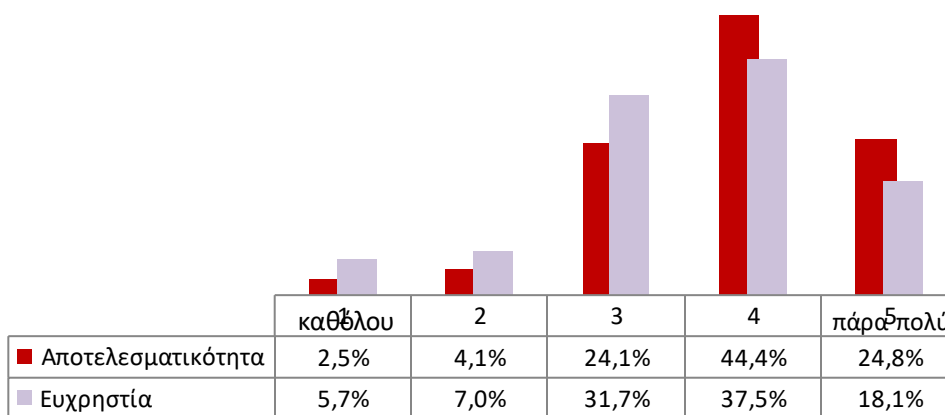
Όλες οι υπόλοιπες επιλογές για τους φοιτητές που είναι αρκετά αυστηρές, με επιπτώσεις στην ακαδημαϊκή ζωή του φοιτητή, συγκεντρώνουν μικρά ποσοστά (μηδενισμό στο μάθημα 21,3%, αποβολή για συγκεκριμένο διάστημα 11,1%, μη συμμετοχή σε προγράμματα 7,7% και μόλις το 2,2% επιλέγει την οριστική διαγραφή από το πρόγραμμα (Εικόνα 17).

Αυτό μπορεί να συσχετιστεί με το ότι παντού στις απαντήσεις διαφαίνεται η άγνοια του προβλήματος και η έλλειψη σχετικής ενημέρωσης από το ίδρυμα ή το τμήμα. Έμμεσα υπονοείται ότι δεν μπορείς να επιβάλεις αυστηρές ποινές για κάτι που δεν το γνωρίζει ο φοιτητής, δεν του έχει γίνει σαφώς προσδιορισμένο, δεν το έχει διδαχθεί κτλ.

Σε αντίστοιχη έρευνα των Κόκκινου και Κουλούρη (2019) οι φοιτητές φαίνεται ότι μέσα από τις απαντήσεις τους κατανοούν τη λογοκλοπή ως ανήθικη πράξη που παραβιάζει κανόνες και άρα λογικά επισείει τιμωρία, ενώ σε αυτήν την έρευνα και οι διδάσκοντες συμφώνησαν ότι «είναι σωστό να τιμωρηθεί κάποιος». Βέβαια στην έρευνα δεν υπήρχε διαβάθμιση απαντήσεων αλλά οι επιλογές ήταν (ναι, όχι, δεν γνωρίζω) (Kokkinos, Koulouris, 2019).

Στις επόμενες ερωτήσεις ανιχνεύεται η αποτελεσματικότητά του και η ευχρηστία. «Πόσο αποτελεσματικό θεωρείτε το πρόγραμμα Turnitin στην ανίχνευση λογοκλοπής» και «Πόσο εύχρηστο θεωρείτε το Turnitin».

Σχετικά με την αξιολόγηση του προγράμματος Turnitin τέθηκαν δύο ερωτήσεις με κλίμακα 1 έως 5, με 1 το καθόλου και 5 το πάρα πολύ, με στόχο τη διερεύνηση της ευχρηστίας και της αποτελεσματικότητας του εργαλείου. Σχηματικά τα ποσοστά που έλαβε κάθε κλίμακα απεικονίζονται στην Εικόνα 18

Εικόνα 18. Αποτελεσματικότητα και ευχρηστία του Turnitin

Και στις δύο περιπτώσεις το 4 (πολύ) ήταν το κυρίαρχο 37,5% στην ευχρηστία και 44,4% στην αποτελεσματικότητα. Ένα ποσοστό 2,5% απάντησαν ότι δεν το βρίσκουν καθόλου αποτελεσματικό και ένα μεγαλύτερο 5,7% δεν το βρίσκουν καθόλου εύχρηστο. Το 24,8% το αξιολογεί άριστα ως προς την αποτελεσματικότητα και το 18,1% το βρίσκει πάρα πολύ εύχρηστο. Ενώ την επιλογή 3 (αρκετά), ανεκτό ως προς την ευχρηστία απαντά το 31,7% και ως 3 (αρκετά) του αποδίδει και ένα 24,1% ως προς την αποτελεσματικότητα. Το 2 (λίγο) επιλέγει ένα ποσοστό της τάξης του 4,1% ως προς την αποτελεσματικότητα και ένα 7% ως προς την ευχρηστία (Εικόνα 18).

Στο θέμα της ευχρηστίας υπάρχει μια έντονη αντίφαση στα άκρα όπου το 1 και 2 δηλαδή καθόλου και λίγο συγκεντρώνει (5,7+7,0) 12,7% και είναι σχετικά κοντά στο 18,1% που το βαθμολογεί ως άριστο ως προς την ευχρηστία. Ενώ στην αποτελεσματικότητα τα πράγματα είναι πιο ξεκάθαρα (6,0% 1 και 2) ενώ 24,8% το αξιολογεί ως άριστο (Εικόνα 18).

Ακολουθεί η ερώτηση όπου καλούνται οι συμμετέχοντες να εντοπίσουν τα δυνατά σημεία του προγράμματος. Η ερώτηση ήταν «Ποιο είναι το πιο δυνατό του σημείο κατά τη γνώμη σας» με δυνατότητα πολλαπλής επιλογής και εδώ, μια και λογικά δεν είναι ένα το θετικό σημείο, και το ποσοστό έμμεσα δείχνει μια ιεράρχηση των δυνατών σημείων του προγράμματος. Αναλυτικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 24

Πίνακας 24. Δυνατά σημεία του Turnitin

	Πλήθος	%
Εντοπίζει εύκολα τη λογοκλοπή	172	54,6
Συγκρίνει πολλές πηγές ελεύθερες και συνδρομητικές	154	48,9
Είναι διαδικτυακή εφαρμογή	131	41,6

Διαθέτει μια συνεχώς αναπτυσσόμενη βάση δεδομένων	130	41,3
Ενσωματώνεται στο πρόγραμμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης	110	34,9
Έχει υλικό σε πολλές γλώσσες	49	15,6
Δίνει δυνατότητα προσθήκης φοιτητών	29	9,2
Δίνει δυνατότητα προσθήκης συνεργατών	17	5,4
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	59	18,7

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Από τα ποσοστά υπάρχει ένας ισομερής καταμερισμός σχεδόν όλες τις επιλογές. Ειδικά στις πέντε πρώτες, 54,6% συγκεντρώνει η επιλογή «Εντοπίζει εύκολα τη λογοκλοπή» έπεται με 48,9% η επιλογή «Συγκρίνει πολλές πηγές ελεύθερες και συνδρομητικές. Το 41% επιλέγει το ότι «Είναι διαδικτυακή εφαρμογή» που σημαίνει ότι δεν απαιτεί εγκατάσταση, ip αναγνώριση κτλ., ενώ υπερβολικά κοντά με 41,3% είναι ότι «Διαθέτει μια αναπτυσσόμενη βάση δεδομένων άρα δίνει συνεχώς πολλές δυνατότητες σύγκρισης (σήμερα η βάση του Turnitin εμπεριέχει 1,4 εκ. papers²³). Τελευταίο στα υψηλά ποσοστά με 34,9% η επιλογή «Ενσωματώνεται στο πρόγραμμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης», η οποία παρουσιάστηκε ήδη (Πίνακας 22)

Οι υπόλοιπες επιλογές συγκεντρώνουν πολύ μικρό ποσοστό σε σχέση με τις πέντε πρώτες επιλογές που σημαίνει ότι αξιολογικά δεν προσθέτουν κάποια προστιθέμενη αξία (πολυγλωσσία 15,6%, προσθήκη φοιτητών 9,2% συνεργατών 5,4% κτλ.).

Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν και τα αδύναμα σημεία του Turnitin, με μια αντίστοιχη ερώτηση «Ποιο είναι το πιο αδύνατο σημείο του, κατά τη γνώμη σας». Οι συμμετέχοντες είχαν και πάλι τη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών όπως φαίνεται στον Πίνακας 25.

Πίνακας 25. Αδύνατο σημείο του Turnitin

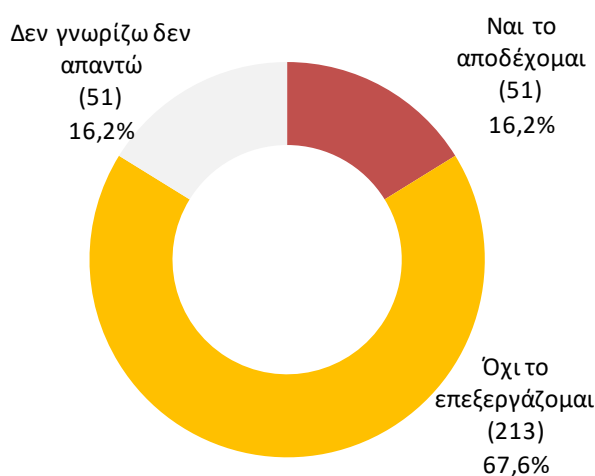
	Πλήθος	%
Απαιτείται προσεκτική ερμηνεία του similarity report	187	59,4
Λανθασμένο ποσοστό υψηλής λογοκλοπής	85	27,0
Απαιτείται εκπαίδευση για τη χρήση του	59	18,7
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	74	23,5

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

²³ <https://www.Turnitin.com/about/content>

Στα αδύναμα σημεία τα πράγματα είναι πολύ ξεκάθαρα με το 59,4% να επιλέγει την ερμηνεία του similarity report, ενώ όλα τα υπόλοιπα συγκεντρώνουν μικρότερα ποσοστά (λανθασμένο ποσοστό υψηλής λογοκλοπής 27%, αναγκαία η εκπαίδευση του χρήστη για τη χρήση του 18,7, δεν γνωρίζω/δεν απαντώ 23,5% (Πίνακας 25).

Η επόμενη ερώτηση αφορά το similarity report, το έγγραφο δηλαδή που δίνει το ποσοστό λογοκλοπής. Ζητήθηκε να απαντήσουν οι συμμετέχοντες «Αποδέχεστε ως τελικό ποσοστό αυτό που βγάζει εξ αρχής το πρόγραμμα Turnitin στο similarity report; Με τρεις επιλογές. Ναι το αποδέχομαι, όχι το επεξεργάζομαι, δεν γνωρίζω/δεν απαντώ (Εικόνα 19).

Εικόνα 19. Αποδοχή ή επεξεργασία του similarity report

Στην ερώτηση αυτή ισόποσες είναι δύο επιλογές με ποσοστό 16,2% «Ναι το αποδέχομαι» και το «Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ» ενώ η επιλογή «Όχι το επεξεργάζομαι» συγκεντρώνει 67,6%. Οι ερωτήσεις της ενότητας κλείνουν με μια γενική θεωρητική ερώτηση, όπου οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στο κατά πόσο πιστεύουν ότι η χρήση του Turnitin έχει συμβάλει στο πρόβλημα της λογοκλοπής. Δόθηκαν μια σειρά από επιλογές όπου και πάλι υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών (Πίνακας 26).

Πίνακας 26. Συμβολή του Turnitin στο πρόβλημα της λογοκλοπής

	Πλήθος	%
Σε λιγότερη λογοκλοπή	168	53,3
Στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής από τους φοιτητές του ιδρύματος	166	52,7

Στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής από το εκπαιδευτικό προσωπικό του ιδρύματος	152	48,3
Σε καλύτερη γνώση συγγραφής εργασιών (ορθή χρήση αναφορών, εισαγωγικών, βιβλιογραφίας κτλ)	132	41,9
Δεν άλλαξε τίποτα	17	5,4
Σε περισσότερη λογοκλοπή	0	0,0
Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ	48	15,2

N=315 · Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων

Ένα ποσοστό της τάξης του 53,3% πιστεύει ότι η χρήση του Turnitin οδήγησε στη μείωση της λογοκλοπής, ενώ ποσοστό 52,7% και 48,3% επέλεξαν ότι συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής από τους φοιτητές και από τους διδάσκοντες αντίστοιχα, η επιλογή αυτή και πάλι αναδεικνύει τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του εργαλείου.

Ένα ποσοστό της τάξης του 41,9% θεωρεί ότι η χρήση του βοηθά στην καλύτερη γνώση συγγραφής εργασιών (ορθή χρήση αναφορών, εισαγωγικών, βιβλιογραφίας κτλ) και άρα και πάλι αναγνωρίζει την εκπαιδευτική του διάσταση. Οι τέσσερις πρώτες απαντήσεις είναι κοντά στα ποσοστά και τελικά αποδεικνύουν ότι η γενική αίσθηση είναι ότι η χρήση του Turnitin βοήθησε πολλαπλά στο πρόβλημα της λογοκλοπής σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων. Τέλος μόλις ένα 5% πιστεύει ότι δεν άλλαξε τίποτα, ενώ ένα ποσοστό 15,2% επιλέγει το «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ»(Πίνακας 26).

Η τελευταία ερώτηση είναι διερευνητική και πιθανόν να συμβάλει σε βελτιωτικές προτάσεις και προς τη χρήση αλλά και ως προς το ίδιο το εργαλείο. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν στην ερώτηση «Τι θα θέλατε ένα πρόγραμμα λογοκλοπής να εντοπίζει;» και πάλι με δυνατότητα πολλαπλών επιλογών. Οι επιλογές φαίνονται στον Πίνακα 27.

Πίνακας 27. Ιδανικά Χαρακτηριστικά ενός προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής

	Πλήθος	%
Αντιγραφή εκτενών κομματιών από άλλη εργασία χωρίς παραπομπή	272	86,3
Αντιγραφή εκτενών κομματιών από το διαδίκτυο	266	84,4
Μετάφραση άρθρου/εργασίας κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	241	76,5
Παράφραση κειμένου, άρθρου κτλ. χωρίς σχετική αναφορά	186	59,0
Συγγραφή εργασίας επί αμοιβή	177	56,2
Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ	13	4,1

Στις επιλογές που έκαναν οι συμμετέχοντες διαφαίνεται αυτό που παρατηρήθηκε και στην πρώτη ερώτηση (Πίνακας 12) -η οποία αφορούσε τις περιπτώσεις που θεωρούν οι ερωτώμενοι ως λογοκλοπή-όπου οι ίδιες επιλογές εμφανίζουν παρόμοια ποσοστά. Σε ένα πρόγραμμα λοιπόν λογοκλοπής απαντούν ότι θα ήθελαν να εντοπίζει κατά 86,3% την αντιγραφή αποσπασμάτων από άλλες εργασίες, κατά 84,4% την αντιγραφή από το διαδίκτυο, κατά 76,5% τη μετάφραση χωρίς αναφορά, κατά 59% την παράφραση. Αυτό που ίσως είναι ένα στοιχείο νέο είναι η συγγραφή εργασίας επί αμοιβή που συγκεντρώνει το 56,2 % ένα πρόβλημα παλιό και διαχρονικό ταυτόχρονα που πλέον έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας όπως φαίνεται και από τη βιβλιογραφία (Κιουνρεκίς, Andrikopoulos, & Kokkinaki, 2021; Singh & Remenyi, 2016).

Τα συνολικά αποτελέσματα σχετικά με το Turnitin, τη χρήση, την αποτελεσματικότητα και τη συνεισφορά του μπορούν να συγκριθούν με άλλες σχετικές έρευνες όπως αυτές αναφέρονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 2.4.2.

Σε έρευνα που έκανε το ίδιο το Turnitin (2014) αλλά και σε άλλες δημοσιευμένες έρευνες όπως Baker et al., 2008; Hecker, Rice et Bryan, 2013) αποδεικνύεται ότι υπήρχε μείωση στο πρόβλημα της αντιγραφής κάτι στο οποίο συμφωνούν και οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα όπως φαίνεται στο Πίνακας 26 όπου στην ερώτηση «Ποια η συμβολή του Turnitin στο πρόβλημα της λογοκλοπής», οι συμμετέχοντες επιλέγουν την επιλογή ότι συνέβαλε σε λιγότερη λογοκλοπή και στην καλύτερη κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής σε φοιτητές και διδάσκοντες όπως και στην καλύτερη γνώση συγγραφής ακαδημαϊκών εργασιών χρήση αναφορών κτλ. με ποσοστά αντίστοιχα (53,3%, 52,7%, 48,3 και 41,9%).

Επίσης σε έρευνα των Chao et al., 2009) διαφαίνεται ότι η εκπαίδευση των φοιτητών οδήγησε στην μείωση της λογοκλοπής και όπως διαφαίνεται και στην παρούσα έρευνα και σε αυτήν την έρευνα (Chao et al., 2009) καταλήγουν ότι η έλλειψη δεξιοτήτων τεκμηρίωσης είναι ο πρωταρχικός λόγος ακούσιας ειδικά λογοκλοπής όπως έμμεσα απαντούν και οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα (Πίνακας 26). Επίσης σε έρευνα του Batane (2010) διαπιστώθηκε ότι το Turnitin μείωσε την λογοκλοπή αλλά δεν την απέτρεψε συνολικά και ένα άλλο σημείο που διαφαίνεται και από τις απαντήσεις στην παρούσα εργασία είναι ότι οι διδάσκοντες διαπιστώνουν τη χρησιμότητα του εργαλείου Turnitin αλλά αντιλαμβάνονται ότι η πρόληψη βρίσκεται στα δικά τους χέρια κάτι που διαφαίνεται από τις απαντήσεις στο Πίνακας 25, όπου οι διδάσκοντες έχουν αντιληφθεί ότι η αναφορά ομοιότητας απαιτεί

επεξεργασία και ερμηνεία από τους ίδιους αλλά και στις απαντήσεις στο Πίνακα 13 όπου αναφέρονται οι αιτίες λογοκλοπής. Διαφαίνεται και στην παρούσα έρευνα ότι με 83,5% οι διδάσκοντες πιστεύουν ότι η κύρια αιτία είναι η έλλειψη εμπειρίας στην ακαδημαϊκή γραφή και η έλλειψη κατανόησης της έννοιας της λογοκλοπής.

Το συμπέρασμα πάντως είναι ότι το Turnitin είναι ένα εργαλείο στα χέρια των καθηγητών που συμβάλει στην αποτροπή της λογοκλοπής αλλά ταυτόχρονα λειτουργεί και ως εκπαιδευτικό εργαλείο και ότι οι αναφορές που δίνει το μπορούν να αποτελέσουν ένα σημείο αναφοράς και συζήτησης για τη βελτίωση των δεξιοτήτων συγγραφής εργασιών των σπουδαστών (Αγοπ, 2017).

Κεφάλαιο 5. Συζήτηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις

5.1 Ανακεφαλαίωση

Η παρούσα έρευνα προσπάθησε να συμβάλει στη διερεύνηση των αντιλήψεων του διδακτικού προσωπικού στο θέμα της λογοκλοπής στα πανεπιστήμια. Η έρευνα αρχικά προσέγγισε βιβλιογραφικά το ζήτημα προσπαθώντας να ανιχνεύσει την έννοια του φαινομένου, την ιστορική του εξέλιξη, τη μελέτη του στον ακαδημαϊκό χώρο με αντικείμενο μελέτης τόσο τους φοιτητές όσο και τους διδάσκοντες, τις πολιτικές και πρακτικές που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπισή του και τέλος τα λογισμικά ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής. Τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας διερευνήθηκαν περαιτέρω με τη διεξαγωγή έρευνας σε διδάσκοντες τριών ελληνικών πανεπιστημίων, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Οι τρεις άξονες στους οποίους κινήθηκε η έρευνα αποτελούν ισάριθμα ερευνητικά ερωτήματα: 1) Πώς αντιλαμβάνονται τα μέλη του διδακτικού προσωπικού τη λογοκλοπή; 2) Πώς έχουν αντιμετωπίσει αποδεδειγμένες περιπτώσεις λογοκλοπής; 3) Ποια είναι η εμπειρία τους με το Turnitin; Μέσα από τις απαντήσεις των διδασκόντων επιβεβαιώθηκαν ευρήματα της βιβλιογραφικής έρευνας και αναδείχθηκαν οι αντιλήψεις σχετικά με το φαινόμενο της λογοκλοπής. Τα κύρια ευρήματα της έρευνας σχολιάζονται παρακάτω.

5.2 Συζήτηση / Συμπεράσματα

Προσπαθώντας να εντοπιστεί το πρόβλημα της λογοκλοπής από την πλευρά των διδασκόντων έγινε μια προσέγγιση του θέματος βιβλιογραφικά και μέσω του ερωτηματολογίου που συμπληρώθηκε.

Η βιβλιογραφία έχει δείξει ότι η λογοκλοπή είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί ιδιαίτερα την τριτοβάθμια εκπαίδευση και συνδέεται άμεσα με την ίδια την έννοια της αξιολόγησης είτε πρόκειται για τους σπουδαστές είτε πρόκειται για τους ίδιους τους διδάσκοντες. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία η λογοκλοπή αφορά πάντα την οικειοποίηση ή χρήση χωρίς την ανάλογη παραπομπή έργου τρίτου και μπορεί να γίνει εκούσια ή ακούσια. Πολλές έρευνες έχουν προσπαθήσει να δώσουν τη διάσταση του προβλήματος και να εντοπίσουν τα αίτια του

φαινομένου. Ως πιο αθώα αιτία καταγράφονται η άγνοια η οποία και μπορεί να δικαιολογηθεί από την πλευρά των φοιτητών αλλά όχι των ερευνητών μια που η συγγραφή εργασιών και δημοσιεύσεων αποτελεί το βασικό στοιχείο της ακαδημαϊκής τους υπόστασης. Καταλυτικό ρόλο φαίνεται να διαδραματίζει η εισβολή του διαδικτύου που έχει διευκολύνει πολύ τον εντοπισμό υλικού και την γρήγορή χρήση του. Το διαδίκτυο όμως όσο και αν διευκολύνει τη λογοκλοπή είναι και αυτό που προσφέρει τα εργαλεία για να την εμποδίσει. Τα σύγχρονα μέσα ανίχνευσης της στηρίζονται στο ίδιο το διαδίκτυο και στη σύγκριση του υλικού. Λογισμικά όπως το Turnitin που εξετάζεται, στηρίζονται στο υλικό του διαδικτύου και σαρώνουν τις πηγές με στόχο τον εντοπισμό ομοιότητας. Ως μειονέκτημά του διαφαίνεται ότι είναι η αδυναμία ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής σε μετάφραση από αγγλόφωνο υλικό σε άλλες όχι πολύ διαδομένες γλώσσες. Μια τέτοια είναι και η ελληνική. Επίσης άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι ότι μπορούν να διαφεύγουν της ανίχνευσης σκαναρισμένο υλικό, έντυπο, εικόνες, πίνακες ως εικόνες, αντικατάσταση ενός γράμματος με ένα ξενόγλωσσο, μετατροπή σε pdf κειμένου μη αναγνώσιμου κ.ά. Μεγάλο πρόβλημα επίσης αποτελεί το φαινόμενο του ghost writing & contract writer με τη χρήση εκμισθωμένων ενδιάμεσων για τη συγγραφή εργασιών. Τέλος η επιδημία covid και η επικράτηση της διαδικτυακής/online εκπαίδευσης και των διαδικτυακών/online εξετάσεων έφερε στο προσκήνιο και το πρόβλημα των ghost students όπου φοιτητές ή και οργανωμένα φροντιστήρια αναλαμβάνουν να δώσουν εξετάσεις στη θέση άλλου με το ανάλογο αντίτιμο. Μεγάλο μέρος των διδασκόντων υποπεύονται την αντιγραφή ή την εκμίσθωση τρίτου για συγγραφή της εργασίας αλλά δυσκολεύονται να το αποδείξουν.

Πολλές φορές επίσης σε προπτυχιακό επίπεδο οι φοιτητές αντιγράφουν είτε από το διαδίκτυο είτε από παλαιότερες εργασίες συμφοιτητών τους. Δεν είναι λίγοι οι καθηγητές που θεωρούν το Turnitin ως πανάκεια στο πρόβλημα της λογοκλοπής. Με τη χρήση του όμως αλλά και με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο διαφαίνεται ότι έχουν κατανοήσει τον προληπτικό ρόλο του και το συμβουλευτικό χαρακτήρα ως εργαλείο ανίχνευσης και πρόληψης της λογοκλοπής και της αντιγραφής.

Μελετήθηκαν τρία ιδρύματα. Από αυτά τα δύο ΑΠΘ και ΕΑΠ έχουν μακρά πορεία χρήσης λογισμικού ανίχνευσης λογοκλοπής (αρχικά το λογισμικό EPhorus και στη συνέχεια Turnitin) και το ΠΑΔΑ που έχει αποκτήσει το λογισμικό τα τελευταία χρόνια.

Ενδιαφέρον έχει ότι τα τελευταία χρόνια γίνεται περισσότερος λόγος για τα θέματα της λογοκλοπής. Ήδη από το προεδρικό διάταγμα για τα ΑΕΙ 160/2008 η λογοκλοπή αναφέρεται ως πειθαρχικό παράπτωμα για όλες τις κατηγορίες διδακτικού – ερευνητικού προσωπικού

(μέλη ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ) καθώς και για τους προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες. Επίσης αναφορά στο θέμα διαπιστώθηκε ότι γίνεται σε εσωτερικούς κανονισμούς ιδρυμάτων αλλά και στους Κανονισμούς Αρχών και Λειτουργίας της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας.

Στη συγκεκριμένη έρευνα έγινε προσπάθεια να καταγραφούν οι απόψεις για τη λογοκλοπή και τη χρήση του προγράμματος Turnitin από τα μέλη ΔΕΠ των τριών ιδρυμάτων. Για το θέμα της λογοκλοπής έχουν γίνει και παλαιότερα έρευνες κυρίως σε φοιτητές. Η διαφοροποίηση είναι ότι η συγκεκριμένη έρευνα αφορά στους καθηγητές και στη χρήση του συγκεκριμένου προγράμματος. Ήδη έχουν συμπληρωθεί πέντε χρόνια χρήσης του από τα δύο ιδρύματα (ΕΑΠ και ΑΠΘ) και σχεδόν τρία στο ΠΑΔΑ. Οι χρήστες του αυξάνονται συνέχεια και οι συνθήκες μπορεί να θεωρηθούν ώριμες για ανάδραση από τη χρήση του εργαλείου.

5.2.1 Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα

1. Πώς αντιλαμβάνονται τα μέλη του διδακτικού προσωπικού τη λογοκλοπή; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Τι θεωρούν λογοκλοπή; Σε ποιο πλαίσιο της εργασίας τους και πόσο συχνά συναντούν το φαινόμενο; Κάνουν διάκριση μεταξύ διαφορετικών ειδών λογοκλοπής; Πόσο σοβαρή θεωρούν κάθε περίπτωση;

Σε ότι αφορά το πρώτο ερώτημα δεν τέθηκε η ερώτηση αν γνωρίζουν τι είναι λογοκλοπή, γιατί θεωρήθηκε δεδομένο για τα εκπαιδευτικά μέλη η γνώση της και βασική προϋπόθεση για το ερωτηματολόγιο με τη λογική ότι αφορούσε διδάσκοντες και όχι σπουδαστές. Επομένως ζητήθηκε η υποκειμενική άποψή τους μέσα από δεδομένες εναλλακτικές περιπτώσεις λογοκλοπής βασισμένες σε έγκριτη βιβλιογραφία ορισμού του όρου. Στις απαντήσεις δεν υπήρχε κάποια που να συγκέντρωνε τη συντριπτική πλειοψηφία μάλλον υπήρχε ισόποσος καταμερισμός και επίσης αξιοσημείωτο είναι ότι περίπου 100 άτομα το 1/3 δηλαδή των ερωτηθέντων επέλεξαν την επιλογή «όλα τα παραπάνω» χωρίς διάκριση σε κάποιο από αυτά. Ο σχεδόν ισόποσος καταμερισμός στις απαντήσεις, αποδεικνύει τη γνώση επακριβώς της έννοιας της λογοκλοπής ακόμη και η επιλογή όλα τα παραπάνω δείχνει τη γνώση του προβλήματος της λογοκλοπής (Πίνακας 12).

Ενώ, όταν κλήθηκαν να επιλέξουν από τις ίδιες εναλλακτικές τις τρεις πιο σημαντικές και τις τρεις πιο ασήμαντες (Εικόνα 7) σχεδόν όλοι (98,1%) απάντησαν την «Αντιγραφή εκτενών αποσπασμάτων από άλλη πηγή χωρίς τη χρήση εισαγωγικών και χωρίς σχετική αναφορά» ως

την πιο σημαντική περίπτωση λογοκλοπής. Αντίθετα, όταν έπρεπε να επιλέξουν τρεις περιπτώσεις που είναι οι λιγότερο σοβαρές τα ποσοστά διαμοιράστηκαν στην αυτολοκλοπή, στις ελλιπείς βιβλιογραφικές αναφορές και στη συμπερίληψη αναφορών που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Φαίνεται ότι οι διδάσκοντες δεν θεωρούν ιδιαίτερα σημαντικό παράπτωμα την αυτολοκλοπή μια που πρόκειται για έργο του ίδιου και θεωρούν ότι ο κάθε δημιουργός έχει κάθε δικαίωμα να το ξαναχρησιμοποιήσει ελεύθερα, γιατί είναι προσωπικό του δημιούργημα (Εικόνα 7). Οι επόμενες δύο επιλογές αποδεικνύουν ότι τα λάθη στη βιβλιογραφία επίσης δεν είναι τόσο σημαντικά για τους διδάσκοντες. Κάτι που δείχνει ότι θεωρείται διαδικαστικό λάθος ή άγνοιας. Πιθανόν να διαφαίνεται ότι δεν αλλοιώνει το τελικό αποτέλεσμα της συγγραφής εργασίας.

Υπάρχει λοιπόν μια ομοφωνία στις περιπτώσεις λογοκλοπής και στην κατάταξή τους σε μια αξιολογική κλίμακα ως σημαντικές ή ασήμαντες που υποδηλώνουν ότι γνωρίζουν καλά τα σχετικά θέματα της λογοκλοπής και οι περισσότεροι ευθυγραμμίζονται στο τι είναι λογοκλοπή. Αυτό δείχνει ότι τα περισσότερα μέλη ΔΕΠ εξετάζουν παρόμοια τις εργασίες και τις αξιολογούν με παρόμοιο τρόπο.

Οι περιπτώσεις λογοκλοπής που δόθηκαν ως επιλογές, δεν διαφοροποιούνται για τους διδάσκοντες είτε, όταν τις διαπράττει κάποιος φοιτητής είτε συνάδελφος τους. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει καμία εύνοια για τους συναδέλφους τους ή κάποια ιδιαίτερη αυστηρότητα στους φοιτητές αλλά τους αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο, θεωρώντας τη λογοκλοπή ένα σοβαρότερο αδίκημα για όλους. Η επιλογή αυτής της ερώτησης είχε αυτό το στόχο τη διερεύνηση της πιθανής διαφοροποίησής τους στη λογική της συναδελφικής αλληλεγγύης και της πιθανής τιμωρητικής στάσης απέναντι στους φοιτητές κάτι όμως που δεν διαφάνηκε στις απαντήσεις.

Όσον αφορά το θέμα των αιτιών στους φοιτητές τα πράγματα είναι αρκετά ξεκάθαρα και μάλλον οι περισσότεροι διδάσκοντες συμφωνούν και με τα συμπεράσματα της βιβλιογραφίας 2.2.3 ως αιτίες της ακαδημαϊκής ανεντιμότητας, θεωρώντας ως κυρίαρχη άποψη την έλλειψη εμπειρίας στη συγγραφή εργασιών και τη σχετική άγνοια του τρόπου συγγραφής. Η έλλειψη εμπειρίας και η άγνοια λοιπόν κατέχει την κυρίαρχη θέση στις απαντήσεις με το πρόβλημα της λογοκλοπής να κυριαρχεί επίσης στις προπτυχιακές εργασίες κυρίως.

Και αυτή η απάντηση συνάδει με τη βιβλιογραφία μια που στις περισσότερες έρευνες το μεγάλο πρόβλημα εντοπίζεται στους προπτυχιακούς φοιτητές και έπονται οι μεταπτυχιακοί.

Οι προπτυχιακοί φοιτητές είναι αριθμητικά πολύ περισσότεροι και είναι λογικό να είναι πολύ πιο δύσκολος ο εντοπισμός της λογοκλοπής. Όσο οι βαθμίδες αλλάζουν μειώνονται αριθμητικά και είναι πολύ πιο στενή η επαφή των διδασκόντων με τους φοιτητές τους και άρα πιο εύκολος ο έλεγχος αυτών. Επίσης σε πολλές περιπτώσεις σε επίπεδο διδακτορικού φοιτητές και διδάσκοντες δημοσιεύουν από κοινού οπότε είναι πολύ πιο εύκολος ο έλεγχος της λογοκλοπής (Καφαντάρης, Βήμα 2012).

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα

2. Πώς έχουν αντιμετωπίσει αποδεδειγμένες περιπτώσεις λογοκλοπής; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Υπάρχει σχετικό θεσμικό πλαίσιο στο πανεπιστήμιο όπου εργάζονται; Πώς το έχουν εφαρμόσει; Ποιους τρόπους θεωρούν ως πιο αποτελεσματικούς ή πιο ενδεδειγμένους για την αντιμετώπιση του φαινομένου;

Σε μια δέσμη ερωτήσεων που αφορούσαν τη γνώση του νομικού πλαισίου, δηλαδή κατά πόσο υπάρχει σχετική αναγραφή στον οδηγό σπουδών ή σε επίσημο ΦΕΚ η κυρίαρχη απάντηση είναι η άγνοια. Η οποία είναι ακόμη πιο έντονη όταν η ερώτηση αφορά ΦΕΚ. Η έλλειψη ενημέρωσης υποδηλώνει ένα υπάρχων πρόβλημα για όλα τα ιδρύματα ειδικά για τα υπερμεγέθη ιδρύματα. Πολλά προβλήματα έχουν ως αιτία τη γραφειοκρατική δομή των ιδρυμάτων στην Ελλάδα και τη μη σωστή διοχέτευση της πληροφορίας στους ενδιαφερόμενους. Οι ίδιοι θεωρούν ότι δεν υπάρχει σχετική αναφορά σε οδηγούς σπουδών ή ΦΕΚ είτε από αμέλεια, είτε επειδή το ίδρυμα δεν έχει δώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές. Το ότι οι άλλες δυο επιλογές δεν συγκεντρώνουν παρά ελάχιστο ποσοστό (το τμήμα δεν έχει αντιληφθεί τη λογοκλοπή, ή δεν την θεωρεί σοβαρό θέμα) έμμεσα δείχνει ότι το θέμα της λογοκλοπής είναι και γνωστό σε όλους, τους απασχολεί και το γνωρίζουν όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα.

Στην ερώτηση για το αν υπάρχει επιτροπή δεοντολογίας η άγνοια και πάλι είναι κυρίαρχη. Το πρόβλημα αυτό δείχνει είτε έλλειψη ενημέρωσης είτε λάθος στην επικοινωνιακή πολιτική του ιδρύματος το οποίο δεν επικοινωνεί βασικά θέματα που αφορούν τα μέλη της και το θέμα είναι και πάλι διοικητικό. Η άγνοια είναι και πάλι κυρίαρχη και στην ερώτηση αν υπάρχει κανονισμός ή επίσημη πολιτική.

Οι απαντήσεις σε αυτό το σημείο δείχνουν ότι πρέπει να αλλάξει η πολιτική του ιδρύματος, γιατί οι περισσότεροι ναι μεν δηλώνουν άγνοια στο αν υπάρχει επιτροπή ή κανονισμός αλλά σχεδόν όλοι θέλουν και να υπάρχει επιτροπή και να υπάρχει επίσημη

αναφορά σε επίσημα έγγραφα του τμήματος, σχολής αλλά και του ιδρύματος. Δεν γνωρίζουν άρα αν υπάρχει επιτροπή, δεν γνωρίζουν αν αναγράφεται σε επίσημα έγγραφα, αλλά και θέλουν να υπάρχει επιτροπή και θέλουν θεσμική διευθέτηση του θέματος της λογοκλοπής.

Η ανάγκη επίσημης οδηγίας διατρέχει όλες τις απαντήσεις. Αυτό ίσως να δείχνει εν μέρει και μια έμμεση ανάγκη θεσμικής κατοχύρωσης από την πλευρά του ιδρύματος της οποιασδήποτε απόφασης του διδάσκοντος για το αν έχει διαπράξει ή όχι ο σπουδαστής ή ο συνάδελφος, λογοκλοπή ή ίσως αυτή η απόφαση να εναπόκειται σε ένα ανώτερο όργανο του ιδρύματος εξουσιοδοτημένο με αυτήν την αρμοδιότητα, όπως η Επιτροπή. Μια τέτοια πολιτική μπορεί να δώσει μια ασφάλεια τόσο στον ενάγοντα όσο και για το εναγόμενο. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι υποθέσεις αυτές έχουν φτάσει να επιλυθούν δικαστικά. Φυσικά η ύπαρξη επιτροπής ή θεσμικού οργάνου δεν μπορεί να εμποδίσει τον οποιοδήποτε που θεωρεί ότι θίγεται να καταφύγει στην δικαστική επίλυση του θέματος ειδικά αν πρόκειται για διδακτορικό τίτλο ή για καθηγητική θέση.

Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα δεν διασαφηνίζει την περίπτωση λογοκλοπής και νομικά εντάσσεται ως παραβίαση της πνευματικής ιδιοκτησίας. Σε πολλές μεταπτυχιακές και διδακτορικές εργασίες σε ανώτατα ιδρύματα, υποχρεώνονται οι φοιτητές να δηλώσουν υπό τη μορφή υπεύθυνης δήλωσης ότι είναι οι συγγραφείς του έργου και ότι έχουν «αναφέρει» ή «παραπέμψει» στις πηγές που χρησιμοποίησαν ([Κανονισμός Λογοκλοπής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2021](#)); [Το αδίκημα της λογοκλοπής, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ, c20215](#)).

Ενδιαφέρον έχουν οι απαντήσεις για τη σύσταση επιτροπής, τόσο στα μέλη όσο και στα καθήκοντά τους. Η συντριπτική πλειοψηφία θα ήθελε να αποτελείται από καθηγητές του ιδρύματος αλλά και από νομικούς. Μια απλή ερμηνεία είναι ότι οι ίδιοι οι διδάσκοντες θέλουν να έχουν εμπλοκή σε αυτό το θέμα που τους αφορά αλλά αναγνωρίζουν και την εξειδικευμένη χροιά του, αναγνωρίζοντας την ανάγκη νομικής συνδρομής. Η επιλογή της ανάθεσης δείχνει ότι εμπιστεύονται τις διοικητικές αρχές του ιδρύματος ή του τμήματος τους που θα επιλέξει τα μέλη των επιτροπών αυτών.

Όσον αφορά το ρόλο που πρέπει να έχει ένα πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής όπως το Turnitin, κυρίαρχη απάντηση είναι ο εκπαιδευτικός ρόλος της επιτροπής κάτι που υποδηλώνει την ανάγκη εκπαίδευσης που αισθάνονται οι διδάσκοντες και άρα έμμεσα υπάρχει μια παραδοχή άγνοιας των διαστάσεων του φαινομένου. Όσον αφορά στη

διερεύνηση των καταγγελιών οι απαντήσεις στην έρευνα ανέδειξαν έμμεσα και μια αγωνία για άδικες κατηγορίες και αντεγκλήσεις που θα υποκρύπτουν εμπάθεια και άλλα κίνητρα μη εκπαιδευτικά ή ερευνητικά. Ενδιαφέρον έχει ότι η επιβολή ποινών συγκεντρώνει αρκετά μικρό ποσοστό και άρα διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει τιμωρητική διάθεση από τη πλευρά των διδασκόντων, οι οποίοι θεωρούν ότι δεν υπάρχει δόλος αλλά μάλλον άγνοια ή αμέλεια. Διαφαίνεται ότι οι διδάσκοντες έχουν ως στόχο να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο ως βοηθητικό μέσο που θα διευκολύνει τους ίδιους και θα εκγυμνάσει σωστά τους σπουδαστές στη συγγραφή εργασιών εναρμονισμένες με τα ακαδημαϊκά κριτήρια.

Σχετικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα

3. Ποια είναι η εμπειρία τους με το Turnitin; Αυτό το ερώτημα μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα, όπως: Σε ποιες δραστηριότητες χρησιμοποιούν το Turnitin; Πως χρησιμοποιούν το εργαλείο όσον αφορά τις επιλογές που δίνει; Πόσο ικανοποιητικά θεωρούν τα αποτελέσματα που ανιχνεύει το Turnitin;

Σχετικά με τα παραπάνω ερωτήματα βλέπουμε ότι οι περισσότεροι που απάντησαν το χρησιμοποιούν είτε στη διαδικτυακή μορφή είτε ενσωματωμένο στο πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης ή και στα δύο. Έχει ενδιαφέρον ότι αθροιστικά το ποσοστό είναι κοντά στο 80%. Αυτό δείχνει ότι το πρόγραμμα τυγχάνει πλέον ευρείας αποδοχής. Σίγουρα η ενσωμάτωσή του στο πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης βοηθά στη χρήση και την αποδοχή του, ειδικά με τη γενίκευση της χρήσης των προγραμμάτων ηλεκτρονικής μάθησης την περίοδο της πανδημίας. Υπάρχει βέβαια και ένα μικρό ποσοστό 13,3 % που δηλώνει ότι δεν το χρησιμοποιεί. Η παρούσα εργασία δεν προχώρησε σε περαιτέρω διερεύνηση των αιτιών του ποσοστού. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει σε μεταγενέστερη έρευνα με συνεντεύξεις που θα μπορούσαν να δώσουν σαφέστερες απαντήσεις.

Ένα εύρημα που θα μπορούσε να απασχολήσει τις βιβλιοθήκες είναι ότι με συντριπτική πλειοψηφία, οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι η ενημέρωση στους φοιτητές για το πρόγραμμα ανίχνευσης λογοκλοπής γίνεται από τους διδάσκοντες, εδώ θα μπορούσε η βιβλιοθήκη να διεκδικήσει ένα ρόλο.

Γενικά το Turnitin θεωρείται αποτελεσματικό εργαλείο από τους περισσότερους και εύχρηστο. Δεν αντιμετωπίζονται προφανώς ιδιαίτερα προβλήματα στη χρήση του. Άλλωστε στα περισσότερα ιδρύματα το χρησιμοποιούν αρκετά χρόνια και οι διδάσκοντες πλέον θεωρούνται ικανοί και εξοικειωμένοι χρήστες. Έχει ενδιαφέρον η επικέντρωση στο Similarity

Report μια που αυτό αποτελεί το αποτέλεσμα της χρήσης. Πολλοί φοιτητές θεωρούν το ποσοστό ως αυτό που ορίζει εν τέλει τη λογοκλοπή. Από το ερωτηματολόγιο διαφαίνεται ότι οι διδάσκοντες έχουν αντιληφθεί ότι απαιτεί μεγάλη προσοχή στην ερμηνεία του και ότι προφανώς το ποσοστό από μόνο του δεν αποτελεί απόδειξη λογοκλοπής αλλά ένδειξη.

Διαφαίνεται επίσης ότι η χρήση του προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής για τους περισσότερους διδάσκοντες έχει βοηθήσει πολύ και σε λιγότερη λογοκλοπή αλλά και στην καλύτερη προσέγγιση του φαινομένου. Είναι εντυπωσιακό ότι μόνο 17 άτομα από τα 315 απάντησαν ότι δεν άλλαξε τίποτα. Φαίνεται λοιπόν ότι οι περισσότεροι διδάσκοντες το θεωρούν ένα πολύτιμο εργαλείο που τους βοηθά να προσεγγίσουν το θέμα της λογοκλοπής και να προβούν και σε κάποιες παρεμβάσεις εκπαιδευτικού τύπου για την πρόληψη και την αντιμετώπισή του.

5.3 Πρακτικές προεκτάσεις της έρευνας

Από την έρευνα επιβεβαιώνεται ότι τα προγράμματα ανίχνευσης λογοκλοπής έχουν ενταχθεί στο εγκεκριμένο ακαδημαϊκό πρόγραμμα. Τόσο οι ακαδημαϊκοί όσο και οι φοιτητές πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτή την πραγματικότητα και να ακολουθήσουν την ακαδημαϊκή κουλτούρα του ιδρύματος στο οποίο ανήκουν. Τα λογισμικά αυτά μπορούν να είναι μέρος μιας γενικότερης στρατηγικής που καλείται να εφαρμόσει το ίδρυμα στο πλαίσιο της ανάπτυξης και εφαρμογής της ακαδημαϊκής εντιμότητας στα μέλη της. Η απλή χρήση του εργαλείου ως ένα ποσοτικό εργαλείο δεν μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης που αποτελεί στόχο ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος. Από το σύνολο των απαντήσεων είναι φανερό ότι οι διδάσκοντες γνωρίζουν το θέμα, τους απασχολεί και το αντιλαμβάνονται όχι τιμωρητικά αλλά εκπαιδευτικά όπως και θα έπρεπε.

Ένα σημείο που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι πρέπει να συστηματοποιηθεί η έννοια της εκπαίδευσης στο θέμα της λογοκλοπής. Όπως διαφάνηκε και από τη βιβλιογραφία η λογοκλοπή έχει συνδεθεί γενικά με την έννοια της αξιολόγησης αλλά και με την σύγχρονη μορφή που έχει λάβει η εκπαίδευση ως ανταγωνιστικό πεδίο συλλογής τίτλων που οδηγούν σε καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση και διασφάλιση θέσης και κύρους.

Ποιος όμως είναι ο λόγος της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης αν όχι και η εκμάθηση ακαδημαϊκής γραφής; Απαιτείται επομένως η ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου μέσω δράσεων και όχι μόνο με νομοθετικές κούφια παρεμβάσεις που δεν αλλάζουν την ουσία του προβλήματος. Ο εμπλουτισμός των μαθημάτων με επιπλέον μαθησιακούς στόχους για την

εκπαίδευση στην ακαδημαϊκή γραφή ή ακόμα και η ένταξη εξειδικευμένου μαθήματος στο πρόγραμμα σπουδών θα βοηθούσε τους σπουδαστές να εξασκηθούν στην ακαδημαϊκή γραφή και να μην έρχονται αντιμέτωποι με το φαινόμενο αυτότην κρίσιμη στιγμή της τελικής συγγραφής εργασίας.

Η βιβλιοθήκη θα μπορούσε να συμβάλει με τις γνώσεις της στα εργαλεία έρευνας, βιβλιογραφικής επισκόπησης, χρήσης δομημένης βιβλιογραφίας στη στήριξη τέτοιων μαθημάτων. Οι σπουδαστές θα μπορούσαν από τη δευτεροβάθμια ακόμη εκπαίδευση να έρθουν σε επαφή με την έννοια της βιβλιογραφίας και τις ορθές πρακτικές αναζήτησης. Μια συντονισμένη δράση με σχετική χάραξη πολιτικής θα συστηματοποιούσε τις ενέργειες για την πρόληψη και την ορθή εκμάθηση της ακαδημαϊκής γραφής. Επίσης για τη χρήση του προγράμματος ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin θα πρέπει συστηματικά να στηριχθεί στη συνεργατική χρήση του ανάμεσα σε σπουδαστές και διδάσκοντες. Το λογισμικό δίνει πολλές δυνατότητες και το περιβάλλον μπορεί να αξιοποιηθεί και ως ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης. Έχει τη δυνατότητα πολλαπλής υποβολής, αφού πρώτα ο σπουδαστής διορθώσει τα λάθη του. Επίσης η δυνατότητα αναλυτικής παρουσίασης των πρωτότυπων πηγών αντιγραφής προσφέρει μια συνολική εικόνα των πηγών με εύκολη και άμεση πρόσβαση σε αυτές.

5.4 Μελλοντικές επεκτάσεις

Η έρευνα αυτή αφορούσε μόνο τρία ιδρύματα. Θα μπορούσε μελλοντικά να επεκταθεί σε όλα ή σε περισσότερα ιδρύματα. Επίσης μια συνοδευτική ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις θα βοηθούσε στο να διευκρινιστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η στάση των διδασκόντων. Επίσης η έρευνα θα μπορούσε να καταταμηθεί σε ομάδες ενδιαφέροντος προπτυχιακούς φοιτητές, μεταπτυχιακούς φοιτητές, διδάκτορες αλλά και διδάσκοντες αποκλειστικά. Επίσης θα είχε ενδιαφέρον η επανάληψη της έρευνας σε τακτά χρονικά διαστήματα με τους ίδιους ή και διαφορετικούς αποδέκτες και την συγκριτική μελέτη αυτών. Η πιθανή εγκατάσταση μιας μόνιμης βάσης διεξαγωγής έρευνας και η πρόσβαση στα στοιχεία αυτά αλλά και η εμπλοκή και θεσμικών παραγόντων από τις διοικήσεις ή και το υπουργείο θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στη δημιουργία μιας ενιαίας πολιτικής αντιμετώπισης και πρόληψης της λογοκλοπής. Επίσης μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να αφορά και τη διοίκηση του ιδρύματος σε θέματα θεσμικά και διορισμού Επιτροπών ή καθορισμό καθηκόντων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Amos, K.A. (2014). The ethics of scholarly publishing: exploring differences in plagiarism and duplicate publication across nations. *Journal of the Medical Library Association* 102(2), 87–91. doi: 10.3163/1536-5050.102.2.005
- Anderson, R. (2016). The difference between copyright infringement and plagiarism -and why it matters. *ACORN: The Journal of Perioperative Nursing in Australia*, 29(4), 50-51. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.504523406983878>
- Anderman, E. M., & Koenka, A. C. (2017). The relation between academic motivation and cheating. *Theory Into Practice*, 56(2), 95-102. doi:10.1080/00405841.2017.1308172
- Arnold, M., & Levin, S. (2021, 22 June). The Difference Between Plagiarism and Copyright Infringement [Blog post]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://copyrightalliance.org/differences-copyright-infringement-plagiarism/>
- Ashworth, P., Bannister, P., Thorne, P., & Students on the Qualitative Research. (1997). Guilty in whose eyes? university students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in Higher Education*, 22(2), 187-203. doi:10.1080/03075079712331381034
- Ayon, N. S. (2017). Students' and Instructors' Perceptions of Turnitin: A Plagiarism Deterrent?. *Creative education*, 8(13), 2091. doi:10.4236/ce.2017.813141
- Bailey, J. (2011, 4 October). The World's First "Plagiarism" Case [Blog post]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.plagiarismtoday.com/2011/10/04/the-world%E2%80%99s-first-plagiarism-case/>
- Baker, R. K., Thornton, B., & Adams, M. (2008). An evaluation of the effectiveness of Turnitin.com as a tool for reducing plagiarism in graduate student term papers. *College Teaching Methods & Styles Journal (CTMS)*, 4(9), 1-4. doi:10.19030/ctms.v4i9.5564
- Baran, L., & Jonason, P. K. (2020). Academic dishonesty among university students: The roles of the psychopathy, motivation, and self-efficacy. *PLOS ONE*, 15(8). doi:10.1371/journal.pone.0238141
- Bartlett, T. (March, 20, 2009) Cheating Goes Global as Essay Mills Multiply. *The Chronicle of Higher Education*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.chronicle.com/article/cheating-goes-global-as-essay-mills-multiply/>
- Batane, T. (2010). Turning to Turnitin to Fight Plagiarism among University Students. *Journal of Educational Technology & Society*, 13(2), 1–12. <http://www.istor.org/stable/jeductechsoci.13.2.1>
- Benincasa, L. (2013). *Αντιγραφή στις εξετάσεις και φοιτητική κουλτούρα: μια εμπειρική έρευνα*. Αθήνα: Επίκεντρο.

- Bennett, K. K., Behrendt, L. S., & Boothby, J. L. (2011). Instructor perceptions of plagiarism. *Teaching of Psychology, 38*(1), 29-35. doi:10.1177/0098628310390851
- Bennett, R. (2005). Factors associated with student plagiarism in a post-1992 university. *Assessment & Evaluation in Higher Education, 30*(2), 137-162. doi:10.1080/0260293042000264244
- Bens, S. L. (2010). *Senior education students' understandings of academic honesty and dishonesty* (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan, Canada). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://harvest.usask.ca/handle/10388/etd-09192010-154127>
- Berghel, H. L., & Sallach, D. L. (1985). Computer program plagiarism detection: The limits of the Halstead metric. *Journal of Educational Computing Research, 1*(3), 295-315. doi:10.2190/0YUM-N42T-BW7G-6D5E
- Blum, S. D. (2010). *My word!: Plagiarism and college culture*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Bowers, W. J. (1964). *Student Dishonesty and Its Control in College*. New York: Bureau of Applied Social Research, Columbia University.
- Braumoeller, B. F., & Gaines, B. J. (2001). Actions Do Speak Louder than Words: Deterring Plagiarism with the Use of Plagiarism-Detection Software. *PS: Political Science and Politics, 34*(4), 835–839. <http://www.jstor.org/stable/1350278>
- Brennan, T. (2015). *The effect of turinitin.com on non-traditional, graduate student awareness, behavior and trust* (Order No. 3709917). Available from ProQuest Central; ProQuest Dissertations & Theses Global. (1690254187). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.proquest.com/dissertations-theses/effect-turinitin-com-on-non-traditional-graduate/docview/1690254187/se-2?accountid=8359>
- Bretag, T. (Ed.). (2016). *Handbook of academic integrity*. Singapore: Springer. doi: 10.1007/978-981-287-098-8
- Bretag T., Mahmud S. (2015). A Conceptual Framework for Implementing Exemplary Academic Integrity Policy in Australian Higher Education. In: Bretag T. (eds) *Handbook of Academic Integrity*. Springer, Singapore. doi:10.1007/978-981-287-079-7_24-1
- Butler, D. *Journals step up plagiarism policing. Nature 466, 167 (2010).* <https://doi.org/10.1038/466167a>
- Carter, C. B., & Blanford, C. F. (2016). Plagiarism and detection. *Journal of Materials Science, 51*(15), 7047-7048. doi:10.1007/s10853-016-0004-7

- Carter, T. M. (1929). Cheating as Seen by College Students. *International Journal of Ethics*, 39(3), 341–355. <http://www.jstor.org/stable/2378369>
- Carver, J. D., Dellva, B., Emmanuel, P. J., & Parchure, R. (2011). Ethical considerations in scientific writing. *Indian journal of sexually transmitted diseases and AIDS*, 32(2), 124–128. doi:10.4103/0253-7184.85425
- Chace, W. M. (2012). Cover Story: A Question of Honor: Cheating on campus undermines the reputation of our universities and the value of their degrees. Now is the time for students themselves to stop it. *The American Scholar*, 81(2), 20–32. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://www.jstor.org/stable/41435178>
- Chao, C. A., Wilhelm, W., & Neureuther, B. D. (2009). A Study of Electronic Detection and Pedagogical Approaches for Reducing Plagiarism. *The Delta Pi Epsilon Journal*, L1, 31-42. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.proquest.com/scholarly-journals/study-electronic-detection-pedagogical-approaches/docview/195588928/se-2?accountid=8359>
- Cicutto, L. (2008). Plagiarism: avoiding the peril in scientific writing. *Chest*, 133(2), 579-581. doi: 10.1378/chest.07-2326
- Clarke, R. (2006). Plagiarism by academics: More complex than it seems. *Journal of the Association for Information Systems*, 7(2). doi:10.17705/1jais.00081
- Çolak, M. K., & Glendinning, I. (2021). Embracing community-building in online classes to promote academic integrity. *The Literacy Trek*, 7(1), 5-33. doi:10.47216/literacytrek.901935
- Connors, R. J. (1998). The rhetoric of citation systems—Part I: The development of annotation structures from the renaissance to 1900. *Rhetoric Review*, 17(1), 6-48. doi:10.1080/07350199809359230
- Connors, R. J. (1999). The Rhetoric of Citation Systems—part II: Competing epistemic values in Citation. *Rhetoric Review*, 17(2), 219-245. doi:10.1080/07350199909359242
- Culwin, F., & Lancaster, T. (2001). Plagiarism, prevention, deterrence and detection. *Higher Education Academy*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.462.300&rep=rep1&type=pdf>
- Davis, S. F., Grover, C. A., Becker, A. H., & McGregor, L. N. (1992). Academic Dishonesty: Prevalence, Determinants, Techniques, and Punishments. *Teaching of Psychology*, 19(1), 16–20. doi:10.1207/s15328023top1901_3
- De Maio, C., Dixon, K., & Yeo, S. (2020). Responding to student plagiarism in Western Australian Universities: The disconnect between policy and academic staff. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 42(1), 102-116. doi:10.1080/1360080x.2019.1662927

- Demoliou, C., Kokkinaki, A., & Glendinning, I. (2013). *Plagiarism Policies in the Hellenic Republic (Greece): full report*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από [https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/803/Plagiarism%20Policies%20in%20the%20Hellenic%20Republic%20\(Greece\).pdf?sequence=2](https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/803/Plagiarism%20Policies%20in%20the%20Hellenic%20Republic%20(Greece).pdf?sequence=2)
- Devlin, M., & Gray, K. (2007). In their own words: A qualitative study of the reasons Australian university students plagiarize. *Higher Education Research & Development*, 26(2), 181-198. doi:10.1080/07294360701310805
- Eaton, S. E. (2017). Comparative analysis of institutional policy definitions of plagiarism: A Pan-Canadian University study. *Interchange*, 48(3), 271-281. doi:10.1007/s10780-017-9300-7
- Elander, J., Pittam, G., Lusher, J., Fox, P., & Payne, N. (2010). Evaluation of an intervention to help students avoid unintentional plagiarism by improving their authorial identity. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 35(2), 157–171. doi:10.1080/02602930802687745
- Ercegovac, Z., & Richardson, J. V. (2004). Academic dishonesty, plagiarism included, in the digital age: A literature review. *College & Research Libraries*, 65(4), 301-318. doi:10.5860/crl.65.4.301
- Evering, L. C., & Moorman, G. (2012). Rethinking plagiarism in the digital age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44. doi: 10.1002/JAAL.00100
- Fishman T. (2016). Academic Integrity as an Educational Concept, Concern and Movement in US Institutions of Higher Learning. In: Bretag T. (eds). *Handbook of Academic Integrity* (pp. 7-21). Singapore: Springer Singapore. doi: 10.1007/978-981-287-098-8_1
- Foltýnek, T., Dlabolová, D., Anohina-Naumeca, A., Razi, S., Kravjar, J., Kamzola, L., . . . Weber-Wulff, D. (2020). Testing of support tools for plagiarism detection. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17(1). doi:10.1186/s41239-020-00192-4
- Gamage, K. A., Silva, E. K., & Gunawardhana, N. (2020). Online delivery and assessment during COVID-19: Safeguarding academic integrity. *Education Sciences*, 10(11), 301. doi:10.3390/educsci10110301
- Gasparyan, A. Y., Nurmashev, B., Seksenbayev, B., Trukhachev, V. I., Kostyukova, E. I., & Kitay, G. D. (2017). Plagiarism in the Context of Education and Evolving Detection Strategies. *Journal of Korean medical science*, 32(8), 1220–1227. doi:10.3346/jkms.2017.32.8.1220
- Gipp, B., & Meuschke, N. (2011, September). Citation pattern matching algorithms for citation-based plagiarism detection: greedy citation tiling, citation chunking and longest common citation sequence. In *Proceedings of the 11th ACM symposium on Document engineering* (pp. 249-258). doi:10.1145/2034691.2034741

- Glendinning, I. (2016). European perspectives of academic integrity. In: Bretag T. (eds). *Handbook of Academic Integrity* (pp. 55-74). Singapore: Springer Singapore. doi: 10.1007/978-981-287-098-8_3
- Goswami, R. Arora P., Agarwal K. & Raman S. (2015). Plagiarism: a plague to research. *International Journal of Development Research*, 5 (1), 3114-3117. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://www.journalijdr.com/sites/default/files/issue-pdf/2733.pdf>
- Gottardello, D., & Karabag, S. F. (2020). Ideal and actual roles of university professors in academic integrity management: a comparative study. *Studies in Higher Education*, 1-19. doi:10.1080/03075079.2020.1767051
- Gottardello, D., Pàmies, M., & Valverde, M. (2017). Professors' perceptions of University Students' Plagiarism : A Literature Review. (2017). *BiD: Textos Universitaris De Biblioteconomia I Documentació*, 39. doi:10.1344/bid2017.39.12
- Graham-Matheson, L., & Starr, S. (2013). Is it cheating – or learning the craft of writing? Using Turnitin to help students avoid plagiarism. *Research in Learning Technology*, 21. doi:10.3402/rlt.v21i0.17218
- Grossberg, M. (2004). Plagiarism and Professional Ethics—A Journal Editor's View. *The Journal of American History*, 90(4), 1333-1340. doi: 10.2307/3660352
- Gullifer, J., & Tyson, G. A. (2010). Exploring university students' perceptions of plagiarism: A focus group study. *Studies in Higher Education*, 35(4), 463-481. doi:10.1080/03075070903096508
- Halsted G. B. (1896). Compliment or plagiarism. *Science* 4(102), 877-878. doi: 10.1126/science.4.102.877.c
- Hayes, N. & Introna, L.D. (2005). Cultural Values, Plagiarism, and Fairness: When Plagiarism Gets in the Way of Learning, *Ethics & Behavior*, 15 (3), 213-231. doi: 10.1207/s15327019eb1503_2
- Heckler, N., Rice, M., & Bryan, H. (2013). Turnitin Systems: A Deterrent to Plagiarism in College Classrooms. *Journal of Research on Technology in Education*, 45(3), 229-248. doi:10.1080/15391523.2013.10782604
- Howard, R. M. (2001). Forget about policing plagiarism: Just teach! *Chronicle of higher education*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://chronicle.com/prm/weekly/v48/i12/12b02401.htm>
- ICAI (International Center for Academic Integrity). 2014. *Fundamentals Value Project: Project Overview*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από https://academicintegrity.org/images/pdfs/20019_ICAI-Fundamental-Values_R12.pdf
- Jacobsen, K. H. (2020). *Introduction to health research methods: A practical guide*. Burlington, MA : Jones & Bartlett Publishers.

- Jenn, N. C. (2006). Designing a questionnaire. *Malaysian family physician: the official journal of the Academy of Family Physicians of Malaysia*, 1(1), 32. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4797036/>
- Kaktiš, L. (2019). Does Turnitin support the development of international students' academic integrity? *Ethics and Education*, 14(4), 430-448. doi: 10.1080/17449642.2019.1660946
- Kennedy, C. (2000). *Implications for New Pedagogy in Higher Education: Can Online Technology Enhance Student Engagement & Learning?* Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED443382.pdf>
- King, C. G., Guyette Jr, R. W., & Piotrowski, C. (2009). Online exams and cheating: An empirical analysis of business students' views. *Journal of Educators Online*, 6(1). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ904058.pdf>
- Kiouvrekis, Y., Andrikopoulos, G., & Kokkinaki, A. (2021). *Academic Integrity in the Age of COVID-19: the Case of Tertiary Education System in Greece*. EdArXiv. doi:10.35542/osf.io/g5fmw
- Klein, D. (2011). Why Learners Choose Plagiarism: A Review of Literature. *Interdisciplinary Journal of E-Skills and Lifelong Learning*, 7, 097-110. doi: 10.28945/1385
- Knight, B. (2021, May 25). Why do German politicians so often stumble over Ph.D. plagiarism allegations? *dw.com*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://p.dw.com/p/3tttW>
- Koocher, G., & Keith-Spiegel, P. (2010). Peers nip misconduct in the bud. *Nature*, 466(7305), 438-440. doi: 10.1038/466438a
- Kokkinos, A., Koulouris, A. (2019). Plagiarism: initial research findings in undergraduate students. *Journal of Integrated Information Management* 4 (1).doi: 10.26265/jiim.v4i1.4342
- Krokosz, M. (2021). Plagiarism in articles published in journals indexed in the Scientific Periodicals Electronic Library (SPELL): a comparative analysis between 2013 and 2018. *International Journal for Educational Integrity*, 17(1). doi: 10.1007/s40979-020-00063-5
- Landu, M. V. (2004). Examination. Malpractice: the Culprits' View. *Nigerian Journal of Educational Researchers & Evaluators*, 5(1), 142-147. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.455.5756&rep=rep1&type=pdf>
- Lethem, J. (2007). The ecstasy of influence: a plagiarism. *Harper's Magazine (February)*, 59-71. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από

<https://www.najculture.org/bitstream/handle/20.500.11976/249/HarpersMagazine-2007-02-0081387.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Levine, J., & Pazdernik, V. (2018). Evaluation of a four-prong anti-plagiarism program and the incidence of plagiarism: a five-year retrospective study. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(7), 1094-1105. doi: 10.1080/02602938.2018.1434127
- Lines, L. (2016). Substantive editing as a form of plagiarism among postgraduate students in Australia. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 41(3), 368-383. doi: 10.1080/02602938.2015.1013919
- Masic, I. (2011). How to Search, Write, Prepare and Publish the Scientific Papers in the Biomedical Journals. *Acta Informatica Medica*, 19(2), 68–79. doi:10.5455/aim.2011.19.68-79
- Masic, I. (2012). Plagiarism in Scientific Publishing. *Acta Informatica Medica*, 20(4), 208-213. doi:10.5455/aim.2012.20.208-213
- Masic, I. (2014). Plagiarism in Scientific Research and Publications and How to Prevent It. *Materia SocioMedica*, 26(2), 141-146. doi: 10.5455/msm.2014.26.141-146
- Maurer, H., Kappe, F., & Zaka, B. (2006). Plagiarism – A Survey. *Journal of Universal Computer Science*, 12(8), 1050-1084. doi: 10.3217/jucs-012-08-1050
- Mavrinac, M., Brumini, G., Bilić-Zulle, L., & Petrovečki, M. (2010). Construction and validation of attitudes toward plagiarism questionnaire. *Croatian medical journal*, 51(3), 195-201. doi: 10.3325/cmj.2010.51.195
- McCabe D. (2016). Cheating and Honor: Lessons from a Long-Term Research Project. In: Bretag T. (eds) *Handbook of Academic Integrity* (pp. 187-198). Singapore: Springer. doi:10.1007/978-981-287-098-8_35
- McCabe, D. (2005). Cheating: Why students do it and how we can help them stop. In Lathrop, A., & Foss, K. (Eds) *Guiding students from cheating and plagiarism to honesty and integrity: Strategies for change* (pp. 237-246). Westport, Connecticut: Libraries Unlimited.
- McCabe, D. L. (1993). Faculty responses to academic dishonesty: The influence of student honor codes. *Research in Higher Education*, 34(5), 647-658. doi: 10.1007/BF00991924
- McCabe, D., & Trevino, L. K. (2002). Honesty and honor codes. *Academe*, 88(1), 37-41. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.proquest.com/trade-journals/honesty-honor-codes/docview/232305925/se-2?accountid=8359>
- McCabe, D. L., Trevino, L. K., & Butterfield, K. D. (2002). Honor codes and other contextual influences on academic integrity: A replication and extension to modified honor code settings. *Research in higher Education*, 43(3), 357-378. doi:10.1023/A:1014893102151.pdf

- McCabe, D. L., Treviño, L. K., & Butterfield, K. D. (2001). Cheating in academic institutions: A decade of research. *Ethics & Behavior*, 11(3), 219-232. doi:10.1207/S15327019EB1103_2
- McCabe, D. L., Trevino, L. K., & Butterfield, K. D. (1999). Academic integrity in honor code and non-honor code environments: A qualitative investigation. *The Journal of Higher Education*, 70(2), 211-234. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.jstor.org/stable/2649128>
- McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Treviño, L. K. (2006). Academic Dishonesty in Graduate Business Programs: Prevalence, Causes, and Proposed Action. *Academy of Management Learning & Education*, 5(3), 294–305. doi: 10.5465/AMLE.2006.22697018
- Merriam-Webster (n.d). Plagiarism. In *Merriam-Webster.com Dictionary*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarism>
- Moss, S. (2005, November 23). A history of plagiarism (not my own work). *The Guardian*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.theguardian.com/books/2005/nov/23/comment.stephenmoss>
- Maurer, H., Kappe, F., & Zaka, B. (2006). Plagiarism – A Survey. *Journal of Universal Computer Science*, 12(8), 1050-1084. doi: 10.3217/jucs-012-08-1050
- Mavrinac, M., Brumini, G., Bilić-Zulle, L., & Petrovecki, M. (2010). Construction and validation of attitudes toward plagiarism questionnaire. *Croatian medical journal*, 51(3), 195–201. doi:10.3325/cmj.2010.51.195
- Murray, L.J. (2008). Plagiarism and Copyright Infringement: The Costs of Confusion. In Eisner, C., & Vicinus, M. (Eds). *Originality, Imitation, and Plagiarism: Teaching writing in the digital age* (pp. 173-182). Ann Arbor: University of Michigan Press. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/24007/1006126.pdf?sequence=1#page=182>
- Naik, R.R., Landge, M.B., & Mahender, C.N. (2015). A review on plagiarism detection tools. *International Journal of Computer Applications*, 125(11), 16-22. doi: 10.5120/ijca2015906113
- Nayak, M. S. D. P., & Narayan, K. A. (2019). Strengths and weaknesses of online surveys. *IOSR Journal of Humanities and Social Sciences*, 24(5), 31-38. doi:10.9790/0837-2405053138
- Oxford Learner's Dictionaries (n.d). Plagiarize. In *Oxford Learner's Dictionaries*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/plagiarize>
- Oxford Dictionaries (n.d). Definition of survey in English by Oxford Dictionaries. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/survey>

- Park, C. (2004). Rebels without a clause: Towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *Journal of further and Higher Education*, 28(3), 291-306. doi:10.1080/0309877042000241760
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students--literature and lessons. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 28(5), 471-488. doi:10.1080/02602930301677
- Pavelich, A. (2019). The Moral Hazards of Using Turnitin as a Learning Tool. *Teaching Ethics*. doi:10.5840/tej20209979
- Payne, S.L., & Nantz, K.S. (1994). Social accounts and metaphors about cheating. *College Teaching*, 42 (3), 90-96. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.jstor.org/stable/pdf/27558657.pdf>
- Pennycook, A. (1996). Borrowing others' words: Text, ownership, memory, and plagiarism. *TESOL quarterly*, 30(2), 201-230. doi: 10.2307/3588141
- Peters, M., Jackson, L., Hung, R., Mika, C., Buchanan, R., & Tesar, M. et al. (2021). The case for academic plagiarism education: A PESA Executive collective writing project. *Educational Philosophy And Theory*, 1-24. doi: 10.1080/00131857.2021.1897574
- Plagiarize. In *Merriam-Webster Dictionary*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarize>
- Pulvers, K., & Diekhoff, G. M. (1999). The relationship between academic dishonesty and college classroom environment. *Research in Higher Education*, 40, 487-498. doi:10.1023/A:1018792210076
- Quality Assurance Agency for Higher Education (2018) *Quality in action: a review of our year, 2016-17*. Gloucester, UK: Quality Assurance Agency for Higher Education. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://docplayer.net/179074221-Quality-in-action-a-review-of-our-year-the-quality-assurance-agency-for-higher-education.html>
- Rao, K.R. (2008). Plagiarism, a scourge. *Current Science*, 94(5), 581-586. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.jstor.org/stable/24100297>
- Retraction Watch. (c2022). The Retraction Watch Database. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://retractiondatabase.org>
- Rettinger, D.A., Jordan, A.E. & Peschiera, F. (2004). Evaluating the Motivation of Other Students to Cheat: A Vignette Experiment. *Research in Higher Education*, 45, 873-890. doi:10.1007/s11162-004-5952-0
- Rogerson, A. M., & McCarthy, G. (2017). Using Internet based paraphrasing tools: Original work, patchwriting or facilitated plagiarism?. *International Journal for Educational Integrity*, 13. doi: 10.1007/s40979-016-0013-y

- Roka, Y. B. (2017). Plagiarism: Types, causes and how to avoid this worldwide problem. *Nepal Journal of Neuroscience*, 14(3), 2-6. doi: 10.3126/njn.v14i3.20517
- Ruliyanti, T., Sumarni, W., & Ulum, M. (2021, November). The Development of Questionnaire Instruments Assisted by Google Form Application to Measure Students' Cep Characters on The Stem Integrated Chemistry Module. In *6th International Conference on Science, Education and Technology (ISET 2020)* (pp. 5-10). Atlantis Press. doi:10.2991/assehr.k.211125.002
- Sá, M.J., & Serpa, S. (2020). The global crisis brought about by SARS-CoV-2 and its impacts on education: An overview of the Portuguese panorama. *Sci. Insights Educ. Front.* 5. 525–530 Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED603971.pdf>
- Scheier, B. (2005). Plagiarism and academia: Personal experience. *Crypto-Gram (August 15)*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.schneier.com/crypto-gram/archives/2005/0815.html#8>
- Scholarly Resources. (n.d.). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://myusf.usfca.edu/academic-integrity/scholarly-resources>
- Schraw, G., Olafson, L., Kuch, F., Lehman, T., Lehman, S., & McCrudden, M. T. (2007). Interest and academic cheating. In E. M. Anderman & T. B. Murdock (Eds.), *Psychology of academic cheating* (pp. 59–85). Elsevier Academic Press. doi:10.1016/B978-012372541-7/50005-X
- Shahabuddin, S. (2009). Plagiarism in Academia. *The International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 21(3), 353-359. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ909069.pdf>
- ShIPLEY, L. J. (2009). Academic and Professional Dishonesty: Student Views of Cheating in the Classroom and on the Job. *Journalism & Mass Communication Educator*, 64(1), 39–53. doi:10.1177/107769580906400104
- Singh, S., & Remenyi, D. (2016). Plagiarism and ghostwriting: The rise in academic misconduct. *South African Journal of Science*, 112(5-6), 1-7. doi: 10.17159/sajs.2016/20150300
- Smart, P., & Gaston, T. (2019). How prevalent are plagiarized submissions? Global survey of editors. *Learned Publishing*, 32(1), 47-56. doi:10.1002/leap.1218
- Spieler, G. (2017). How to Avoid Unintentional Plagiarism. *Huffpost*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.huffpost.com/entry/how-to-avoid-unintentional-b-9567058>
- Stappenbelt, B., and C. Rowles. 2009. "The Effectiveness of Plagiarism Detection Software as a Learning Tool in Academic Writing Education." 4th Asia Pacific Conference on on Educational Integrity (4APCEI) (2010), p. 29. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1029&context=apcei>

- Stappenbelt, B., & Rowles, C. (2009). *The Effectiveness of Plagiarism Detection Software as a Learning Tool in Academic Writing Education*. Paper presented in 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI) 28–30 September 2009, University of Wollongong NSW Australia. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.bmartin.cc/pubs/09-4apcei/4apcei-Stappenbelt.pdf>
- Stoltenkamp, J., & Kabaka, M. (2014). Turnitin Adoption and Application at a HEI: A Developmental Approach. *Creative Education*, 5(12), 1043-1052. doi: 10.4236/ce.2014.512118
- Streefkerk, R. (2022). 5 Common Types of Plagiarism Explained with Examples [Blog post]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022 από <https://www.scribbr.com/plagiarism/types-of-plagiarism/>
- Sutherland-Smith, W. (2005). Pandora's Box: Academic Perceptions of Student Plagiarism in Writing. *Journal of English for Academic Purposes*, 4, 83–95. doi: 10.1016/j.jeap.2004.07.007
- Sutton, A., Taylor, D., & Johnston, C. (2014). A model for exploring student understandings of plagiarism. *Journal of Further and Higher Education*, 38(1), 129-146. doi: 10.1080/0309877X.2012.706807
- Tas, Y., & Tekkaya, C. (2010). Personal and contextual factors associated with students' cheating in science. *Journal of Experimental Education*, 78(4), 440–463. doi: 10.1080/00220970903548046
- Tavris, C., & Aronson, E. (2020). *Mistakes were made (but not by me) third edition: Why we justify foolish beliefs, bad decisions, and hurtful acts*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt
- Teixeira, A. A., & Rocha, M. F. (2010). Cheating by economics and business undergraduate students: an exploratory international assessment. *Higher Education*, 59(6), 663-701. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022 <https://www.jstor.org/stable/40602428>
- Tennant P., Rowell, G., & Duggan, F. (2007). *Academic Misconduct Benchmarking Research Project: Part I The Range and Spread of Penalties Available for Student Plagiarism among UK Higher Education Institutions*. Newcastle, UK: AMBeR project, Joint Information Committee Systems (JISC). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.170.7123&rep=rep1&type=pdf>
- Trost, K. (2009). Psst, have you ever cheated? A study of academic dishonesty in Sweden. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 34(4), 367–376. doi: 10.1080/02602930801956067
- Turnitin.com. (c2022). *About Turnitin*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.Turnitin.com/about>

- Turnitin.com. (c2021). *The Plagiarism Spectrum 2.0* [Poster]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.Turnitin.com/resources/plagiarism-spectrum-2-0>
- Turnitin.com. (2019, 29 January). *5 Historical Moments that Shaped Plagiarism* [Blog post]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.Turnitin.com/blog/5-historical-moments-that-shaped-plagiarism>
- Turnitin.com (2014). *Research Study: Turnitin Effectiveness in U.S. Colleges and Universities*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://go.Turnitin.com/paper/effectiveness-Turnitin-higher-education>
- Turnitin.com (c2015). *Shift Perceptions of Plagiarism in a Digital Age*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από https://web.archive.org/web/20151204022927/http://Turnitin.com/en_us/why-Turnitin/success/kentucky-wesleyan-college
- Van Noorden, R. (2011). Science publishing: the trouble with retractions. *Nature*, 478, 26–28. doi: 10.1038/478026a
- Vinod, K. R., Sandhya, S., Kumar, S. D., Harani, A., Banji, D., & Banji, O. J. F. (2011). Plagiarism-history, detection and prevention. *Hygeia Journal for Drugs and Medicines*, 3(1), 1-4. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://www.hygeiajournal.com/downloads/Editorial/1597787464plagiarism.pdf>
- Walker, J. (1998). Student Plagiarism in Universities: What are we Doing About it?. *Higher Education Research & Development*, 17(1), 89-106. doi: 10.1080/0729436980170105
- Whitley, B. E. (1998). Factors associated with cheating among college students: A review. *Research in Higher Education*, 39(3), 235-274. doi: 10.1023/A:1018724900565
- Wideman, M. (2011). Caring or collusion? Academic dishonesty in a school of nursing. *Canadian Journal of Higher Education*, 41(2), 28-43. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ959450.pdf>
- Weber-Wulff, D., & Zimmermann, N. (2016). Why plagiarism is such a problem for German PhDs: Q&A with Debora Weber-Wulff. *Retraction Watch Blog (11 February)*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://retractionwatch.com/2016/02/11/why-plagiarism-is-such-a-problem-for-german-phds-qa-with-debora-weber-wulff/>
- Why do German politicians so often stumble over Ph.D. plagiarism allegations? (2021, 25 May). *Deutsche Welle*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.dw.com/en/why-do-german-politicians-so-often-stumble-over-phd-plagiarism-allegations/a-57651910>
- Yang, S. Q., & Dawson, P. H. (2019). Plagiarism and Its Prevention in Teaching/Learning. *GARI International Journal of Multidisciplinary Research*, 5(1): 20-29. Ανακτήθηκε στις 8

Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.research.lk/journal/view-pdf/plagiarism-and-its-prevention-in-teachinglearning>

Yeo, S. (2007). First-year university science and engineering students' understanding of plagiarism. *Higher Education Research and Development*, 26 (2), 199-216. doi: 10.1080/07294360701310813

Young, J.R. (2001). The cat-and-mouse game of plagiarism detection. *The Chronicle of Higher Education (July 6)*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.chronicle.com/article/the-cat-and-mouse-game-of-plagiarism-detection/>

Zachek, A. (2020). The History, Evolution, and Trends of Academic Dishonesty: A Literature Review. *The Nebraska Educator*, 5, 105-120. doi: 10.32873/unl.dc.ne006

Esos (2022, Ιανουαρίου, 2). Δεν είναι παράπτωμα η "αυτο-λογοκλοπή" Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.esos.gr/arthra/76168/den-einai-paraptoma-i-ayto-logoklopi>

Αβραμίδου, Δ. Ε. (2014). Διαδικτυακές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση: Η περίπτωση της λογοκλοπής [διδακτορική διατριβή]. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αλεξανδρούπολη]. *Didaktorika.gr*
<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/39218>

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Θεάτρου. (2013). *Απόφαση της ΓΣΕΣ αριθ. 71/26-3-2013 και Γ.Σ. αριθ. 175/26-3-2013 για τη λογοκλοπή*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.thea.auth.gr/postgraduate-studies/plagiarism/>

Γιαννάρου, Λ. (2009, 22 Οκτωβρίου). Και διατριβή στη λογοκλοπή από καθηγητές ΑΕΙ. *Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.kathimerini.gr/opinion/717017/kai-diatrivi-sti-logoklopi-apo-kathigites-aei/>

Γιαννοπούλου, Ε. (2021). Αντιλήψεις και προτάσεις φοιτητών για τη λογοκλοπή. [Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής]. Πολυλόη: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/handle/11400/665>

Δημολαΐδου, Φ. (2011, 16 Ιανουαρίου). Ο κλέψας του κλέψαντος από καθηγητές και φοιτητές. *Μακεδονία*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.makthes.gr/o-klepsas-toy-klepsantos-apo-kathigites-kai-foitites-48371>

- Ζμπάινος, Δ. (2006). Τι να αλλάξει και τι να μείνει ίδιο. Απόψεις και προτιμήσεις των φοιτητών για τις αξιολογήσεις του. *Virtual School, The Sciences of Education Online 3* (3)
- Καλύβας, Σ. & Μαραντζίδης, Ν. (2016). *Εμφύλια πάθη. 23 ερωτήσεις και απαντήσεις για τον Εμφύλιο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κασσωτάκης, Μ. (1998). *Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών: Μέσα, μέθοδοι, προβλήματα, προοπτικές*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κάτσικας, Χ. Καββαδίας, Χ, (2002). *Το «εγχειρίδιο» του καλού εκπαιδευτικού. Ο δάσκαλος που αγάπησα και άλλες ιστορίες του μαυροπίνακα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καφαντάρης, Τ. (2012, Σεπτέμβριος 30). Η επιστήμη της λογοκλοπής: Στο βασίλειο του Internet πώς μπορεί να περιχαρακωθούν τα πνευματικά δικαιώματα και πώς να αποτραπεί η λογοκλοπή; *Το Βήμα*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.tovima.gr/2012/09/30/science/i-epistimi-tis-logoklopis/>
- Λαγουμιντζής, Γ., Κουτσογιάννης, Κ., Βλαχόπουλος, Γ., & Πουλάς, Κ. (2015). Μεθοδολογία της έρευνας στις επιστήμες υγείας. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://hdl.handle.net/11419/5360>
- Λακασάς, Α (2009, 18 Ιουν.) Η αντιγραφή στα ΑΕΙ πάει σύννεφο. *Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_1_18/06/2009_318980
- Λακασάς, Α (2019, 20 Φεβρ). Μεγάλη αύξηση μεταπτυχιακών. *Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.kathimerini.gr/society/1010946/megali-ayxisi-metaptychiakon/>
- Λακασάς, Α (2016, 11 Ιαν). Καταιγίδα διδακτορικών στα ελληνικά ιδρύματα. *Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, <https://www.kathimerini.gr/society/799006/kataigida-didaktorikon-sta-ellinika-idrymata/>
- Λεξικό Liddell Scott-Κωνσταντινίδου (2019). Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <http://myria.math.aegean.gr/lds/web/view.php>
- Λεξικό Τριανταφυλίδη (n.d). Λογοκλοπή στο Λεξικό Τριανταφυλίδης. Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%AE&dq=
- Λογοκλοπή: Τι ορίζει η Νομοθεσία και τι ποινές επιβάλλουν τα Πανεπιστήμια (2020, 13 Ιουλίου). *Φοιτητικά Νέα*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://www.foititika.gr/πανεπιστήμια/20036-λογοκλοπή-τι-ορίζει-η-νομοθεσία-και-τι-ποινές-επιβάλλουν-τα-πανεπιστήμια>

Λουξεμβούργο: Για λογοκλοπή στην πτυχιακή του διατριβή κατηγορείται ο Μπετέλ 2021, Τετάρτη 27 Οκτώβριος). *Ναυτεμπορική*
<https://m.naftemporiki.gr/story/1793968/louksempourgo-gia-logoklopi-stin-ptuxiaki-tou-diatribi-katigoreitai-o-mpetel>

Μαρκαντωνάκη, Σ.Ι. (2019) Η λογοκλοπή στις γραπτές εργασίες στο ΕΑΠ. 10 συνέδριο για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 10(1A). doi:10.12681/icodl.2313

Μπαζούκης, Γ & Δημολιάτης, Γ. (2011). Η αντιγραφή στις ιατρικές σχολές της Ελλάδος. Ποσοτική εκτίμηση του φαινομένου και προτάσεις θεραπείας του. *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής* 28(3): 390-399.

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. (2021). *Απόφαση 18/30.06.2021: Έγκριση Κανονισμού κατά της Λογοκλοπής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από <https://pedis.uop.gr/pydio/public/045158>

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2011). *Η διάδοση της ακαδημαϊκής εξαπάτησης σε Έλληνες μαθητές και φοιτητές* [Μεταπτυχιακή διατριβή, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών]. Εστία. <https://estia.hua.gr/browse/5244>

Χαντζής, Γ. (2009). *Πραγματολογικές όψεις και ηθικές αποχρώσεις της λογοκλοπής* [Blog]. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2022, από https://www.poeticanet.gr/pragmatologikes-opseis-ithikes-apoxrwseis-logoklopis-a-80.html?category_id=65

